ఉపనయన వివాహవిధి

(మూలమంత్ర తాత్పర్యములతో కూడిన)

MAR 1999
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ హైదరాబాద్-12.
ACC No. 30980
294.531 GAN
1074 ROP

అగ్నిమీళే పురోహితమ్

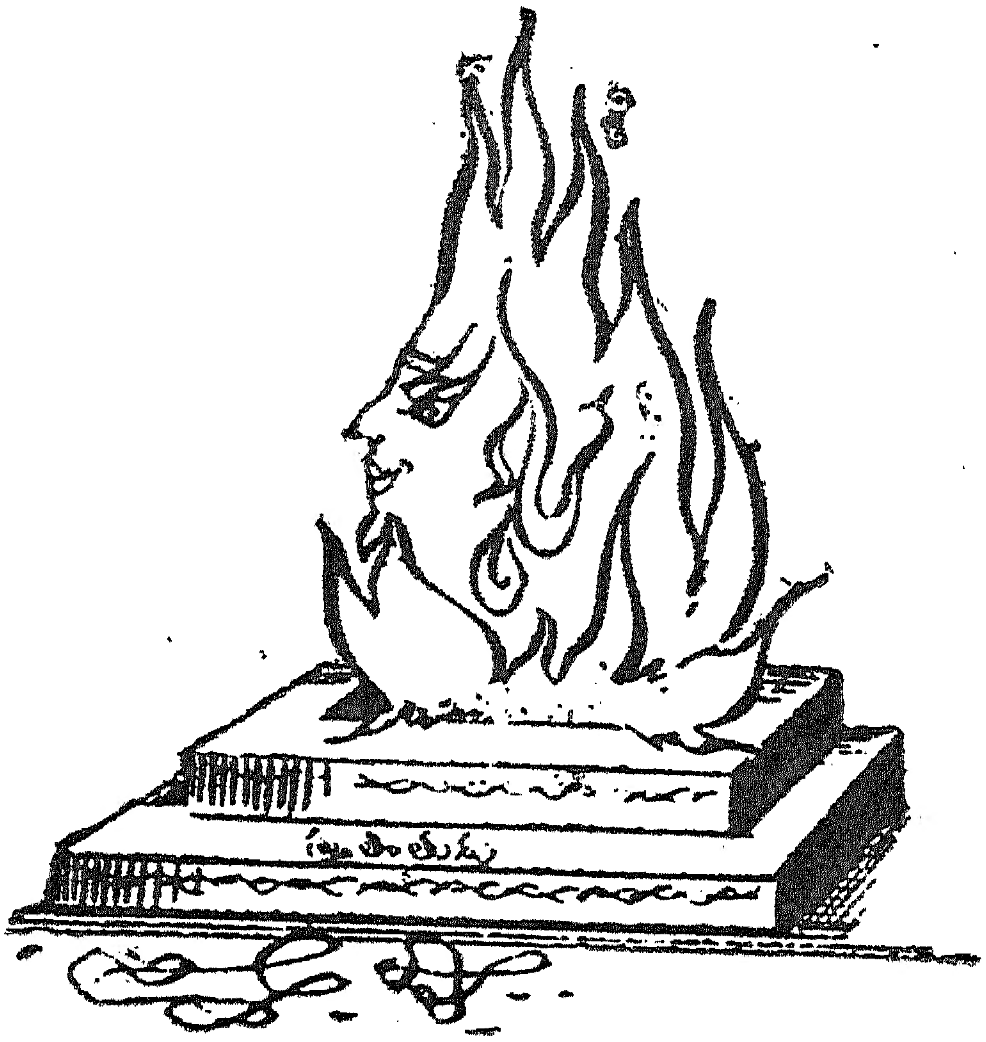

పురోభివృద్ధిచేకూరుచు

అగ్నిదేవుని ప్రశంసను

చర్ల గణపతిశాస్త్రి

ఓమ్

హరిః ఓమ్

ఆర్షవిజ్ఞానపరిషత్తు

MAR 1999
Andhra Pradesh, Hyderabad-12.

ఉపనయన వివాహవిధి

ACC No. 30980

మూలతాత్పర్య సహితము

వెల : రు. 30-00

చర్ల గణపతిశాస్త్రి

సర్వస్వామ్య సంకలితము

ACC No. 30980

మూడవ ముద్రణము :

ప్రతులు 1000

ముద్రణ :

లలితా ఆర్టు ప్రెస్,

విశాఖపట్టణము.

1 9 9 3

వేదిక

ఉపనయన వివాహ మూలాశయములు

మనుష్యులు

పశువుల కంటె మనుష్యులు జ్ఞానముచేత శ్రేష్ఠులను విషయము అందఱకుఁ దెలిసినదే. "మత్వా కర్మాణి సీవ్యంతి–కుర్వంతి" మననము చేసికొని సత్కర్మలను చేయువారు మనుష్యులు అని యాస్కుఁడు నిరుక్తములో మనుష్య పదమునకు వ్యుత్పత్తి చెప్పెను. జ్ఞానము కలిగి ధర్మమును ఆచరించుట చేతనే మనుష్యులు శ్రేష్ఠులయిరి. ఆయా ధర్మములను ఆయా ఋషులు అనేక విధములుగ నిరూపించిరి. జ్ఞానము తెలిసికొని ఆచరించువారు ఋషులు. ధర్మ క్షేత్రమగు భారత వర్షమున మహర్షులు ఆ ధర్మమును స్మృతుల ద్వారా తెలిపిరి. "దుర్లభం భారతే జన్మ" భారతవర్షము ధర్మమునకు క్షేత్రముగాన అటువంటి ధర్మ క్షేత్రమగు భారతవర్షమున జన్మ లభించుట దుర్లభము. ఇతర దేశములు భోగ క్షేత్రములుగాని ధర్మక్షేత్రములు గావు.

ధర్మము – శిష్టులు

అథాతః పురుషనిశ్రేయ సార్థం ధర్మజిజ్ఞాసా (వశిష్ఠస్మృతి. 1–1) అని వసిష్ఠుఁడు పురుషులు (స్త్రీ పురుషులు) నిశ్రేయసము కొఱకు ధర్మమును దెలిసికొనవలయునని చెప్పి "జ్ఞాత్వాచానుతిష్ఠన్ ధార్మికః ప్రశస్యతమో భవతిలోకే, ప్రేత్య చ స్వర్గం లోకం సమనుశ్నుతే" మూఢముగాఁ గాక తెలిసికొని యాచరించు ధార్మికుఁడు లోకమున మిగుల ప్రశంసింపఁ దగిన వాఁడగును. చనిపోయియు స్వర్గమును పొందును అని చెప్పెను. "వేదోధర్మమూలం తద్విదాంచ స్మృతి శీలే (గౌత. 1–1) వేదము వేద

వేత్తల స్మృతి శీలములు ధర్మమూలములు. తదలాభేశిష్టాచారః ప్రమాణ శిష్టః పునరకామాత్మా (వసి. 1-4) అవి లభించనిచో శిష్టుని యాచారము ప్రమాణము. శిష్టుఁడనగా కామాత్ముఁడు గానివాఁడు అని వసిష్ఠుఁడు నిర్వచించెను. గర్వాహంకార లోభ మోహాదులు లేనివారును పదిదిన ముల వఱకు మాత్రమె సరిపోవు ధాన్యము గలవారు (కుంభీధాన్యులు) శిష్టులు అని బోధాయన ఋషి యనెను

ద్విజుల మూఁడు ఋణములు

అట్టి ధర్మాచరణము అందఱకు ముఖ్యమె. అందులో బ్రాహ్మణు నికి బ్రహ్మమును దెలిసికొనుటె జీవితాశయముగాఁ గల వానికి-జనుల కందఱకు ఆదర్శప్రాయుఁడుగా ఉండవలసిన సంగతి అత్యంత ముఖ్యమను సంగతి వేఱుగాఁ జెప్పవలసిన పనిలేదు. బట్ట నేయుచున్నాఁడు అనుమాటకు బట్ట అగునట్లు నేయుచున్నాఁడు అని యర్థమైనట్లు, బ్రాహ్మణుఁడు ధర్మము ఆచరింపవలయును అను దానికి బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మవేత్తగా అగునట్లు ధర్మము ఆచరించి బ్రాహ్మణుఁడు కావలయునని యర్థము ఆ బ్రాహ్మణుఁడు పుట్టుకతోడనే మూఁడు ఋణములతో పుట్టునని స్మృతి చెప్పుచున్నది. "విజ్ఞాయతేహి త్రిభిః ఋణైః ఋణవాన్ బ్రాహ్మణో జాయతే" ఇతి (వసి-11-52). దేవఋణము పితృఋణము ఋషిఋణము అని యా ఋణములు మూఁడు. "యజ్ఞేన దేవేభ్యః, ప్రజయా పితృభ్యో బ్రహ్మ చర్యేణ ఋషిభ్యఇత్యేషవా అనృణో యజ్వాపుత్రీ బ్రహ్మచర్య వానితి (వసిష్ఠ 11-43) శ్రుతి స్మృతులందుఁ జెప్పఁబడినదియు, వాపీకూప తటాకాది పూర్తాది రూపమైన జ్ఞానాది రూపమైన యజ్ఞము చేసి యజ్వయై దేవఋణము నుండి, సంతానముచేత పుత్రవంతుఁడై పితృఋణము నుండి బ్రహ్మచర్యముచేత బ్రహ్మమందు చరించు ధర్మాది కార్యములచేత బ్రహ్మ చారియై ఋషి ఋణము నుండి ముక్తుఁడగు నని వసిష్ఠుఁడనెను.

బ్రాహ్మణుని సంస్కారములు

"ద్వౌలోకే ధృతవ్రతౌ రాజా బ్రాహ్మణశ్చ బహుశ్రుతః" (గౌత. 8-1) లోకములో రాజును బ్రహ్మజ్ఞానము తెలిసిన బ్రాహ్మణుఁడును వ్రతము ధరించినవారని గౌతముడు. తమ సంతానము బ్రాహ్మణులు గావలయు ననుకొన్న పెద్దలు తమ పుత్రులచే బ్రహ్మచర్యమును జేయింపవలయును. బ్రహ్మము అనగానేమో తెలిసి ధనభోగాదులందుఁగాక బ్రహ్మమునందు చరించుటయె బ్రహ్మచర్యము. బ్రాహ్మణుఁడు పుట్టినది మొదలు చనిపోవు వఱకు జాతకర్మాదులైన నలుబది సంస్కారములను ఆచరింపవలయును. 'యస్యైతే చత్వారింశ త్సంస్కారా నచాష్టావాత్మ గుణానవ బ్రహ్మణస్సాయుజ్యం సాలోక్యంచ గచ్ఛతి," (గౌత, 8-22) ఎవనికైతే ఈ జాతకర్మాదులైన నలుబది సంస్కారములు ఉండి 1 దయ, 2 క్షాంతి 3 అసూయారహితత్వము, 4 శౌచము, 5 అనాయాసము, 6 శుభము, 7 అకార్పణ్యము 8 అస్పృహ" అను ఎనిమిది ఆత్మగుణములుండవో వాఁడు బ్రహ్మముతో సాయుజ్యమును సాలోక్యమును పొందఁడు అని గౌతమ ఋషి చెప్పి "యస్యతుఖలు సంస్కారాణా మేక దేశోఽపి అష్టావాత్మాగుణా అథ స బ్రహ్మణస్సాయుజ్యం సాలోక్యంచ గచ్ఛతి" (గౌతమ. 7-23) ఎవనికైతే నలుబది సంస్కారములలో ఒకటియైనను ఉండి పైచెప్పిన ఆత్మగుణము లుండునో వాఁడు బ్రహ్మముతో సాయుజ్యమును సాలోక్యమును పొందును అని చెప్పెను. అందులో ఒకటి యున్నను అనగా ఉపనయన సంస్కార మొకటియున్నను జాలునని భావము. అందుచేత బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మవేత్త కాఁబోవుటకు వాఁడు ఉపనయన సంస్కారము పొంది తీరవలయును.

ద్విజుఁడు ధనాదులను పరిగ్రహించు కోరిక గలవాఁడై యుండరాదు. జ్ఞానపరోపకారాది యజ్ఞములకొఱకు దానిని గ్రహింపవలెను. తాను జీవింప నిలఁబడుదానికంటె ఎక్కువగా పుచ్చుకొనువాఁడు అధోగతి పాల

గును. బ్రాహ్మణుఁడు ఉంఛశిలాది వృత్తులచే తాను జీవింపవలయును. ఎవరును అడ్డగింపనిచోట ఒక్కొక్క గింజ ఏరుకొని జీవించుట ఉంఛము. అడ్డగింపని చెఱువులు మొదలగు చోట వెన్నులకొలది ధాన్యము గ్రహించుట శీలము. అయాచితముగా వచ్చినదానిని గ్రహించుట అమృతము. యాచింపబడినది మృతము. వాణిజ్యము సత్యానృతము సేవావృత్తి శ్వ (కుక్క) వృత్తి అదెన్నటికిని జేయరాదు అని మనువు.

ఉపనయనము - బ్రహ్మచారి

బ్రహ్మచర్యము చేయఁగోరు బ్రహ్మచారి మనసా వాచా కర్మణా నియమబద్ధుఁడై యుండవలయును. వాడు, "కావ్యాలాపాంశ్చ వర్జయేత్." ముఖ్యముగా ధర్మమును బోధింపని భోగవిలాసాలను మాత్రమె వర్ణించు కావ్యాలాపములను వదలి జ్ఞానభక్తి త్యాగశౌర్యప్రబోధకములైన వేదాదులనే గురుకుల మందుండి పఠింపవలయును. "ఏకాదశ సహస్రాణాం యోన్న దానాదినా భరేత్ సవై కులపతిర్నామ వేదవేదాంగ పారగః" పదునొకండు వేల శిష్యులను అన్న విద్యాది దానములచేత భరించు వేద వేదాంగ పారంగతుఁడైన వాఁడు కులపతి. కణ్వాదులు కులపతులు, అట్టి కులపతులు గురువులుగానుండి నడుపునది గురుకులము. బ్రహ్మచారి గురుకులమునందుండి ధర్మములు బోధించు నాచార్యుని దగ్గఱ దెలిసికొని విద్యను పఠింపవలయును "యయా తదక్షరమధిగమ్యతే సా విద్యా" దేనిచే ఆ యక్షర (అవినాశి) మైన బ్రహ్మము తెలియఁబడునో అదే విద్య, పొట్టకూటివిద్యలు అవిద్యలు. నేటి పాఠశాలలు కళాశాలలు, అవిద్యాలయములె. యస్మాద్ధర్మానాచినోతి స ఆచార్యః (అపస్తంబ 8-i-14) ధర్మములను ప్రవచించువాఁడు ఆచార్యుఁడు అని అపస్తంబుఁడు.

అట్టి ఆచార్యుని దగ్గరకు దమ పుత్రులను బ్రహ్మవేత్తలుగా జేయం గోరినవాఁడై ఎనిమిదవ యేటనే బంపవలయును. "గర్భాష్టమే"

బ్రాహ్మణ ముపనయీత". పురాకల్పమున కుమార్తెలకు కూడ
పనయన సంస్కారమున్నదని యమస్మృతి చెప్పుచున్నది. బ్రహ్మోపా
నకై గురుకులమునకుఁ బంపు సంస్కారమునకు ఉపనయనమని పేరు.
పు=దగ్గరకు అనఁగా బ్రహ్మమును దెలుపు విద్యను పొందుటకై గురువు
గ్గరకు, నయనము=పంపుటయె ఉపనయనము "ప్రాగుపనయనాత్ కామ
ర వాదభక్షః"(గౌతమ. 2. 1) ఉపనయనమునకు ముందు (బ్రహ్మోపాస
కై గురుకులమునకు పంపుటకు ముందు) (కామ) స్వేచ్ఛగా (చార)
డత (వాద) పలుకు చదువు (భక్షః) ఆహారము కలిగియుండవచ్చును.
ఉపనయనాదిర్నియమః" (గౌ. 2, 10) ఉపనయనమైనది మొదలుకొని
యమము గలిగియుండవలయును. "ఆహారశుద్ధౌ సత్త్వశుద్ధిః" ఆహా
ము శుద్ధమైనపుడు సత్త్వజ్ఞానము గుణము శుద్ధమగునని యోగదర్శన
యలో పతంజలి, "ఉపేతస్యాచార్యకులే బ్రహ్మచారిణోవాసః" (ఆప.
-1-11) గురువు దగ్గరకు వెళ్ళిన బ్రహ్మచారి ఆచార్యకులమందు వసింప
లయును అని ఆపస్తంబ మహర్షి. సహి విద్యాత స్తంజనయతి (ఆప.
-1-16) ఆ ఆచార్యుఁడు విద్యాదానము వల్ల అతనిని జనింపఁజేయును.
నఁగా జ్ఞానజన్మ యిచ్చునని భావము. "శరీరమేవ మాతా పితరౌ జన
యతః" తల్లిదండ్రులు శరీరమును జనింపఁ జేయువారు మాత్రమే.
పుడు అతఁడు ద్విజుఁడు (రెండుసార్లు పుట్టినవాడు) అనఁబడును. జన్మ
త శూద్రుఁడగును. జ్ఞానాదికర్మచే ద్విజుడుఁగాను అగును. "జన్మనాజా
యతే శూద్రః కర్మణా జాయతే ద్విజః" అని మనువు. "అష్టాచత్వారింశద్వ
ర్షాణి పౌరాణం వేద బ్రహ్మచర్యం (బోధా. 1-2-1) పురాణములందుఁ
చెప్పఁబడిన వేద బ్రహ్మచర్యము నలభై యెనిమిది సంవత్సరములు.
చతుర్వింశతం వా ద్వాదశ వాప్రతి వేదం" (బోధా. 1-2-2) లేక ఇరవై
నాలుగు సంవత్సరములు గాని లేక ఒక్కొక్క వేదమును గ్రహించుటకు
పండ్రెండువత్సరములైనను బ్రహ్మచారిగా ఉండవలయు. లేక ఒకపక్షముగా
గ్రహణాంతంవా" వేదములు గ్రహించునంతవరకైన నుండవలయునని
చెప్పఁబడినది. ఇట్లు గురుకుల మందుండి వేదములు చదువనిచో వాఁడు

శూద్రుడగునని శాస్త్రములు ఘోషించుచున్నవి. యోఽనధీత్య ద్విజో వేద మన్యత్ర కురుతేశ్రమం సజీవన్నేవ శూద్రత్వ మాశుగచ్ఛతి సాన్వయః (మను 8-169) ఏ ద్విజుఁడు వేదములు చదవక మరియొకదానిని అధ్యయనము చేయునో వాఁడు వంశపరంపరగా శూద్రుఁడగును, అని మనువు. అశ్రోతయో అననువాక్యా అనగ్నయోవాశూద్రసధర్మాణో భవంతి" (వసి, 3-1) శ్రుతులు పఠించక అనువాకములు గ్రహింపక అగ్ని హోత్రములో హోమములు చేయనివారు శూద్రసములు అని వసిష్ఠుడు. బ్రాహ్మణుఁడు స్వధర్మమును ఆచరింపనిచో వానిని శూద్ర కర్మలలో నియోగింపవలయునని మనువు శాసించెను.

వేదకర్మలు - అర్థజ్ఞానము

ఆ వేదముల కర్థము తెలిసికొని యాచరించిననే గాని ఫలితము లేదు. "స్థాణురయం భారహారః కిలా భూదధీత్య వేదం నవిజానాతియోఽర్థం. యోఽర్థజ్ఞః సకలం భద్రమశ్నుతేనాక మేతి జ్ఞానవిధూతపాప్మా" (నిరుక్తము) ఎవఁడు వేదము చదివి యర్థమును దెలిసికొనండో వాఁడు కేవలము బరువు మోయునట్టి ఎద్దువంటి వాఁడు. అర్థము తెలిసినవాఁడు సమస్త కళ్యాణములను పొందును. జ్ఞానముచేత పాపమును కడిగికొన్నవాఁడయి స్వర్గమును పొందును.

యథా పశుర్భారవాహీనతస్య ఫలమశ్నుతే
ద్విజస్తదర్థా నభిజ్ఞో నవేద ఫలమశ్నుతే॥ (వ్యాసుఁడు)

బరువు మోయు పశువు దాని ఫలమును పొందనట్లు అర్థమును దెలియని వాఁడు వేదఫలమును పొందఁడు.

యోఽనధీత్యవిధివద్వేదం, వేదార్థంనవిచారయేత్
ససాన్వయః శూద్రసమః పాత్రతాం న ప్రపద్యతే॥

విధిపూర్వకముగ వేదమును జదివి వేదార్థమును విచారణ చేయని వాఁడు వంశసహితముగా శూద్రుఁడగును. వాఁడు పాత్రుఁడు గాఁడు

ృది సూక్తులు అర్థజ్ఞానము లేనిదే వేదపాఠములు వ్యర్థమని తెలుపు
న్నవి. అర్థజ్ఞానమున్నఁగదా ఆచరించుట. ఆచరించినఁగదా ఫలము
ట. రోగము వచ్చినపుడు ఔషధమును సరిగా తయారుచేసి మ్రింగ
యును. అట్లుగాక మందు ఎట్లు చేయవలెనో తెలిసికొని మందు మ్రింగక
దు పేరు జపించినంతమాత్రాన రోగము పోవునా? అట్లే శాస్త్రాదుల
రా కర్తవ్యమును దెలిసికొని యాచరించినపుడుగాని ఫలము సిద్ధింపదు.
క పైని జెప్పిన విషయములను అర్థజ్ఞాన పూర్వకముగాఁ దెలిసికొని
రింప మనుష్యులు ప్రయత్నింపవలయును.

ఇందుకే ఉపనయనాది మంత్రములకు అర్థము వ్రాయఁబడినది.
టి పరిస్థితి చూడఁగా మూఢముగా ఆ మంత్రములు పలుకుచు కర్మలను
యుటయే గాని కర్మల యర్థమును గాని వానిని ఆచరించుటయుఁగాని
గుటలేదు. కాన వాని యర్థము తెలిసికొని యాచరించుటకై ఈ
యత్నము చేయఁబడినది.

ఇంక ఆ యుపనయనాది కర్మలలోని మూల రహస్యమును గూర్చి
ల్పముగాఁ దెలిసికొందము.

పనయనములోని కర్మలు—వాని భావము

మనము ప్రస్తుతము ఉపనయనాది కర్మలను నాటకము ప్రదర్శించు
కులవలె నటించుచున్నామేగాని వాని తత్త్వమును దెలిసికొని యాచ
చుటలేదు.

1. విఘ్నేశ్వర పూజ :

విఘ్నేశ్వరుఁడు అనఁగా గణపతి. ప్రపంచ గణముల కధిపతి
రమేశ్వరుఁడు ఏ కార్యము చేయవలసియున్నను పరమేశ్వర స్తుతి
యవలయును గద. ఆ పరమేశ్వరుని రూపమే ఈ గణాధిపతి.

2. పుణ్యాహవాచనము :

కాలమును పవిత్రమైనదానినిగా భావించి నీటిని సమస్త నదీ జలముగా భావించినచో మనస్సు ఆ భావనను బట్టి పరిశుద్ధమై ప్రసన్న మగును. ప్రసన్న మనస్కులమై ఏది చేసినను ఫలించును.

భావేషు విద్యతే దేవో న పాషాణే న మృణ్మయే,
న ఫలం భావహీనానాం తస్మాద్భావోహి కారణం.

మనుష్యుఁడు భావించు భావనలోనే దేవుఁడున్నాఁడుగాని, రాతి యందుఁగాని, మట్టియందుఁగాని, చిత్రమునందుఁగాని దేవుఁడు లేఁడు. కనుక భావింప లేనివారికి ఫలము లేదు. కనుక అన్నిటికి భావనయే కారణము అను పెద్దల సూక్తిని బట్టి పసుపుముద్ద యందు పరమేశ్వర భావనచేసి పూజ చేయఁబడుచున్నది. నీళ్ళు గంగా యమునాది పవిత్ర నదీ జలములుగా భావింపఁబడినవై మన సర్వ వస్తువులను మనస్సులను పవిత్రము చేయును. దానినిబట్టి కాలము దినము పవిత్రమై అది పుణ్యాహ మగును. ఇందుకే పుణ్యాహమును గూర్చి మంత్రవాచనము చేయఁబడు చున్నది. ఇందు నీళ్ళేగాక పక్షులు, వృక్షములు, మనుష్యులు, దేవతలును, సకల చరాచర ప్రపంచము మన పవిత్ర కర్మలను బట్టి అవియు మనకు పవిత్రతను జేకూర్చును.

3. ప్రాయశ్చిత్తము :

తెలియక చేసిన పాపములకు పశ్చాత్తాపపడి యింక ఆ పాపములను జేయనని దీక్ష పూనుట.

4. యజ్ఞోపవీత ధారణ :

బ్రహ్మచర్యము యజ్ఞముగా భావించి చేయునది యజ్ఞదీక్ష. అందు ఉపవీతము ధరించుటయే యజ్ఞోపవీత ధారణ.

5. గురువు వటువును తనదగ్గఱకుఁ దీసికొని వేదాధ్యయన బ్రహ్మ చర్యాది దీక్ష లిచ్చుచు గాయత్రీమంత్ర జపము నిచ్చుట కగు దీక్ష.

6. సత్త్వగుణవృద్ధికై శాంతి :- రజోగుణకారులగు క్షార లవణాములను వర్జించుట (మన ఆచారములోనున్న పిండివంటలతో భోజనము పెట్టుట ఈ కర్మకు విరుద్ధము.)

ఆయుర్వృద్ధికై కేశవపనము శుద్ధికై స్నానము (భద్రంకరణమని కేశ వపనమునకు ఇంకొక పేరు గలదు).

7. అశ్మారోహణము :- ధర్మనిర్వహణలోను బ్రహ్మచర్య దీక్షలోను నియమ జీవనములోను కామక్రోధాదులను జయించుటలోను రాయివలె స్థిరుఁడవై యుండుమని యుద్బోధనము.

8. మౌంజి, అజినమును ధరించుట :- చర్మమును అజినమును ధరించినచో మనస్సు నిర్మలము, ప్రశాంతమునగును, దీప్తి కలుగును.

9. ఆచార్యుఁడు కుమారుని గ్రహించుట :- తల్లిదండ్రులు తమ కుమారుని గురువునకు బ్రహ్మచర్య దీక్షకయి అప్పగింపఁగా గురువు ఉప = తన దగ్గఱకు, నయనము = తీసికొనుట జరుగును.

10. కుమారుని రక్షింప అగ్ని సోమాదిదేవతల కప్పగించుట.

11. కుమారుఁడు "నేను బ్రహ్మచర్యమున చరింతును ఇప్పుడు నాకు బ్రహ్మచర్య దీక్ష ఇమ్మని" గురువుని ప్రార్థించుట.

12. గురువు ఆశీస్సు.

13. సమిధలను అగ్నిలో హోమము చేయుట. అగ్ని ప్రత్యక్ష దైవము.

14. గాయత్ర్యుపదేశము :- ప్రాణాయామ పూర్వకముగా గాయత్రిని జపించుట. ప్రాణాయామ ధ్యానములు లేనిచో గాయత్రి నిష్ఫలము. నేడు ప్రాణాయామ పూర్వకముగా చేయకపోవుటచే ఫలము గలుగుట లేదు.

15. దండ ధారణము :-

వటువు గురుకులమున నున్నపుడు వనములలో సంచరించును గాన అందు గోవుల సర్పముల భయము లేకుండుటకై మోదుగు దండము ధరింపవలయును.

16. గోదానము, సూర్య దర్శనము, అగ్ని కార్యము.

17. బ్రహ్మచారి దీక్ష.

నేను బ్రహ్మ చర్యమును చేయుదును. స్వేచ్ఛగా తిరుగుట స్వేచ్ఛగా మాట్లాడుట స్వేచ్ఛగా తినుట మానెదనని ప్రతిజ్ఞ చేయుట. నీరే ఆహారముగా గ్రహించెదను. (అపోశనము ఆపః = నీటియొక్క అశనము = ఆహారము.) పగలు నిద్రింపను. ఆచార్యుని కధీనుఁడనై అతఁడు చెప్పిన ప్రకారము చేయుదును. భిక్షాచర్యము సరిగా చేసి జీవింతును. అందఱను తల్లిగా (భవతి భిక్షాందేహి) తండ్రిగా భావించెదను. అని యందఱు యిండ్లలోను భిక్షమెత్తుకొని గురువుకు చూపి శుద్ధ సాత్త్వికాహారము గ్రహించెదను. అని బ్రహ్మచారి ప్రతినలు చేసి గురుకులమున (1) గురువు అనుజ్ఞ యిచ్చువఱకు సకలవేదవేదాంగ పారంగతుఁడగు వఱకు నివసింపవలయును.

ఇది యుపనయనము

ఇంక స్నాతక వ్రతము

వేదమనూచ్య ఆచార్యోఽంతే వాసిన మనుశాస్తి సత్యం వద ధర్మం చర స్వాధ్యాయాన్మా ప్రమదః ఆచార్యాయ ప్రియంధన మాహృత్య ప్రజా తంతుం మావ్యవత్సేత్సీః (తైత్తి. 11 అను)

వేదమును చెప్పి ఆచార్యుడు "సత్యము పలుకుము ధర్మము ఆచరింపుముస్వాధ్యాయము నుండి పొరపడకు ఆచార్యుని కిష్టమగు ధనమునిచ్చి పెండ్లాడి సంతానమును గనుము. ధర్మసంతాన తంతువును తెంపకు" అని

ష్యని అనుశాసించును. గుర్వాజ్ఞ పొందిన పిదప ఉత్తరీయము ధరించి
ంపాగ పాదుకలు గొడుగు మాలికలు చొక్కా ధరించి సుఖవంతుఁడై
ఉండవచ్చును.

వటువు ఉపనయనము మొదలు సమావర్తనము వఱకు అనఁగా
ర్వాజ్ఞ పొంది గురుకులమునుండి యివతలకు వచ్చువఱకు చేసిన పాపము
ఁ దుష్టాన్న భోజనాదులకు ప్రాయశ్చిత్తము చేసికొనును.

నేను బ్రహ్మచర్యమును నిర్వర్తించితిని. వ్రతములు చేసితిని. చిన్న
ండే తల్లిదండ్రులను వదలి గురుకులములో నున్నానుగాన "ఇంక నాకెవ
న్నారు కాశీ యాత్రకు పోవుదును" అని సంకల్పించుకొని దారిలో
రొయొకరు కన్యనిచ్చెదనని అనఁగా ఇష్టమున్న స్వీకరించును. వానిని
పకుర్వాణ బ్రహ్మచారియందురు. కన్యను స్వీకరించక ఆజన్మాంతము
హ్మచారిగా నుండువానిని నైష్ఠిక బ్రహ్మచారియని యందురు.

ఇట్టి స్నాతక వ్రతమును ఇప్పుడు పాశ్చాత్య విద్యనభ్యసించువారు
లేజీలలో కాన్వకేషన్ అను పేరుతో ఆచరించుచున్నారు.

బ్రహ్మచర్యం సమాప్య గృహీభవేత్ గృహీభూత్వా వనీభవేత్
) భూత్వాప్రవ్రజేత్ యదివేతరథా బ్రహ్మచార్యాద్వావనాద్వా ప్రవ్రజేత
హాద్వావనాద్వా(జాబాలోపనిషత్తు) బ్రహ్మచర్యము సమాప్తిచేసి గృహ
డు కావలయును. అనఁగా వివాహము చేసికొనవలయును. గృహ
ఁడై వనములందు నివసించవలయును. అనగా వానప్రస్థుఁడు గావల
ను. వానప్రస్థుడై సంన్యాసి కావలయును. లేక బ్రహ్మచర్యము
ండి యైన సంన్యాసి కావలయును. లేక గార్హస్థ్యమునుండి గాని వాన
స్థము నుండి గాని సంన్యాసి కావచ్చును. అని

గార్హస్థ్యము అన్నింటికి ఆశ్రయము గాన అన్నింటికంటె శ్రేష్ఠము.
న భార్యను స్వీకరించి గృహస్థ ధర్మములను ఆచరింపవలయును.
తముఁడు (గౌతమ 5-1) నదులు సముద్రమును, పిల్లలు తల్లిని ఆశ్ర

యించి జీవించినట్లు సర్వ జంతువులు యతి, బ్రహ్మచారి, విద్యార్థి, గురువు, పోషకుఁడు, బాటసారి, వృత్తిలేనివాఁడు, ఈ యేడుగురు భిక్షకులు గృహస్థు లను ఆశ్రయించి జీవింతురు.

వి వా హ ము

వివాహములు :- (1) బ్రాహ్మము (2) ప్రాజాపత్యము (3) అర్షము (4) దైవము (5) గాంధర్వము (6) అసురము (7) రాక్షసము (8) పైశాచము అని ఎనిమిది విధములు.

కులశీలములు తెలిసికొని అర్థించిన బ్రహ్మచారికి కన్య నిచ్చుట బ్రాహ్మము.

వస్త్రములచే ఆచ్ఛాదించి అలంకరించి కన్య యిడిగో ఈమెతోఁ గూడ ధర్మము ఆచరించుమని చెప్పి యిచ్చినది ప్రాజాపత్యము.

తూర్పుగా లాజహోమము చేసి రెండు గోవులను కన్యగలవాని కిచ్చి కన్యను గ్రహించుట అర్షము.

దక్షిణలు ఇవ్వబడుచుండగా వేదికయందు ఋత్విక్కునకు కన్య నిచ్చుట దైవము.

కోరిక గలవానితో వానియందు గోరిక గల స్త్రీ కలియుట గాంధర్వము.

ధనముచే కట్నము మొదలగువానిచే సంతోషపెట్టి చేయు వివాహము అసురము.

బలాత్కరించి కన్యను గ్రహించుట రాక్షసము.

నిదురించిన, మత్తురాలయిన స్త్రీతో కలియుట పైశాచము. ఇందు మొదటి నాలుగు ధర్మయుక్తములు.

అర్ష వివాహమువల్లఁ గలిగిన పుత్రులు మూఁడుతరములవారిని దైవ వివాహమువల్ల గలిగిన పుత్రులు పదితరముల వారిని బ్రాహ్మ వివాహము

లిగిన పుత్రులు పది తరముల వఱకు పూ ది మునువఱకు
త వారిని తన్ను పవిత్రము చేయుదు

వివాహ విధిలోని కర్మల క్రమ

. విఘ్నేశ్వర పూజ
2. పుణ్యాహవాచనము
3. రక్షాబంధనము

ధర్మ ప్రజా సంపత్తి కొఱకు ధర్మము కొఱకు ప్రజా అనఁగా సంతాన
కొఱకు ధర్మయుక్త సంతాన సంపద కొఱకును ఈ కన్యను వివాహ
ఎనని యనును. ఈ రక్షాబంధనము తరువాత కన్యను ఇచ్చు
వధూవరుల గోత్రములు చెప్పుదురు.

వి వా హ ము

1. యజ్ఞోపవీతధారణ :-

ప్రతి పవిత్రకర్మను యజ్ఞముగా భావించి దానిని దీక్షగా ఆచరించు
జ్ఞోపవీతము (యజ్ఞ + ఉపవీతముధరింప బడినది) ధరించబడును.

2. కన్యావరణము :-

పూర్వకాలములో వరుఁడు తనకుఁ దగిన కన్యను వెదకుటకై పెద్ద
పుటయు, వారు వెళ్ళి కన్యనన్వేషించి వచ్చునట్టి ఆచారము గలదు
వరుఁడు దారిలో మీకు తామర కొలనులు సుఖము గలిగించుగాక
ర్థించి పంపును ఆది యిప్పుడు మామూలు ఆచారమైనది.

. మధుపర్కము :-

తన యింటికి అతిథిగా వచ్చిన వానికి అర్ఘ్యపాద్యాదులు ఇచ్చెదరు
వరుఁడె అతిథి కాన వానికి అర్ఘ్యపాద్యాదులిచ్చి కాళ్ళు గడుగు

ఆచారమిపుడు గలదు. మధువుతో తేనె బెల్లములతో పర్కము = కూడిన పదార్థము పెట్టి నూతన వస్త్రాదులిచ్చెదరు. వాడుకలో దీనికి నూతన వస్త్రములిచ్చుటె అర్థముగా అయిపోయినది. కాని మధు పర్కము అనఁగా తేనెబెల్లములు పెట్టుటె గాని నూతన వస్త్రములు అర్థము గాదు.

7. మహా సంకల్పము :-

సమస్త పుణ్య నదీనద పర్వత దేశసహిత బ్రహ్మాండమందు ఇంత వరకు తెలిసియు తెలియకయుఁ జేసిన మహాపర్వతమంతటి పాపము నశించుట ద్వారా అనఁగా నేను పశ్చాత్తాపపడి యింక మఱి ఏ పాపములు జేయనని సమస్త ప్రజలముందు ప్రతిజ్ఞ చేయుట ద్వారా నేను బ్రహ్మలోకమందు నివసించుటకై కన్యాదానము చేయుదునని సంకల్పించుట.

8. చూర్ణిక :-

సమస్త గురు, దేవతా. మహర్షి. పతివ్రతా, నదీ, సుగంధ. వృక్ష, పర్వత, శాస్త్ర, జ్యోతిషాదులకు అనుకూలముగా ఫలప్రదముగా గ్రహము లుండుఁగాక యని ప్రార్థన.

9. ముహూర్తము :-

ముహూర్త సమయమున బెల్లము జీలకఱ్ఱ ఊసిరిపప్పు కలిపిన ముద్దను వధూవరుల తలపైని దర్భలముడిపైని ఉంచుట.

10. వధూవరుల సంకల్పము :-

ఆయుస్సు తేజస్సు బలము అభివృద్ధి యగుటకు మన మిద్దఱము వేదోక్త కర్మలు చేయుదము. సంతానమును గూడ కనుఁదము అని వధూవరులు సంకల్పించుకొందురు.

11. కన్యతలపైని కాడి నుంచుట :

దర్భలతోఁ జేయఁబడిన చుట్టను కన్యతలపైని ఉంచి దానిపై కాడి నుంచి దాని రంధ్రములో మంగళ సూత్రము నుంచి వరునిచే నీర

యింతురు. ఇక్కడ ఒక కథ కలదు. కుష్ఠురోగముగల అపాల'అను
మె యింద్రుని పూజించెడిది. ఒకనాఁడు స్నానమునకు పోయి నదిలో
ు కొట్టుకొనిపోవుచు అందులో కొట్టుకొనివచ్చు సోమలతను కొఱికి ఆ రస
ను ఇంద్రుని కర్పించెను. అది త్రాగి ఇంద్రుఁడు బండిరథము[illegible]కాడి
ధ్రములందు నీటిని వెడలించి వాటితో మూడుసార్లు శుద్ధిచేసి సూర్యుని
చ్చస్సుగలదానిగా జేసెనని "కన్యనాయతి" అను వర్గములో బహ్వృచులు
ప్పుచున్నారు అదే విధముగా ఇంద్రుఁడు ఈ కన్యను వర్చస్సు కల
రిగాఁ జేయు వరుఁడు ప్రార్థించును.

12. మంగళసూత్రము :-

నా జీవితమునకు కారణమైన ఈ మంగళసూత్రమును నీ కంఠమున
దను. ఓ సౌభాగ్యము కలదానా! నీవు నూఱు సంవత్సరములు జీవిం
ము అని వరుఁడు తలఁచును. ఇది వేడుక కొఱకు చేయు కర్మ అని
ందురు.

13. తలంబ్రాలు :-

పెద్దలను పూజించుటకు శిరస్సుపైన పూలు చల్లునట్లుగా వధూవరులు
రినొకరు గౌరవించుకొను సూచనగా ఈ తలంబ్రాలు పోసికొనుట
ాగుచున్నది.

14. ప్రధాన హోమము :-

ఇక్కడనుండి వధూవరులకు అగ్నిహోత్రాది కర్మలు ప్రారంభ
ును. ఇందు అగ్నిసాక్షిగా చేసికొని వరుడు "ఓ వధూ నీవు గృహము
ు యజమానురాలవగుము. అని పలుకును. అగ్నిని పరమేశ్వరునిగా
ంచి నమస్కారములు చేయుదురు. భగవంతుని పూజలో నైవేద్య
ంగా ఫలాదులను అర్పించి ప్రసాదము గ్రహించునట్లు కన్యను కూడా
సుగంధర్వాది దేవతలకు అర్పించి వరుఁడు మరల కన్యను దేవతా
సాదముగా గ్రహించును.

15. సప్తపది :-

అన్నము కొఱకు విష్ణువు ఒక అడుగు నిన్ను అనుసరించుఁ గాక. బలముకొఱకు రెండవ అడుగు, వ్రతముకొఱకు మూడవ అడుగు, సౌఖ్యమునకు నాలుగవ అడుగు పశుసంపద కొఱకు ఐదవ అడుగు ఋతువులు అనుకూలముగా నుండుట కొఱకు ఆరవ అడుగు హోతలు ఏడుగురు నీకు సాయము చేయుట కొఱకు ఏడవ అడుగు విష్ణువు నిన్ను అనుసరించుగాఁక. ఇట్లు కలసి ఏడు అడుగులు నడచిన మనము స్నేహముగా నుండి జీవితాంతము వఱకు మనము విడిపోకుండ సౌఖ్యముగా నుందుము గాక నీవు ఋక్కవు, నేను సామను. నీవు ఆకాశమవు నేను భూమిని. నేను మనస్సును నీవు వాక్కవు. మనము సుఖముగా నుందుము గాక అని వరుఁడు సంకల్పించును. ఇంతటితో వధువు వరునికి సఖురాలగును.

16. సన్నికల్లునెక్కుట :-

ఓ వధువా! నీవు రాయివలె స్థిరమైనదానవై నిన్ను ఎదుర్కొను వానిని ఎదుర్కొనుము. ధర్మకార్యములలో ధీరురాలవై యుండుము అని సంకల్పించి పేలాలచే హోమము చేయించును.

17. అరుంధతీ దర్శనము :-

అరుంధతివలె నీవు ముఖ్యురాలవై ఉండుము అని సప్త ఋషులతో ఆఱవవాడగు వసిష్ఠుని దగ్గఱ నున్న అరుంధతీ నక్షత్రమును చూపించెదరు.

18. స్థాలీపాకము :-

స్థాలి అనగా వంటపాత్ర. అందు పాకము వంట. వరుడు వివాహమాడి గృహస్థుడయ్యెను. గృహస్థుడు అగ్నిహోత్రాది కర్మములు చేయుచు ఇంటికి వచ్చిన అతిథి అభ్యాగతులను పోషించవలెను. అందుకు సూచనగా వరుడు తన ఇంటిలో వధువుచే వంట చేయించును.

19. శేషహోమము :-

గౌరీ గంధర్వపూజ వధువుచేత చేయించి హోమము చేయుదురు. లోనే గర్భాధానాది మంత్రములు చదివించెదరు. దీనిని బట్టి ము ప్రౌఢా వివాహములున్నట్లు తోఁచుచున్నది.

20. నాకబలి :-

దీనిని జనులు నాగవల్లి అని వ్యవహరింతురు. నాక మనఁగా ము, స్వర్గమునందున్న చంద్ర, వసు, రుద్రాది దేవతలకు బలి గా పూజ చేయబడుచున్నది నలుపు, తెలుపు, ఎఱుపు, దారములు రాభిమాన దేవతయొక్క అవమానమును సూచించుచున్నవి.

ఇంతవఱకు ఆయా కర్మలయొక్క ఆశయములు సంగ్రహముగా నాప్రాయముగా వివరించబడినవి.

ప్రస్తుతము పండితులు మొదలుకొని పామరులవఱకు ఉపనయనాది లు యథోక్తముగాఁ జేయుటలేదు. ఈ కర్మలు నా "ఆర్షధర్మ సూత్ర" అను గ్రంథములో వివరముగా వివరింపఁబడెను. జ్ఞానదాయక వేదము అర్థసహితముగా జదువఁబడుటలేదు. ఏదో విధముగా ము వేయుటయె యుపనయనము చేయుటగాను, అంతమాత్రము తాము బ్రాహ్మణులమయినట్లును, అర్థవిచారణా రహితముగాఁ జదివి మముగా వేదముగాఁ జదివినట్లుగాను, వేదశాస్త్రాదులందుఁ జెప్పఁ ట్లు చేయక తమకిష్టమైనదేదో స్వల్పముగా చేయుచు సరిగా నాచ నట్లును జనులు తలఁచుచున్నారు. ఇదొక నాటకముగా జరుగు దేగాని సరిగా జరుగుట లేదు. సామాన్యుఁడే గాక సంస్కర్తల కొనువారు గూడ జనులచే బ్రాహ్మణుల మనిపించుకొనవలయువని పనయనాదుల పరమార్థముఁ దెలియక చేయుచున్నారు. అందుచేతనే సరియైన జ్ఞానముగాని, శాస్త్రములందుఁ జెప్పఁబడిన ఫలితములు పొందక ద్విజబంధువులగుచున్నారే గాని ద్విజులగుటలేదు.

తల్లి దండ్రులను నమ్మినచో పుత్రులకు ఏవిధమగు లోటు కలుగును? తల్లి దండ్రులు చెప్పిన విధముగా నడచుకొనిన వారికి ఏ కష్టము గలిగినది? అట్లే భగవంతుని నమ్మినచో జనులకు ఏ విధమైన లోపము గ్గలుగదు. ఎప్పటికప్పుడు సకల ప్రాణులకు చంద్ర సూర్యాదుల ద్వారా ఋతువులద్వారా పుష్ప ఫలాద్యాహారాదులను నిత్యము గలిగించి మధుర రసములను జ్ఞానామృతముఁ జిప్పిలఁజేయు పరమేశ్వరుని సందేశములను మహాత్ములు మహర్షులు అందించిన వానిని సరిగా ఆచరింపక లోకులు తల్లి దండ్రులను నమ్మక చిక్కులఁబడు పెంకిపిల్లలవలె సకల కష్టములకు లోనగుట తటస్థించుచున్నది. ఎన్ని విధముల చెప్పినను తామనుకొన్నదే సత్యమని నమ్మి మూఢులై పదవీ ధనములకు ప్రాధాన్యమిచ్చి జనులు కష్టములపాలగుచున్నారు.

కాన అట్లుగాక సకలజ్ఞుఁడును దయామయుఁడును సకల ప్రాణి హితకరుఁడునగు పరమేశ్వరుని యాశయములను సరిగా దెలిసికొని మహర్షులు మహాత్ములు ఆయా కాలములలోఁ జెప్పిన రీతిగా ఆచరించి జనులు సచ్చిదానంద రూపుఁడగు పరమేశ్వరుని వలె సచ్చిదానంద స్వరూపులగుదురు గాక.

సర్వములను దెలిసికొను శక్తిగల జ్ఞానమును మనస్సును బుద్ధిని ఇంద్రియములను దయచేసిన యా పరమేశ్వరుని యాశయముల దెలిసికొనక మూఢులై తాము చేసిన ఆ పాపమును కర్మము మీఁదనో దైవము మీఁదనో పడవేసి తమకు బాధ్యత లేదని చెప్పు పద్ధతి సరియైనది కాదు. కాన ఎవరైన తప్పు చేసినచో వారినిబట్టి ఆ తప్పులను జూడక తాము తప్పులు చేయక ఇతరులు చేసిన మంచినే తీసికొని సత్కర్మాచారులగుదురు గాక. యాన్యస్మాకం సుచరితాని తాని త్వ యోపాస్యాని నో ఇతరాణి

న్యనవద్యాని కర్మాణి తానిత్వయోపాస్యాని” ఏ మంచి పనులను
చేసితిమో అవే నీవు ఆచరించవలయును. ఏ పవిత్ర కర్మలు మేము
మో అవే నీవు చేయుము. ఇతరమైన మేము చేసిన చెడుపనులను
చరింపకు” అను ఋషుల సూక్తి ప్రకారము మనము సత్కర్మలను
ంచి సకల లోకేశ్వరుండగు భగవంతుని యనుగ్రహమునకు పాత్రు
శ్రియస్సులను పొందుదుముగాక యనియు ప్రార్థించుచున్నాను.

కేంద్రం
హాలు రోడ్డు
గాం మార్కెట్టు, విశాఖపట్నం-1

ఇట్లు
బుధ విధేయుండు
చర్ల గణపతిశాస్త్రి

ఉపనయన వివాహవిధిః

విఘ్నేశ్వర పూజా

సంస్కృతం

మ. హరిః ఓమ్

దేవీం వాచ మజనయంత దేవా స్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదంతి
సా నో మంద్రేష మూర్జం దుహానా
ధేను ర్వా గస్మా నుపసుష్టు తైతు
అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥ 1

శ్లో॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం, యా దేవీ సర్వమంగళా
తయో స్సంస్మరణాత్పుంసాం, సర్వతో జయమంగళం॥ 2

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం, శశివర్ణం చతుర్భుజం
ప్రసన్నవదనం ధ్యాయేత్, సర్వ విఘ్నోప శాంతయే॥ 3

శ్లో॥ తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ, తారాబలం చంద్రబలం తదేవ
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ, లక్ష్మీపతే తేఽంఘ్రియుగం స్మరామి॥ 4

శ్లో యత్ర యోగీశ్వరః కృష్ణో, యత్ర పార్థో ధనుర్ధరః
తత్ర శ్రీ ర్విజయో భూతి, ర్ధ్రువా నీతి ర్మతి ర్మమ॥ 5

శ్లో॥ స్మృతే సకలకళ్యాణ, భాజనం యత్ర జాయతే
పురుషం త మజం నిత్యం, వ్రజామి శరణం హరిం॥ 6

శ్లో॥ సర్వదా సర్వకార్యేషు, నాస్తి తేషా మమంగళం
యేషాం హృదిస్థో భగవాన్, మంగళాయతనం హరిః॥ 7

శ్లో॥ లాభ స్తేషాం జయ స్తేషాం కుత స్తేషాం పరాభవః
యేషా మిందీవరశ్యామో హృదయస్థో జనార్దనః॥ 8

ఉపనయన వివాహవిధి

విఘ్నేశ్వర పూజ

తెనుఁగు అనువాదము

ఓమ్

లు వాగ్దేవిని సృజించిరి. ఆమెను సర్వ రూపులైన ప్రాణులు
ను. ఆ దేవత మాకు ఆయువును అన్నమును ఇచ్చు కామ
్రై మాచే స్తుతింపఁబడి మమ్ముఁ జేరుఁగాక.
ర్తము సుముహూర్త మగుఁగాక. 1

శుభ నామ రూపుఁ డెవ్వఁ, డేదేవి శుభమైనదో
న్ స్మరించువారికిన్, మేలు శుభంబు లయ్యెడున్. 2

ని బట్టలన్ దాల్చు, చంద్రవర్ణున్ జతుర్భుజున్
స్యన్ విష్ణు ధ్యానింప, వలె విఘ్నోప శాంతికై. 3

నంబున్ లగ్న మదే, తారా చంద్ర బలా లవే
్య దైవబలా, లవే, విష్ణూ! నీ కాళ్ళు మ్రొక్కెదన్. 4

ంగియో కృష్ణుఁ డెందుండు, నెందుండు ధన్విపార్థుఁడు
వే సిరియు సంపదల్, నీతిగెల్పు ధ్రువంబులు. 5

్య కళ్యాణ భాగ్యంబుల్, వేనిన్ స్మరింపఁ గల్గునో
్రిత్యు నజుఁ బూరుషున్, హరిన్ శరణు వొందెదన్॥ 6

కిత్తైన దేవుండు, ఎవ్వారి హృది నుండెనో
కెప్డుకార్యముల, నమంగళంబు గల్గదు. 7

కిట్టైన కృష్ణుండు, నెవ్వారి హృది నుండెనో
కొ లాభజయంబు, లేరి కోటమి గల్గదు. 8

శ్లో॥ ఆపదా మపహర్తారం, దాతారం సర్వ సంపదాం
లోకాభిరామం శ్రీరామం, భూయో భూయో నమా మ్యహం॥ 9

శ్లో॥ సర్వ మంగళ మాంగళ్యే, శివే సర్వార్థ సాధికే
శరణ్యే త్ర్యంబకే దేవి, నారాయణి నమోఽస్తు తే॥ 10

శ్రీలక్ష్మీ నారాయణాభ్యాం నమః ఉమా మహేశ్వరాభ్యాం నమః వాణీ హిరణ్యగర్భాభ్యాం నమః శచీపురందరాభ్యాం నమః ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలక దేవతాభ్యో నమః అరుంధతీ వసిష్ఠాభ్యాం నమః సీతా రామాభ్యాం నమః. మాతా పితృభ్యాం నమః, అగ్నయే నమః, సర్వేభ్యో మహాజనే భ్యో నమః. 11

(ఆచమ్య.)

ఓం కేశవాయ స్వాహా

ఓం నారాయణాయ స్వాహా

ఓం మాధవాయ స్వాహా

ఓం గోవిందాయ నమః 12

విష్ణవే నమః, మధుసూదనాయ నమః త్రివిక్రమాయ నమః వామనాయ నమః శ్రీధరాయ నమః హృషికేశాయ నమః, పద్మనాభాయ నమః, దామోదరాయ నమః, సంకర్షణాయ నమః, వాసుదేవాయ నమః ప్రద్యుమ్నాయ నమః, అనిరుద్ధాయ నమః, పురుషోత్తమాయ నమః 13

అధోక్షజాయ నమః, నారసింహాయ నమః, అచ్యుతాయ నమః, జనార్ధనాయ నమః, ఉపేంద్రాయ నమః, హరయే నమః, శ్రీకృష్ణాయ నమః, 14

మం॥ ఉత్తిష్ఠంతు భూతపిశాచాః సర్వే భూమి భారకాః
ఏతేషా మవిరోధేన బ్రహ్మకర్మ సమారభే॥ 15

ం. ఆపదల్ పాఱఁ ద్రోలుచు, సర్వసంపద లిచ్చెడు
లోకాభిరామున్ శ్రీరామున్, మాటిమాటికి మ్రొక్కెదన్ 9

ం. సర్వకళ్యాణ సంపన్నా! శుభా! సర్వార్థ సాధికా!
శరణ్యా! త్ర్యంబకా! దేవి! నారాయణి నమస్స్వదే॥ 10

శ్రీలక్ష్మీ నారాయణులకు నమస్కారము. పార్వతీ పరమేశ్వరులకు
స్కారము. సరస్వతీ బ్రహ్మలకు నమస్కారము. శచీ దేవేంద్రులకు
మస్కారము. ఇంద్రుఁడు మొదలైన యెనమండుగురు దిక్పాలురైన
తలకు నమస్కారము. అరుంధతీ వసిష్ఠులకు నమస్కారము. సీతా
ములకు నమస్కారము. తల్లి దండ్రులకు నమస్కారము. అగ్నికి
మస్కారము. మహాజను లందఱకు నమస్కారము. 11

(ఆచమనము చేసి.)

కార మూర్తియైన కేశవున కిది యర్పిత మగుఁగాక.

కార మూర్తియైన నారాయణుని కిది యర్పిత మగుగాక.

కార మూర్తియైన మాధవుని కిది యర్పిత మగుఁగాక.

కార మూర్తియైన గోవిందునకు నమస్కారము. 12

విష్ణువునకు నమస్కారము. మధుసూదనునకు నమస్కారము.
విక్రమునికి నమస్కారము. వామనునకు నమస్కారము. శ్రీధరునకు
మస్కారము. హృషీకేశునకు నమస్కారము. పద్మనాభునకు నమ
స్కారము దామోదరునకు నమస్కారము. సంకర్షణునికి నమస్కారము.
సుదేవునికి నమస్కారము. ప్రద్యుమ్నునికి నమస్కారము. అనిరుద్ధు
నమస్కారము, పురుషోత్తమునికి నమస్కారము. 13

అధోక్షజునికి నమస్కారము. నారసింహునికి నమస్కారము.
చ్యుతునికి నమస్కారము. జనార్దనునికి నమస్కారము. ఉపేంద్రునికి
మస్కారము. హరికి నమస్కారము. శ్రీకృష్ణునికి నమస్కారము. 14

మం. భూమికిన్ బరువౌ భూతపిశాచంబులు (కామ క్రోధాదులు)
పోవు తన్! వీనికిన్ హానిలేకుండ, బ్రహ్మోపాసన చేయుదున్. 15

(ప్రాణా నాయమ్య)

మం॥ *ఓం భూః ఓం భువః ఓగ్ం సువః
ఓం మహః ఓం జనః ఓం తపః
ఓగ్ం సత్యం 16

మం॥ ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి
ధియో యో నః ప్రచోదయాత్
ఓ మాపో జ్యోతీ రసోఽమృతం బ్రహ్మ
భూ ర్భువ స్సువ రోమ్. 17

మమోపాత్త దురిత క్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీ మహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య

అద్య బ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్థే శ్వేతవరాహ కల్పే వైవస్వత మన్వంతరే–కలియుగే–ప్రథమపాదే–జంబూద్వీపే భరతవర్షే భరత ఖండే మేరోర్దక్షిణదిగ్భాగే శ్రీశైలస్య–ఆగ్నేయ ప్రదేశే-నదీ 18

మధ్యదేశే–శోభనగృహే–సమస్తదేవతా బ్రాహ్మణసన్నిధౌ
అస్మిన్ వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన వత్సరే
అయనే ఋతౌ మాసే పక్షే తిథౌ
వాసరే శుభనక్షత్రే శుభయోగే శుభకరణే
ఏవంగుణ విశేషవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్–గోత్రః–నామధేయ

---

* ఈ గాయత్రి మంత్రము ప్రాణాయామ పూర్వకముగఁ జేయ వలయును. ప్రాణాయామ మనఁగా రేచకము (32 మాత్రల కాలము గాలి విడచుట) కుంభకము (64 మాత్రలకాలము గాలి నిలుపుట) పూరకము (16 మాత్రలకాలము గాలి పీల్చుట) వీనితోఁ గూడినది అని వసిష్ఠుడు. (దీని వివరము. చూ. నా యోగతత్త్వ దర్శనము, (చూ. ప్రక్క పుట)

(ప్రాణాయామము చేసి)

మం. భూలోకము భువర్లోకము సువర్లోకము మహర్లోకము జనో కము తపోలోకము సత్యలోకము ఇవి ఓంకార రూపమైనవి. 16

ం. మాకు బుద్ధుల్ ప్రసాదించు శ్రీసూర్య భగవానుని
యుత్తమంబైన యాతేజ మెదన్ ధ్యానింతు మెప్పుడున్.

నీరు తేజస్సు రసము అమృతములు ఓంకార రూపమైన బ్రహ్మము ూర్భువర్లోకములు ఓంకార రూపములు. 17

నేను జేసిన పాపము నశించుట ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతికొఱకు భము సుందరము నైన ముహూర్తమందు శ్రీ మహా విష్ణువు యొక్క జ్ఞచే జరుగుచున్న నేఁటి బ్రహ్మ యొక్క రెండవ పదార్థమందు శ్వేత రాహ కల్పమందు వైవస్వతమన్వంతరమందు కలియుగమున మొదటి ాదమున జంబూ ద్వీపమున భరతవర్షమున భరతఖండమున మేరువునకు క్షిణముగా శ్రీశైలముయొక్క ఆగ్నేయ ప్రదేశమున. 18

నదుల మధ్య–శుభగృహమందు–సమస్తమైన దేవతల బ్రాహ్మణుల గ్గఱ నేటి వ్యవహారమందున్న చాంద్రమానమున వచ్చు.... సంవత్సర ుందు .... అయనమందు .... ఋతువున .... మాసమున .... పక్ష మున .... తిథియందు ....వారమున .... శుభ నక్షత్రమున .... శుభ కర మున ఇట్టి గుణ విశేషములతోఁ గూడిన .... శుభతిథియందు ... శ్రీమఁ ుఁడను.... గోత్రుఁడను .... నామధేయుఁడను .... ధర్మపత్నితో 19

శ్రద్ధయా గాయంతం త్రాయతే ఇతి గాయత్రి. శ్రద్ధతో ధ్యానించు ానిని రక్షించునది గాయత్రి యని వ్యుత్పత్తి. ఎడమ ముక్కుతో గాలి ల్చి గాయత్రి మంత్రము పలుకుచు గాలి నిలిపి కుడిముక్కుతో గాలి డువవలయును. ఈ ప్రాణాయామములో సుఖము కొఱకు ముక్కులు ేళ్ళతో మూయుచు మండవలయును.

ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం	ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమౌపాత్త
దురితక్షయ ద్వారా. 20

శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం అముకం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తి పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే. 22

ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం * శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే. తదంగ కలశారాధనం కరిష్యే.

(కలశం గంధపుష్పాక్షతై రభ్యర్చ్య)

శ్లో॥ కలశస్య ముఖే విష్ణుః, కంఠే రుద్రః సమాహితః
మూలే తత్ర స్థితో బ్రహ్మా, మధ్యే మాతృగణా స్స్మృతాః 23

శ్లో॥ కుక్షౌ తు సాగరాః సర్వే సప్తద్వీపా వసుంధరా
ఋగ్వేదోఽథ యజుర్వేద స్సామవేదో హ్యథర్వణః 24

శ్లో॥ అంగైశ్చ సహితాః సర్వే కలశాంబు సమాహితాః

మం॥ ఆకలశేషు ధావతి పవిత్రే పరిషిచ్యతే
ఉక్థైర్యజ్ఞేషు వర్ధతే. 25

మం॥ ఆపో వా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వాభూతా న్యాపః,
ప్రాణా వా ఆపః పశవ ఆపోఽన్న మాపోఽమృత మాపః
సమ్రాడాపో విరాడాప స్స్వరాడాప శ్ఛందాగ్ంస్యాపో
జ్యోతీగ్ంష్యాపో యజూగ్ంష్యాప స్సత్య మాపః
సర్వాదేవతా ఆపో భూర్భువ స్సువ రాప ఓమ్. 26

---

* సర్వ ప్రపంచ గణములకు అధిపతి గాన గణాధిపతి యని పేరు. అనఁగాఁ బరమేశ్వరుఁ డనియును గ్రహింపవలయును.

డిన నేను .... ధర్మపత్నితోఁ గూడిన నా పాపములు పోవుట ద్వారా శ్రీ మేశ్వర ప్రీతికొఱకు ఆయువు వర్ధిల్లుటకు ఈ కర్మను జేయఁబోవుచు) కంగముగా మొదట శుద్ధికొఱకు వృద్ధికొఱకు శాంతికొఱకు, అభ్యుద మము కొఱకు మహా జనులతోఁ గూడ స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనము ుదును. 22

(పవిత్ర భావములను సంకల్పించుటచే దినము పవిత్రమగును.)

నిర్విఘ్నముగఁ గార్యము పూర్తియగుటకు మొదట శ్రీ*మహా ధిపతి పూజను జేయుదును దానికంగమైన కలశమును ఆరాధింతును. ంబును పుష్పములతోను అక్షతలతోడను పూజించి)

. చెంబుపైనుండె విష్ణువు, చెంబు మెడను రుద్రుఁడున్
చెంబు మొదట బ్రహ్మయున్, మధ్య మాతృగణాలును 23

. కుక్షిలో సర్వవారిధు, లేడుద్వీపాలు భూమియున్
ఋగ్వేద యజుర్వేదంబుల్, సామాథర్వణముల్ తగున్. 24

. వేదాంగంబులు గూడ నా, కలశాంబుల నిల్చెడున్.

మం॥ సోమలత కలశములలోనికి పరుగెత్తుకొని వచ్చుచున్నది. కై పవిత్రములు తడుపఁబడుచున్నవి. అది స్తుతులచే యజ్ఞములలో పొందుచున్నది. 25

మం ఇది యంతయు నీరే. సమస్త భూతములు నీళ్ళే. ప్రాణ ు గూడ నీళ్ళే, పశువులు నీళ్ళే, అన్నము నీళ్ళే, అమృతము నీళ్ళే, హ్మము నీళ్ళే, విరాట్టును నీళ్లే, స్వరాట్టును నీళ్లే, ఛందస్సులు , జ్యోతిస్సులు నీళ్లే, యజుస్సులు నీళ్లే, సర్వము నీళ్ళే, సర్వ తలు నీళ్ళే, భూర్భువస్స్వర్లోకములు నీళ్ళే.

---

* శ్రీ మహా గణాధిపతిని మనస్సులో భావించుట ద్వారా మన కు రప్పించి యింటికి వచ్చిన యుత్తముఁడైన యతిథికి సకలసేవలు ునట్లు గణాధిపతికి పాద్యములు అర్ఘ్యాదులు సర్పింపఁ బడుచున్నవి) గ్రహింపవలయును.

శ్లో॥ గంగేచ యమునే కృష్ణే, గోదావరి సరస్వతి
నర్మదే సింధు కావేరి, జలేఽస్మిన్ సన్నిధింకురు॥ 27

అయాం తు శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజార్థం మమ దురితక్షయ కారకాః

(కలశోదకేన పూజా ద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య దేవమాత్మానం చ సంప్రోక్ష్య) 28

మం॥ ఓం అనునీతే పునరస్మాస్తు చక్షుః పునః ప్రాణమిహ నో దేహిభాగమ్, జ్యోక్ప శ్యేమ సూర్యముచ్చరంత మనుమతే మృడయాన స్స్వస్తి. 29

మం॥ అమృతం వై ప్రాణా అమృత మాపః ప్రాణానేవ యథా స్థాన ముపహ్వయతే. 30

స్థిరో భవ వరదో భవ సుముఖో భవ
సుప్రసన్నో భవ, సు ప్రసన్నాసనం కురు 31

మం॥ ఓం గణానాం త్వాగణపతిగ్ం హవామహే కవిం కవీనా ముపమశ్రవ స్తమమ్, జ్యేష్ఠ రాజం బ్రహ్మణాం బ్రహ్మణ స్పత ఆన శృణ్వ న్నూతిభి స్సీద సాదనమ్. 32

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః ధ్యాయామి తత్పురుషాయ విద్మహే వక్రతుండాయ ధీమహి తన్నోదంతిః ప్రచోదయాత్, ఆవాహయామి సువర్ణ రత్న ఖచిత సింహాసనం సమర్పయామి, పాదయోః పాద్యం సమర్పయామి హస్తయో రర్ఘ్యం సమర్పయామి శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి. 33

గంగా! యమునా! కృష్ణా! గోదావరి! సరస్వతి!
నర్మదా! సింధూ! కావేరీ! ఈ నీళ్ళ దయ చేయుమీ. 27

శ్రీ మహా గణాధిపతి పూజకొఱకు నా పాపమును నశింపఁజేయు
మై యా నదులు వచ్చుఁగాక.

(చెంబులోని నీటిని పూజాద్రవ్యములపైఁ జల్లి దేవుని తన్నుఁ జల్లుఁ 28
)

మం॥ ఓ ప్రాణదాయినీ! మాయందు దృష్టియుంచి యనుభవింప
ప్రాణమును ధరింపుము. ఉదయించుచున్న సూర్యుని చాల
ము చూచెదము గాక. ఓ అనుమతీ దేవి నాశము లేనట్లు మమ్ము
పెట్టుము. 29

మం॥ ప్రాణములు అమృత స్వరూపమైనవి. ఉదకములు అమృత
ూపమైనవి. కనుక యజమానుఁడు ఈ ప్రాణములను దమ యథా
మునకై ఆహ్వానించుచున్నాఁడు. 30

స్థిరుఁడ వగుము, వరదాతవగుము, సుముఖుఁడవగుము. సుప్ర
ుఁడ వగుము. స్థిరమైన మంచి యాసనమునఁ గూర్చుండుము. 31

మం॥ ఓ యధిపతీ! సర్వగణములకు పతివై, కవులకుఁ గవివై, నిరుప
ుడవై రాజాధిరాజువై యున్న నిన్ను ఆహ్వానించుచున్నాను. మా
లచే మా స్తుతులను వినుచు ఈ యాసనము నలంకరింపుము. 32

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము, ధ్యానింతును, ఆ పురుషుని
ంకొందుము. వక్రమైన తొండము గలవానిని ధ్యానింతుము. మమ్ము
డు ప్రేరేపించుఁగాక. ఆహ్వానించుచున్నాను. రత్నములు పొదిగిన
ారు సింహాసనము నర్పించుచున్నాను. పాదములకు గాళ్ళు కడుగు
ను అర్పించుచున్నాను. దోసిలియందు అర్ఘ్యమిచ్చుచున్నాను.
మనమునకు పరిశుద్ధమైన జలము నిచ్చుచున్నాను. 33

మం॥ ఓం ఆపో హి ష్ఠామయో భువ స్థాన ఊర్జే దధాతన మహేరణాయ
చక్షసే.

మం॥ యోవః శివతమో రసః తస్య భాజయ తేహ నః ఉశతీరి
మాతరః తస్మా అరంగమామ వో యస్య క్షయాయ జిన్వథ ఆపో
జనయథా చ నః.

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః శుద్ధోదక స్నానం సమర్పయామి
స్నానానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి.

మం॥ ఓం అభివస్త్రా సువసనా న్యర్షాభిధేనూ స్సుదుఘాః
పూయమానాః అభిచంద్రా వేనో హిరణ్యాభ్యశ్వాన్ రథి నో దే
సోమ.

శ్రీ మహాగణాధిపతయే నమః వస్త్రయుగ్మం సమర్పయామి. త
భావే వస్త్రార్థం అక్షతాన్ సమర్పయామి.

మం॥ యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం,
ప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్,
ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతిముంచ శుభ్రం
యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః.

తదభావే అక్షతాన్ సమర్పయామి. శ్రీ మహా గణాధిపతయే నవ
యజ్ఞోపవీతం సమర్పయామి.

---

* గృహస్థు చేయు, సర్వ ధర్మ కార్యములు యజ్ఞములు. అం
దీక్ష పూనుటకై ధరింపఁబడు మంత్రపూతమైన సూత్రము యజ్ఞోపవీతము
అక్షతలు— ఆశీస్సులకు బాహ్య రూపములు.

జలములారా! సౌఖ్యము చేకూర్చుచుండ్రు గాక, మీ యన్నరస మనుభ వించుటకు రమ్యమౌ మీ గొప్ప దర్శన భాగ్యము పొందుటకును మమ్ము నిల్పుదురు గాక. 34

మం. ప్రేమగల తల్లులవలె మీరు కళ్యాణతమమైన మీ రసమున కిక్కడ మమ్ముఁ బాత్రులఁ జేయుఁడు. ఆ రసము పొందుటకు మిమ్ము మాటిమాటికిఁ జేరుచున్నాము. జలములారా! మమ్ము సంతాన (శక్తి) వంతులఁ జేయుఁడు. 35

శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము శుద్ధోదక స్నానమును సమర్పింతును. స్నానమైన పిదప ఆచమనము కొఱకు పరిశుద్ధమైన నీటిని సమర్పింతును. 36

మం॥ ఓ సోముఁడా! మాకు బాగుగా ధరింపఁదగిన వస్త్రము లిమ్ము. పవిత్రముచే శోధింపఁబడిన వాఁడవై మంచి పాలిచ్చు గోవుల నిమ్ము. మా పోషణకొఱకు ఆనందకరమైన ధనముల నిమ్ము. స్తుతింపఁ దగిన యో దేవా! మాకు రథములతో గూడిన గుఱ్ఱముల నిమ్ము. 37

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము. రెండు వస్త్రములను సమర్పింతును. అవి లేనిచో వస్త్రములకొఱకు అక్షతల నర్పింతును. 38

మం॥ * యజ్ఞోపవీతమతి పవిత్రంబు, అదిఁ బ్రజాపతి కది సహజ మయ్యె యజ్ఞోపవీత మాయుష్య మది తాల్చు
మతిశౌచబలము లతితేజ మిడుత. 39

అది లేనిచో అక్షతలను సమర్పింతును. శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము. యజ్ఞోపవీతమును సమర్పింతును. 40

---

* నేనీ ధర్మ యుక్తమైన యజ్ఞమును జేయుదును అను ప్రతిజ్ఞ తీసికొనుటకు బాహ్య - చిహ్నముగా యజ్ఞోపవీతము ప్రతి ధర్మ కర్మ యందును ధరింపఁబడును. అది మనుష్యునికి ఈ గణాధిపతికిని వలె సమర్పింపఁబడును.

మం॥ గంధ ద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం ఈశ్వరీ సర్వ భూతానాంతామి హోపహ్వయే శ్రియమ్. 41

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః * శ్రీగంధం సమర్పయామి. 42

మం॥ ఆయనే తే పరాయణే దూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః హ్రిదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే. 43

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః గంధస్యోపరి అలంకరణార్థం అక్షతాన్ సమర్పయామి. పుష్పైః పూజయామి, ఓం సుముఖాయ నమః ఓం ఏకదంతాయ నమః ఓం కపిలాయ నమః ఓం గజ కర్ణాయ నమః ఓం గణాధిపాయ నమః ఓం ధూమ్రకేతవే నమః ఓం గణాధ్యక్షాయ నమః ఓం ఫాల చంద్రాయ నమః ఓం గజాననాయ నమః ఓం వక్రతుండాయ నమః ఓం శూర్పకర్ణాయ నమః ఓం హేరంబాయ నమః ఓం స్కంధ పూర్వజాయ నమః ఓం శ్రీ గణాధిపతయే నమః షోడశనామ పూజాం సమర్పయామి. 44

శ్లో॥ వనస్పత్యుద్భవైర్దివ్యైః, ర్నానాగంధైః సుసంయుతః
ఆఘ్రేయ స్సర్వదేవానాం, ధూపోఽయం ప్రతిగృహ్యతాం.

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః ధూప మాఘ్రాపయామి. 45

శ్లో॥ సాజ్యం త్రివర్తి సంయుక్తం, వహ్నినా యోజితం ప్రియం
గృహాణ మంగళం దీపం, త్రైలోక్యతిమిరాపహం. 46

---

* గంధము—మంచి సుగంధము. ఇది పూసికొనుట అలంకారము. శుభము. అందుచే దేవత గంధము నందున్నదని చెప్పఁబడినది. ఇది శుభము, పరిమళ యుక్తము, ఫాలాదులకు ఆనందకరము.

మం॥ గంధమే ద్వారముగాఁ గల, ఎదుర్కొనరాని ధ్యానాదులచే నిత్యము పోషింపఁబడిన సమస్త ప్రాణుల కీశ్వరియైన సేవింపఁదగిన దేవతను ఇందు ఆహ్వానించుచున్నాను. శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము. శుభమైన గంధము. సమర్పింతును. 41, 42

మం॥ నీ రాక పోకల మార్గమందు పువ్వులుగల దూర్వాంకురములు మొలుచుఁగాక. హ్రదములు తామరపువ్వులును ఉండుఁగాక. ఈ గృహములు సముద్రమునకు సంబంధించినవి. (కాన నశించిపోవునుగాక)

శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము. గంధముపైని అలంకారము కొఱకు అక్షతల నుంచెదను. పూలతో పూజింతును. ఓంకారమూర్తియగు సుముఖునకు నమస్కారము. ఓం ఏకదంతునికి నమస్కారము. ఓం కపిలునకు నమస్కారము. ఓం గజకర్ణునకు నమస్కారము. ఓం లంబోదరునకు నమస్కారము. ఓం వికటునకు నమస్కారము. ఓం విఘ్నరాజునకు నమస్కారము. ఓం గణాధిపునకు నమస్కారము. ఓం ధూమకేతునకు నమస్కారము. ఓం గణాధ్యక్షునకు నమస్కారము. ఓం ఫాలచంద్రునకు నమస్కారము. ఓం గజాననునకు నమస్కారము. ఓం వక్రతుండునకు నమస్కారము. ఓం చేటచెవులవానికి నమస్కారము. ఓం హేరంబునకు నమస్కారము. ఓం స్కందాగ్రజునకు నమస్కారము. శ్రీ గణాధిపతికి నమస్కారము. పదునాఱు పేర్లతోఁ గూడిన పూజను సమర్పింతును. 44

అను। వనస్పతిభవం బౌచు, దివ్యగంధంబు చిమ్మెడు

ధూపమెల్ల దేవతలకున్, ఆఘ్రాతింప గ్రహింపుమీ.

శ్రీ మహా గణాధిపతికి నమస్కారము. అగరువత్తి మొదలగు ధూపముల వాసన చూపుదును. 45

అను। నేతిలో నానవేసిన మూడువత్తుల్తో గూడిన

త్రైలోక్యతమో హరం, బీ మంగళదీపమున్ గొను. 46

శ్లో॥ భక్త్యా దీపం ప్రయచ్ఛామి, దేవాయ పరమాత్మనే 47
త్రాహి మాం నరకా ద్ఘోరా, ద్దివ్యజ్యోతి ర్నమోఽస్తుతే.

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః దీపం దర్శయామి. 48
ధూప దీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి.

(నైవేద్యం) 49

మం॥ ఓం భూర్భువ స్సువః, ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం
భర్గో దేవస్య ధీమహి, ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ 50

మం॥ సత్యం త్వర్తేన (త్వా + ఋతేన) పరిషించామి
అమృతమస్తు అమృతోప స్తరణ మసి. 51

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః నైవేద్యం సమర్పయామి. 52

మం॥ ఓం ప్రాణాయ స్వాహా ఓం అపానాయ స్వాహా,
ఓం వ్యానాయ స్వాహా, ఓం ఉదానాయ స్వాహా
ఓం సమానాయ స్వాహా. 53

మధ్యే మధ్యే పానీయం సమర్పయామి.

మం॥ అమృతాఽపిధానమసి। 54

ఉత్తరాపోఽశనం సమర్పయామి. హస్తౌ ప్రక్షాళయామి పాదౌ
ప్రక్షాళయామి. 55

శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి. 56

శ్లో॥ పూగీఫలై స్సకర్పూరై, ర్నాగవల్లీ దళై ర్యుతం
ముక్తా చూర్ణ సమాయుక్తం తాంబూలం ప్రతిగృహ్యతాం॥

శ్రీ మహా గణాధిపతయే నమః 57

దీపం డౌపరమాత్మకున్, భక్తితో దీప మిచ్చెదన్ 47
నరకంబును దాటింపు, మో దివ్యజ్యోతి మ్రొక్కెదన్.

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము. దీపము చూపింతును. ధూపదీప 48
ముల తరువాత ఆచమనము కొఱకైన పరిశుద్ధికరమయిన నీటిని అర్పిం
తును. (గణాధిపతికి నివేదింపఁదగిన నైవేద్యము సిద్ధము చేయుము) 49

మం॥ భూర్భువస్సువర్లోకము లోంకార రూపమైనవి. మాకు బుద్ధుల్
ప్రసాదించు శ్రీ సూర్యభగవానుని యుత్తమంబైన యా తేజ మెదన్ 50
ధ్యానింతు మెప్పుడున్.

మం॥ సత్యరూపమైన నిన్ను ఋత (ఆచరణ) రూపమైన యుదక
ముతోఁ బరిషేచనము చేయుచున్నాను. అమృతమగుఁగాక. ఓ యుద 51
కమా! నీవు అమృతత్వమున కాధారమైనదానవు.

శ్రీ మహాగణాధిపతికి నమస్కారము. నైవేద్యమును సమర్పించు 53
చున్నాను.

మం॥ ఓంకార రూపమైన ప్రాణవాయువున కిది యర్పింపఁబడును గాక. 52

ఓం అపాన వాయువునకు అర్పింపబడుగాక. ఓం వ్యానవాయువున
కర్పింపబడుగాక ఓం ఉదానవాయువునకు అర్పింపఁబడుగాక. ఓం సమాన 54
వాయువునకర్పింపఁబడుఁగాక. మధ్య మధ్య త్రాగుటకు నీరిచ్చెదను

55

మం॥ అమృతత్వమున కాధారమైనదానవు.

ఉత్తరాపోఽశనము— (చివర నీళ్ళ యాహారము) సమర్పింతును
చేతులు గడుగుచున్నాను. కాళ్ళు కడుగుచున్నాను. ఆచమనము కొఱకు పరి 56
శుద్ధమైన నీటిని సమర్పింతును.

అను. పోకలున్ కప్పురంబున్, గల తముల పాకులు ముత్తెపుం బొడి
చేర్చిన, తాంబూలము గ్రహింపుమీ. శ్రీమహాగణాధిపతికి నమస్కారము. 57

శ్లో॥ సుముఖ శ్చైకదంతశ్చ, కపిలో గజకర్ణకః॥
లంబోదర శ్చ వికటో, విఘ్నరాజో గణాధిపః॥ 58

శ్లో॥ ధూమకేతు ర్గణాధ్యక్షః ఫాలచంద్రో గజాననః
వక్రతుండ శ్శూర్పకర్ణో హేరంబ స్స్కందపూర్వజః 59

శ్లో॥ షోడ శైతాని నామాని. యః పఠే చ్ఛృణుయా దపి
విద్యారంభే వివాహే చ. ప్రవేశే నిర్గమే తదా 60

శ్లో॥ సంగ్రామే సర్వకార్యేషు। విఘ్న స్తస్య నజాయతే. 61
శ్రీమహాగణాధిపతయే నమః సువర్ణ మంత్రపుష్పం.
సమర్పయామి, ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారాన్ సమర్పయామి। 62

శ్లో॥ యానికాని చ పాపాని జన్మాంతర కృతాని చ
తాని తాని ప్రణశ్యంతి ప్రదక్షిణ పదేపదే। 63

శ్లో॥ పాపోఽహం పాపకర్మాఽహం పాపాత్మా పాపసంభవః
త్రాహి మాం కృపయా దేవ, శరణాగత వత్సల। 64

శ్లో అన్యథా శరణం నాస్తి త్వమేవ శరణం మమ.
తస్మా త్కారుణ్యభావేన రక్షరక్ష గణాధిప. 65

శ్లో॥ యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపః పూజా క్రియాదిషు
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతం. 66

శ్లో॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం గణాధిప
యత్పూజితం మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే। 67

। సుముఖుం డేకదంతుండు. కపిలగజకర్ణులు
లంబోదర వికటులు. విఘ్నరాజగణాధిపుల్, 58

॥ ధూమకేతు గణాధ్యక్షుల్, ఫాలచంద్ర గజాననుల్
వక్రతుండ శూర్పకర్ణుల్, హేరంబ స్కంద పూర్వజుల్. 59

॥ అను నీపదారు పేరు. లెవ్వండు చదువున్ వినున్
విద్యారంభమునన్ బెండ్లి గృహప్రవేశ నిర్గతిన్ 60

యుద్ధాల సర్వకార్యాలన్, వాని కుండవు విఘ్నముల్ 61

మహాగణాధిపతికి నమస్కారము, సువర్ణ మంత్రపుష్పమును సమర్పిం
ను ఆత్మప్రదక్షిణ నమస్కారములను జేయుదును, 62

॥ నేటియాయాయి పాపంబుల్, జన్మాంతరపుఁబాపముల్
ప్రదక్షిణపదాలతో, అవి యెల్లనశించును. 63

పాపుండన్ పాపకర్మండన్, పాపజన్ముఁడఁ బాపిని
దయతో దేవ! రక్షింపు, శరణాగత వత్సలా। 64

। వేఱే శరణంబు లేదు, నీవే శరణు నాకిలన్
కానఁ గారుణ్యదృష్టితో, ప్రోవు ప్రోవు గణాధిపా 65

। వేనిస్మృతిచే నామోక్తిన్ తపస్పూలోఁ బూజలో
కల్గులోటెల్ల పూర్ణంబౌ, నట్టియచ్యుతు మ్రొక్కెదన్। 66

। నేను జేసిన పూజలో, మంత్రములోపంన్ గ్రియన్
భక్తిం గాని గణాధిపా! లోట్లున్నన్ బూర్ణమయ్యెడున్ 67

యజమానః....

అనయా ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజయా భగవాన్
సర్వాత్మకః శ్రీగణాధిపతిస్సుప్రసన్నో వరదో భూత్వా
ఉత్తరే శుభకర్మ ణ్యవిఘ్న మస్త్వితి భవన్తో బ్రువంతు 68

పురోహితాదయః—

ఉత్తరే శుభకర్మణి అవిఘ్న మస్తు। 69
శ్రీమహాగణాధిపతి ప్రసాదం శిరసా గృహ్ణామి.

మం॥ యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజంత దేవాస్తాని ధర్మాణి 70
ప్రథమా న్యాసన్ తే హ నాకంమహిమాన స్సచంతే యత్రపూర్వే
సాధ్యా స్సంతి దేవాః

*మహాగణాధిపతిం యథాస్థాన ముద్వాసయామి.

శ్లో॥ వక్ర తుండ మహాకాయ. సూర్యకోటి సమప్రభ 71
అవిఘ్నం కురు మే దేవ సర్వకార్యేషు సర్వదా.।

ఓం తత్సత్

ఇది విఘ్నేశ్వరపూజ

((( )))

పుణ్యాహవాచనం

మం॥ ఓం పుణ్యాహం దీర్ఘాయు రస్తు (శిరసి అభిమంత్ర్య)
శివా ఆప స్సంతు (కలశే ష్వభిమంత్ర్య) సౌమనస్య మస్తు
(హృదయేఽభిమృశ్య) అక్షతం చారిష్ట మస్తు (ఏవం త్రిః) 72

మం॥ ఓం అర్చత ప్రార్చత ప్రియ మేధాసో అర్చత
అర్చంతు పుత్రకా ఉత పుర న్నధృష్ణ్వర్చత అక్షతాః పాంతు. 73

మం॥ గంధద్వారాం దురాధర్షాం నిత్యపుష్టాం కరీషిణీం
ఈశ్వరీగ్ం సర్వభూతానాం తా మిహోపహ్వయే శ్రియం 74

---

*ఉద్వాసనము – పైకిఎత్తి తిరుగనుంచుట.

—

ౄనావాహనాది షోడశోపచారపూజచేత సర్వాత్మకుఁడైన
శ్రీగణాధిపతి సుప్రీతుఁడై వరదాతయై ముందు చేయఁ
అవిఘ్నముగాఁజేయ మీరు ఆశీస్సులు పలుకుదురు గాక.

—

చేయఁబోవు శుభకర్మయందు విఘ్నము లేక పోవుఁగాక.
ప్రసాదమును శిరసా గ్రహింతును. 69
యజ్ఞముచేత యజ్ఞమును పూజించిరి. ఆ ధర్మములు
• ఎక్కడఁ బూర్వులైనసాధ్యులు దేవతలు ఉండిరో యా
సకులు పొందుదురు 70
పతిని యథాస్థానమందు ఉద్వాసనము చేయుదురు.
ండా! మహాకాయా! సూర్యకోటిసమ ప్రభా!
ర్యాల సర్వదా. దేవ! విఘ్నాలు ద్రోలుమీ॥ 71
ఓం తత్సత్.
ఇది విఘ్నేశ్వరుని పూజ.

— —

పుణ్యాహవాచనము

శుభమైన దినము. నాకు దీర్ఘాయువగుగాక (శిరమున
) నీళ్లు శుభప్రదము లగుఁగాక పాత్రలను నీటితో మం
ంపత్తు కలుగుఁగాక (హృదయమునమంత్రించి) అక్షయ
గాక. (ఇట్లుమూఁడుసార్లనవలెను.) 72
ుఁడు బాగుగా పూజింపుఁడు ప్రియమేధగల యధ్వర్యు
ంపుఁడు పుత్రులు పూజింతురు గాక, ధీరపురుషునివలె
క్షతలు రక్షించుగాక. 73
ం ద్వారముగాఁ గల. ఎదుర్కొన రాని, ధ్యానాదులచే
ంపఁబడిన సమస్తప్రాణుల కీశ్వరియైన సేవింపఁదగిన
ఆహ్వానించుచున్నాను. 74

ఎ వెళ్లిపోవువరకు ఉపచారములు చేయునట్లు లోనికి వచ్చిన
చారములు చేసి సాగనంపవలెనని భావము.

గంధాః పాంతు.

మం| ఓం ఆయనే తే పరాయణే ధూర్వా రోహంతు పుష్పిణీః
హ్రదాశ్చ పుండరీకాణి సముద్రస్య గృహా ఇమే 75

అక్షతాః పాంతు, ఆయుష్య మస్తు పుష్పాణి పాంతు సౌమం
గళ్యం చాస్తు- తాంబూలాని పాంతు, ఐశ్వర్యమస్తు 76

దక్షిణాః పాంతు. బహుదేయ మస్తు. శ్వశ్రేయస
మస్తు ప్రజాపతిః ప్రియతాం శాంతి రస్తు. 77

యం కృత్వా సర్వ వేదయజ్ఞ క్రియాకరణ కర్మారంభా శ్శుభా
శ్శోభనాః ప్రవర్తంతే తమహ మోంకార మాదిం కృత్వా
భవద్భి రనుజ్ఞాతః పుణ్యం పుణ్యాహం వాచయిష్యే. వాచ్యతాం. 78

మం. భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః భద్రం పశ్యే
మాక్షభి ర్యజత్రాః స్థిరై రంగై స్తుష్టువాంస
స్తనూభిః వ్యశేమ దేవ హితం యదాయుః. 79

మం| ద్రవిణో దా ద్రవిణస స్తు రస్త ద్రవిణోదా స్సనరస్య
ప్రయంసత్, ద్రవిణోదా వీరవతీ మిషం నః.
ద్రవిణోదా రాసతే దీర్ఘ మాయుః 80

మం| సవితా పశ్చాత్తాత్ సవితా పురస్తాత్ సవితోత్తరాత్
సవితాఽధరాత్ సవితా న స్సువతు సర్వతాతిం
సవితా నో రాసతాం దీర్ఘ మాయుః 81

మం| నవో నవో భవతి జాయమానో ఽహ్నాం కేతు
రుషసా మేత్యగ్రే, భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్
ప్రచంద్రమా స్తరతి దీర్ఘమాయుః 82

గంధములు రక్షించుగాక.

మం॥ నీరాక పోకల మార్గమందు పువ్వులు గలదూరార్వాంకురములు
లుచుఁగాక, హ్రదములలో తామరపువ్వులు ఉండు గాక. ఈ గృహ
లు సముద్రమునకు సంబంధించినవి. అక్షతలు రక్షించుఁగాక 75

సువగుఁ గాక, పువ్వులు రక్షించుఁగాక కళ్యాణ మగుఁ గాక. తాం
లములు రక్షించుఁ గాక. ఐశ్వర్యమగుఁ గాక 76

దక్షిణలు రక్షించుఁ గాక, దానము చేయఁదగినవి యెక్కువగానుండుఁ
క. శుభ మగు గాక ప్రజాపతి సంతోషించు గాక. శాంతి యగు గాక,
యోంకారమును పలికి సమస్త వేదములు యజ్ఞములు కర్మలు 77

శ్సాధనములు మొదలు పెట్టఁబడి శుభములై సుందరములై ప్రవర్తించు
న్నవో అట్టి యోంకారమును ఆదియందుఁబలికి మీయాజ్ఞ పొంది ప
ింపడనై పుణ్యాహమంత్రమును జదివింతును. 78

విపింపఁ బడుఁ గాక.

ం॥ ఓ దేవతలారా! చెవులచే శుభమును విందుము. పూజనీయులారా!
న్నులచే శుభమును జూతుము, స్థిరమైన యంగములచేతను దేహముల
కను స్తోత్రములు చేయుచు దేవతలిచ్చిన యాయువును పొందుదుము.
ం॥ ధనము నిచ్చెడి యో యగ్ని! చర మగుధనము మాకిచ్చెదవు
క, ధనము నిచ్చెడి యోయగ్ని! స్థిర ధనమును గొంత మాకిచ్చెదవు
క. ఓధనదాతా! మా యాహారము వీరపుత్రుల నిచ్చునది యగుఁ
క: ధనదాతా! దీర్ఘాయు విచ్చెదవు గాక, 80

ం పడమరయం దున్న సూర్యుఁడు ఉత్తరమం దున్న సూర్యుఁడు
క్షిణమం దున్న సూర్యుఁడు మాకు సర్వాభీష్టముల నిచ్చుఁ గాక.
ూర్యుఁడు దీర్ఘాయు విచ్చుఁగాక. 81

ం. సూర్యుడు కొత్త క్రొత్త గాఁబుట్టుచున్నాఁడయి పగళ్ళకు ప్రాతఃకాల
ులకు ముందు జండాగా అగుచున్నాఁడు. దేవతకుభాగమును ఇచ్చు
న్నాఁడు. వచ్చుచు ఆ చంద్రుఁడు మాకుదీర్ఘాయు విచ్చుఁగాక. 82

మం| అవ ఉ-ధంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే

మం| యస్త్వా హృదా కీరిణా మన్యమానోఽ మర్త్యం మర్త్యో జోహవీమి జాతవేదో యశో అస్మాను ధేహి ప్రజాభి రగ్నే అమృతత్వ మశ్యామ్

మం| యస్మైత్వగ్ంసుకృతే జాతవేదోఉలోక మగ్నే కృణవస్స్యోన అశ్వినగ్ం సపుత్రిణం వీరవంతంగోమంతగ్ం రయింనశతే స్వ

మం| సం త్వా సించామి యజుషా ప్రజా మాయు ర్ధనంచ.
(దక్షిణం కలశ మాదాయ ప్రాక్కలశే కించి త్కించి
దుదకం నినయతి) దీర్ఘ మాయు రస్తు.

యజమానః:- మన స్సమాధీయతామ్ పురోహితాదయసమాహితమనసస
యజమానః:- ప్రసీదంతు భవంతః. పురోహితాదయః :- ప్రసన్నాస్స

శాంతి రస్తు పుష్టి రస్తు తుష్టి రస్తు వృద్ధి రస్తు అవిఘ్నః
ఆయుష్య మస్తు ఆరోగ్య మస్తు స్వస్తి శివం కర్మాఽస్తు కర్మసమృద్ధిర
పుత్రసమృద్ధి రస్తు వేదసమృద్ధి రస్తు శాస్త్రసమృద్ధిరస్తు ధనధాన్యసమ
రస్తు ఇష్టసంపదరస్తు

ఈశాన్యాం బహి ర్దేశే అరిష్ట నిరసన మస్తు (కలశానా మీశాన్య
ఉదకం సించేత్) యత్పాపం తత్ప్రతిహత మస్తు యచ్ఛ్రేయ స్త
శుక్రాంగారక బుధ బృహస్పతి శనైశ్చర రాహు కేతు సోమ
తాదిత్యపురోగా స్సర్వే గ్రహాః ప్రీయంతాం. తిథికరణ ము హూ
జన్మనక్షత్ర దిగ్దేవతాః ప్రీయంతాం.

నైరృత్యాం దిశి ఉదకం సించేత్.

శామ్యంతు ఘోరాణి శామ్యంతు పాపాని శామ్యంతు ఈతయః
వృష్టి అనావృష్టి ర్మూషికాః శలభాశ్శుకాః పక్షాత్యసన్నాశ్చ రజానః

మం। జీవితము కొఱకును దీర్ఘాయువు కొఱకును వర్చస్సు కొఱకును నీరు మమ్ముఁ దడుపు గాక. 83

మం। స్తుతించు స్వభావము గల మనస్సుతో నేమ మరణము లేని నిన్నుఁ దలఁచుచు బిలుచుచున్నాను. ఓ యగ్నీ! మాకుఁ గీర్తి నిమ్ము ముందుముందుసంతానముతో అమృతత్వ మొందెదను. 84

మం। ఓ యగ్నీ! నీవు సత్కర్మ లాచరించెడి యే యజమానునకు సుఖప్రద మగులోకమును గూర్చుచున్నావో యతఁడు చాలగుఱ్ఱములు వీరపుత్త్రులు గోవులు గలధనమును శుభమును పొందుఁగాక. 85

మం। ఓ జలమా నిన్ను యజస్సుచేఁ దడుపుచున్నాము సంతానము ఆయువు ధనము నిమ్ము (దక్షిణదిక్కునఁగల పాత్రను దీసికొనితూర్పునఁటల పాత్ర యందుఁ గొంచెము కొంచెముగ నీరుపోయుము.) దీర్ఘాయు వగుఁగాక. 86

యజమానుఁడు:- మీమనస్సు సమాధానపడుఁగాక।
పురోహితాదులు:- శాంతమనస్కుల మైతిమి
యజమానుఁడు- మీరు అనుగ్రహింతురుగాక.
పురోహితాదులు:- ప్రసన్నుల మైతిమి. శాంతి యగుఁగాక 87

పుష్టి యగుఁగాక. తుష్టి యగుఁగాక. వృద్ధి యగుఁగాక. అవిఘ్న మగుఁగాక. ఆయు వగుఁగాక. ఆరోగ్య మగుఁగాక. శుభము మంగళము నైనకర్మయగుఁగాక. కర్మసమృద్ధి యగుఁగాక. పుత్రసమృద్ధి యగుఁగాక. వేదసమృద్ధి యగుఁగాక. శాస్త్రసమృద్ధి యగుఁగాక. ధనధాన్యసమృద్ధి యగుఁగాక. 88

ఈశాన్యదిక్కున బాహ్యప్రదేశమందు అశుభము నివర్తించుఁగాక (పాత్రలకు ఈశాన్యదిక్కున నీళ్లుచల్లవలెను) పాపము ప్రతిహతమగుఁగాక. శుభమగుఁగాక. శుక్రుడు అంగారకుఁ బుధుఁడు బృహస్పతి శని రాహువు కేతువు చంద్రులతోఁ గూడి సూర్యాదిగ్రహములు ప్రీతిపొందుఁ గాక. తిథికరణ ముహూర్త జన్మనక్షత్ర దేవతలు ప్రీతిపొందుదురుగాక. 89

నైరృతిదిక్కున నీళ్లుచల్లవలెను.

ఘోరకృత్యములు శాంతించుఁగాక. పాపములు శాంతించుఁ గాక. ఈతిబాధలు శాంతించుఁగాక. (అతివృష్టి అనావృష్టి ఎలుకలు

రాజానః షడేతే ఋతయః స్మృతాః (ప్రథమ కలశే) శుభాని వర్ధంతా
శివాఋతవ స్సంతు శివా ఓషధయ స్సంతు. శివా వనస్పతయః సం
అహోరాత్రే శివేస్యాతాం ఉత్తరే శుభకర్మ ణ్యవిఘ్న మస్తు ఉత్తరో
మహాభివృద్ధి రస్తు ఉత్తరోత్తరా శ్శుభాః క్రియాః సంపద్యం తాం అగ్ని
పురోగా విశ్వేదేవాశ్చ ప్రీయంతాం మాహెశ్వరీ పురోగాః మాతరః ప్రియ
తాం ఇంద్రపురోగాః ప్రియంతాం వసిష్ఠపురోగాః ఋషిగణాః ప్రీయ
తాం. శ్రీవిష్ణుపురోగాః సర్వేదేవాః ప్రీయంతాం ఆదిత్య పురోగాః సర్వే
గ్రహాః ప్రీయంతాం, ఋషయ శ్ఛందాగ్ం స్యాచార్యావేదా యజ్ఞ
దక్షిణాశ్చ ప్రీయంతాం. బ్రహ్మాచ బ్రాహ్మణాశ్చ ప్రియంతాం శ్రద్ధా మే
ప్రియేతాం. ప్రీయతాం భగవన్నారాయణః, ప్రీయతాం భగవాన్ మ
సేనః ప్రీయతాం భగవాన్ ప్రపితామహః సత్యా ఏతా ఆశిషః సంత
పుణ్యాహకాలా వాచ్యంతామ్

మం| ఉద్గా తేవ శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శ
సపి వృషేవ వాజీ శిశుమతీ రపీత్యా సర్వతో నశ్శకునే భద్రమ
వదవిశ్వతో న్నశ్శకునే పుణ్య మావద

మం| యాజ్యయా యజతీ ప్రతిర్వై యాజ్యాపుణ్యేన లక్ష్మీః పుణ్యా మే
తల్లక్ష్మీం సంభావయతి పుణ్యాం
లక్ష్మీం సంస్కురుతే

మిడతలు చిలకలు రాజులు దగ్గరగానుండుట. (మొదటి పాత్రయందు నీరు పోయుచు) శుభములు వర్ధిల్లుఁగాక. ఋతువులు శుభము లగుఁగాక. ఓషధులు శుభప్రదము లగుఁగాక. వనస్పతులు శుభకరము లగుఁగాక. 90

అహోరాత్రములు శుభకరము లగుఁగాక. ముందు ముందు శుభ కర్మయందు అవిఘ్నమగుఁగాక. ముందుముందు మహాభివృద్ధి యగుఁగాక ముందు ముందుశుభక్రియలు వర్ధిల్లుఁగాక అగ్ని మొదలైన విశ్వేదేవతలు సంతోషింతురుగాక. పార్వతి మొదలైన తల్లులు సంతోషింతురుగాక. ఇంద్రుఁడు మొదలైన దేవతలు సంతోషింతురుగాక. వశిష్ఠుఁడు మొదలైన ఋషులు సంతోషింతురుగాక. శ్రీవిష్ణువు మొదలైన సర్వదేవతలు సంతోషింతురుగాక. సూర్యుఁడు మొదలైన సర్వగ్రహములు సంతోషింతురుగాక. ఋషులు ఛందస్సులు ఆచార్యులు వేదములు యజ్ఞములు దక్షిణలును సంతోషించుఁగాక. బ్రహ్మమును బ్రాహ్మణులును సంతోషింతురుగాక. శ్రద్ధయు మేధయును సంతోషించుఁగాక. భగవంతుఁడైన నారాయణుడు సంతోషించుఁగాక. భగవంతుఁడైన మహాసేనుఁడు సంతోషించుఁగాక. భగవంతుఁడైన బ్రహ్మ సంతోషించుఁగాక. భగవంతుడైన ప్రపితామహుఁడు సంతోషించుఁగాక. ఈ ఆశీస్సులు సత్యములగుగాక! పుణ్యాహకాలములు చదువబడుఁగాక 91

మం॥ ఓ పక్షీ; ఉద్గాతవలె సామగానమము చేయుచున్నావు. బ్రహ్మపుత్రుని వలె యజ్ఞములందు ప్రశంసించు చున్నావు. ఓపక్షీ! ఆడుగుఱ్ఱముల కెదురుగా వచ్చిన బలిష్ఠమైన గుఱ్ఱమువలె మాకెల్లచోట్ల శుభము పలుకుచు అన్నిచోట్ల పుణ్యము పలుకుము. 92

మం॥ యాజ్య యనుమంత్రముచేత హోమము చేయుచున్నాఁడు. యాజ్య యనగా దానము. పుణ్యమే సంపద. పుణ్యమునే లక్ష్మిగా సంభావించు చున్నాఁడు. పుణ్యమైన లక్ష్మిని సంస్కరించుచున్నాఁడు. 93

మం॥ యత్పుణ్యం నక్షత్రం నైతి. యావతి తత్ర సూర్యో గచ్ఛేత్
యత్ర జఘన్యం పశ్యేత్. తావతి కుర్వీత, యత్కారీ స్యాత్.
తాని వా ఏతాని యమనక్షత్రాణి. యాన్యేవ దేవనక్షత్రాణి,
తేషు కుర్వీత. యత్కారీ స్యాత్. పుణ్యాహ ఏవ కురుతే. 9

యజమానః :- ఓం పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు.
పురోహితాదయః :- ఓంపుణ్యాహం (ఏతంత్రిః) 9

మం॥ స్వస్తయే వాయు ముపబ్రువామహై సోమమ్. స్వస్తిభువనస్య
యస్పతిః బృహస్పతిం సర్వగణం స్వస్తయే. స్వస్తయ ఆదిత్యాసో
భవంతు నః. 9

మం॥ ఆదిత్యముదయనీయః పథ్యాయై స్వస్త్యైత్వాపియంతి పథ్యాంస్వస్తి
మభ్యుద్యంతి స్వస్త్యై వేతః ప్రయంతి స్వస్త్యుద్యంతి స్వస్త్యు
ద్యంతి. 97

మం॥ స్వస్తి న ఇంద్రో వృద్ధశ్రవాః స్వస్తి నః పూషా విశ్వవేదాః
స్వస్తి న స్తార్క్ష్యో అరిష్టనేమిః స్వస్తినో బృహస్పతిర్దధాతు. 9

మం॥ ఉషః కాలమందు పుణ్యమైన నక్షత్రమును నిశ్చయించుకొనవలెను. సూర్యుఁ డుదయించి నప్పుడు పురుషుఁడు నక్షత్రమును కనుఁగొని ఎప్పుడు సూర్యుడు పశ్చిమాభిముఖుఁడై పోవునో అప్పుడునక్షత్రమును వెనుకటి ప్రదేశముగా తూర్పునఁ జూచి అంతకాలమున తాను జేయవలసిన కర్మలు చేయవలెను. అదిపుణ్యాహమే యగును, ఆయమ నక్షత్రములివే. ఇవే దేవనక్షత్రములు. తాను జేయవలసిన కర్మలను ఆ నక్షత్రములందుఁ జేయవలెను. అపుడు పుణ్యాహ మందేకర్మలుచేసినవాఁ డగును. 94

యజమానుఁడు :-

ఓంపుణ్యాహ మగుఁగాక మీరు పలుకుదురుగాక.

పురోహితాదులు :-

ఓం పుణ్యాహ మగుఁగాక (ఇట్లు మూఁడుసార్లు పలుకనలెను) 95

మం॥ శుభము కొఱకు వాస్తువును స్తోత్రము చేయుదుము. భువనపాలకుఁ డగుసోముని స్తోత్రము చేయుదము. సమస్త దేవగణములోఁ గూడిన బృహస్పతిని స్తోత్రము చేయుదము. అదితిపుత్రులు మాకు శుభము గూర్తురుగాక. 96

ఉదయనీయము యను యష్టికి అదితి దేవత. ఈయిష్టియందు పథ్యాస్వస్తి యనుదేవతతో ప్రారంభించు చున్నారు. పథ్యాస్వస్తి యనుదేవతను అంతమందే చేయుచున్నారు. ఇందువలన ప్రయాణమై క్షేమమును పొందుచున్నారు. 97

అధిక స్తోత్రములు గల ఇంద్రుడు మాకుక్షేమము కలుగఁజేయుగాక. సర్వము తెలిసిన పోషకుఁడగు దేవుఁడు మాకు శుభమిచ్చుగాక అడ్డులేని యాయుధముగల గరుత్మంతుఁడు మాకు శుభమిచ్చుఁగాక బృహస్పతి మాకు శుభమిచ్చుఁగాక. 98

మం॥ అష్టౌ దేవా వసవ స్సోమ్యాసః చతస్రో దేవీ రరాజశ్రవిష్ఠాః. తే యజ్ఞాం పాంతు రజసః పరస్తాత్ సంవత్సరీణ మమృతగ్ం స్వస్తి. 99

యజమానః :-

మహ్యం సహకుటుంబాయ శుద్ధి వద్ధ్యభ్యుదయ కర్మణే మహాజనాన్నమ స్కుర్వాణా యాశీర్వచన మపేక్షమాణా యాయుష్మతే స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు. 100

పురోహితాదయః :-

ఆయుష్మతే స్వస్తి. (ఏవం త్రిః)

యజమానః :-

ఓగ్ం స్వస్తి భవంతో బ్రువంతు.

పురోహితః :- ఓగ్ంస్వస్తి 101

మం॥ ఋధ్యామ స్తోమం సమయామ వాజమానో మంత్రం సరథే హోపయాతమ్ యశో న పక్వం మధు గోష్వంతరాభూతాంశో

అశ్వినోః కామమప్రాః. 102

మం॥ సర్వా మృద్ధి మృధ్నుయామితి తంవై తేజస్సైవ పురస్తా త్పర్య భవ చ్ఛందోభి ర్మధ్యతోక్షరై రుపరిష్టా ద్గాయత్ర్యా సర్వతోద్వాదశాహం పరిభూయా త్వత్వా మృద్ధి మార్ధ్నో త్సర్వామృద్ధిం మృధ్నోతి య ఏవం వేద.

రమణీయస్వరూపము గల వసువు లెనమండుగురును. ప్రకాశించు చున్నట్టియు మురులితనము లేనట్టియు ధనిష్ఠా నక్షత్రదేవతలు నల్వురును. రజోగుణయుక్త మనుష్యలోకమును దాటిన పైవారందఱును మా యజ్ఞమును రక్షింతురుగాక. నేను సంవత్సర దేవతా సంబంధమయిన అమృత లోకమును క్షేమముగా పొందుదును. 99

యజమానుఁడు–

కుటుంబముతోఁ గూడినట్టియు శుద్ధికై వృద్ధికై యభ్యుదయము గూర్చుటకై మహాజనులకు నమస్కరించునట్టియు, ఆశీస్సులను గోరునట్టి యాయుష్మంతుఁడ వగు నాకై శుభమగుఁగాక యని మీరు పలుకుదురు గాక. 100

పురోహితాదులు :–

ఆయుష్మంతునికి స్వస్తి యగుఁగాక. (ఇట్లు మూడుసార్లు)

యజమానుఁడు:–

ఓం మీరు శుభము పలుకుదురుగాక!

పురోహితాదులు :–

ఓం స్వస్తి యగుఁగాక! 101

ఓ దేవతలారా! స్తుతిని వృద్ధిపొందించెదము. మీకు హవిస్సు సమర్పింతుము. మీ రొకే రథము నందెక్కి ఈకర్మయందు మాస్తుతిని వినుటకు రండు. కాచిన గోవుపాలతోఁ గూడిన మధురమైన యన్నము భుజించుటకు రండు. భూతాంశుడను ఋషి అశ్వినీ దేవతల కోరికలను నిండించెను. 102

మం॥ సమస్త సంపదలను పొందుదునుగాక యని కోరువాడు ముందు భాగము తేజస్సుచేతను, మధ్యభాగము ఛందస్సులచేతను, పైభాగము అక్షర రూపము చేతను అన్నివైపుల గాయత్రిచేతను ఆహ్వాదశాహమను యజ్ఞమును చుట్టి సర్వసంపదలను పొందెను. ఎవడిట్లు తెలిసికొనెనో వాడు సర్వ సమృద్ధిని పొందును. 103

మం| బుధ్యాస్మ హ వైశ్య ర్నమ సోపసద్య మిత్రం దేవం మిత్ర ధేయం నో అస్తు అనూరాధాన్ హవిషా వర్ధయంతః శతంజీవేమ శరద స్సవీరాః 104

మం| త్రీణి త్రీణి వై దేవానా మృద్ధాని త్రీణి ఛందాగ్ంసి త్రీణిసవనాని

త్రయ ఇమే లోకాః బుధ్యామేవ తద్వీర్యఏషు లోకేషు ప్రతితిష్ఠతిః

వామదక్షిణ హస్తాభ్యాం దక్షిణో త్తరకలశౌ యుగవ గ్గృహిత్వా

యజమానః !- బుద్ధిం భవంతో బ్రువంతు.

పురోహితాదయః :- బుధ్యతామ్. బుద్ధిస్సమృద్ధిః . (ఉదకసముద్ధృత్య స్వస్తిపుణ్యాహసమృద్ధి రస్తు. వర్షశతసంపూర్ణ మస్తు. గోత్రాభివృద్ధి రస్తు. శాంతిః పుష్టి స్తుష్టి శ్చాస్తు. శుభగ్ం శుభమస్తు. పునరపి గోబ్రా హ్మణేభ్య శ్శుభం భవతు. సర్వ సంపదస్తు

(శత్యుదకం నిక్షిప్య)

మం| శుచీ వో హవ్యా మరుత శ్శుచీనాగ్ం శ్శుచిగ్ం హినో మ్యధ్వ రగ్ం శుచిభ్యః ఋతేన సత్య మృతసాప ఆయన్ఛుచిజన్మాన శ్శుచయః పావకాః. 106

మం| అగ్ని శ్శుచివ్రతతమ శ్శుచి ర్విప్ర శ్శుచిః కవిః శుచీ రోచత ఆహుతః 107

మం| ఉదగ్నే శుచయ స్తవ శుక్రా భ్రాజంత ఈరతే. తవజ్యోతీగ్ం ష్యర్చయః 108

మం॥ మిత్రుఁడగు సూర్యభగవానుని నమస్కారముల చేతను హవిస్సుల చేతను సేవించి సమృద్ధి పొందుచున్నాము. ఆ మిత్రుని శ్రేయస్సు మాకు కలుగు గాక. అనురాధా నక్షత్ర దేవతలను హవిస్సుచే వర్ధిల్లచేయుచు వీరులగు పుత్రులతో గూడ నూఱు వత్సరములు జీవించెదము. 104

మం॥ గాయత్రి, త్రిష్టుప్, జగతి అను మూడు ఛందస్సులును ప్రాతస్సవన, మధ్యందిన సవన, తృతీయసవనము అను మూడు సవనములును స్వర్గమర్త్యపాతాళము అను మూడులోకములును దేవతలకు సమృద్ధికరమైన వస్తువులు. మూడు తెల్ల తెల్లనిరేఖలతోనున్న శలతీ మృగరోగములచే కేశవనము చేయదగిన జనుడు సమృద్ధియందును పరాక్రమమునందు ఈమూడులోకములను ప్రతిష్ఠ పొందుచున్నాడు.

(ఎడమ కుడిచేతులతో దక్షిణోత్తర కలశములను ఒక్కసారిగా గ్రహించి)

యజమానుడు:- సమృద్ధిని మీరు పలుకుదురుగాక.

పురోహి:- సమృద్ధియగుగాక. సమృద్ధియగుగాక. (ముఖముతో సమముగా పైకెత్తి). శుభమగుగాక. పుణ్యాహ సమృద్ధియగుగాక. నూఱేండ్లు పూర్తియగుగాక. గోత్రాభివృద్ధియగుగాక, శాంతియును పుష్టియును ఆగుగాక, మిగుల శుభమగుగాక మరల గోబ్రాహ్మణులకు శుభమగుగాక, సర్వసంపత్తులగుగాక.

(ఇట్లని యుదకము క్రిందనుంచి)

మం॥ ఓ మరుత్తులారా! మీకు పరిశుద్ధమైన హవిస్సులిచ్చుచున్నాను. పరిశుద్ధులైన మరుత్తులకొఱకు హింసా రహితమగు కర్మను సంపాదించుచున్నాము. యజ్ఞనిర్వాహకులును పరిశుద్ధులును ఇతరులను పవిత్రము చేయు మరుత్తులు, యజ్ఞముచేత సత్యఫలమును పొందింప బడిరి.

మం॥ మిక్కిలి పరిశుదమైన వ్రతముగల, పరిశుద్ధుడైన విప్రరూపుడైన శుచియు కవియునగు వహ్ని ఆహుతులను పొంది ప్రకాశించుచున్నాడు.

మం॥ ఓ యగ్నీ! పరిశుద్ధమైన నీ తేజస్సులు పైకి వెడలుచున్నవి. పూజించు జనులు నీజ్యోతిస్సులను పొందుదురు. 108

మం। వితోయతోన్విం ద్రం స్తవామ శుద్ధం శుద్ధేన సామ్నా శుద్ధై రుక్థై ర్వావృధ్వాంసం శుద్ధ ఆశీర్వాం మమత్తు. 109

మం। ఇంద్రశుద్ధో న అగహి శుద్ధ శ్శుద్ధాభి రూతిభిః శుద్ధోరయిం నిధారయ శుదో మమది సోమ్యః॥ 110

మం। ఇంద్రశుద్ధో హినో రయిమ్ శుద్ధో రత్నాని దాశుషే శుద్ధో వృత్రాణి జిఘ్నసే శుద్ధో వాజం పిషానసి. 111

మం। బ్రాహ్మణే ష్వమృతగ్ం హితమ్. తేన దేవాః పవిత్రేణ ఆత్మానం పునతే సదాః తేన సహస్ర ధారేణ పావమాన్యః పునంతు మా ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్। శతోద్యామగ్ం హిరణ్యయమ్. 112

తేన బ్రహ్మ విదోవయమ్ పూతం బ్రహ్మపునీ మహే, ఇంద్రస్సునీతి సహ మా పునాతు. సోమ స్స్వస్త్యావరుణ స్సమీచ్యా, యమో రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా। జాతవేదా మోర్జయంత్యా పునాతు. 113

(ఇతి మార్జనం కృత్వా)

ఓ మునులారా! మీరు శీఘ్రముగా ఇంద్రుని పొందుడు, పరి
సామముతోను శుద్ధమైన స్తోత్రముతోను శుద్ధుఁడైన యింద్రుని
ము. వర్ధిల్లుచున్న యింద్రుని శుద్ధమైన సంబంధముగల సామము
) సంతోషపెట్టుగాక. 109

ఓ యింద్రుడా శుద్ధుడవైన నీవు మాదగ్గఱకు రమ్ము. పరి శుద్ధమైన
ములతో శుద్ధుడవగుము, శుద్ధుడవై ధనము నిమ్ము, శుద్ధుడవై సోమ
నకు అర్హుడవై సంతసింపుము. 110

ఓ యింద్రుఁడా! శుద్ధుడవైన నీవు మాకు ధనమిమ్ము, శుద్ధు
నీవు హవిస్సర్పించెడు యజమానునకు రత్నములిమ్ము. శుద్ధుడ
వు విఘ్నకారులగు శత్రువులను పోగొట్టుచున్నావు. విఘ్నకారులగు
లను జంపు పాపము మాసామములచే పోవగా శుద్ధుడవై నీవు
అన్నము ఇప్పింప గోరుచున్నావు. 111

బ్రహ్మ అనగా వేదము దెలిసిన బ్రాహ్మణులందు అమృత ముంచ
దేవతలు ఏపవిత్రముచే ఎల్లపుడు తమదేహము సుపవిత్ర
చుకొనుచున్నారో ఆసాధనముచేత పవమాన సంబంధములైన
నన్ను పవిత్రము చేయుగాక. 112

ాపము ప్రజాపతి సంబంధమైనది. నూఱు నాడులకు స్థానమైనదర్భ
ిడినది పాపముపోగొట్టు బంగారముచేనిర్మింపబడినది. అపవిత్రము
హ్మవిదులమైన మేముఅదివఱకే పవిత్రమైన బ్రహ్మమును స్తుతియు
స్త్రమొనర్చుచున్నాము. ఇంద్రుడు (సునీతిదేవతతో) మంచి ఫలము
ేవతతోగూడ నన్నుపవిత్రుని జేయుగాక. సోముడు(స్వస్తిదేవతతో)
దేవతతో గూడ నన్నుగాపాడుగాక. వరుణుడు (సమీచీదేవతతో)
ఱరాలగు దేవతతో గూడ యముడు మృత్యు దేవతతోగూడ నన్ను
గాక. అన్నము (ఊర్జయంతీ దేవతతో) పాలు మొదలగువానిని
ందించు దేవతతో గూడ నన్ను గాపాడుగాక. 113

(అని మార్జనముచేసి)

మం॥ ప్రాచ్యాం దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయంతామ్ దక్షిణాయాందిశి మాసాః పితరో మార్జయంతామ్ ప్రతీచ్యాం దిశి గృహాః పశవో మార్జయంతామ్. ఉదీచాం దిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయంతామ్ ఊర్ధ్వాయాం దిశి యజ్ఞః సంవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయంతామ్ 114

ఏతేభ్యోబ్రాహ్మణేభ్యో నానాగోత్రేభ్యో నానా నామభ్యశ్శ్రీలక్ష్మీనారాయణో మామ హేశ్వరాది త్యాది నవగ్రహ స్వరూపేభ్యః శ్రీనారాయణోమా మహేశ్వరాది త్యాది నవగ్రహ ప్రీత్యర్థం స్వస్తి పుణ్యాహవాచనమంత్ర జపదక్షిణాం మనసోత్సాహ పరిమిత హిరణ్యం తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ. 115

మం॥ వాస్తోష్పతే ప్రతిజానీ హ్యస్మాన్ త్స్వావేశో అనమీవో(నీరోగ) భవానః యత్వే మహే ప్రతి తన్నో జుషస్వ శంన ఏధి ద్విపదే శం చతుష్పదే. 116

మం॥ వాస్తోష్పతేశ గ్మయాసగ్ం సదా తే న క్షేమ హిరణ్యాయా గాతుమత్యా భవః క్షేమ ఉతయోగ వరం నోయూయం పాత స్వస్తిభిస్సదానః. 117

మం॥ తూర్పుదిక్కున ఋత్విక్స్వరూపులైన దేవతలు నన్ను పవిత్రుని జేయుదురుగాక. పడమర దిక్కున మానాభిమానులగు పితృదేవతలు నన్ను పవిత్రుని జేయుదురుగాక. పడమర దిక్కున గృహాభిమానులగు పశ్వభిమానులగు దేవతలు నన్ను పవిత్రుని జేయుదురుగాక. ఉత్తరపు దిక్కున జలదేవతలును ఓషధీ దేవతలును నన్ను పవిత్రుని జేయుదురు. గాక. పై దిక్కున సంవత్సరాభిమానియగు దేవతయు యజ్ఞదేవతయును నన్ను పవిత్రుని జేయునుగాక. 114

మం॥ నానాగోత్రములు గలవారును, వివిధనామములు గలవారును శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ పార్వతీ పరమేశ్వరుల సూర్యుడు మొదలైన నవగ్రహముల స్వరూపముగల వారును అయిన యీబ్రాహ్మణులకు శుభమైన పుణ్యాహవాచన మంత్ర జపదక్షిణను మనస్సుతో నాయుత్సాహమునకు అనుగుణముగా హిరణ్యమును ఇచ్చెదము. ఇది తిరిగి నేను పుచ్చుకొనను. 115

మం॥ గృహరక్షకుడగు నోదేవా! నీవు మమ్ములను నీవారినిగా దెలిసికొనుము. మాకు మంచి నివాసము ఇచ్చువాడవై యీ యింటరోగము లేకుండను జేయుదువుగాక, నిన్ను యాచించెడి ధనమును మాకిమ్ము. మా పుత్రపౌత్రులకు సుఖమిమ్ము, మా చతుష్పాజ్జంతువులను ఆవు మొదలగు వానికి సుఖము గూర్చుము. 116

మం॥ ఓగృహ రక్షక దేవత! సుఖము గూర్చు రమనీయమైన ధనము గల నాచేత పొందదగిన స్థానములో మేము చేరుచున్నాము. మా క్షేమమందును యోగమందును సమర్థుడవగు నీవు మాయొక్క శ్రేష్ఠమగు ధనమును గాపాడుము. నీవెప్పుడు మమ్ము శుభములతో గాపాడుము. 117

మం॥ అమీ (రోగ) వహా వాస్తోష్పతే విశ్వా రూపాణ్యావిశన్. సఖా సుశేవ ఏధి నః॥ శుభగ్ంశుభమ్. 118

మం॥ స్వస్త్య యనం తార్క్ష్యమరిష్టనేమిం మహద్భూతం వాయసం దేవతా నామ్ అసురఘ్న మింద్రసఖం సమత్సు బృహద్యశోనావ మివారుహేమ 119

మం॥ అంహో ముచ మాంగిరసం గయంచ స్వస్త్యాత్రేయం మనసా చ తార్క్ష్యమ్ ప్రయతపాణి శ్శరణం ప్రపద్యే స్వస్తి సంబాధే స్వభయం నో అస్తు॥ శుభగ్ం శుభమ్.

ఓం తత్సత్

పుణ్యాహ వాచనం సమాప్తం

– ౦ –

ప్రాయశ్చిత్తం

అశేషేహ పరిష న్మదీయాం విజ్ఞాపనా మవధార్య మయా సమర్పితాం ఇమాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణా మివస్వీకృత్య మమ కుమారస్య జన్మాభ్యాసాది(జన్మప్రభృతి) చౌలోపనయనపర్యంతం మధ్యేసంభావితానాం పాపానాం సవర్ణాసవర్ణథాతిర్జ జనయిత్రీ పరిష్కృత్యనేక స్తన్యపాన నిజస్తనక పాన సజాతీయ విజాతీయ సహచర క్రీడాసల్లాప సంస్పర్శన-తిష్ఠన్మూత్ర పురీషోత్సర్జనాదీనాం తత్తత్కాలే శౌచాభావ ప్రభృతీనాం సర్వేషాం దోషాణామపనోదనార్థం పూర్వ పూర్వ కర్మాతి క్రమదోష నిర్హరణార్థం ఉత్తరోత్తర కర్మద్విజాధికార యోగ్యతాఫల సిద్ధ్యర్థం చతుర్వింశత్య

హరక్షక దేధతా! రోగములను పోగొట్టు నీవు సర్వరూపము
మాకు సఖుడవై సుఖమిచ్చువాడవు కమ్ము. శుభము
గాక. 118

ములకు స్థానమును, గొప్పవాడును, దేవతలలో పక్షి రూపు
ములలో రాక్షసుల జంపు నట్టియు, ఇంద్రమిత్రుడును, అరి
గొట్టు వట్టియు తార్క్ష్యుని సేవించుచు గొప్ప కీర్తిని నావనువలె
న్నాము. 119

ము విడిపించునట్టి యంగిరుని కొడుకైన గయుని, అత్రే
యుని అంజలి బద్ధుడనై మనసుచే శరణు పొందు చున్నాను
ములందు నిర్భయత్వమును శుభమును అగుగాక. శుభము
120

ఓం తత్సత్.

ఇది పుణ్యాహవాచనము.

— ౦ —

ప్రాయశ్చిత్తము

యీ యాశేష పరిషత్తు నా మనవిని అవధరించి నాచే
వ పరిషద్దక్షిణను యథోక్త దక్షిణగా స్వీకరించి నా
న్మమొదలు చౌలోప నయనముల వఱకు సంభవించిన పాప
సవర్ణలగు పెంపుడు తల్లుల యనేక స్తన్యపానములు తల్లి
లు సజాతీయవిజాతీయ సహచరులతో క్రీడాసల్లాపములు
ంచుండి మూత్రము విడచుట మలవిసర్జన చేయుట మొద
సూ కాలములందు శౌచము లేకుండుట మొదలగు సర్వ
పుటకొఱకు పూర్వ పూర్వకర్మలను అతిక్రమించు దోష
యుటకొఱకు ఉత్తరోత్తర కర్మ ద్విజాధికార యోగ్యతా

క్షరమంత్రోచ్చారణ ద్విజాశ్రమాధికారయోగ్యతా ఫలసిద్ధ్యర్థం శ్రీలక్ష్మీనారాయణ ముద్దిశ్య .... ప్రీత్యర్థం ఇమాం సౌవర్ణీం శాస్త్రీయాం పరిషద్దక్షిణాం యథోక్త దక్షిణామివ స్వీకృత్య . . . మా మనుగృహ్ణంతు భవంతః అస్యకుమారస్య . . . గోత్రోద్భవస్య . . . నామధేయస్య। దంతజనన ప్రభృత్యుపనయన శుభలగ్న పర్యంతం సంభావితేభ్యః పాపేభ్యోఽయం కుమారోముక్తో భూయాత్ విముక్తో భూయాత్। ఉపనయనాది కార సిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువందు॥ ఉపనయనాధికార సిద్ధిరస్తు.

అథ ఉపనయనమ్

ఆచార్యః:-

ఏతావంతం కాలమనాశ్రమిణోఽస్య కుమార స్యాశ్రమాధికార సిద్ధ్యర్థ్య మధ్యయన సంపాదనార్థ మాయుస్తేజో యశశ్శ్రీ పుష్టి కామ్యాభివృద్ధ్యర్థం సాంగోపాంగం సకల వేదాధ్యయ నాధ్యాపన తత్త్వప్రతిపాదనార్థం చతుర్వింశత్యక్షర మంత్రోచ్చారణద్విజాశ్రమాధికారయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ఇమం కుమారం . . . గోత్రం . . . శర్మాణం కుమారముపనేష్యే (ఇతి సంకల్ప్య) ఉపనయనమ్ వసంతే అగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య కౌపీనాచ్ఛన్నం కృతశౌచం కుమారం దక్షిత ఉపవేశ్య స్వయ ముత్తరత ఆసీనః (ప్రాణానాయమ్య) ఓంభూః ఓంభువః ఓంసువః ఓంమహః ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి యోధియోనః ప్రచోదయాత్ ।శుభతిథౌ మమ కుమారస్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనాంగత్వేన కర్మాదౌరక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే. రక్షాబంధ దేవతాభ్యో నమః॥ ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి.

...ము సిద్ధించుటకొఱకు శ్రీలక్ష్మీనారాయణుల నుద్దేశించి. ప్రీతికొఱకు ...ంగారు శాస్త్రీయ పరిషద్దక్షిణను యథోక్త దక్షిణగా స్వీకరించి నన్ను మీరు ...ను గ్రహింతురుగాక కుమారునికి గోత్రమందుపుట్టిన . . . పేరుగల పండ్లు ...చ్చినది మొదలు ఉపనయన శుభలగ్నము దాక సంభవించిన పాప ...ములనుండి ఈ కుమారుఁడు ముక్తుఁడగుగాక. ఉపనయనాధికారసిద్ధి ...గుఁగాకయని మీరు పలుకుదురుగాక. ఉపనయనాధికార సిద్ధి యగుగాక.

ఉపనయనము

ఆచార్యుఁడు:-

ఇంతకాలము వఱకు ఏయాశ్రమమును లేని యీ బాలునికి ఆశ్రమ ...స్వీకారము చేయు నధికారము సిద్ధించుటకు, విద్యను సంపాదించుటకు ఆయువు, తేజస్సు, కీర్తి, సిరి, పుష్టి మొదలగు కోరికలభివృద్ధి పొందుటకు ...గ్గమ్ములు ఉపాంగములతో గూడిన వేదములను చదువుటకు చదివించు ...క్తు ఆయా సంగత్తులను బోధించుటకు ఇరవైనాలుగక్షరముల మంత్రము ...లుకుటకు, ద్విజాశ్రమాధికార యోగ్యతసిద్ధించుటకు ఈ బాలుని . . . గోత్రుని . . . శర్మను ఈ బాలుని (గురువుపక్షమున) నా(బ్రహ్మ)దగ్గఱకుఁ ...కెర్పుదును. (అని సంకల్పించి) వసంతఋతువులో అగ్నిప్రతిష్ఠచేసి ఉప ...యనము చేయవలయును. కౌపీనము ధరించి శౌచకర్మ యాచరించిన కుమారునిఁ గుడిప్రక్కనుఁ గూర్చుండఁబెట్టి తాను తండ్రి ఉత్తరముగఁ కూర్చుండి ప్రాణాయామము చేసి ఓంభూః . . . (అని జపించి) శుభ ...తిథియందు తండ్రి:- నా కుమారునికి ఆయువు అభివృద్ధియగుటకు ఉప ...యనమున కంగముగాఁ గర్మలకు మొదట రక్షణకోసము రక్షాబంధనము కట్టుదును. రక్షాబంధన దేవతలకు నమస్కారము, ధ్యానము అవాహనము మొదలగు షోడశోపచారములతో పూజింతును.

మం। విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘవన్నింద్ర సున్వతే। పారావతం యత్పురుసంభృతం వస్వపావృణోశ్న రణా యద్ధిషి బంధనే రక్షా బంధ ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు (ప్రాణానాయమ్య) మమోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం శుభే శోభనే ముహూర్తే శ్రీ మహావిష్ణో రాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్య అద్యబ్రహ్మణః ద్వితీయపరార్ధే శ్వేతవరాహ కల్పే . . . వైవస్వత మన్వంతరే . . .కలి యుగే . . . ప్రథమపాదే . . . జంబూద్వీపే భరతవర్షే— భరతఖండే. . . మేరోర్దక్షిణ దిగ్భాగే. . . శ్రీశైలస్య. . . ఆగ్నేయప్రదేశే కృష్ణా కావేర్యోః మధ్య దేశే శోభనగృహే సమస్త దేవతా బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ. . . అస్మిన్వర్త మాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన . . . సంవత్సరే. . . అయనే. . . ఋతౌ ....మాసే....పక్షే.... తిథౌ.... వాసరే.... శుభ నక్షత్రే.... శుభయోగే.... శుభ కరణ ఏవం గుణ విశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ మమకుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం పరమ పవిత్ర యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే। యజ్ఞోపవీత దేవతాభ్యో నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం సమర్పయామి సుజనాయజ్ఞోప వీతం స్పృశేయః (ఆచమ్య) కేశవాయ నమః . . శ్రీకృష్ణాయ నమః.

ఓ యింద్రుడా! నీవు యజ్ఞములందు సోమరస మిచ్చెడి యజ
నుని కొఱకు ఏకర్మలు చేసితివో ఆ కర్మలు చెప్పఁదగినవి. అంతము లేని
పరావత్తు అను పేరుగల శత్రువునకు సంబంధిన ధనమును శరభుడు
పేరుగల ఋషికొఱకు అధికముగా సంపాదించునట్లు చేసితివి ఈ రక్షా
ధన ముహూర్తము శుభముహూర్తముగుఁగాక.

ప్రాణాయామము చేసి నాపాపమును నశింపఁజేయుట మూలమున
రమేశ్వర ప్రీతికొఱకు శుభమైన చక్కని ముహూర్తమందు శ్రీమహా
వుయొక్క యాజ్ఞచేఁ బ్రవర్తించుచున్న యిప్పటి బ్రహ్మయొక్క
డవ పదార్ధమందు శ్వేతవరాహ కల్పమందు వైవస్వతమన్వంతరమందు
యుగమున మొదటిపాదములో జంబూ ద్వీపమున భరతవర్షమున
ఖండమున మేరు పర్వతముయొక్క దక్షిణదిగ్భాగమందు శ్రీశైలము
. . . . దిక్కున . . . . స్థలశుద్ధ్యప్రదేశమున శుభమైన యింటిలో
స్త దేవతా బ్రాహ్మణుల దగ్గఱ ఇప్పుడు జరుగుచున్న వ్యవహారము
నున్న చాంద్రమానముచే వచ్చిన సంవత్సరమున . . . అయనమందు
తువులలో .... మాసములో పక్షమున ... తిథినాఁడు రోజులు .... శుభ
త్రమందు .... శుభయోగమందు .... శుభకరణమునందు ఇట్టి గుణ విశే
ములతోఁ గూడిన శుభతిథియందు నాకుమారునకు ఆయుర్వృద్ధి కొఱకు
త స్మార్త నిత్యకర్మలను జేయు యోగ్యత సిద్ధించుటకుఁ బరమ పవిత్ర
ర యజ్ఞోపవీతమును ధరించెదను. యజ్ఞోపవీత దేవతలకు నమస్కా
ము ధ్యానము, ఆవాహనము, మొదలగు షోడశోపచార పూజలను సమ
తును. (సజ్జనులు యజ్ఞోపవీతమును ముట్టుకొనవలయును.) (ఆచమ
ము చేసి) కేశవునకు నమస్కారము. శ్రీకృష్ణునకు నమస్కారము.

మం। యజ్ఞోపవీతం పరమం పవిత్రం ప్రజాపతే ర్యత్సహజం పురస్తాత్,
ఆయుష్య మగ్ర్యం ప్రతి ముంచ శుభ్రం యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః.

(పునరాచమ్య) కేశవాయ నమః. శ్రీకృష్ణాయ నమః యజ్ఞోపవీత ధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు. అథ నాందీసమారాధనం కుర్యాత్ ఆచమ్య. ప్రీత్యర్థం మమ కుమార స్యాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయ నాంగభూతం నాందీశోభన దేవతా ప్రీత్యర్థం నాందీసమారాధనం కరిష్యే తదంగత్వేన బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే. శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపస్య బ్రాహ్మణస్య ఇద మాసనం సుఖాసనం ఇదం పాద్యం సుపాద్యం.

శ్లో॥ నమో స్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే
సహస్ర పాదాక్షి శిరోరు బాహవే
సహస్ర నామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే
సహస్రకోటీ యుగధారిణే నమః

శ్రీమహావిష్ణో రాజ్ఞయా ... . అయం వో గంధః సుగంధః గంధ ద్వారాం ... శోభనమస్తు. వస్త్రాదికందద్యాత్. ఏవం బ్రాహ్మణాన్ సంపూజ్య, నాందీ శోభనదేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు అమృతోపస్తరణమసి. క్షీతత్ఫలం నా ది శోభన దేవతాస్సు ప్రీతా... భవంతు.

శ్లో॥ కుమారభుక్తి కాలేతు గాయత్రీంసమ్ముదీరయన్
ఆచార్యస్స్వయ మేవాస్మై ప్రోక్షయేదితి శౌనకః॥

సం॥ యజ్ఞోపవీత మతిపవిత్రంబు, ఆదిఁ బ్రజాపతి.కదిసహజ మయ్యె, యజ్ఞోపవీత మాయుష్య మదిదాల్చ మతిశౌచబలము లతితేజ మిడుత. తిరిగిఆచమనముచేసి) కేశవునకు నమస్కారము .... శ్రీకృష్ణునికి నమస్కారము. యజ్ఞోపవీతము ధరించు ముహూర్తము శుభ ముహూర్త మగుఁగాక.

పిదప నాందీ సమారాధనము చేయవలెను. ఆచమనము చేసి ... ప్రీతికొఱకు నా కుమారుని యాయువు వృద్ధిపొందుటకొఱకు ఉపనయనమున కంగమైన నాందీ సమారాధనమును నాఁదీ శోభన దేవతల ప్రీతికొఱకు చేయుదును. దానికంగముగా బ్రాహ్మణులను పూజింతును. శ్రీమహావిష్ణు స్వరూపుఁడైన బ్రాహ్మణునకు ఆసన మిదిగో! ఇదిగో పాద్యము!

ఉ. దండము నీ కనంతునకు దండము నీకు సహస్రమూర్తికిన్
దండము వేలచేతులు పదాలు కనుల్ తల లుండువానికిన్
దండ మనంతనామునకు దండము శాశ్వతుఁ డైనవానికిన్
దండము వేలకోట్లు యుగధర్మములన్ ధరియించువానికిన్.

శ్రీమహావిష్ణువుయొక్క యాజ్ఞచే .... ఇదిగో మీకు గంధము సుగంధ మిదిగో .... గంధమే. 123

వస్త్రాదులను ఈయవలయును. ఇట్లు బ్రాహ్మణులను పూజించి నాందీశోభన దేవతా స్వరూపు లగు బ్రాహ్మణులారా! (మాకు) అమృత మగుఁగాక. అమృతమున కాధారమైనదానవు ... ఏతత్ఫలము ... నాందీశోభనదేవతలు సుప్రీతులై వరమిచ్చు వారగుదురుగాక, (కుమారుని భోజన సమయమందు గాయత్రిని జపించుచు ఆచార్యుండు స్వయముగానే అన్నము ను వడ్డింపవలెనని శౌనకుఁడు చెప్పెను.

క్షారలవణావర భోజనం

వటు రక్షార లవణం సప్రాణాహుతి ముత్తమం ఏకో భుంజీత హితో వ్రతే వ్రత మపీడయన్। ఆర్వ్యాజ్మంత్ర క్రియాయాశ్చ మాతాచ సహభోజనం సహశబ్దస్తు శాస్త్రార్థ మేకపంక్త్యాతు భోజనం. మాత్రాసహకుమారంభోజయేత్ (ఆచమ్య) పరిషేచ నాపోశన ప్రాణాహుతి సహితం క్షారలవణ వర్జం కుమారం భోజయిత్వా (లఘుభోజనం) (స్నాత్వా ఆచమ్య) కుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థ్యే కర్మణః పుణ్యాహం కుర్యాత్, ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంత్విత్యాది పత్నీ మార్జనాంతాం కుర్యాత్.

ఆయుర్వృద్ధ్యై కేశవపనం

ఉష్ణేనవాయువితియజుషా:- (ఉష్ణాశ్శీతాస్స్వతఅపఆనీయ)

మం। ఉష్ణేన వాయుహుదకేనే హ్యాశితిః కేశాన్ వపతు (ఉష్ణోదకంనినీయాం (అవఉంథం త్వితి కుమారస్య శిర ఉనత్తి.) 12

మం। అప ఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే జోక్చసూర్యం దృశే, (యేనావపదితి చతసృభిః ప్రతిమంత్రం ప్రదక్షిణం పశ్చిదిశం వపతి

కారము ఉప్పు లేనిభోజనము

వటువు కారము ఉప్పువిడిచి ప్రాణాహుతులతో పాటు ఉత్తమమైన ఆహారమును ఒక్కఁడేయుండి ఈ వ్రతమందు వ్రతభంగము లేకుండ మంత్రకర్మల దగ్గరగా తల్లితోపాటు ఏకపంక్తిలోఁ కూర్చుండిఁ భుజింపవలయును. (అని శాస్త్రము) తల్లిపంక్తిలో కుమారుని భుజింప జేయవలయును. (ఆచమనముచేసి పరిషేచనము ఆపోశనము ప్రాణాహుతులతో పాటుఉప్పుకారములు లేకుండ కుమారుని భోజనము చేయించి) (స్వల్పభోజనము) స్నానము చేసి ఆచమనము చేసి కుమారుని శరీరపరిశుద్ధికై కర్మవలనఁ బుణ్యమైన రోజును చేయువలయును. (వటువులతో భోజనము చేయించునాచారము కుమారునికి ఉప్పుకారము మాన్పించుటకొరకు చేయించుటకే.) ఓం కర్మవలనఁ బుణ్యమైనరోజు అయినది గాన అట్లు మీరువలదురుగాక మొదలగునవి భార్యస్నానము కొఱకు చేయువలయును.

ఆయువు వృద్ధికొరకు కేశ వపనము

ఈ క్రింది యజుర్మంత్రముతో (గోరువెచ్చని పరిశుద్ధమైన నీరుతెచ్చి)

౧। ఓవాయువా! ఉష్ణోదకముతో రమ్ము. అదితి దేవత కేశ వపనము చేయుఁగాక. (ఉష్ణోదకము తెచ్చి) (ఆప ఉందంతు అను మంత్రముచే కుమారుని శిరస్సును తడుపును.)

౨। దీర్ఘాయువైన జీవనముకొఱకు తేజస్సుకొఱకు దీర్ఘకాలము సూర్యుని చూచుటకొఱకును ఉదకములు కుమారుని శిరస్సును దడుపును గాక. (యేనా వపత్ అనునాలుగింటిచే ప్రతి మంత్రమును ప్రతిదిక్కున కేశవ పనము చేయును.)

మం॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్యరాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్
తేన బ్రహ్మణోఽవపత్తేనేద మస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదయం
నారాయణశర్మా (ఇతిపూర్వతో వపతి) తాన్‌కేశాన్ శకృత్పిండే
నిధాయ, అపఉపస్పృశ్య, త్రీన్‌త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ యత్క్షురేణ
ప్రథమం వసంతంఆచార్యంమాతా అను మంత్రియతే. 12

మం। యత్క్షురేణ అర్చయ తానుపేశశా వస్త్రావపిసికేశాన్, శుంధి శి
మాఽస్యాయుః ప్రమోషీః, తేనతే వపామి నారాయణశర్మన్. 12

మం। యేనపూషాబృహస్పతే రగ్నే రింద్రస్య చాఽయుషే అవ ప
తేనాస్యాయుషే వపసౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే (ఇతి దక్షిణతోవపతి
తాన్కేశాన్‌శకృత్పిండే నిధాయ అప ఉప స్పృశ్య పునస్త్రీన్‌త్రీ
దర్భా నంతర్ధాయ. 1

మం। యేన భూయ శ్చరాత్యయం జ్యోక్చ పశ్యాతి సూర్యం తే
స్యాయుషేవప సౌశ్లో క్యాయ స్వస్తయే ఇతి పశ్చిమ తోవప
తాన్కేశాన్ శకృత్పిండే నిధాయ అపఉపస్పృశ్యపున స్త్రీన్‌త్రీ
దర్భానంతర్ధాయ 1

మం। యేనపూషా బృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్య చాయుషేఽ వపత్ తేన
వపామి నారాయణ శర్మన్నాయుషా వర్చసా యథా జ్యోక్సుమ
అసః (ఇత్యుత్తరతోవపతి) తాన్కేశాన్ శకృత్పిండేనిధాయ అ
ఉపస్పృశ్య. (ఉప్తాయ కేశాని త్వౌదుంబరమూలే దర్భస్తంబే
నిదధాతి.) 1

ఏకత్తిచే విద్వాంసుడైన సూర్యుఁడు) సోముని రాజైన వరుణునికి
వనము చేసెనో నానిచే ఓ బ్రాహ్మణులారా! ఈ యాయుష్మంతుడైన
యణశర్మ జీర్ణాశనుఁడై అగునో ఆవిధముగా ఈబాలుని కేశములను
ర్తి కొఱకు శుభము కొఱకు వపనము చేసెదను. (అని తూర్పువైపున
ము చేయును.) ఆ కేశములను మట్టిప్రమిదయుంచి, నీరుముట్టుకొని
షు దర్భలను వాటిపై గప్పి యత్ క్షురేణ యనుమంత్రముచే వపనము
ు అచార్యుని అనుసరించి తల్లి అను మంత్రించును.

ఎప్పుడైతే నీవు వాడియైన యందమైన కత్తితో కేశములను వప
చేయుచున్నావో అప్పుడు శిరస్సును శుద్ధము చేయును, ఇతని
యువు తగ్గింప కుందువుగాక. ఓనారాయణశర్మా దీనితో నీ కేశములు
ము చేయుదును. 127

దేనిచే సూర్యుడు బృహస్పతికి, అగ్నికి, ఇంద్రునికిని అయువు
వవనముచేసెనో దానిచే ఈతని యాయువు కొఱకు, సత్కీర్తి కొఱకు
ము కొఱకు వపనము చేసెదను. (అని దక్షిణమున వపనము
ను. ఆ కేశములను మట్టి ప్రమిదయందు ఉంచి, నీరు స్పృశించి
మూడు దర్భలను వాటిమీఁదఁగప్పి. 128

ఏ కర్మచేఁ దిరిగి చరించునో దీర్ఘకాల మితడు సూర్యునిచూచునో
చే ఈతని యాయువుకొఱకు సత్కీర్తి కొఱకు, శుభముకొఱకు కేశ
ను వపనము చేయుచును. (అని పడమరగా వపనముచేయును.
శములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరుస్పృశించి తిరిగి మూఁడు
డు దర్భలను వాటిమీదఁగప్పి. 129

దేనిచే సూర్యుఁడు బృహస్పతికి. అగ్నికి. ఇంద్రునికిని అయుపు
వపనము చేసెనో దానిచే ఈతని యాయువు కొఱకు సత్కీర్తి కొఱకు
ము కొఱకు వపనము చేసెను. దానిచే నేను ఓ నారాయణశర్మా! వప
చేయుదును. ఆయువు చేతను వర్చస్సు చేతను దీర్ఘకాలము
ల మనస్సుగల వాఁడవగుము (ఆనియుత్తరముగా వపనము చేయును
శములను మట్టి ప్రమిద యందుంచి నీరు స్పృశించి ఉప్త్వాయ కేశాన్
మంత్రముచే ఓదుంబర మూలమందుఁగాని, దర్భస్తంభ మందుఁ
ఉంచుచున్నాఁడు.) 130

మం॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా సోమో అగ్నిః తేభ్యో నిధానం బహుధాఽన్వ విందన్నంతరా ద్యావా పృథివీ అపస్స్వః 131

వపనానంతరస్నానం

క్షురం ప్రక్షాళ్య నిదధాతి అథకుమారం స్నపయిత్వా స్నాత మగ్నే రపసమాధానాది పాత్ర ప్రయోగకాలే 132

శ్లో॥ పాత్ర ప్రయోగే తు కుశాంబు కూర్చ
వస్త్రాశ్మ దండాజిన మేఖలాశ్చ
దైవాని పాత్రాణి నియుజ్య పశ్చా
ద్యుంజీత చామూని సహోపనేతా, 133

అగ్ని మిధ్వా। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్. చత్వారిశృంగా .... షట్పాత్రి ప్రయోగం కుర్యాత్। ఇంద్రాయేదం. ఏకం ద్వే-

త్రీణి. చత్వారి అగ్నయే స్వాహా ఉత్తరార్ధ పూర్వార్థే అగ్నయ ఇదం ఏకం ద్వే త్రీణి చత్వారి.

సోమాయ స్వాహా. తతః కుమారమాయుర్దా ఇతిపాలశీం సమిధ ముత్తర యాఽఽధాప్య 134

మం॥ ఆయుర్దా "దేవజరసం" గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠోనా ఆఘ్నే ఘృతం పిబ న్నమృతం చారుగవ్యం పితేవ పుత్రం జరసే నయేమేమమ్ అధేహి అగ్నయ ఇదం.

ం:- బృహస్పతియు, సవితయు సోముడును, అగ్నియు రాజైన
ని యొక్క కేశములను వపనము చేసి భూమ్యాకాశముల మధ్యను
క్షమందును, స్వర్గమందును, వారి వారి నిధులను అనేక విధములుగా
రి. 131

వపనము పిదప స్నానము

(కత్తిని కడిగియుంచును, పిదపకుమారుని స్నానము చేయించి
మః చేసిన యా కుమారుని అగ్ని యొక్క యుపసమావధాన పాత్రి
ాగ కాలమందు— పాత్రి పయోగముసందు దర్భలు, నీళ్లు కూర్చలు
, దండము, చర్మము, మేఖలలును, నియోగించిన పిదప ఈ దైవత
లను ఉపనయనము చేయించువాఁడు కూర్చవలయును.

(అగ్నివి మండించి) ఓం భూర్భువస్సుర్లోవకములు ఓం కార రూప
నవి నాలుగు కొమ్ములు...............

అనిషట్పాత్ర ప్రయోగమును చేయపలయును. అఘారావాఘార
అని దర్శపూర్ణమాసల యందువలె ....

ఇది యింద్రుని కొఱకు ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు (అగ్నయే
) అగ్ని కొఱకు బాగుగా హోమము చేయబడుఁగాక. ఉత్తరార్ధ,
ూర్ధముల మందు ఇది యగ్ని కొఱకు. ఒకటి, ...నాలుగు. సోముని
ఆహుతి ఈయఁబడుఁగాక. (సోమాయస్వాహా) (తరువాత కుమా
ఆయుర్ధా అను మంత్రముచే మోదుగు సమిధమ ఉత్తర దిక్కుగా
ి.) 133

- ఓ అగ్నిదేవ! ఆయుర్దాత మాస్తుతిని గ్రహించి దీప్తావయువుఁడవై
వృష్ఠుఁడవై అమృత మైన రుచికరమైన గోఘృతమును దాగుచు
ని తండ్రివలె వీనిని ముసలితనము

అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదఽఽతిష్ఠే త్యశ్మాన మాస్థాపయ్య. 134

అశ్మారోహణం

మం॥ ఆతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వం స్థిరో భవ అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః। కుమారస్యైవ హోమం కృత్యం న తు మంత్రోచ్చారణం స్వాహాకారం అధీహీతి బ్రూయాత్ 135

శ్లో॥ స్వాహాకారో నచాయుర్ధా ఇత్యత్ర సమిదాహృతీ
అదీహీత్యేవ మంత్రాంతే పటు మధాపయే ద్గురుః॥ 136

రేవతీస్త్వేతి ద్వాభ్యాం వాసోఽభిమంత్ర్య (శీతవాతోపశమనాయ మౌంజ్యజినధారణం) ఓం భూః . . . . . శుభతిథౌ అస్య కుమారాయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం సీతవాతోష్ణోపశమనద్వారా దేహాలంకరణార్థం నూతన వస్త్ర మౌంజ్యజిన దండధారణం కరిష్యే (ఇతిసంకల్ప్య) 137

మం॥ రేవతీస్త్వావ్యక్షన్ నకృత్తికా శ్చాకృందగ్గస్త్వా ధియోన్వయన్నవగ్నా అవృంజన్ త్సహస్రమంతాగ్ంఅభితో అయచ్ఛన్. 138

దీర్ఘాయువును బొందించును. గ్రహించుము. అగ్ని కొఱకు (పిదప నగ్నికి ఉత్తరముగా కుడికాలుంచుము. అని (రాతిని
.)

రాతి నెక్కుట

ఈ రానిని ఎక్కుము. నీవు రాయివలె స్థిరుండ వగుము. యుద్ధము
ేరువారిని ఎదుర్కొనుము.

ుమారుడు హోమముచేయుటయే కాని మంత్రోచ్చారణము గాని
రముగాని చేయరాదు. గ్రహించుమని పలుకవలెను. 135

్వాహాకారముగాని ఆయుర్దా అను మంత్రముగాని వలుకక సమిధ
ాుతులను గ్రహింపుమని పలికి చివర గురువు వటువును జది
ను. 136

వతీస్వా అని రెండింటిచే వస్త్రముల నభిమంత్రించి ఓం భూః .... .
ుయందు ఈ కుమారునికి ఆయుష్యాభివృద్ధి కొఱకు శీత వాతోష్ణముల
వ జేయుటద్వారా దేహాలంకరణము కొఱకు నూతన వస్త్రమును
అజినమును, దండమును ధరింపఁ జేయుదునుగాక (అని సంక
(రేవతి అను మంత్రములివే) 137

వతులు నీకై ప్రత్తినుండి గింజలు తీసినవి. కృత్తికలు నీకై
ినవి. ధియములు అను దేవతలు నేసినవి. దేవతలు మధ్యకు
సహస్ర దేవతలు దశసూత్రములను (కొంగులను) రెండు
ులందు ఇచ్చినవి. 138

మం॥ దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసా మభవన్మ హత్వనం 139

శ్లో॥ అశ్వని స్థాపితం యేనవాసోఽపిపరిధాయచ
మేఖలా మజినంచైవ యావ దశ్మాన మాచరేత్॥ 140

శ్లో॥ మౌంజ్యజినావస్థాపన ప్రోక్షణోత్థాపనానితు
సమంత్ర మేతాన్యాచార్యః పూర్వం కృత్వాథ
వాచయేత్, యా అకృంతన్నతి వస్త్రధారణం 141
తిసభి ర్వాసః పరిదాస్య.

మం॥ యా అకృంత న్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చ దేవి
రంతా నభితోఽదదంత, తాస్త్వా దేవ్జరవే
సంవ్యయం త్వాయుష్యా నిదం పరిధదత్స్వ వాసః॥ 142

మం॥ పరిదత్త ధత్తవాస సైనగ్ం శతాయుషంకృణుతదీర్ఘ మాయుః
బృహస్పతిః ప్రాయశ్చ ద్వాస ఏతత్సోమాయి రాజ్ఞే పరిదాతవాస్ 143

మం॥ జరాం గచ్ఛాసి పరిదత్స్వ వాసో భవాకృష్టినా మభిశస్తి పావా
శతంచ జీవ శరద స్సువర్చా రాయశ్చ పోష ముపసంవ్యయస్వ
(పరిహితం పరీద మిత్యను మంత్రయతే) 144

మం॥ పరీద వాసో అధిథా స్వస్తయ్యేభూరాపీనా మభిశస్తిపావా
శతంచ జీవ శరదః పురూచీ ర్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్. 145

మౌంజీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిగృతాం త్రిప్రదక్షిణా మియం
దురుక్తాదిద్యాభ్యాం పరిణీయ వాచయేత్॥ 146

- దేవుడై సూర్యుఁడు వస్త్రము ధరించు సమయమందు ఈ దేవత
ఆ మహత్త్వము గొప్పదై యుండెను, (అట్లే నీవును అగుము.)
మీద నుంచిన వస్త్రము గట్టుకొనవలెను. అట్లే మేఖలను చర్మమును
మీదనుంచి ధరింప వలయును. మౌంజి, అజినములను ఉంచుట
వల్లుట పైకి దీయుట ఇవి మంత్రపూర్వకముగా ఆచార్యుడు మొదట
చేసి పిదప చదివింప వలయును) (యా అకృంతన్ అను మూడిం
ంట్టు కట్టించి) 139, 140, 141

- ఏదేవతలు నూలు తీసిరో ఏ దేవతలు కొంగులను అన్ని వైపుల
రో ఆ దేవతలు చిన్ను ముసలి తనము వరకు ధరింపఁజేయు గాక.
ుష్మంతుఁడవగుము. ఈ వస్త్రమును ధరింపుము. 142

- ఓ దేవతలారా, ఈ కుమారుని బట్టఁ గప్పుడు. నూరేండ్లు ఆయువు
ుడు. దీర్ఘాయువునిచ్చు నా వస్త్రమును బృహస్పతి రాజైన సోమునికి
ుట కిచ్చెను. 143

- ముసలితనమును బొందుము. బట్ట ధరింపుము. బంధువుల
ుు చేయువాడవగుము. నూరేండ్లు జీవింపుము. సువర్చస్సు గలిగి
ుమృద్ధిని వృద్ధి పొందింపుము. (పరిహితంపరీదం అను మంత్రమును
ుమను.) 144

ఈ వస్త్రమును శుభమునకై ధరించితిని బంధువులకు హితకారి వయి
నూరేండ్లు జీవింపుము. జీవించియు అనేకవిధములుగా ధనమును
ంచి దానము చేయుము. 145

మౌంజీమేఖలాధారణము

మౌంజిని మేఖలను మూడేసి త్రిప్పులు ప్రదక్షిణముగా త్రిప్పియఁదు
ం అను రెండుబుక్కులచే గట్టి చదివింపవలయును. 146

సంస్కృతం]

మం॥ అయం దురుక్తాత్పరిబాధమానా శర్మవరూథం పునతీ న ఆగాత్
ప్రాణాపానాభ్యాం బలమాభరన్తీ ప్రియా దేవానాగ్ం సుభగా 147
మేఖలేయం.

మం॥ ఋతస్య గోప్త్రీ తపసః పరస్పీ ఘ్నతీ రక్షస్సహమానా అరాతీః
సా న స్సమన్త మనుపరీహి భద్రయా భర్తార స్తే మేఖలే 148
మారిషామ

(అజినం మిత్రస్యేతి ప్రక్షిప్య వాచయేత్)
మం॥ మిత్రస్య చక్షు ర్ధరుణం బలీయ స్తేజో యశస్వి స్థవిరగ్ం సమిద్ధం
అనాహనస్యం వసనం జరిష్ణు పరీదం వా జ్యజినం దధేహం. 149
(ఉత్తరేణాగ్నిందర్భాన్ త్సగ్స్తీర్య తేష్వాగం ప్రత్యపస్థావ్య)

ఆచార్యేణ కుమారగ్రహణం

మం॥ ఆగన్త్రా సమగన్మహి ప్రసుమృత్యుంయుయోతన అరి 15
స్సంచరేమహి స్వస్తి చరితా దిహ స్వస్త్యాగృహేభ్యః

(ఆచార్య స్స్వాంజల్యుదకం కుమార స్యాంజలౌ నిసీయ తా 1
ప్రముదాదితి త్రిః ప్రోక్ష్య వాచయేత్)

మం॥ సముద్రా దూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదార దుపాగ్ంశునా సమ
తత్వ మశ్యామ్ ఇమేను తేరశ్మయ సూర్యస్య యేభి స్సపి త
పితరో న అయన్ (అగ్నిష్ట ఇతి దశభిః కుమారస్య సవ్యం
హస్తం గృహీత్వా)

మం॥ ఈ మేఖల దుష్టవాక్యములతు బోగొట్టుచు మా శ్రేష్ఠ గృహమును పవిత్రము చేయుచు, వచ్చి ప్రాణాపానములచే బలము గూర్చుచు ఈ మేఖల దేవతల ప్రియమై సౌభాగ్యమునిచ్చునదై. 147

మం॥ సత్యము రక్షించునదై, తపసువకుఁ బాత్రమై, రాక్షసులను జంపునదై శత్రు సంఘములను ఎదుర్కొనును. ఓ మేఖలా! నీవు మా చుట్టును వరుసగా తిరుగుము. శుద్ధురాలవగు నీచే నాశము పొందక పోదుముగాక. ఓ మేఖలా! మేము నీకు భర్తలము (అజినంమిత్రస్య అను మంత్రముచే మేఖలను జిమ్మి చదివింప వలయును.) 148

మం॥ సూర్యునిఁ బ్రకాశింపఁజేయునదియు, ధరింపఁబడుచున్నదియు అత్యంత బలయుక్తమగు తేజస్సు గూర్చునదియు, యశస్కరమును వృద్ధికరమును దీప్తిమంతమును ధూర్తులకుఁ దగనిదియును, మెచ్చుకొనఁదగినదియు అన్నదాయకమును ధరింపదగినదియువగు నీ చర్మమును ధరింతును. (అగ్నికుత్తరముగా దర్భలను పఱచి వాటియందు అగంతా అను మంత్రముచే స్థాపించి) 149

ఆచార్యుడు కుమారుని గ్రహించుట

మం॥ వచ్చిన ఆచార్యునితోఁ గలిసినవారమై మృత్యువును అరిష్టములను వేఱుచేయుదుము. సంచరించెదము. ఆచార్యుఁడు శుభము మాకు గూర్చుఁగాక. ఈ బ్రహ్మచర్యాశ్రమ గృహస్థాశ్రమములు పొందువఱకు మాకు శుభము అగుగాక ఆచార్యుఁడు తనదోసిలిలోని యుదకమును కుమారుని దోసిలియందుంచి వాటిచే సముద్రాత్ అను మంత్రముచే మూడు పొర్లు చల్లి చదివింప వలయును.) 151

మం॥ సముద్రమునుండి మధురమైన తరంగము మాకు ఎదురు ఎదురుగా వచ్చెను. అంశుమంతు డగు సూర్యునితో అమృతత్వమును బాగుగా పొందెదను. మా తల్లి దండ్రు లేకిరణములతోఁ గూడ ఈ నీటిని ద్రావిరో ఆ సూర్యుని కిరణము లివియేగదా. (అగ్నిష్టే అను పది ఋక్కులచే కుమారుని దక్షిణహస్తమును ఒకసారి గ్రహించి) 152

మం॥ అగ్నిష్టే హస్తమగ్రభీత్ సోమస్తే హస్త మగ్రభీ సవితా తే హస్త మగ్రభీత్ సరస్వతీ తే హస్త మగ్రభీత్ పూషా తే హస్త మగ్రభీత్ బృహస్పతి స్తే హస్త మగ్రభీత్ అర్యమా తే హస్త మగ్రభీత్

మం॥ మిత్రస్త్వమసి ధర్మణాఽగ్ని రాచార్య స్తవ (అగ్నయే త్వేతి ప్రతిమంత్రం దేవతాభ్యో రక్షణాయదత్వా) 153

కుమారం అగ్న్యాది నామర్పయిత్వా

మం॥ అగ్నయే త్వా పరిదదామి నారాయణశర్మన్
సోమాయ త్వా పరిదదామి నారాయణశర్మన్
సవిత్రే త్వా పరిదదామి .... శర్మన్
సరస్వత్యై త్వా పరిదదామి .... శర్మన్
మృత్యవే త్వా పరిదదామి .... శర్మన్
యమాయ త్వా పరిదదామి .... శర్మన్
గదాయ త్వా పరిదదామి . ... శర్మన్
అంతకాయ త్వాపరిదదామి .... శర్మన్
అద్భ్యస్త్వా పరిదదామి . . . . . . శర్మన్
ఓషధీభ్యస్త్వా పరిదదామి . . . . . శర్మన్
పృథివ్యైత్వా స వైశ్వానరాయ పరిదదామి . . .శర్మన్ 154

శ్లో॥ (అంతే తు సర్వమంత్రాణాం హస్తగ్రహణ మిష్యతేదేవతాభ్యః పరిదానం రక్షణాయ పృథ క్పృథక్) (దేవస్య త్వా ఇతి దక్షిణాంక ఉపవేశ్య) 155

। అగ్ని నీ చేతిని పట్టుకొనెను. సరస్వతి నీచేయి పట్టుకొనెను.
ుఁడు నీచేయిపట్టుకొనెను. బృహస్పతి నీ చేయి పట్టుకొనెను.
ముఁడు నీ చేయి పట్టుకొనెను. అంశువు నీచేయి పట్టుకొనెను.
ుఁడు నీచేయి పట్టుకొనెను. మిత్రుఁడు నీచేయి పట్టుకొనెను. 152

నీవు మిత్రుఁడవైతివి. ధర్మముచే నీకగ్ని యాచార్యుఁడు
్నయే అను ప్రతిమంత్రమునను దేవతలకు రక్షణకై బాలునర్పించి) 153

ంవారుని అగ్ని మొదలైనవాని కర్పించి

ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను అగ్ని కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను సోముని కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను సూర్యుని కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను సరస్వతి కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా నిన్ను మృత్యువున తర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను యముని కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను గదుని కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను అంతకుని కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను నీళ్ళకర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను ఓషధుల కర్పించుచున్నాను.
ఓ నారాయణశర్మా! నిన్ను పృథివికి అర్పించుచున్నాను.

(అన్ని మంత్రములచివర చేయిపట్టుకొనవలయును. దేవతల కర్పిం వేఱువేఱుగా బాలుని రక్షణకే.) (దేవస్యత్వా అనుదానిచే కుడితొడ కూర్చుండఁ బెట్టుకొని) 154, 155

మం॥ దేవస్య త్వా సవితుం ప్రసవ ఉపనయే నారాయణశర్మన్ (తత్
సుముహూర్తే) 156

స్వస్త్యష్టాశీతి సహస్రాణి ద్విజగురు దై। వత్యానా ....స్సుప్రీతా
స్సుముహూర్తా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు. 157

(దేవస్య త్వా సవితు ప్రసవ ఉపనయే ఒసౌ సుప్రజా ఇతి దక్షిణే
కర్ణేజపతి) 1.8

మం॥ సుప్రజాః ప్రజయా భూయాః స్సు వీరో వీరై స్సువర్చా వర్చసా
సుపోషః పోషైః 159

(బ్రహ్మచర్య మాగా మతి ప్రసూత ఇత్యంతం బ్రూయాత్)

గుర్వర్పణాయ కుమార ప్రార్థనమ్

కుమార అహ :

మం॥ బ్రహ్మచర్య మాగా ముపమానయస్వ దేవేన పవిత్రా ప్రసూతః 160

ఆచార్యః:- కో నామాసి
కుమారః:- నారాయణశర్మ నామాస్మి
ఆచార్యః:- కస్యబ్రహ్మచార్యసి నారాయణశర్మన్
కుమారః:- ప్రాణస్య బ్రహ్మచారస్మి
ఆచార్యః:- నారాయణ శర్మైష తే సూర్యపుత్రః స దీర్ఘాయు స్సమా
మృత యాగం స్వస్తి మగ్ని ర్వాయుసూర్య శ్చంద్రమా ఆపోఽను

సంచరంతి తాగ్ స్వస్తి మను సంచర నారాయణశర్మన్ 161

(అధ్వనా మితి కుమారం వాచయతి)

ఓ.... .... శర్మా! సూర్యభగవానుని యనుజ్ఞ పొంది నేను నిన్ను
పమునకుఁ దీసికొనెదను. (పిదప సు ముహూర్తమునందు)
శుభము ఎనుబది ఎనిమిదివేల వత్సరములు ద్విజగురు దేవతల అను
ముచే ....స్సుప్రీతములై సుముహూర్తములు సుప్రసన్నములై
నిన్నునుగాక. 157

(ఓ .... .శర్మా! సూర్యభగవానుని అనుజ్ఞ పొంది నేను
నా సమీపమునకుఁ దీసికొని వెళ్ళెదను. ఇతఁడు సత్సంతానము
డగుఁగాక అని కుడిచెవిలో జపించును.) 158

ఓ బ్రహ్మచారీ నీవు సంతానముచే సత్సంతాన వంతుండవై
గు పుత్ర పౌత్రాదులచే సువీరుఁడవై వర్చస్సుచే సువర్చస్వుఁడవై
ళగు పుత్రాదులచే సుపోషుఁడవై అగుము. 159

బ్రహ్మచర్యమాగాం అనునది మొదలు ప్రసూతేః అనునంత వఱకుఁ
వలయును.)

నువునకర్పించుటకై కుమారుని ప్రార్థన

కుమారుడు:- బ్రహ్మచర్యమును జరింతును. సూర్యభగవానునిచే
పొందినవాఁడను. మీ దగ్గఱకుఁ దీసికొనుము. 160

ర్యుఁ :- నీ పేరేమి ?

ుఁడు :-నారాయణశర్మ అను పేరు గలవాఁడను.

ర్యుడు :- ఓనారాయణశర్మా! ఎవనికి బ్రహ్మచారివి

ుడు :- ప్రాణమునకు బ్రహ్మచారిని.

ర్యుఁడు :-

సూర్యభగవానుఁడా। ఈ కుమారుఁడు నీకు బ్రహ్మచారిగా
ఁడు. వానిని రక్షింపుము. వాఁడు మరణమును పొందకపోవుఁగాక.
తుడై యుండుఁగాక.) ఓ సూర్యుడా! నీపుత్రుఁడు దీర్ఘాయువగుఁ
వాఁడు మరణమును పొందకుండుఁగాక. ఓ .... శర్మా,
ు, వాయువు, సూర్యుఁడును, చంద్రుఁడును, జలములును ఏశుభ
పొందుచున్నారో ఆశుభమునే నీవును పొందుదువుగాక. (అధ్వానాం
ంత్రమును కుమారునిచేఁ జదివించును.) 161

మం॥ అధ్వనామధ్వ పతే శ్రేష్ఠ స్యాధ్వనః పారమశీయ. 162

అథాచార్యః

యోగాదీన్ నవమంత్రాన్ కుమారంవాచయన్ ద్వితీయచతుర్థా స్వ యంబ్రువన్ ప్రతిమంత్ర మేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారేణ హావయతి. 163

శ్లో॥ యోగాదీన్ వాచయన్నేవ కుమారం హావయేత్ఖలు
ద్వితీయచతుర్థం బ్రూయాదాచార్యో జుహుయాద్వటుః
ఏకం ద్వేత్రీణి చత్వారి. 164

కుమారోజుహోతి:-

మం॥ యోగే యోగే తవస్తరం వాజే వాజే హవా మహే, సఖాయ ఇంద్ర మూతయే స్వాహా। ఇంద్రా యేదం నమమ 165

తత ఆచార్యః :-

మం॥ ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధిప్రియగ్‌ం రేతో వరుణ సోమ రాజన్ మాతే నాస్మై అదితే శర్మ యచ్ఛ విశ్వేదేవా జర దష్టిః యథాఽసత్స్వాహా. 166

అగ్ని వరుణ సోమాఽదితి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం.

కుమారః:-

మం॥ శత మిన్ను శరదో అంతి దేవా యత్రానశ్చక్రా జరసం తనూనాం పుత్రాసో యత్ర పితరో భవంతి మానో మధ్యా రీరిష తాయుర్గంతో స్వాహా దేవేభ్య ఇదం. 167

శుభమార్గములకుఁ బ్రభువైన ఓ సూర్యుఁడా శ్రేష్ఠ మార్గము
ొక్క అంతును పొందుదుము. 162

(పిదప ఆచార్యుఁడు "యోగేయోగే అను తొమ్మిది మంత్రములను
మారునిచేఁ జదివించుచు రెండు నాలుగు మంత్రములను తాను స్వయ
ుగాఁ బలుకుచు ప్రతిమంత్రము నందును పదునొకండు నేతి యాహుతు
ు కుమారునిచే హోమము చేయించి) ఒకటి రెండు మూఁడు నాలుగు.

కుమారుఁడు హోమము చేయుచున్నాఁడు)

ఓ॥ గుఱ్ఱము మొదలగువానిని రథాదులకుఁ గట్టినపుడు నీగమనమునకు
ష్ఠుఁడు ఇంద్రుని ప్రతి యుద్ధమందు రక్షణకొఱకు స్నేహితులమగు
ము అహ్వానింతుము. స్నేహితులమగుమేము రక్షణకొఱకు ఇంద్రుని
హ్వానింతుము. ఇది ఈ యాహుతి యింద్రునికై బాగుగా అర్పిత
గుఁ గాక, నాకుఁ గాదు. 165

(తరువాత ఆచార్యుఁడు):-

ఓ॥ ఓ యగ్నిదేవా! ఈ కుమారునికి ఆయువును వర్చస్సును ఇమ్ము
వరుణ! ఓ సోమరాజా ప్రియమైన వీర్యమునిమ్ము (ఇతనిని గృహస్థునిఁ
యుము) ఓ యదితీ! వీనికిదల్లిఁవలె సుఖము గూర్చుము. ఓ విశ్వ
వతలారా! ఇతఁడు జీర్ణాశనుఁడుఅగునుగాక. బాగుగాఆహుతిఅర్పితమగుఁ
క. ఇది యగ్ని వరుణ సోమాదితి విశ్వదేవతలకు అర్పితమగుఁగాక. 166

మారుఁడు:

ఓ॥ ఓ దేవతలారా! ఏనూఱువత్సరములు మాశరీరమునకు ముసలితనము
మ్చునట్లు చేసిరో యా నూఱు సంవత్సరములే అల్పమైయున్నవి. ఆనూఱు
త్సరముల యాయువుండఁగా తండ్రులు పుత్రులుగలవారై యగుదురు.
ు మధ్యగా స్వర్గమురాక ముందే మా యాయువును హింసింపకుము.
వులకిది యర్పితమగుగాక. 167

మా స్సోమధ్యారాఠిష తాయుర్గంతో స్వాహా దే:

తత ఆచార్యః-

మం॥ అగ్నిష్ట ఆయు ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టి కృణోతు, ఇంద్రో మరుద్భిర్ ఋతుధాకృణో త్వాదిత్యై వస్తై ధధాతు స్వాహా.

అగ్నీంద్ర మరుదాదిత్య వసుభ్య ఇదం.

కుమారః -

మం॥ మేధాం మహ్యం మంగిరసో మేధాగ్ం సప్త ధదుః మేధాంమహ్యం ప్రజాపతిర్మేధా మగ్ని ర్దధాతు మే స్వా

అంగిర స్సప్తర్షి ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం.

మం॥ అప్సరాసు చయా మేధా గంధర్వేషు చయుద్మశః మానుషీ మేధా సామా మావిశ తాదిహ స్వాహా

మేధా దేవ్యా ఇదం.

మం॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీవవ మద్యా చ మృడ వమ్యాసు రాచకే స్వాహా.

వరుణా యేదం.

మం॥ తత్త్వాయామి బ్రహ్మణా వందమానస్త దాశాస్తే హవిర్భిః అహేడమానో వరుణే హబోధ్యురుశగ్ంస మా చ మోషీ స్వాహా వరుణా యేదం.

వ ఆచార్యుఁడు:-

ం॥ అగ్ని నీకు ఎక్కువ ఆయు విచ్చుఁగాక. అగ్ని నీకు ఎక్కువ
ని గూర్చుఁగాక, మరుత్తులతోఁగూడ నింద్రుఁడు ప్రతి ఋతువునందు
ని గూర్చుఁగాక, ఆదిత్యుల తోడను వసువుల తోడను నీకు
ని గూర్చుఁగాక. 168

అగ్నీంద్రమరుదాదిత్య వసువుల కిది యర్పితమగుఁగాక.

ారుఁడు:-

ం॥ నాకు అంగిరసుఁడు మేధనిచ్చుఁగాక సప్తఋషులు నాకు మేధ
ఛధరుగాక, ప్రజాపతి నాకు మేధనిచ్చుఁగాక, అగ్ని నాకు మేధ
చ్చుగాక. 169

అంగిర స్సప్తర్షి ప్రజాప త్యగ్నుల కిది యర్పిత మగుఁగాక.

ం॥ అప్సరసలం దెట్టిమేధ యున్నదో గంధర్వులం దెట్టి యశమున్నదో
వములందు మనుష్యులందు నెట్టిమేధ యున్నదో అది నన్నుఁజేరుఁగాక.

ఘాదేవి కిది యర్పిత మగుఁగాక 170

ం॥ ఓ వరుణుఁడా! ఈ నా యాహ్వానమును వినుము, ఇప్పుడే
ఖింపుము. రక్షణకాముఁడనై నేను నిన్ను స్తుతించుచున్నాను.

ంణుని కిది యర్పిత మగుఁగాక. 171

ం॥ ఓ వరుణ! అనేకులచేఁ గొనియాడ దగినవాడా! కోపింపనివాఁడవై
కర్మమును తెలిసి కొనుము. ఆ నీవు మా యాయువును తగ్గింపకుము.
ం నిన్ను ప్రార్థించుచున్నాను. వేదమంత్రములతో నమస్కరించుచు
జమానుఁడు హవిస్సులతో దానినే కోరుచున్నాఁడు. వరుణున కిది
ర్పిత మగుఁగాక. 172

మం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోవయా సిసిష్ఠా యజిష్ఠో వహ్నితమ శోశుచానో విశ్వాదేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్య స్మద్స్వాహా. అగ్నీ వరుణాభ్యా మిదం. 173

మం॥ స త్వన్నో అగ్నేవమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉపసో వ్యుష్టౌ అవయక్ష్వ నో వరుణగ్ం రరాణో వీహిమృడీకగ్ం సుహవోన ఏధి స్వాహా అగ్నీ వరుణాభ్యా మిదం. 174

మం॥ త్వ మగ్నే అయాస్యయా సన్మనసా హితః అయాసన్ హవ్య మూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా. 175

అయసేఽగ్నయ ఇదం

సమిధ మాధాయ హుత్వా అగ్నయ ఇద సన్నహనం— రుద్రాయ తంతిచరా యేదం. 176

అస్యకర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే (సుృవేణాజ్య మాదాయ) ఓం చిత్తంచ స్వాహా.... జయాదిబ్రహ్మ విసర్జ నాంతే. 177

(అపరే ణాగ్ని ముదగగ్రగం కూర్చం నిదధాతి తస్మిన్ గురూ రాష్ట్రభృ దసీతి యజు షోపవిశతి) 178

మం॥ రాష్ట్రభృద స్యాచార్యాసందీ మాత్వ ద్యోషం. 179

ఓ యగ్నీ! విద్వాంసుఁడా! మా పైని వరుణుని కున్న క్రోధ తగ్గు నట్లు చేయుము. మిక్కిలి యజింపఁబడిన వాఁడవై మిగుల ౢ్ననుు వహించుచు ప్రకాశించి మా సర్వద్వేషములను విడిపింపుము. వరుణుల కిది యర్పిత మగుఁగాక. 173

ఓ యగ్నీ! దేవతాశ్రేష్ఠుఁడ వైననీవు రక్షించుటకు మా సమీప ఈయుుషస్సు పూర్తి కాఁగా (తెల్లవాఱఁగా) ఎల్లపుడు ఉండుము. యభీష్టములను దీర్చుచు మామీదనున్న వరుణుని కోపమును ముము పురోడాశము మొదలగు వానిని భక్షింపుము. సుఖవాహనుఁ మమ్ములను వృద్ధి పొందింపుము. అగ్ని వరుణులకీ ఆహుతి ౖత మగుఁగాక. 174

ఓ యగ్నీ! నీవు భక్తులకుఁ బొందఁదగినవాఁడవు. పొందఁదగిన వై ప్రసన్నుఁడ వగు చున్నావు. పొందఁ దగిన వాఁడవై దేవతల హవ్యమును దాల్చుచున్నావు. పొందఁదగినవాఁడవై మాకు భేష ను ఇమ్ము. పొందఁదగిన యగ్నికి అర్పిత మగుఁగాక. 175 (సమిధను తీసికొని హోమము చేసి) అగ్నికొఱ కిది రుద్రునికి ఈ హనము. త-తిచరుని కిది. 176

ఈ కర్మలో హోమప్రతిష్ఠ సిద్ధించుటకొఱకు వృద్ధికాముఁడవై ది హోమమును చేయుదును. (స్రువముచే నేయి తీసికొని) ఓం, ము స్వాహా. జయాదిహోమము మొదలు బ్రహ్మను విసర్జించుట .... అగ్నికి తరువాత ఉత్తరాగ్రముగా కూర్చమును ఉంచును.

అప్పుడు గురువు "రాష్ట్రభృధసి" అనుయజుస్సుచేఁ గూర్చుండును.

ఓ కూర్చమా! రాష్ట్రమున శ్రేష్ఠమైనదానవు. ప్రభువవు ఆచార్య సనమైన దానవు. నీతో వియోగమును పొందకుందును గాక,

177, 178, 179.

కుమారేణ ఆచార్య పాద గ్రహణ

(ఆచార్యః పురస్తా త్ప్రత్య జ్ఞాసీనః కుమారో దక్షిణపాణినా గురోః దక్షిణ పాద మన్వారభ్యాహ.) 180

శ్లో॥ ఆచార్యాయ వటుః కూర్చం దద్యా దగ్రే ముద యథా తథా నిధాయ తత్కూర్చే రాష్ట్రభృ ద్యజుషా గురుః . సావిత్రీ భో అను బ్రూహీతి బ్రూయాత్ 181

తస్మా! అన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛోర్ధశః స్వరా వ్యాహృతీ ర్వ్యాహృతాః పాదాదిష్వం తేషు పాఠయార్చయో త్తమాం కృత్వాయాం ధద్యాత్। 182

గాయత్ర్యుపదేశః

ఓం భూః తత్సవితు ర్వరేణ్యం
ఓం భువః భర్గో దేవస్యధీమహి
ఓగ్ం సువః ధియో యో నః ప్రచోదయాత్.
ఓం భూః త త్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి.
ఓం భువః ధియో యో నః ప్రచోదయాత్
ఓగ్ం సువః తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ 183

మం॥ బ్రహ్మలరగుఁడు (సుశ్రవ అనుదానిచే మోదుగుకఱ్ఱను కుడిచేతితో పట్టుకొను చున్నాఁడు.) 186

ఓం భూః.... శుభతిథియందు ఆచార్యవటువులకు ఆయువు వర్చస్సు యశస్సు బలము అభివృద్ధి పొందుట కొఱకు గోసర్ప భయనివృత్తి కొఱకు మోదుగుకఱ్ఱను ధరింతును. 187

మం॥ ఓ మోదుగుద డమా: నన్ను మంచి శ్రోతనుగాఁ జేయుము.
మం॥ ఎట్లు నీవు సుశ్రవసుఁడవో ఎట్లు మంచి చెవులు గలదానవో అట్లే నేను మంచిచెవులు గలవాఁడనై అగుదును గాక. ఎట్లు దేవతల యజ్ఞపాలకుఁడవై యుంటివో అట్లే నేను వేదమునకు బ్రాహ్మణుల యొక్క యజ్ఞపాలకుఁడనై యగుదును గాక. 188

(పిదప "స్మృతంచమే" అను దానిని వటువుచేఁ జదివించును)
మం॥ నాకు సద్విషయస్మరణమ్ము అగుగాక. నాకు అసద్విషయ స్మరణమును అగుగాక నా కీ రెండును వ్రతమగుఁగాక. నాకు నింద యగుఁగాక. నాకు అనింద యగుఁగాక నాకీ రెండును వ్రత మగుఁగాక. నాకు శ్రద్ధకలుగుఁగాక నాకు అశ్రద్ధ యగుఁగాక నాకీ రెండును వ్రతమగుఁగాక నాకు విద్య యగుగాక నాకు అవిద్య యగుఁగాక నాకీ రెండును వ్రతమగుఁగాక. నాకు శ్రుత మగుఁగాక నాకు అశ్రుతమగుఁగాక నాకీ రెండును వ్రతమగుఁగాక నాకు సత్యమగుఁగాక నాకు అనృత మగుఁగాక. నాకీ రెండును వ్రత మగుఁగాక. నాకు తపమగుఁగాక నాకు అతప మగుఁగాక. నాకీ రెండును వ్రతమగుఁగాక, నాకు వ్రతమగుఁగాక నాకు అవ్రత మగుఁగాక, నాకీ రెండును వ్రత మగుఁగాక 189

ఏది బ్రాహ్మణులకు బ్రహ్మమందు వేదమందు వ్రతమో, ఇంద్రునితోఁ గూడిన, ప్రజాపతితోగూడిన, దేవతలతోఁ గూడిన, దేవరాజులతోఁ గూడిన, మనుష్యులతోఁ గూడిన, మనుష్యరాజులతోఁగూడిన, పితృరాజులతోఁగూడిన, గంధర్వాప్సరసలతోఁ గూడిన, యగ్నికి ఏ వ్రతమున్నదో. నా యాత్మకల ఆత్మయందు ఏ వ్రతమున్నదో యా వ్రతముచే అన్ని వ్రతములు చేయువాఁడ నగుదునుగాక. 190

తే నాహగ్ం సర్వశ్రీతో భూయాసమ్. 19

(గోదానం)

గురో వరం తే దదా మీతి గురవే వటు ర్వరాంగాం ద్యాత్
(గురు స్సప్తదశకృత్వో పాన్య) 19

(దేవస్య త్వేతి గాం ప్రతిగృహ్ణాతి)
రుద్రాయ గా మితి మంత్రసన్నామః 19

మం॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే, అశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో
హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి, రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే గ్నిరు
గాంతే నామృతత్వ మశ్యామ్ .... వ్రతిగృహ్ణాతు....

(ఉదాయ షేత్యేనం ఉత్థాప్య వాచయతి)

మం॥ ఉదాయుషా స్వాయుషో ఓషధీనాగ్ం రసే నోత్పర్జన్యస
సుష్మే ణోదస్థా అమృతాగ్ం అను 19

సూర్యదర్శనం

(తచ్చక్షు రితిసూర్యం దృశే ఇత్యంతం వటు రాదిత్య
ముపస్థాయ) 19

మం॥ తచ్చక్షు ర్దేహితం పురస్తాచ్ఛుక్ర ముచ్చరత్

మం॥ పశ్యేమ శరద శ్శతం జీవేమ శరద శ్శతం. నందామ శర శ్శతం

మోదామ శరదశ్శతం, భవామ శరద శ్శతం, శృణువామ శర శ్శతం
ప్రబ్రవామ శరద శ్శతం. 19

కుమారుఁడు ఆచార్యుని పాదములు పట్టుకొనుట

(ఆచార్యుఁడు ముందుగా ప్రత్యగ్దిశగాఁ గూర్చుండును. కుమారుఁడు కుడిచేతితో గురువు కుడికాలును పట్టుకొని యిట్లనును.) ఆచార్యునికి వటువు కూర్చము నివ్వవలెను. ఉత్తరాగ్రమగునట్లు కూర్చము నుంచి రాష్ట్రభృదసి అని మంత్రముచే గురువు పలుక వలయును. పిదప ఓయీ నాకు సావిత్రి నుపదేశింపుము. (అనికుమారుఁడనవలెను)

ఆ కుమారునికి తత్సవితుః అని గాయత్రి మంత్రమును పలికించి పిదప అర్థము ప్రకారము చెప్పవలయును. పిదప అన్నివ్యాహృతులు పలుకవలెను, చివరపాదము లందు అట్లే ఋక్కులతో చివరదానిని గాయత్రీ మంత్రము నీయవలెను. 182

గాయత్రి యుపదేశము

భూలోక మోంకారరూపమైనది సూర్యభగవానుని ఆ శ్రేష్ఠమైన భువర్లోక మోంకారరూపమైనది. దేవుని తేజస్సును ధ్యానింతుము సువర్లోక మోంకార రూపమైనది. ఎవడు మమ్ము ప్రేరేపించెనో భూలోక మోంకార రూపమైనది దేవుఁడైన యా సూర్యభగవానుని శ్రేష్ఠమైన ఆ తేజస్సును ధ్యానింతుము.

భువర్లోక మోంకారరూపమైనది, ఎవఁడు మాయొక్క బుద్ధులను ప్రేరేపించెనో

సువర్లోక మోంకారరూపమైనది. ఎవఁడు మాయొక్కబుద్ధులను ప్రేరేపించెనో యాదేవుడైన సూర్యభగవానుని శ్రేష్ఠమైన తేజస్సును ధ్యానింతుము. 183

గాయత్ర్యుపదేశ ముహూర్తము శుభముహూర్తమై యగుఁగాక. తన పై పెదవిని శ్యావాంతము వరకు తాకి ఆచమనము చేయవలయును.

మం॥ ఓ సౌమ్యుఁడా! నేను సమృద్ధిగలవాఁ నగుదునుగాక.

ఓ ప్రాణమా! సాధనము రక్షింపుము "బ్రహ్మణ ఆణీస్థః (బ్రహ్మలర గుఁడు. అనుదానిచే రెండు చెవులను ఒక్కమాటుగా రెండుచేతులతో స్పృశించి అచమనము చేయవలయును.)

గాయత్ర్యుపదేశ ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు. స్వ వ
మోష్ఠం శ్యావాంత పర్యంత ముపస్పృశ్యాచామేత్.

మం॥ అవృధ మసౌ "సౌమ్య ప్రాణస్వమ్మే గోపాయ బ
అణీస్థః ఇతి కర్ణౌ యుగవత్కరాభ్యాముపస్పృశ్యాచామేత్.

మం॥ బ్రిహ్మణ అణీస్థః సుశ్రవ ఇతి సాలాసం దండం.ద
హస్తేనాదత్తే.

ఓంభూః .... శుభతిథౌ ఆచార్య వట్వోః ఆయుర్వర్చ
బలాభివృద్ధ్యర్థం గో సర్పభయ నివృత్త్యర్థం పాలాశదండధా
కరిష్యే.

మం॥ సుశ్రవ సుశ్రవసం మా కురు యథా త్వగ్ం సుశ్రివ సు
అస్యేవ మహగ్ం స్సుశ్రివ స్సుశ్రివా భూయాసం యథాత్వగ్ం సు
స్సుశ్రవో దేవానాం నిధిగోపో స్యేవ మహం బ్రాహ్మణ
బ్రహ్మణో నిధిగోపో భూయాసమ్

(తతః స్మృతం చమ ఇత్యేనం వటుం వాచయతి)

మం॥ స్మృతం చ మే అస్మృతం చ మే తన్మ ఉభయం వ్ర
నిందా చ మే అనిందా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రితమ్. శ్రద్ధా
అశ్రద్ధా చ మే తన్మ ఉభయం వ్రతమ్. విద్యా చమే అవిద్యా
తన్మ ఉభయం వ్రితమ్ శ్రుతం చ మే అశ్రుతం చ మే తన్మం ఉభ
వ్రితమ్. సత్యం చ మే అనృతం చమే తన్మ ఉభయం వ్రితమ్, తపశ్చ
తపశ్చమే తన్మ ఉభయం వ్రతమ్. యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రిహ్మణి వ్ర
యదగ్నే స్సేంద్రస్య సప్రిజాపతికస్య సదేవస్య సదేవరాజస్య సమనుః
సమనుష్య రాజస్య సపితృకస్య సపితృరాజస్య సగంధర్వాప్సర స
యన్మ ఆత్మన ఆత్మని వ్రితమ్.

గోదానము

ఓ గురువా! నీకు శ్రేష్ఠవస్తువును ఇచ్చెదను. (అని పలికి గురువునకు వటువు ఒక శ్రేష్ఠమగు గోవును ఇచ్చును) గురువును పదునేడు సార్లు సమీపించి. 191

(దేవత్వా అను మంత్రము పలికి గోవును ప్రతిగ్రహించును.) రుద్రాయ త్వాం అని మంత్రసన్నాహము. 192

మం॥ సూర్యభగవానుని యాజ్ఞ కాఁగా నిన్ను ప్రతి గ్రహింతును. అశ్వినులయాజ్ఞచే బాహువులతో ప్రతిగ్రహింతును. పూషుని యనుజ్ఞచే హస్తములచే ప్రతిగ్రహింతును. ఓ దేవీ! రాజైన వరుణుడు నిన్ను గోవును రుద్రుని కొఱకు దక్షిణము వైపుగాఁ దీసికొని పోవుఁగాక. దానిచే అమృతత్వమును పొందెదను . . . ప్రతిగ్రహించుఁగాక. (ఉదాయుషా అని పలికి వానిని లేవఁదీసి చదివించును.)

మం॥ దేవతల ననుసరించి దీర్ఘాయువుఁతోఁగూడ ఉత్కృష్టమగు తనయాయుః వుతోఁగూడ, ఉత్తమౌషధుల రసముతోఁగూడ, మేఘునిబలముతో గూర్చెదను. 193

సూర్యాదర్శనము

తచ్చక్షుః అను మంత్రము (మొదలుకొని సూర్యం దృశే అనునంత వఱకు వటువు ఆదిత్యుని సేవించి) 194

మం॥ దేవునిచే విహితమగు ఆ పరిశుద్ధమగు ఆచక్షువు తూర్పుదిక్కున పైకి లేచుగాక.

మం॥ పరిశుద్ధమగు సూర్యజ్యోతి నూఱేండ్లు చూచెదముగాక. నూఱేండ్లు జీవించెదముగాక. నూఱేండ్లు ఆనందించెదము గాక. నూఱేండ్లు సంతోషించెదము గాక. నూఱేండ్లు ఉందుముగాక. నూఱేండ్లు విందుముగాక. నూఱేండ్లు పల్కుదుముగాక. 195

మం. అజీతా స్యామ శరద శ్శతం జ్యోక్చ సూర్యం దృశే.
యస్మిన్ భూత మితి కుమారస్య దక్షిణహస్తం గృహీత్వా.

యస్మిన్ భూతం చ భవ్యం చ సర్వే లోకా స్సమాహితాః గృహ్ణామి త్వా మహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వా మహం ప్రజాపతినా మహ్యం గృహ్ణామి నారాయణశర్మన్.

అథాగ్ని కార్యం

అగ్నిం పరిత్వేతి పరిమృజ్య పరిషిచ్య ఆచమ్య... ఏవంగుణ శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః ... నామధేయో అహం మమ ఉపాత్త ద క్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం.

ఆయు ర్వర్చో యశో బలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాత రగ్ని కార్యం సః ధానం కరిష్యే.

మం॥ పరిత్వాగ్నే వరిమృజా మ్యాయుషా చ ధనేన చ సుప ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరై స్సువర్చా వర్చసా సుః పోషై స్సుగృహో గృహైస్సు పతిః పత్యాసుమేధా మేధయా స్సుబ బ్రహ్మచారిభిః

(పరిమృజ్యాలంకృత్య)

అదితేఅనుమన్యస్వ అనుమతేఅనుమన్యస్వ సరస్వతేఅనుమన దేవ సవితః ప్రసువ,

(అథ సమిధ మాధాయ)

మం॥ నూరేండ్లు ఎవరిని హింసింపకుందుముగాక, దీర్ఘకాలము సూర్యుని చూచుటకొఱకు సమర్థులమగుదుముగాక, యస్మిన్ భూతం అను మంత్రము పలికి కుమారుని కుడిచేతిని గ్రహించి 196

మం॥ ఏ ప్రజాపతియందు భూతభవిష్యత్తులుండునో సర్వలోకములు నిండియున్నవో ఆతని యనుజ్ఞచే నీవు నానుండి విడిపోకుండునట్లు నేను నిన్ను గ్రహింతును. నిన్ను నేను ప్రజాపతి యనుజ్ఞచే ఓ నారాయణ శర్మా! గ్రహింతును. 197

ఇంక అగ్నికార్యము

(అగ్నిం పరిత్వా అను మంత్రముచే పరిశుద్ధిచేసి పరిషేచనముచేసి ఆచమనముచేసి) ఇట్టి గుణములుగల .... శుభతిథియందు శ్రీమంతుడు, గోత్రుండుఅగు ... పేరుగల . . . నేను నాపాపము నశించుటద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతికొఱకు. 198

అయుువు, వర్చస్సు, యశస్సు, బలము. అభివృద్ధి పొందుట కొఱకు ప్రొద్దుటనే అగ్నికార్యమును సమిధాధానమును చేయుదును.

మం॥ ఓ యగ్నీ! నిన్ను ఆయువుచేతను ధనముచేతను అంతట శోధన చేయుదును. సంతానముచే సత్సంతానుఁడ నగుదునుగాక. వీరులగు పుత్రులచే సువీరుఁడ నగుదునుగాక. వర్చస్సుచే సువర్చసుడ నగుదును గాక. పోషకులగు వారిచే సుపోషకుఁడ నగుదును గాక. గృహములచే సుగృహస్థుడనగుదును గాక. పాలకులచే సుపాలకుఁడ నగుదునుగాక. మేధచే సుమేధుఁడ నగుదునుగాక. బ్రహ్మచారులచేత సుబ్రహ్మచారి నగుదునుగాక. (శుద్ధముచేసి అలంకరించి) 200

ఓ అదితీ! (దేవమాతా!) అనుజ్ఞయిమ్ము ఓ అనుమతీ (అను మంత్రీ = ఊనచంద్రా పూర్ణమాసీ) అనుజ్ఞ యిమ్ము. ఓ సరస్వతీ! అనుజ్ఞయిమ్ము. ఓ సూర్యభగవానుఁడా! అనుజ్ఞ యిమ్ము. (మరిసమిధలు ఆధానముచేసి హోమము చేసి) 201

మం॥ అగ్నయే సమిధ మాహార్షం బృహతే జాతవేదసే యథా త్వ మ
సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యామేధయా ప్రజ
పశుభి ర్బృహ్మవర్చసే నాన్నా ద్యేన సమేధయ స్వాహా.

అగ్నయ ఇదం.

మం॥ ఏధో స్యేధిషీమహి స్వాహా అగ్నయ ఇదం సమిదసి సమేధిషీః
స్వాహా, అగ్నయ ఇధం తేజో సి తేజోమయి ధేహిస్వాహా అగ్న
ఇదం.

ఆపోఅద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి వయస్వాగ్ం ఇ
అగమంతం మా సగ్ంసృజ వర్చసాస్వాహా. అగ్నయ ఇదం. సంమా
వర్చసా సృజ ప్రజయాచ ధనేనచస్వాహా.

అగ్నయ ఇదం.

విద్యున్మే అస్య దేవా ఇంద్రోవిద్యా ద్సహ ఋషిభి స్స్వాహా. ఇం
యేదం, అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా అగ్నయే బృహతే నాకాయే
ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా.

ద్యావా పృథివీభ్యాగ్ మిదం.

ఏషా తే అగ్నే సమి త్తయావర్ధస్వ చాప్యాయస్వచ తయా
ర్ధమానో భూయాస మాప్యాయమానశ్చ స్వాహా.

అగ్నయ ఇదం.

మం॥ గొప్పవాఁడును జాతవేదుఁడునగు అగ్నికొఱకు సమిధల నర్పింతును ఓయగ్నీ! ఎట్లునీవు సమిధచే దీపించుచున్నావో, అట్లేనన్ను ఆయుష్షుచేతను వర్చస్సుచేతను లాభముచేతను మేధచేతను సంతానముచేతను పశువుల చేతను బ్రహ్మవర్చస్సు చేతను అన్నాదుల చేతను వృద్ధిపొందింపు
అగ్నికొఱ కిది యర్పితమగుఁగాక. 202

మం॥ ఓ సమిధలారా! మిమ్ము మండించు సాధనములుగ మే మగుదుము గాక (అగ్నికి ఇది అర్పిత మగుఁగాక) నీవు సమిధవు మేము నిన్ను మండింప జేయుదుముగాన, అగ్ని కిది యర్పిత మగుఁగాక. నీవు తేజస్సువు నాయందు తేజముంచుము. అగ్ని కిది ఆహుతి యర్పిత మగుగాక. 203

మం॥ ఇప్పుడు ఈకర్మను (సమిధాధాన రూపమగు కర్మను)సక్రమముగా చేయుమను సమిధా దానమందలి రుచిచే శ్రద్ధచేగూడినవాడ నగుదుముగాక (రసః = బ్రహ్మ బ్రహ్మసాయుజ్యమును పొందుదుముగాక) హవిస్సును దాల్చి వచ్చుచున్న నన్ను వర్చస్సుతోఁ గూర్చుదువుగాక, అగ్నికీ యాహుతి యర్పితమగుఁగాక.... ఓ యగ్నీ! వర్చస్సుతోడను సంతానముతోడను ధనముతోడను గూర్చుదువుగాక. అగ్నికీ యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక. 204

మం॥ ఈ నన్ను దేవతలు తెలిసికొందురుగాక ఋషులతోఁ గూడ నింద్రుఁడుగూడ నన్నుఁ దెలిసికొనునుగాక. ఇంద్రునికొఱకు స్వర్గద్వారమగు గొప్పవాఁడగు అగ్నికీయాహుతి యర్పిత మగుఁగాక. భూమ్యాకాశముల కొఱకీ యాహుతి యర్పితమగుఁగాక.

మం॥ ఓ యగ్నీ ఇదిగో నీకు సమిధ యర్పించుచున్నాను. దానితో వృద్ధిపొందుము. సంతృప్తి పొందుము. దానితో నేను వృద్ధిపొందినవాఁడనై సంతృప్తి పొందినవాఁడ నగుదునుగాక. అగ్నికీ యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక. 205

యోమా గ్నే భాగినగ్ం సంత మ థాభాగం చికీర్షత్యత
మగ్నే తం కురు, మామగ్నే భాగినం కురు స్వాహా.
అగ్నయ ఇధం.

సమిధ మాథా యాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాసగ్
భూస్వాహా అగ్నయ ఇదం భువస్వాహా వాయవఇదం.
సువస్వాహా సూర్యాయేదం.

ఓంభూర్భువస్సువ స్వాహా ప్రజాపతయ ఇదం అదితే
గ్సా.... ప్రాసావీః ఇతి పరిషేచనం కృత్వా.
(అగ్న్యుపస్థానం)

యత్తే అగ్నే తేజస్తే నాహం తేజస్వీ భూయాసం యత్తే
వర్చస్తే నాహం వర్చస్వీ భూయాసం యత్తే అగ్నే హరస్తేనా
హరస్వీ భూయాసం మయి మేధా మ్మయి ప్రజామ్మ య్యగ్నిః
దధాత్తు మయి మేధా మ్మయి ప్రజామ్మ యీన్ద్రఇంద్రియ న్దధాతు
మేధా మ్మయిప్రజా మ్మయి సూర్యో భ్రాజోదదాతు.

మాన స్తోకేతనయే మాన ఆయుషి మానో గోషు మానో అ
రీరిషః వీరా న్మానో రుద్రవమితో వధీ ర్హవిష్మన్తో నమసా వి
త్ర్యాయుషం జమదగ్నే. కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం యద్దేవా నా
యుషం తన్మేఅస్తు త్ర్యాయుషం.

మం॥ ఓ యగ్నీ! వ్రతభాగమును పొందుటకుఁ దగిన నన్ను ఎవఁడు భాగమునకుఁ దగనివానినిగా జేయగోరు చున్నాఁడో వానిని ఓ యగ్నీ! భాగమునకుఁ దగనివానినిగాఁ జేయుము. ఓ యగ్నీ! నన్ను భాగమునకు తగినవానినిగాఁ జేయుము. అగ్నికి యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక, 206

ఓ యగ్నీ! సమిధను ఆధానముచేసి సర్వవ్రతములు చేసినవాఁడ నగుదునుగాక. భూఃస్వాహా అగ్నికిది. భువస్స్వాహా వాయువునకిది 207

సువస్స్వాహా సూర్యునికిది, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా. ప్రజాపతికిది, ఓ యదితీ! యనుజ్ఞ యిమ్ము.... అనుజ్ఞయిమ్ము. అని పరిషేచనము చేసి. 208

(అగ్న్యుపస్థానము)

మం॥ ఓ యగ్నీ! నీకెట్టి తేజస్సుగలదో దానిచే నేను తేజస్వినగుదునుగాక ఓ యగ్నీ! నీకెట్టి వర్చస్సుగలదో దానిచే నేను వర్చస్వి నగుదునుగాక. ఓ యగ్నీ! నీకెట్టి గ్రహణ (హరస్) శక్తి గలదో దానిచే నేను హరస్విని (గ్రహణపరుఁడను) అగుదునుగాక. నాయందు మేధను, నాయందు సంతానమును అగ్నికూర్చునుగాక, నాయందు మేధను నాయందు సంతానమును నాయందు ఇంద్రియమును ఇంద్రుఁడు గూర్చుఁగాక. నాయందు మేధను నాయందు సంతానమును ప్రకాశించు సూర్యుఁ డిచ్చుఁగాక. 209

మా కున్న తక్కువ సంతానమును మా యాయువునందు మా గోవులందు హింసన గూర్పకుము, ఓ రుద్రుఁడా! మాచే భావితుఁడవై మా వీరులను వధింపకుము, హవిస్సు గలవారమై నీకు నమస్కారము చేయుదుము. జమదగ్ని యాయువుకంటే మూఁడురెట్లు అయువును, కశ్యపుని యాయువుకంటే మూడురెట్లు ఆయువును, దేవతల యాయువుకంటే మూడురెట్లు ఆయువును ఆయువును నాకు ఇమ్ము. మూడురెట్లు ఆయువగుఁగాక. 210

భస్మనా శిరోలలాట వక్షస్స్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్ మేధా
భూయాసం తేజస్వీ భూయాసం వర్చస్వీ భూయాసం బ్రహ్మవర్చ
భూయాసం ఆయుష్మాన్ భూయాసం అన్నాదో భూయాసం యశ
భూయాసం సర్వసమృద్ధో భూయాసం పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వ
స్సమిన్ధం తాంపునర్బ్రహ్మణో వసువీథయజ్ఞైః ఘృతేన త్వ న్తను
వర్ధయస్వ సత్యాస్సన్తు యజమానస్య కామా స్స్వాహా. 2

అగ్నయే వసునీథాయేదం స్వస్తి శ్రద్ధాం మేధాం య
ప్రజ్ఞాం విద్యాబుద్ధిం శ్రియం బలం ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దే
మే హవ్యవాహన. 2

యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమక్రియాదిషు న్యూన
సంపూర్ణతాం యాతి సద్యోవందే త మచ్యుతం 2

మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన యద్హుతం
మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తేః

చతుస్సాగర .... అభివాదయే 2

ఇది అగ్నికార్యమ్

తతోగురుః మాతర మన్యాగ్శ్చ వృద్ధా న్నమస్కుర్యాత్
మాతృభిక్షాం యాచయేత్ తతో గురుర్బ్రహ్మచార్యసీతి బాధ మేవంకః
మీతివటుః బ్రూయాత్ (ఆచార్యః) బ్రహ్మచార్యసి (కుమారః)బాధ
కామచారవాదభక్షణ కామోనళవామి (ఆచార్యః) ఆపోశాన, (కుమారః
బాధమశ్నామి, 21

(భస్మను శిరస్సున నుదుటను రొమ్మున భుజములందు తిలకము లుంచవలయును) మేధావి నగుదునుగాక, తేజస్వి నగుదును గాక. బ్రహ్మ వర్చస్వి నగుదును గాక. దీర్ఘాయుష్మంతుఁడ నగుదునుగాక. అన్నదాత నగుదునుగాక. యశస్వి నగుదును గాక. సర్వసమృద్ధుఁడ నగుదునుగాక. 211

ఆదిత్యులు రుద్రులు వసువులు మఱి వర్ధిల్లుదురుగాక. మఱియు దేవతలకు వసువులనర్పించు నగ్ని, యజ్ఞములచే బ్రహ్మలు వర్ధిల్లుదురు గాక. మే మర్పించు నేతిచే మీ తనువును వర్ధిల్లఁజేయుము యజమానుని కామములు సత్యములు అగుఁగాక. 212

వసునాథుఁడైన యగ్నికి యీ యాహుతి యర్పిత మగుఁగాక. స్వాహా యగుఁగాక. ఓ హవ్యవాహనా! శ్రద్ధను మేధను యశస్సును ప్రజ్ఞను విద్యను బుద్ధిని సిరిని బలమును ఆయువును తేజస్సును ఆరోగ్యమును నా కిమ్ము. 213

ఎవని స్మరణచే ఎవని నామోక్తిచేత తపోహోమ క్రియాదులందు గలిగిన లోపము వెంటనే పోవునో ఆ యచ్యుతునికి నమస్కరింతును. 214

ఓ హుతాశనా! మంత్రహీనముగా క్రియా హీనముగా భక్తిహీనముగా నాచే నెయ్యది హోమము చేయఁబడెనో దేవా! అది నాకు సంపూర్ణముగుఁగాక. చతుస్సాగర పర్యంతము నమస్కరించు చున్నాను. 215

ఇది యగ్నికార్యము

పిదప గురువుకు తల్లికి ఇతరులగు పెద్దలకు నమస్కరింప వలయును మాతృభిక్షను యాచింప వలయును.

గురువు :- బ్రహ్మచారి వయితివి.

వటువు :- తప్పక అట్లే చేయుదును.

ఆచార్యుఁడు :- బ్రహ్మచారి వయితివి.

కుమారుడు :- తప్పక స్వేచ్ఛగా తిరుగుట స్వేచ్ఛగా మాటాడుట స్వేచ్ఛగా తినుట ఈ కోరికలను వదలెదను.

ఆచార్యుఁడు :- నీరు త్రాగుము.

కుమారుఁడు – తప్పక అట్లే త్రాగెదను. 219

(ఆచార్యః) కర్మకురు. (కుమారః) బాఢం కరోమి (ఆచార్యః) మాసుషుప్థాః (కుమారః) బాఢం దివా నస్వపిమి. (ఆచార్యః) భిక్షాచర్యం చర, (కుమారః) బాఢం చరామి. (ఆచార్యః) అచార్యా ధీనో భవ, (కుమారః) బాఢం భవామి. 217

తతో గురుం మాతర మన్యాగ్ శ్చ వృద్ధా న్నమస్కుర్యాత్. ఆదౌ నమస్కారం కృత్వా చతుస్సాగర పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు. భవన్ భిక్షాం దేహీతి పురుషం. భవతి భిక్షాం దేహీతి స్త్రియం యాచయేత్. వటురాదిత్య ముపస్థాయ. 218

యస్యతే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామ స్తం త్వా విశ్వే ఆవంతు దేవాః తంత్వా భ్రాతర స్సువృద్ధో వర్ధమాన మనుజాయంతాం బహవ స్సుజాతమ్ ఆశీర్వాదః.

ఇత్యుపనయనమ్. 219

గాయత్రీం గురుణాదిష్టాం తిష్ఠన్సూర్యమభ్యసేత్ సూర్యేఽస్త శిఖరం ప్రాప్తే సాయంసంధ్యా ముపక్రమేత్ అగ్ని కార్యంతతః కుర్యాత్సంధ్యయో రుభయో రపి. తతో భివాదయేద్వృద్ధానసావహ మితి బ్రువన్. 220

సగ్ంశాసనాంతే భిక్షాచరణం_అథాస్మా ఆరిక్తం పాత్రం ప్రయతశ్చన్నాహ మాతరమేవాగ్రే భిక్ష స్వేతి బోధాయనగృహ్యాత్ వాసశ్చతుర్థి ముత్తర యాదత్తే న్యత్పరిధాప్య. 221

యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ంహరామస్తం త్వా విశ్వే అవంతు దేవాః తం త్వా భ్రాతర స్సుపృధో వర్ధమాన మనుజాయంతాం బహవ స్సుజాతం గురోవాసస్తే దదా మీతి దద్యాత్. 222

ఆచార్యుఁడు:- కర్మచేయుము. కుమారుఁడు:- తప్పక చేయుదును
చార్యుఁడు:- నిద్రింపకుము. కుమారుఁడు:- తప్పక పగలునిద్రింపను.
చార్యుఁడు:- భిక్షాచర్యము చేయుము. కుమారుడు:- తప్పకచరింతును.
చా:- ఆచార్యాధీనుడ వగుము. కుమారుఁడు:- తప్పక అగుదును. 217

పిదప గురువునకు తల్లికి ఇతరులగు వృద్ధులకు నమస్కరింప వల
యును. (మొదట నమస్కరించి) నాలుగుసముద్రాలవఱకు గోబ్రాహ్మణుల
ఱకు శుభమగుఁగాక...అయ్యా! భిక్ష పెట్టుము. (అని పురుషులను అడగ
వలయును) అమ్మా! భిక్ష పెట్టుము అని స్త్రీలను అడుగవలయును) వటువు
ఋత్వుని పూజించి. 218

ం॥ ఇదివఱకు నీవు ధరించిన వస్త్రమును మేము గ్రహించెదము అట్టి
న్ను సర్వదేవతలు రక్షింతురు గాక. అనేకులు సోదరులు బాగుగా
ర్ధిల్లినవారై వర్ధిల్లి సుజాతుఁడవైన నిన్ను అనుసరించి పుట్టుదురు గాక.
శీర్వాదము. ఇది ఉపనయనము 119

(గురువుచే నుపదేశింపఁబడిన గాయంత్రిమంత్రమున నిలుచుండి
ార్యు డుండువఱకు అభ్యసింప వలయును. సూర్యుడస్తమింపఁగా
యంకాలసంధ్యను ఉపక్రమింపవలెను. పిదప రెండుసంధ్యలలోను
గ్నికార్యమును జేయవలెను. పిదప 'నే నీ పేరుగలవాఁడను' అని పలు
చు పెద్దలకు నమస్కరింపవలయును 220

గురుశిక్షణ పిదప భిక్షాచర్య. పిదప వీనికి అర్ధికపాత్రను ఇచ్చి
ల్లిని మొదట భిక్ష అడుగుమని పలికెను. ఇట్లు బోధాయన గృహ్య
ాత్రమున నుండెను.

తరువాత మంత్రముచే నింకొక వస్త్రమును గట్టించి 221

ం॥ ఇదివరకు నీవు ధరించిన వస్త్రమును మేము గ్రహించెదము. అట్టి
న్ను సర్వదేవులు రక్షింతురుగాక అనేకులు సోదరులు బాగుగా వర్ధిల్లు
రు గాక.

ఓ గురువా! నీకు వస్త్రమును ఇచ్చుచున్నాను. (అని ఈయవలయును)

స్నాతకవ్రతం

అథ సమావర్తనముచ్యతే 1

శ్లో॥ వేదోదితానాం నిత్యానాం కర్మణాం సమతిక్రమే స్నాతక వ్రత లోపే చ ప్రాయశ్చిత్త మభోజనం॥ 2

ఆచమ్య....ఏవంగుణ... శుభతిథౌ శ్రీమాన్....గోత్రః....నామధేయః శ్రీమతః ....గోత్రస్య ....నామధేయస్య మమ ఉపాత్త దురిత క్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమాయు ష్యాభివృద్ధ్యర్థం స్నాతక వ్రతాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాధౌశుద్ధ్యర్థం ... స్వస్తి పుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే. 3

ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే. 4

గణాధిపతిపూజాం కృత్వా పుణ్యాహం వాచయిత్వా. 5

ఆచమ్య. . ఏవంగుణ .... శుభతిథౌ శ్రీమాన్ ....గోత్రః . . నామధేయః శ్రీమతః . , . గోత్రస్య . . . నామధేయస్య . . . మామయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఉపనయనదినమారభ్యసమావర్తన శుభలగ్న పర్యంతం బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే. 6

యథాశక్తి తండుల సహిత పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా. 7

ఉపస్థాయ.

అత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా.

శ్లో॥ సమస్త సంవత్సమవాప్తి హేతవః, సముత్థితావత్సుకలధూమకేతవః
అపార సంసారసముద్రసేతవః పునంతు మాంబ్రాహ్మణపాదపాంసవః

స్నాతకవ్రతము

ఇంక సమావర్తనము చెప్పఁబడుచున్నది. 1

వేదోదిత నిత్యకర్మల నతిక్రమించినప్పుడును స్నాతక వ్రతలోప
ందును ప్రాయశ్చిత్తము ఆభోజనము. (ఆచమనము చేసి) 2

ఇట్టి గుణములు గల . . . శుభతిథియందు శ్రీమంతుఁడను . . .
త్రుఁడను . . నామధేయుఁడను . . శ్రీమంతుఁడను. . . గోత్రుఁడనైన. .
రుగల. . . నాకు సంభవించిన పాపములు నశించుటద్వారా శ్రీ పర
ంశ్వర ప్రీతికై నా యాయువు వృద్ధిపొందుటకై స్నాతకవ్రతమను కర్మ
యుఁబోవువాఁడను దానికి అంగముగా . . . దానికి మొదట శుద్ధి కొఱకు
్వస్తి పుణ్యాహవాచనము చేయుదును. 3

మొదట నిర్విఘ్నముగ కర్మ పరిసమాప్తి కొఱకు శ్రీ మహాగణపతి
ూజను చేయుదును. 4

గణపతిపూజ చేసి పుణ్యాహవాచనము చేసి. 5

ఆచమనము చేసి ఇట్టి గుణములు గల.... శ్రీమంతుఁడనైన గోత్రుఁ
నైన పేరుగల నాకు ఆయువు వృద్ధి పొందుటకొఱకు ఉపనయన దినము
ుదలుకొని సమావర్తన శుభలగ్నము వరకు బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప
ాయశ్చిత్తము చేయుదును. 6

యథాశక్తిగ బియ్యమును పరిషద్దక్షిణను చేతితో పట్టుకొని సమీ
ంచి ఆత్మప్రదక్షిణము మూడుసార్లు చేసి. 7

ను॥ సంపదల్ కూర్చి. యాపదల్ ద్రోలి, సంసారవార్ధిని
దాటించి శుద్ధిఁ జేయుతన్ బ్రాహ్మణ పాదధూళులు. 8

ఆపద్ఘన ధ్వాంత సహస్రభానవః
సమీహితార్థార్పణ కామధేనవః
సమస్త తీర్థాంబు పవిత్రమూర్తయో
రక్షంతు మాం బ్రాహ్మణ పాదపాం సవః. 9

శ్లో॥ ఆధివ్యాధి హరం నృణాం, మృత్యుదారిద్ర్య నాశనం
శ్రీపుష్టి కీర్తిదం వందే, విప్ర శ్రీపాద పంకజం. 10

శ్లో॥ విప్రౌఘదర్శనా త్సద్యః క్షీయంతే పాతరాశయః
వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనా దచ్యుతం పదం 11

శ్లో॥ నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ
గోబ్రాహ్మణ హితాయచ
జగ ద్ధితాయ కృష్ణాయ
గోవిందాయ నమో నమః. 12

మం॥ యావతీ ర్వై దేవతా స్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేద విద్భ్యో దినే దినే నమస్కుర్యా న్నాశ్లీలం కీర్తయే దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి. 13

యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య మమోపనయనాది సమావర్తన పర్యంతం మధ్యేసంభావితానాం పాపానాం ఆస్నానసంధ్యావందన జప. హీన భిక్షాగ్నికార్య, శూద్రాదిస్పర్శన, నిందితాన్నభోజన ఖట్వాది శయన శిట్వాధిరూఢ జలపాన భక్షణ,క్షౌర కౌపీనకటిసూత్ర యజ్ఞోప వీతాఽజిన దండధారణ దర్పణ దర్శన వృద్ధోల్లంఘన పాషండాది సంపర్క ప్రభృతి త్రయస్త్రిగ్ంశ న్నిమిత్తానాం సర్వేషాం దోషాణా మపనోదనార్థం బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తం నిశ్చిత్య ఉపవిశ్య మా మనుగృహ్ణంతుభవంతః

పురోహితాదయ అనుగృహ్ణీమః 14

యజమానస్య....గోత్రోద్భవస్య....నామధేయస్య.... ఉపనయన ప్రభృతి ఏతత్క్షణపర్యంతం సంభావితేభ్య స్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తి ద్వారాయా దిత్యేషా సభానుగృహ్ణాతు. 15

స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధిర స్త్వితి భవంతో బ్రువంతు. 16

స్నాతకవ్రతాధికారసిద్ధి రస్తు. 17

ఓం భూః ....శుభతిథౌ మమ శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణధాన్యా జ్యకృచ్ఛ్రాణి చ కరిష్యే. 18

శ్లో॥ స్వర్ణం పవిత్ర మమలం స్వర్ణం పాపప్రణాశనం
స్వర్ణం హి శంకరం యస్మా దతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే 19

ధన్యంకరోషి దాతార మిహ లోకే పరత్రచ యస్మాత్తస్మా
చ్ఛివం మే స్యాదత శ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే. 20

కామధేనోస్సముద్భూతం సర్వక్రతుషు సంస్థితం,
దేవానామాజ్యమాహార మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే। 21

శ్లో॥ హిరణ్యగర్భ గర్భస్థం హేమ బీజం విభావసోః।
అనంతపుణ్యఫలద మతశ్శాంతిం ప్రయచ్ఛ మే. 22

ఇదం కృచ్ఛ్రత్రయ ప్రత్యామ్నాయం శ్రీ మహావిష్ణు స్వరూపాయ....ప్రీత్యర్థం స్వర్ణకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యం.... న మమ. 23

శ్రీమహావిష్ణు ప్రీత్యర్థం ధాన్యకృచ్ఛ్ర ప్రత్యామ్నాయం న మమ. 24

ఏభిస్స్వర్ణ ధాన్యాజ్య కృష్ణైశ్చ భగవాన్ త్సర్వాత్మ
శ్రీమహావిష్ణు స్సుప్రీతోవరదో భవతు। మమశరీర శుద్ధిరస్త్వితిభవ
ఋవంతు.

శరీరశుద్ధి రస్తు.

ఆచమ్య .... ఏవంగుణ ... శుభతిథౌ మమ బ్రహ్మచర్య వ్రత
ప్రాయశ్చిత్తార్థ పాహి త్రయోదశహోమం కరిష్యే.

స్థండి లోల్లేఖవాద్యాజ్య సగ్గ్ం స్కారాంతే అత్ర చతుషా
ప్రయోగం కుర్యాత్.

పూర్వపరిషేచనం కృత్వా

ఏకం ద్వేత్రీణి చత్వారి

సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే. ఓంభూర్భువస్సువస్వాహా ప
పతయ ఇదం అదితే అన్వమగ్గ్స్థాః... ప్రాసావీః, ఇత్యుత్తర పరిషేచ
కుర్యాత్, అనేన పాహి త్రయోదశ హోమేన భగవాన్ త్సర్వాత్మకః ప్రీ
మమ స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధిర స్త్వితి, బ్రువంతు స్నాతక వ్రతాధి
సిద్ధిరస్తు. ప్రాణానాయమ్య, ఏవంగుణ . . . తిథౌ శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత
ఆయుర్వర్చోయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం ప్రాతరగ్ని కార్యం సవి
ధానం కరిష్యే. 29, 30, 31.

పరిత్వాగ్నే- అహం భో అభివాదయే (అగ్నికార్యం (చూ 100మం
వేదమధీత్య స్నాస్యన్. ఆచమ్య . . . ఏవంగుణ . . . శుభతిథౌ శ్రీమ
గోత్రః . . . నామధేయస్య మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం స్నాతక వ్రతాః
కర్మకరిష్యే. స్నాతక వ్రతాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే.
బంధన దేవతాభ్యో నమః ధ్యానావాహనాది షోడశోపచారపూ
సమర్పయామి.

ఈ స్వర్ణ ధాన్యాజ్యకృచ్ఛ్రముల చేత భగవంతుఁడగు సర్వాత్మకుఁడునగు శ్రీమహావిష్ణుఁడు సుప్రీతుఁడై వరముల నిచ్చువాఁడగుఁగాక. నా శరీర పరిశుద్ధి గలుగుఁగాక యని మీరు పలుకుదురుగాక. 25

బ్రాహ్మణులు:- శరీర పరిశుద్ధి యగుఁగాక. (ఆచమనముచేసి) ఇట్టి గుణములుగల .... శుభతిథియందు నాకు బ్రహ్మచర్యవ్రత లోపముల ప్రాయశ్చిత్తము కొఱకు పాహిత్రయోదశ హోమమును చేయుదును. స్థండిలోల్లేఖ నాద్యాజ్య సంస్కారాంశముదాఁక ఇక్కడ చతుష్పాత్ర ప్రయోగము చేయవలయును పూర్వపరిషేచనముచేసి. 28

సర్వ ప్రాయశ్చిత్తమును చేయుదును. ఓం భూర్భువస్సువర్లోకములు అర్పితమగుఁగాక. ప్రజాపతికిది. ఓ అదితీ అనుమతింపుము . . . అని యుత్తర పరిషేచనము చేయవలెను. ఈ పాహిత్రయోదశ హోమము చేత సర్వాత్మకుఁడైన భగవంతుఁడు . . . తృప్తిపొందుఁగాక. నాకు స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధి కలుగుఁగాక. అని మీరు పల్కుదురు గాక స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధియగుఁగాక. ప్రాణాయామము చేసి ఇట్టి గుణములు గల తిథియందు శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీతికొఱకు ఆయుపు వర్చస్సు యశస్సు బలము అభివృద్ధి యగుటకు ప్రాతరగ్ని కార్యమును సమిధాధానమును చేయుదును. 29. 30. 31.

మం॥ ఓ యగ్నీ! నిన్ను ఆయువుచేతను ధనముచేతను అంతట శోధన చేయుదును. 32

ఓయీ నేను నమస్కరించుచున్నాను. (వేదమును చదివిస్నానము చేయఁబోవుచు) ఆచమనము చేసి ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథియందు శ్రీమంతుఁడను గోత్రుఁడను పేరుగలవాఁడను. శ్రీమంతుఁడను సూత్రమువాఁడను ...పేరుగల నాకు ఆయువు వృద్ధి చెందుటకు స్నాతక వ్రతమును కృచేయుదును. స్నాతకవ్రతాంగముగా రక్షణకొఱకు రక్షాబంధనము ధరింతును. రక్షాబంధన దేవతలకు నమస్కారము. ధ్యానము ఆవాహనము మొదలగు షోడశోపచార పూజను సమర్పింతును. 33

విశ్వేత్తాతే నవనేషు ప్రవాచ్యాయాచకర్థ మఘవన్నింద్రసున్వతే పారావతం య త్పురు సంభృతం వ స్వపావృణో శ్శరభాయఋషి బంధవే రజాబంధనముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు. 34

షట్పాత్రప్రయోగః. ఓం భూర్భువసువరోమ్ చత్వారి శృంగా త్రయో అస్య పాదాద్వే శీర్షే సప్త హస్తాసో అస్య త్రిథాబద్ధో వృషభోరోర వీతి మహాదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ ఏకం ద్వే త్రీణి చత్వారి. అథాజ్యభాగౌ స్రుచా జుహోతి :- అగ్నయేస్వాహేత్యుత్తరార్ధ పూర్వార్ధే అగ్నయ ఇదం. సోమాయస్వాహేతి దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే సోమయేదం సమం పూర్వేణ. ఎగ్నయేస్వాహా. మధ్యే అగ్నయ ఇదం.

అథపాలాశీగ్ం సమిధ ముత్తర యాధాయ. 35

ఓం ఇమగ్గ్ స్తోమ మర్హతే జాతవేదసే రథ మివ సమ్మహేమా మనీషయా, భద్రాహి వః ప్రమతి రస్యసగ్ం స ద్యగ్నే సఖ్యే మారిషా మావయంతవ. అగ్నయే జాతవేదస ఇదం. అథ ఉత్తరేణాగ్నిం కట ఉపవిశ్య.

ఓ యింద్రుఁడా! నీవు యజ్ఞములందు సోమ రసమిచ్చెడి యజమానుని కొఱకు ఏకర్మలు చేసితివో ఆ కర్మలు చెప్పఁదగినవి.

అంతములేని నీవు పరావత్తు అను పేరుగల శత్రువునికు సంబంధించిన ధనమును శరభుఁడను పేరుగల ఋషికొఱకు అధికముగా సంపాదించినట్లు చేసితివి.

ఈరక్షాబంధన ముహూర్తము శుభముహూర్తమగుఁగాక.
రక్షాబంధన ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక. 34

షట్పాత్రి ప్రయోగము- భూర్భువస్స్వర్లోకము (ఓంకార రూపమైనవి దీనికి నాలుగు విధములైన శబ్దములు శృంగములు, మూఁడు కాలములు పాదములు, నిత్యానిత్యరూపశబ్దములు రెండు శిరస్సులు, సప్తవిభక్తులు చేతులు ఉరమున కంఠమున శిరస్సున బంధింపఁబడిన ఈశబ్దరూప వృషభము ధ్వనిచేయుచున్నది. ఇది మహాదేవుఁడై మనుష్యులను ఆవేశించెను.

ఒకటి రెండు మూఁడు నాలుగు, ఇంక వేయిభాతములను స్రువముతో ఆహుతి చేయుచున్నాము. అగ్నికొఱ కర్పితమగుఁగాక, అనుదానిచే ఉత్తరార్థ పూర్వార్థములు అగ్నికిని సోముని కర్పితమగుఁగాక అనుదానిచే దక్షిణార్థ పూర్వార్థములు, సోమునకిది మిగిలినది పూర్వము వలెనే. అగ్నికర్పితమగుఁగాక అనుదానిచే మధ్యభాగము అర్పితమగుఁగాక.

పిదప మోదుగుసమిధను ఉత్తరముగా ఉంచి. 35

మం|| సారథిస్వేచ్ఛగా రథమును నడుపునట్లు అర్హుఁడైన జాతవేదునకీస్తోత్రమును జేయుదుము. ఈ యగ్ని సభయందు మాకు శుభమైన యనుగ్రహ రూపమైన బుద్ధికలుగుఁగాక. ఓయగ్నీ నీమైత్రి యందు మేము ఎవనిచేతను హింసింపఁబడకుందుముగాక.

జాతవేదుడగు అగ్నికిది యగుఁగాక.

(ఇది అగ్నికుత్తరముగా చాంయి గహార్పండి)

త్ర్యాయుషముని కత్తిని మంత్రించి 36

త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్యత్ర్యాయుషం యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం. శివో నామా సీతి యజుషా వస్త్రేి ప్రిదాయ, శివో నామాసి స్వధితి స్తే పితా నమస్తే అస్తు మాహిగ్ంసీః అపాగ్ం సగ్ం సజ్ఞనాద్యాకౌశ నిధానాత్సమానం.

ఉష్ణేన వాయ విత యజుషా ఉష్ణా శ్శీతాస్స్వప ఆనీయ 37

ఉష్ణేన వాయువుదకే నే హ్యదితిః కేశాన్ వపతు. ఉష్ణోదకం శీతోదకే నినీయ, ఆప ఉందం త్వితి కుమారస్య శిర ఉనత్తి. 38

ఆప ఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే, జ్యోక్చసూర్యం దృశే, యే నావప దితిచతసృభిః ప్రతిమంత్రిం ప్రిదక్షిణం ప్రతిదిశం ప్రవపతియే నావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్, తేన బ్రహ్మాణో వప తే దమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదయం... శర్మా, ఇతిపూర్వతో వపతి, తాన్ కేశాంశ్చకృత్పిండే నిధాయ ఆప ఉపస్పృశ్య, త్రీగ్ స్త్రీన్ దర్భా నంతర్ధాయ.

యః తురేణే తి ప్రథమవపంతం మాతానుమంత్రయతే 39

మం॥ జమదగ్ని కెట్టి కౌమారయౌవనస్థవిర రూపత్ర్యాయుషము ...శ్యపుని కెట్టి త్ర్యాయుషము, దేవతల కెట్టి త్ర్యాయుషము, ఉన్నదో ... త్ర్యాయుష్యము నా కగునుగాక. శివోనామాసి అను యజుస్సుచే ... ప్తకిచ్చి.

మం. నీవు శివుఁడవే, నీ తండ్రి వజ్రము. నీకు నమస్కారమగుఁ ...గాక. నన్ను హింసింపకుము. (నీళ్ళయొక్క సంసర్జనము మొదలైనవి ...ధానమువరకు సమానమే) ఉష్ణేనవాయో అను మంత్రముచే ...నీరువెచ్చని నీళ్ళు తెచ్చి. 37

మం॥ ఓ వాయువా! ఉష్ణోదకముతో రమ్ము అదితి దేవత కేశ ...వనము చేయుఁగాక. ఉష్ణోదకము తెచ్చి) ఆపఉందంతు అను మంత్ర ...ముచే కుమారుని శిరస్సు తడుపుచున్నాడు. 38

మం॥ దీర్ఘాయువైన జీవనము కొఱకు, తేజస్సు కొఱకు, దీర్ఘ ...లము సూర్యుని చూచుటకొఱకు, ఉదకములు కుమారుని శిరస్సును ...డపునుగాక. (యేనావపత్ అను నాల్గు మంత్రములచే ప్రతి మంత్ర ...మును ప్రతిదిక్కును కేశ వపనమును జేయును.)

మం॥ ఏ కత్తిచే విద్వాంసుఁడైన సవిత (సూర్యుడు) సోముని ...యొక్కయు రాజైన వరుణుని యొక్కయు కేశ వపనము చేసెనో ...దానిచేతనే ఓ బ్రాహ్మణులారా! ఈ యథాయుష్మంతుఁడైన నారాయణ ...ర్మ జీర్ణాహారు డగునో అ విధముగా ఈ బాలుని కేశములను సత్కర్తి ...కొఱకు శుభముకొఱకు వపనము చేసెను. (అని తూర్పువైపుకు వపనము ...చేయును) ఆ కేశములను మట్టిపాత్రయందుంచి నీరు ముట్టుకొని మూఁడు ...మూఁడు దర్భలను గప్పి (మక్షురేణ అని మొదట వపనము చేయువానితో ...పాటు తల్లికూడ మంత్రించును) 39

యత్క్షురేణ మర్చ.... తేనతే య తాసు పేశసా వస్త్రాన కేశా
శుంధి, శిరో నూ స్యాయుః ప్రమోషీః వపామి శర్మన్. 4

యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రింద్రస్య చాయుషే వపత్,
తేనాయుషే వపసౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే ఇతి దక్షిణతో వపతి
తాన్కేశా ఇచ్చకృత్పిండే నిధాయ అప ఉపస్పృశ్య పునఃత్రిగ్
స్త్రీన్దర్భా నంతర్ధాయ. 41

యేన భూయశ్చరాత్యయం జ్యోక్చ పశ్యాతి సూర్యంతే నా
యుషేవప సౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే. ఇతి పశ్చిమతో వపతి, తాన్కేశా
ఇచ్చకృత్పిండే నిధాయ, అప ఉపస్పృశ్య.

పునః త్రిగ్ స్త్రీ న్దర్భా నంతర్ధాయ. 42

యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రింద్రస్య చాయుషే వపత్.
తేన తేవపామి.... శర్మన్నాయుషా వర్చసా యథా జ్యో క్సుమనా
అసాః, ఇత్యుత్తరతో వపతి, తా న్కే శా ఇచ్చకృత్పిండే నిధా
అప ఉపస్పృశ్య. 43

మం॥ ఎప్పుడైతే నీవు వాడియైన అందమైన కత్తితో కేశము
ను వపనము చేయుచున్నావో అపుడు శిరస్సును శుద్ధము చేయును.
తని యాయువును తగ్గింపకుందుపు గాక. ఓ నారాయణశర్మా! దీనితో
శములను వపనము చేయుదును. 40

మం॥ దేనిచే సూర్యుఁడు బృహస్పతికి అగ్నికి ఇంద్రునికి ఆయువు
లకు వపనముచేసెనో దానిచే ఈతని యాయువుకొఱకు సత్కీర్తి
ఱకు శుభముకొఱకు వపనము చేసెను. (అని దక్షిణమువైపున వపనము
యును. ఆ కేశములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరు స్పృశించి తిరిగి
ూఁడు మూఁడు దర్భలను గప్పి) 41

మం॥ ఏ కర్మచే తిరిగి చరించునో దీర్ఘకాల మితఁడు సూర్యుని
ాచునో ఆ కర్మచే యీతని యాయువుకొఱకు సత్కీర్తికొఱకు శుభము
ఱకు కేశములను వపనము చేయుదును (అని పడమరగా వపనము
యును. ఆ కేశములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరు స్పృశించి తిరిగి
ూఁడు మూఁడు దర్భలను వాటిమీద గప్పి) 42

మం॥ దేనిచే సూర్యుఁడు బృహస్పతికి అగ్నికిని ఇంద్రునికిని ఆయువు
ఱకు వపనము చేసెనో దానిచే ఈతని యాయువు కొఱకు సత్కీర్తి
ఱకు శుభముకొఱకు వపనము చేసెను. దానిచే నేను నీకు వపనము
యుదును. ఆయువువేతను వర్చస్సుచేతను దీర్ఘకాలము నిర్మల
నస్సు గలవాఁడవగుము (అని యుత్తరముగా వపనము చేయును.)
కేశములను మట్టి ప్రమిదయందుంచి నీరు స్పృశించి) 43

ఉప్త్వాయ కేశా నిత్యౌదుంబరమూలే దర్భ స్తంభే వా నిదధాతి,

ఉప్త్వాయకేశా వరుణస్య రాజ్ఞో బృహస్పతి స్సవితా సోమో అగ్నిః తేభ్యోనిధానం బహుధా న్వవింద న్నంతరా ద్యావాపృథివీ అవస్స్వః క్షురం ప్రక్షాపశ్య నిదధాతి, జఘనార్ధే వజ సోప్యవవిశ్య విప్రస్య మేఖలాం బ్రహ్మచారిణే ప్రయచ్ఛతి, తాంగ్ంస ఇద మహ మితియజు షౌదుంబరమూళే దర్భ స్తంభే నోవగూహతి. 44

ఇదమహం... శర్మణో.... న్యపాప్మాన మవగుహామ్యు త్తరో.... శర్మాద్విషద్భ్యః, ఏవం విహితాభిరేవాద్భి రాపోహిష్ఠేతి షడ్భిస్సకృత్ స్నాపయిత్వా. 45

ఆపోహి ష్ఠా మయోభువః... చ నః, 46

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః.... శగ్గ్ం స్యోనా భవంతు. 47

బల మోజో నిధత్త, అన్నాద్యా యేత్యౌదుంబర కాష్ఠేన దంతో ధావతే. 46

అన్నాధ్యాయ వ్యూహధ్వం దీర్ఘాయు రహమన్నాదో భూయాసం, సోమో రాజాయ మాగమ మితి స్నానీయేన చూర్ణే నోద్వ ర్త్యస్నాత్వా సోమస్య తనూరసీతి యజుషా అహత ము త్తరం వాసః పరిధాప్య. 49

ఉప్త్వాయ కేశాన్ అను మంత్రముచే ఔదుంబరమూల మందుఁ గాని దర్భస్తంభమందుఁగాని ఉంచును.

మం॥ బృహస్పతియు, సవితయు, సోముఁడును, అగ్నియు, రాజైన వరుణునియొక్క కేశములను వపనము చేసి భూమ్యాకాశము లను మధ్యను, అంతరిక్షమందును, స్వర్గమందును వారివారి విధులను అనేక విధములుగా పొందిరి. వ్రజము యొక్క జఘనార్థమందు కూర్చుండి మేఖలవిప్పి బ్రహ్మచారికిచ్చును. "తాం స ఇదం" అను యజుస్సుచే ఉదుంబర మూలమందుఁగాని దర్భ స్తంభమందుఁ గాని ఉపగూహనము చేసికొనును.
44

మం॥ ఈ యజ్ఞ శర్మయొక్క ఈ కుమారునియొక్క ఈ పాపమును పోగొట్టెదను. ఇతఁడు శత్రువులకన్న అధికుఁడగుఁగాక. (ఇట్లు చేయఁబడిన నీళ్ళచే ఆపోహిష్ఠ అను ఆ రెంటిచే ఒక్కమారు స్నానము చేయించి)
45

ఓ జలములారా! సుఖము గలిగించుచునే యుందురు గాక. 46

మీ రస మనుభవించుట్లకొఱకును రమణీయముగ మీ దర్శనభాగ్యము పొందుట కొఱకును మీరు మమ్ము నిలుపుదురు గాక...... కళ్యాణము గుఁగాక.
47

మీరు వర్చస్సును ఇలమును గూర్పుఁడు. ("అన్నాద్యాయ" అను మంత్రముచే ఔదుంబర కాష్ఠముతో దంతములను తోమును) 48

ఓ దంతములారా! అన్నమును దినుటకు మలినము నుండి వేఱుగా ఉండు. నేను దీర్ఘాయువునై, అన్నము భక్షించువాఁడనై యగుదును గాక. (సోమో రాజాయమా గమత్ అను మంత్రముచే స్నానీయ చూర్ణముచే అభ్యంగనము చేసి స్నానము చేసి)

సోమస్య తనూరసి అను యజుస్సుచే చినుగని వస్త్రమును గట్టించి 49

సోమో రాజా యమాగమ త్స్నమే ముఖం ప్రవేక్ష్యసి సహవర్చసా.

సోమస్య తనూకసి తనువం మే పాహి స్వా మా తనూ । సార్వసురభిచందనం నమో గ్రిహాయ చేతి ప్రతిమంత్రం దేవతా రక్షణాయ దత్త్వా.

మం॥ నమోగ్రగహాయ చాభిగ్రహాయ చ నమ శ్శాకజంజభా నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః। అప్సరస్యై త్వా॥ గంధేవానులిప్య.

మం॥ అప్సరస్సు యో గంధో గంధర్వేషుచయ ద్యశః. యో మానుషో గంధ స్సమాగంధ స్సురభి రుషతాం॥ మణిగ్ం వర్ణగ్ం సోవధానం ం సూత్రప్రోత మి రుమోషధ ఇత్యుదక ః త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య.

మం॥ ఇయ మోషధే త్రాయమాణా సహమానా సహః సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మా కరోతు.

ఆపొశోసీతి కంఠేబద్ధ్వా.

మం॥ ఓషధులకురాజైన సోముడు వచ్చి సౌభాగ్యము తోడను వర్చస్సుతోడను నా ముఖమును ప్రవేశించును. 50

మం॥ ఓ వస్త్రమా ! నీవు సోమునికి శరీరమవు. ఇట్టి నీవు నా శరీరమును గాపాడుము, నాశరీరమును గూడ ఆవేశింపుము.

(వర్య సురభియగు చందనమిచే "నమోగ్రహాయ" అను ప్రతి మంత్రముఁలోను దేవతలకు రక్షణకై యిచ్చి) 51

మం॥ గ్రహముఁనకు అభిగ్రహమునకును నమస్కారము. శాకజంభులకు నమస్కారము, అభిగ్రాహిణులగు దేవతలను నమస్కారము. "అప్సరస్సు" అను మంత్రముచే తన్ను గంధముచే అను లేపనము చేసికొని. 52

మం॥ అప్సరస లందెట్టి గంధ మున్నదో మనుష్య లందెట్టి గంధ మున్నదో అట్టి పరిమళ యుక్తమగు గంధము నన్ను పొందుఁగాక. "ఇయమోషధే" అను మంత్రముచే బంగారుతోఁ గూడిన యువధానముతోఁ గూడిన ధారమున గ్రుచ్చిన మణిని నీటి పాత్రయందు ప్రదక్షిణముగా మూఁడు పొర్లు తడిపి 53

మం॥ ఈ భూమి ఓషధులను గాపాడుచు సర్వకార్యము లందు సమర్థమై బలవతియై నన్ను హిరణ్య వర్చస్సు గల వానిగను బ్రహ్మ వర్చస్సు గల వానిగను జేయుఁగాక. ("అపాశోసి" అను మంత్రముచే కంఠమునఁగట్టి.) 54

మం॥ అపాశో౽స్యురో మే మాసగ్ంశారిశ్శివో మోపతిష్ఠస్వ
యుత్వాయ శతశారదాయ. శతగ్ం శరద్భ్యఆయుషే వర్చసే జీవాత్మై
పుణ్యాయ, బాదరమణి మప్యేవంకృత్వా. సవ్యేపాణౌతూష్ణిం బధ్నా
ఆహత ముత్తరం వాపో రేవతీ స్త్వేతి సమానం.

మం॥ రేవతీస్త్వాహ్యక్ష్ణ స్కృత్తికా శ్చాకృంతగ్గ్ స్త్వాధి
వయ న్నవ గ్నా అవృంజన్ ధ్నహస్రమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్

మం॥ దేవీ ర్దేవాయ పరిధీ సవిత్రే మహత్తదాసా మభవ న్న
స్వనం, యా ఆకృంత న్ని తి తిస్రభి ర్వాసః పరిధావ్య.

యా అకృంతన్నవయన్ యా అతన్వత యాశ్చదేవీ రం
నభితో౽ తదంత, తాస్త్వా దేవీ ర్జరసే సంవ్యయం త్వాయుష్మా నిద
పరిధత్స్వవాసః.

మం॥ పరిధత్తధత్త వాససైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘ
మాయుః, బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాస ఏతత్సోమాయ రాజ్ఞే ప
ధాతవాఉ.

మం॥ జరాం గచ్ఛాసి పరిధత్స్వవాసో భవా కృష్టీనా మభి
శస్తిపావా, శతం చ జీవ శరద స్సువర్చారాయ శ్చపోష ముపసంవ్యయస్వ

మం॥ బంధనము గాకుము. నా శరీరమును హింసింపకుము. నాకు నూరు వత్సరములు దీర్ఘాయువు కొఱకు, నూఱేండ్ల యాయువు కొఱకు, పవిత్ర జీవనము కొఱకు, నన్ను శుభుఁడవై సేవింపుము. (బాదర మణిని గూడ నిట్లే చేసిన వ్యపాణియందు మెల్లన గట్టును. "రేవతీస్త్వా" అను మంత్రముచే క్రొత్తదగు పైబట్టను గట్టుట యిదివరకు వలెనే.) 55

మం॥ రేవతులు నీకై ప్రత్తినుండి గింజలు తీసినవి. కృత్తికలు నీకై నూలు తీసినవి. ధియములను దేవతలు నేసినవి. దేవతలు మధ్యకు చింపినవి. సహస్ర దేవతలు దశ సూత్రములను (కొంగులను) రెండు పార్శ్వములందు ఇచ్చినవి. 59

మం॥ దేవుఁడైన సూర్యుఁడు వస్త్రము ధరించు సమయమందు ఈ దేవతలకు ఆ మహత్త్వము గొప్పదై యుండెను. (అట్లే నీవును అగుము) ("యా అకృంతన్" అను మూడు మంత్రములచే వస్త్రమును గట్టించి.) 57

మం॥ ఏ దేవతలు నూలు తీసిరో ఏ దేవతలు నేసిరో ఏ దేవతలు విస్తరింపఁ జేసిరో ఏ దేవతలు కొంగులను అన్నివైపుల ఇచ్చిరో ఆ దేవతలు నిన్ను ముసలితనమువఱకు ధరింపఁజేయుదురు గాక. ఆయుష్మంతుఁడవగుము. ఈ వస్త్రమును ధరింపుము. 58

మం॥ ఓ దేవతలారా! ఈ కుమారుని బట్టతోఁ గప్పుడు. నూఱేండ్లు అయువీయుఁడు, దీర్ఘాయువునిచ్చు నీ వస్త్రమును బృహస్పతి రాజైన సోమునికి ధరించుట కిచ్చెను. 59

మం॥ ముసలితనమును బొందుము. బట్ట ధరింపుము. బంధువుల హితను చేయువాఁడవగుము. నూఱేండ్లు జీవింపుము, సువర్చస్సును బొంది ధన సమృద్ధిని వృద్ధిపొందింపుము. 60

మం॥ పరిదం వాసో అధిధా స్స్వస్తయే భూ రాపీనా మభిశ స్తావా. శతం చ జీవ శరద॥ పురూచీ ర్వసూని చార్యో విభజాసి జీవన్.

తస్య దశాయాం ప్రవర్తౌ ప్రబధ్య దర్వ్యా మాదాయాజ్యే నాభ్యాసయ న్నా యుష్య మిత్యష్టాభిః ప్రతిమంత్ర మష్టావాజ్యాహు తీర్హుత్వా. 61

మం॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భిద్యం. ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాం మాగ్స్వాహా హిరణ్యాయేదం. 62

మం॥ ఉచ్చైర్వాధి పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయం సర్వా స్సమృద్ధీర్ బుద్ధయో హిరణ్యే స్మిన్ త్సమాహితాస్వాహా.
హిరణ్యాయేదం. 63

మం॥ శున మహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నా మాగ్రిభైషం. తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషప్రియం కురుస్వాహా.
హిరణ్యాయేదం. 64

మ॥ ప్రియం మా దేవేషు కురుప్రియం మా బ్రహ్మణేకురు. ప్రియం విశ్యేషు శూద్రేషు ప్రియగ్ం రాజసు మాకురు స్వాహా.
హిరణ్యాయేదం. 65

యాతిరశ్చీ తిపద్యసే హంవిధరణీ ఇతి, తాంత్వా ఘృతస్య ధారయా యజేసగ్ంరాధనీ మహగ్గ స్వాహా, సగ్ంరాధన్యా ఇదం సగ్ంరాధన్యై దేవ్యై స్వాహా, సగ్ం రాధన్యై దేవ్యా ఇదం. ప్రసా ధన్యై దేవ్యైస్వాహా ప్రసాధన్యై దేవ్యా ఇదం. 66

మం॥ ఈ వస్త్రమును శుభముకై ధరించితివి. బంధులకు హితకారి వైతివి నూరేండ్లు జీవింపుము. జీవించుము అనేక విధములుగా ధనమును విభజించి దానము చేయుము. దాని దశయందు కొంగులను బంధించి కరటయందుంచి నేతితో దీయుచు "ఆయుష్యం" అను ఎనిమిది మంత్రములచే ప్రతి మంత్రము నందును ఎనిమిది నేతి యాహుతులను హోమము చేసి. 61

మం॥ ఆయువు నిచ్చునట్టియు వర్చస్సును గలిగించునట్టియు, ధనము వర్ధిల్లఁ జేయునట్టియు, కీర్తికరమైన ఈ బంగారము జయమునకై ప్రవేశించుఁగాక. ఇది హిరణ్యముకొఱకు అర్పితమగుఁగాక. 62

మం॥ ఈ హిరణ్యము గట్టిగా వానించునది. సేనను జయించునది. సత్యమునే అభిభవించునట్టిది. ధనమును జయించునట్టి ఈహిరణ్యమందే సర్వసమృద్ధమైన సంపదలున్నవి. హిరణ్యమున కిదియర్పితమగుఁగాక. 63

మం॥ ఓ హిరణ్యమా ! తండ్రి పేరునువలె శుభమైన హిరణ్య నామమును గ్రహించితిని. ఈ నన్ను హిరణ్య వర్చస్సు గలవానినిగను చాలామందిలో ప్రియమైన వానినిగను జేయుము. 64

మం॥ నీతోఁ గూడిన అజ్యహోమము వల్లఁ దేవులలో నన్ను ప్రియమైన వానినిగా జేయుము. బ్రాహ్మణులలోనన్ను ప్రియమైనవానినిగా జేయుము. వైశ్యులలో ప్రియమైన వానినిగాఁ జేయుము. శూద్రులలో ప్రియమైన వానినిగా జేయుము. రాజులలో ప్రియమైన వానినిగాఁ జేయుము. ఇది బంగారమున కర్పితమగుఁగాక. 65

మం॥ ఓం సంరాధనీ ! ఏ నీవు తిర్యగ్భూతవై "నేను సర్వప్రపంచమును ధరించుదానన నని వరుంటివో వాగ్దేవతారపరమున (హోమవిఘ్నకారులను చారించు దానవని పరుంటివో అట్టి నిన్ను నేను నేతిధారతో సంబాధనివగు నన్ను యజించుచున్నాను. సంరాధనీదేవత కిది సంరాధనీదేవత కర్పితమగుఁగాక. ప్రసాధనీదేవత కర్పితమగుఁగాక. ప్రసాదనీ దేవత కిది సంరాధిని=భూదేవి) 66

మం॥ సమార్జిజ్ఞం చ విరాజం చాభి తా॥ ఛనో ్ృ ", లక్ష్మీరాష్ట్ర
యా ముఖేతయా మా సగ్ంసృజా సి ్ఫా లక్ష్మ్య దం, (నమమ
ఆగ్న యశివం (నమమ) రుద్రాయ తిచరాయేద నమమ) అః
కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ సమృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే
స్రువేణాజ్య మాధాయ,

మం॥ ఓం చిత్తం చ స్వాహా ... అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్
జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాంతే అపరేణాగ్నిం ప్రవర్త్య మేతాభిరేవై
దక్షిణేకర్ణే జపతి.

మం॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోష మౌద్భి
ద్యమ్, ఇదగ్ం హిరణ్యం జైత్రాయ్ యావిశతాం మామ్॥ ఉచ్చై
ర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనంజయమ్, సర్వాస్సమృద్ధీ
ఋద్ధయో హిరణ్యే అస్మిన్ ధ్సమాహితాః

మం॥ శున మహగ్ం హిరణ్యస్య పితురివ నా మాగ్రైషమ్
తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రియం కురు॥ ప్రియం మా దేవేష
కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కురు ప్రియం విశ్వేషు శూద్రేషు ప్రియగ్
రాజసు మాకురు.

మం॥ ఏ లక్ష్మి శాలా గృహమందు అభిముఖమై యున్నదో, ఏ లక్ష్మి రాష్ట్ర ముఖమందున్నదో అట్టువంటి లక్ష్మి! సమ్రాట్టును విరాట్టును అగు నన్ను సం సృజించుచున్నావు. లక్ష్మికిది, నాకు గాదు, అగ్నికిది నాకుగాదు. తంతులందు ధరించు చంద్రుని కిది నాకుగాదు. ఈ కర్మకు ప్రతిష్ఠ సిద్ధించుట కొఱకు బుద్ధికాముఁడనై జయాది హోమమును జేయుదును. (సువముతో నేయి తీసికొని) 67

మం॥ ఓం చిత్తము... మఱిజయాది హోమము చేయవలయును. జయాది బ్రహ్మ విసర్జనము పిదప.

నీటితోనే ఒక దానిని కర్ణమందు జపించును. 68

మం॥ ఆయువునిచ్చునట్టియు, వర్చసును గలిగించునట్టియు. ధనము వర్ధిల్లఁ జేయునట్టియు, కీర్తికరమైన యీ బంగారము జయమునకై నన్ను ఆవేశించుఁగాక.

మం॥ ఈ హిరణ్యము గట్టిగా వాదించునది సేవను జయించునది, ఈ హిరణ్యమందు సర్వసమృద్ధమైన సంపదలున్నవి.

మం॥ ఓ హిరణ్యము ! క్రడిపేరును వలె శుభమైన హిరణ్య నామమును గ్రహించితివి. ఆ నన్ను హిరణ్య వర్చస్సుగల వానిగను, చాలమందిలో ప్రియమైన వానిగను జేయుము. 69

మం॥ నీతోఁగూడిన ఆజ్య హోమమువల్ల దేవులలో నన్ను ప్రియమైన వానినిగాఁ జేయుము. బ్రాహ్మణులలో నన్ను ప్రియమైన వానినిగాఁ జేయుము. వైశ్యులలో ప్రియమైనవానినిగాఁ జేయుము. శూద్రులలో ప్రియమైన వానినిగాఁ జేయుము. రాజులలో ప్రియమైన వానినిగా జేయుము. 70

మం॥ యా తిరశ్చీ నిపద్య సే అహం విధరణీ ఇతి, తాం
ఘృతస్య ధారయా యజే సగ్ంరాధనీ మహమ్, సగ్ంరాధన్యై దే
ప్రసాదన్యై దేవ్యై॥

మం॥ సంమ్రాజం చ విరాజం చాభిశ్రీ ర్యా చ నోగృహే
లక్ష్మీ రాష్ట్రస్య యా ముఖేతయా మాగ్ంసృజామసి, ఏతాభి స్స
ద్వితీయం బధ్నాతి॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం....సృజామసి.

మం॥ అథశుభికే శిర ఇతి స్రజశ్శిరసినిధాయ, శుభికే శిర ఆ
శోభయింతీ ముఖం మమ, ముఖగ్ం హిమమ శోభయ భూయాగ్ం
చ భగం కురు, యా మాహర ఇతి భాషికం బద్ధ్వా.

మం॥ యా మాహర జమదగ్ని శ్శ్రద్ధాయైకామయా
ఇమాం తా మసి నహ్యే హ భగెన సహ వర్చసా, యథాం
మిత్యంజనేన చక్షుషీ అంక్తే.

మం॥ ఓ సంరాధనీ! (భూదేవి లేక వాగ్దేవి) ఏ నీవు తిర్య గ్వ్యాతవై "నేను సర్వ ప్రపంచమును ధరించుదాన" నని పరుంటివో (వాగ్దేవి పరమున హోమ విఘ్నకారులను నివారించుదాన" నని పరుంటివో) అట్టి నిన్ను నేతిధారతో సంరాధని వగు నిన్ను యజించు చున్నాను సంరాధనీ దేవి తర్పితమగుఁగాక. ప్రసాధనీ దేవి తర్పిత మగుఁగాక. 71

మం॥ ఏ లక్ష్మి నా గృహమందు అభిముఖమై యున్నదో, ఏ లక్ష్మి రాష్ట్రముఖ మందున్నదో, అటువంటి ఓ లక్ష్మీ! సమ్రాట్టును విరాట్టును అగు నన్ను సంస్పృజించుచున్నావు. 72

(వీనిచే సవ్యమందు రెండవదానిని గట్టుము)

మం॥ ఆయువు నిచ్చునట్టియు, వర్చస్సును గలిగించునట్టియు, ధనము వర్ధిల్లజేయునట్టియు, కీర్తికరమైన యీ బంగారము జయము నకై నన్నావేశించుఁగాక.

(మఱి "శుభికేశిర" అను మంత్రముచే దండలను శిరస్సున నుంచి)

మం॥ ఓ శుభమైన పూలదండా! నా ముఖమును శోభింపఁ జేయుచు నా శిరస్సు నెక్కుము, నా ముఖమునకు శోభకూర్పుము. ఎక్కువ సౌభాగ్యముగల దానినిగాఁ జేయుము.

"యమాహార" అను మంత్రముచే భాషికమును (ప్రమాణ యుక్త సూత్రము) గట్టి. 73

మం॥ జమదగ్ని కోరికగల శ్రద్ధాదేవికి ఎట్టి దండను దీసికొని వచ్చెనో అట్టి దండనుగూడ నేను గూడ శిరస్సున సౌభాగ్యము తోడను వర్చస్సుతోడను ధరింతును ("యథాంజనం" అను దానిచే కన్నులకు కాటుక పెట్టుచున్నాఁడు.) 74

మం॥ యథాంజనంత్రైకకుదం జాతగ్ం హిమవత ఉపరి. తే
వా మ్హాంజేతేజసే వర్చసే బలాయుచ, మయి పర్వతేతి చతుర్థా
యజుషా మేకేన వా. 7

మం॥ మయి పర్వతపూరుషం మయిపర్వత పర్చసం మయిపర్వ
భేషజం మయి పర్వతాయుషం, యన్మే పర్చ ఇత్యాదర్శన మీక్షతే.

యన్మే వర్చః పరాగక మాత్మాన ముపతిష్ఠతు, ఇదం త త్పున రాద
దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే, ప్రతిష్ఠే స్థ ఇతి యజు షోపానహౌ గృహ్ణాతి.

ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మానం తాప్తం ప్రజాపతే శ్శర
మసీతి ఛత్రం,

మం॥ ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాం మా మానం తాప్తం ప్రజాప
శ్శరణ మసి బ్రహ్మణ శ్ఛది ర్విశ్వజనస్య ఛాయాఽసి సర్వతోమాపాహి
దేవస్యత్వేతి వైణవం దండ మాదాయ,

మం॥ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూ
హస్తాభ్యా మాదదే ద్విషతో వధా యేంద్రస్యవజ్రో సి వార్త్రఘ
శ్శర్మ యే భవ యద్పాపం తం నివారయ, దేవీషడుర్వ్యోరితి. ద
ముపస్థాయ.

సం॥ త్రికకుధ పర్వతమందును హిమవత్పర్వతముపైనను ఏ యంజనము పుట్టెనో దానిని నా కన్నులారా! మీకు తేజస్సు కొరకును వర్చస్సు కొఱకును బలము కొరకును పెట్టెదను. ("మయిపర్వత" అను నాలుగు యజుస్సులలో ఒక దానిచేనైనను.) 75

సం॥ నాయందు పర్వతమునకున్నట్టి ధారణ శక్తియు, నాయందు పర్వతమునకుండు భేషజమును, నాయందు పర్వతమునకుండు వాయువును కలుగుఁగాక. ("యన్మేవర్చ" అనుదానిచే అద్దము చూచును.) 76

సం॥ ఏ వర్చస్సు నాయందుండి వెడలినదో యది (అద్దమందున్న) నా యాత్మను పొందుఁగాక. ఆయా వర్చస్సును దీర్ఘాయువు కొరకును వర్చస్సుకొరకును తిరిగి స్వీకరించుచున్నాను. "ప్రతిష్ఠేస్థ" అను యజుస్సుచే పాదరక్షలను గ్రహించుచున్నాఁడు. 77

సం॥ ఓ పాదుకలారా! పాదరక్షలారా! మీరు దేవతలకుఁ గూడ ప్రయాణ సాధనముగా నుంటిరి. ఇంక మా సంగతి చెప్పనేల? మాకు కంటకాది బాధ లేకుండ జేయుదురు గాన ('ప్రజాపతేశ్శరణం') అనుదానిచే ఛత్రము ధరించును.

సం॥ ఓ ఛత్రమా! నీవు ప్రజాపతికి గృహమైతివి. బ్రహ్మకు ఆచ్ఛాదన మైతివి. సమస్త జనమునకు నీడవైతివి. అట్టి నీవు అన్నియెడల నన్ను గాపాడుము. ("దేవస్యత్వా" అను దానిచే వేణుదండమును గ్రహించి.) 78

సం॥ దేవుఁడైన సవితయొక్క అనుజ్ఞ తీసికొని అశ్వినీ దేవతలు అధిష్ఠాన దేవతలుగాఁ గల నా బాహులచేతను సూర్యుఁడు అధిష్ఠాన దేవతలుగా గల చేతులచేతను శత్రువధ కొఱకును (శ్వాది నివారణ కొరకును) స్వీకరించుచున్నాను. ఇంద్రునికి వజ్రాయుధమై వృత్రాసురుని జంపితివి అట్లే నాకు అయి నాకు సుఖమిడుము. అనర్థకారియగు నా పాపమును (శ్వాద్యనర్థమును) నివారింపుము. ("దేవీషడుర్వీః" అను దానిచే దిశలను సేవించి) 79

మం॥ దేవీ షడుర్వీ రురుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహ వీ
యధ్వం. 8

మా హాస్మహి ప్రజయా మాతనూభిర్మారధామ ద్విషతే సోమ
రాజన్, ద్వితీయేన నక్షత్రాణి చంద్రమసంచ, రాతినా సంభాష
యధార్థంగచ్ఛ త్యేవ పాణిగ్రహణేస్నాతం పుణ్యాహం వాచ యిత్వా
ఆశీర్వ్వదః। తతః అభ్యుదయికం కుర్యాత్. 8

మం॥ కాశీయాత్రయై

శ్లో॥ చరిత బ్రహ్మచర్యోఽహం కృతవ్రతచతుష్ట యః.
కాశీ యాత్రాంగమిష్యామి అనుజ్ఞాం దేహి మే శుభాం. 8

(ప్రతివాక్యం)

మం. సాలంకారాం మమ సుతాం
కన్యాం దాస్యామి తే ద్విజ.

పాణిం గృహీత్వాసాగ్ని స్త్వం గచ్ఛ స్వాగచ్ఛమద్గృహం 8

మం॥ స్నాతకవ్రతే అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహం
నానుష్ఠేయమితి వైదికసమ్మతవ్యవహారః. 8

ఇతి

— స్నా త కం —

మం॥ విశాలములైన యీ దిక్కులును మాకు ఎక్కువ ధనమును గూర్చునుగాక. ఓ విశ్వదేవతలారా ! మీరి వీర కర్మ చేయుదురుగాక: వీరపుత్ర వంతునిగాఁగాని నన్నుఁ జేయుఁడు. 80

మం॥ నక్షత్ర రాజగుఓ సోముఁడా ! నీ యనుగ్రహముచే సంతానము లేని వారము గాకుందుముగాక. పుత్రాది రూప శరీరములు లేనివారము గాకుందుముగాక. శత్రువులకు లొంగకుందుము గాక (పై మంత్రము నక్షత్రములను చంద్రుని. 81

భూమి గౌరవముగా మాటాడుచు

యుద్ధార్థముగా వెళ్ళును. పాణిగ్రహణమునందు స్నానము చేసిన వానిని గూర్చి పుణ్యాహమును చదివించి ఆశీర్వాదము పిదప అభ్యుదయకర్మ చేయువలయును, 82

కాశీయాత్ర కొఱకు.

అను॥ బ్రహ్మచర్యము చేసితి, నాల్గు వ్రతాలు చేసితిన్
కాశీయాత్రకుఁ బోయెదన్ నాకు ననుజ్ఞ నీయుము
దీనికి జవాబు :-

అను॥ అలంకరించుకొన్నట్టి, నా కన్య నిచ్చెదన్ ద్విజా !
చేఋబట్టుక యగ్నితో, మా యింటికిని రమ్మికన్ ! 83

స్నాతక వ్రతమందు అభ్యుదయ సంబంధియగు కర్మను పుణ్యాహవాచనమును చేయరాదని వైదిక సమ్మతమైన వ్యవహారము, 84

ఇది స్నాతక ప్రకరణము

అథ వివాహ ప్రయోగః

దంపత్యో ర్మంగళ స్నానం కారయేత్॥ పూర్వ మేవ వధూం మంగళస్నానం కారయిత్వా॥ తత్రాయం ప్రయోగః॥ శుభమస్తు॥ అయం ముహూర్తః సుముహూర్తోఽస్తు॥ శ్లో ॥ యశ్శివో నామరూపాభ్యాం.... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యోన నమః ఏవంగుణ శుభతిథౌ శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయోఽహమ్ శ్రీమతః... గోత్రస్య.... నామధేయస్య మమోపాత్త దురితక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాదౌ శుద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాన్త్యర్థ మభ్యుదయార్థంచ మహాజనైస్సహ స్వస్తిపుణ్యాహ వాచనం కరిష్యే॥ ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే॥ గణాధిపతిపూజాం పుణ్యాహవాచనం చ కృత్వా॥ ప్రాణానాయమ్య ఏవంగుణ శుభతిథౌ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం అచంద్రార్క మనేక వైశేషిక సుఖానుభవ సిద్ధ్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥ అనుహవ మితిశాకునాది మంత్రాన్వాచయన్॥ 1

అనుహవం పరిహవం పరీవాదం పరిక్షమ్ దుస్స్వప్నం దురుదితం తద్ద్విషద్భ్యోదిశా మ్యహమ్ 2

అనుహూత పరిహూతగ్ం శకునే ర్యదశాకునమ్ మృగస్యసృత మక్ష్ణయా తద్ద్విషద్భ్యో దిశామ్యహమ్ 3

ఆరాత్తే అగ్ని రస్త్వారా త్పరత రస్తుతే। నివా తే
హాభివర్షతు స్వస్తితేఽస్తు వనస్పతే స్వస్తిమేఽస్తు వనస్పతే।

నమ శ్శకృత్సదే రుద్రాయ నమోరుద్రాయ శకృత్సదే। న
మసి నమస్తే అస్తు మామాహిగ్ంసీ స్సగసిత్రని ష్ఠ్రో నమస్తే అ
మామాహిగ్ంసీః।

ఉద్గాతేన శకునే సామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనే
శగ్ంసని స్వస్తి నశ్శకునే అస్తు పశ్చిమ స్సుమనా భవ॥ వివాహాగారమే
పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య ప్రాణా నాయమ్య॥ ఓం భూః ఏవంగ
శుభతిథౌ ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం పాణిగ్రహణాంగత్వేన రక్షా
రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధన దేవతాభ్యోనమః ధ్యానావాహన
షోడశోపచారపూజాం సమర్పయామి॥

ఓం విశ్వేత్తా తే సవనేషు ప్రవాచ్యా యాచకర్థ మఘ
న్నిందర సున్వతే। పారావత యత్పురు సంభృతం వ స్వపావృణో
శాయ ఋషిబంధవే॥

ఓ వనస్పతీ! నీకు అగ్ని దూరముగానుండుగాక. పరశువు గూడ దూరముగా నుండుగాక. గాలి లేనప్పుడు గూడ దేవుడు నీకై వర్షించుఁగాక. ఓ వనస్పతీ! నీకు శుభమగుఁగాక.

శకృత్తునందున్న రుద్రునకు నమస్కారము. ఓ శకృత్తా! నీవు గోవునందుంటివి. నీకు నమస్కారమగుఁగాక. నన్ను హింసింపకుము.

నీవు వస్త్రదశవయితివి. నీవు వజ్రమవు కావు. నీకు నమస్కారము. మమ్ము హింసింపకుము.

ఓ పక్షీ! నీవు ఉద్గాతవలె సామగానము చేయుచున్నావు. బ్రహ్మ పుత్రునివలె యజ్ఞములందు గానము సలుపుచున్నావు. ఓ పక్షీ! మాకు శుభమగుఁగాక. మమ్ముఁగూర్చి సుప్రసన్న మనస్కురాలవగుము.

(వివాహ గృహమునకుఁ బోయి కాళ్ళు కడుగుకొని ఆచమనము చేసి ప్రాణాయామము చేసి)

అట్టి గుణములు గల శుభతిధియందు ధర్మసంపద సంతాన సంపద గలిగి వృద్ధి బొందుటకు స్త్రీని పెండ్లియాడుదును. భూర్లోకము ఓంకార రూపమైనది ఇట్టి గుణములు శిభతిథియందు నాకు ఆయువు అభివృద్ధి పొందుటకు వివాహాంగముగా రక్షణకొరకు రక్షాబంధనమును గట్టుకొందును. రక్షాబంధన దేవతలకు నమస్కారము. ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజను సమర్పింతును. 4

ఓ యింద్రుఁడా నీవు యజ్ఞములందు సోమరసముని చ్చెడి యజమానుని కొఱకు ఏ కర్మలను చేసితివో యా కర్మలు చెప్పఁదగినవి అంతములేని నీవు పరావత్తు అను పేరుగల శత్రువునకు సంబంధించిన ధనమును శరభుఁడు అను పేరు గల ఋషికొఱకు అధికముగా సంపాదించునట్లు చేసితివి. (రక్షాబంధన సుముహూర్తము శుభమగుఁగాక.) 5

రక్షాబంధన ముహూ .... అస్తు॥ ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతం ధారయేత్॥

ఓంభూః ఏవంగుణ శుభతిథౌ మ మా యుష్మాభి వృద్ధ్యర్థం శ్రౌతస్మార్త నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం ఉద్వాహాంగ భూత ద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధారణం కరిష్యే॥

యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతం బలమస్తు తేజః॥

ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీతపూజాం కృత్వా॥ ఆచమ్య॥ యజ్ఞోపవీత ధారణముహూర్తోఽస్తు॥

సుహృద స్సమవేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్ మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమితి వరాన్ప్రేషయిత్వా॥

మదర్థం కన్యాం వృణీధ్వమ్. (వృణీమహే.) తాన్ప్రసుగ్మంతేతి ద్వాభ్యామభిమంత్రయేత్॥

ప్రసుగ్మన్తా ధియసానస్య సక్షణి వరేభిర్వరాగ్ం అభిషుప్రసీదత అస్మాక మిన్ద్ర ఉభయం జుజోషతి యత్సౌమ్యస్యాన్ధసో బుబోధతి అనృక్షరాఋజవ స్సన్తు పన్థాయేభి స్సఖాయో యన్తినో వరేయమ్ సమర్యమా సం భగోనో నినీ యాత్సంజాస్పత్యగ్ం సుయమ మస్తు దేవాః॥

రెండవ యజ్ఞోపవీతమును ధరింపవలయును. ఓం భూః....

ఇట్టి గుణములు .... శుభతిథియందు నాకు ఆయువు అభివృద్ధి
ందుట కొఱకు శ్రుతులందు స్మృతులందు చెప్పఁబడిన నిత్యకర్మల
చరించు యోగ్యత సిద్ధించుట కొఱకు వివాహమునకు అంగమైన
ండవ యజ్ఞోపవీతము ధరింతును. (యజ్ఞోపవీతమును పూజించి
చమనము చేసి) యజ్ఞోపవీతము బలము తేజస్సును గూర్చుఁ గాక
యజ్ఞోపవీతము ధరించు ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక. 6

మంచి హృదయము కలిగిన, కార్యములందు దీక్షగల, వేదవేత్త
యిన యుత్తములను కన్యవన్వేషించుటకై పంపవలయును.
కొఱకు కన్యను అన్వేషింపుఁడు అని యుత్తములను పంపి నాకొఱకు
న్యను వెదకుఁడు, (అని వరుడనును)

పెద్దలు :- వెదకుదుము. (వారిని ప్రసుగ్మంత అను రెండు
మంత్రములతో మంత్రించి). 7

ఓ సుహృదులారా! నేను ధ్యానము చేయుచుండు మఱుక్షణము
నే చక్కగాఁబోయి శ్రేష్ఠులగు సుహృదులతో వరింపఁదగిన కన్యా
తల దగ్గఱకు మంచి మార్గములగుండ పొందు. ఇంద్రుఁడు మాయిద్దఱకు
సంబంధమును గోరుచున్నాఁడు. మేమిద్దఱము అతనికి, సోమరసమైన
అన్నమును ఇచ్చెదమని యతఁడెరుగును. కాన మాకు అతఁడు
సాయము చేయును.

ఓ దేవతలారా! మా స్నేహితులు కన్యాదాతలను గూర్చి పోవు
మార్గములు ముళ్ళు బెడ్డలు మొదలైనవి లేనివిగాను వంకర కానివిగాను
ఉండుఁగాక. మాకు సూర్యుఁడు, భగదేవతయును కలుపునుగాక
మా దాంపత్యము అనుకూలముగా నేర్పడును గాక. 8

తే కన్యాదాతారం గత్వా బ్రువతే॥ గౌరీకంకణ పూజ
అఖండ దీపారాధనం కృత్వా! ప్రణమ్య॥

ఆచమ్య ఓం భూః ఏవంగుణ శుభతిథౌ అస్యాః శుమా
ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం కన్యాదానాంగత్వేన గౌరీకంకణ దే
ముద్దిశ్య ప్రీత్యర్థం గౌరీకంకణపూజాం కరిష్యే.

గౌరీ కంకణపూజాం చ కృత్వా॥ బృహత్సామక్ష
ద్వృద్ధవృక్షియంత్రిష్టు భౌజశ్శుభిత ముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన
దేశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥ వధ్వావామకరే బధ్నీయాత్

రక్షాబంధన ముహూర్తస్సు—అస్తు॥ వాత్స్యాయనస్యపుత్రాం
గోత్రాయ.... శర్మణేవరాయ ధర్మప్రజాసంపత్త్యర్థం గోత్రా
లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం దద్యాత్! ఇతి॥

కన్యా ప్రదః ప్రతిబ్రూయాత్ :— చతుస్సాగరపర్యం
గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు .... నప్త్రే .... పౌత్రాం
పుత్రాయ... వరాయ॥

(వారు కన్యాదాతల దగ్గరకుపోయి పలుకుదురు) (గౌరీకంకణ
జాస్థలమందు అఖండదీపారాధనముచేసి నమస్కరించి ఆచమనము
సి) ఓం భూః ! ఇట్టి గుణములు శుభతిథియందు ఈ కుమారికి ఆయువు
భివృద్ధిపొందుటకు కన్యాదానమున కంగముగా గౌరీకంకణ దేవత
ద్దేశించి ప్రీతికొఱకు గౌరీకంకణపూజ చేయుదురు. (గౌరీకంకణ 9
ంజనుచేసి)

బలకరమును, వృద్ధికరమును, ఓజః కరమును, శోభాకరమును
ధికశక్తికరమునగు బృహత్సామము త్రిష్టుప్చే మమ్ముఁగాపాడుఁ గాక
యింద్రుఁడా పంచదశ అను పేరుగల స్తోత్రములతో సగరుఅను పేరు
ల గాలితోఁగూడి ఈ మా శరీరము రక్షింపుము. (వధువుయొక్క
డమచేతియందు రక్షాబంధనము కట్టవలెను) రక్షాబంధనముహూర్తము 10
ముహూర్తమగుఁగాక !

కాశ్యప, అవత్సార, నైధ్రువ అను ముగ్గురు ఋషులుగల
ప్రవరలతోఁగూడిన కాశ్యప గోత్రముగల .... ప్రపౌత్రునికి కాశ్యప....
పౌత్రునికి... వాత్స్యాయన పుత్రునికి....పేరుగల వరునకు ధర్మసంతాన
సంపద కలుగుటకై వాసిష్ట మైత్రావరుణ కౌండిన్య గోత్రముగల....
ప్రపౌత్రిని....పౌత్రిని...పుత్రిని పేరుగల కన్యను ఇవ్వవలెను. 11

(కన్యాదాత పలుకవలెను)

నాలుగు సముద్రముల వఱకుగల గోబ్రాహ్మణులకు శుభమగుఁ 12
గాక. (సర్వులకు సుఖమగుఁగాక)....

చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్య శ్శుభంభవత
నప్త్రీం .... పౌత్రీం .... పుత్రీం ... నామ్నీం కన్యాం వృణీధ
దాస్యామీ త్యుక్త్వామదర్థం వరం వృణీధ్వం వృణీమహే॥

ఇతి విప్రాః॥ తతః వరసమీపే వధూమానీయ॥ ప్రత్యఙ
వర ఉపవిశేత్-ప్రత్యఙ్ముఖ సహ ప్రాఙ్ముఖీం కన్యాదాతా వధూముపవే

ఆచమ్య-ఓమ్ భూః ఏవంగుణ శుభతిథౌ మమ కుమ
ఆయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం ఆగతమిమం వరం మధుపర్కేణ పూజయి

అథ వరాయ మధువర్కం కుర్వ మ్న దస గ్రం కూ
నిదధ్యాత॥

తస్మిన్ వరో రాష్ట్రభృదసీతి యజుషోపవిశేత్॥ (యథాపురస్తై
రాష్ట్రభృదస్యాచా ర్యాసందీ మాత్వద్యోషం ఆపః ఇతిదాతా ప్రాహ॥

ఆపః పాదావనేజనీరితివర స్తా ఆపోఽభిమంత్ర్య ఆపః పా
నేజనీ ర్ద్విషంతం నాశయంతు మే అస్మిన్కులే బ్రహ్మవర్చ స్యసాని॥

పూర్వం దక్షిణపాదం ప్రక్షాళ్య తతో వామపాదం ప్రక్షాళయే
ప్రక్షాళయితార ముపస్పృశ్య శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూ
బ్రాహ్మణస్య ఉభాభామిదం పాద్యం॥

శ్లో॥ నమోఽ స్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే
　　సహస్ర పాదాక్షిశిరోరుబాహవే
　　సహస్రనామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే
　　సహస్ర కోటియుగధారిణే నమః

వరస్య పాదౌ ప్రక్షాళ్యాచమ్య వరో మయి మహ
యజుషాఽఽత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్॥

ప్రపౌత్రునకు....పౌత్రునకు....పుత్రునకు పేరుగల వరునకు ...ప్రపౌత్రిని ....పౌత్రిని... పుత్రిని.... పేరుగల కన్యను వరింపుఁడు. విప్రులు:- వరింతురు. (పిదప వరుని దగ్గరకు వధువును తీసికొని రావలయును.) వరుఁడు ప్రత్యఙ్ముఖుఁడై కూర్చుండనలయును. కన్యాదాత తనభార్యతోగూడ వధువును తూర్పుముఖముగాఁ గూర్చుండఁబెట్టి ఆచమనముచేసి ఓం భూః ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథియందు నా కుమార్తెకు ఆయువు అభివృద్ధి పొందుటకు వచ్చిన యీ వరుని మధుపర్కముతోఁబూజింతుమ. (పిదప వరునకు మధుపర్కము ఇచ్చుచు ఉత్తరాగ్రముగా కూర్చునుంచ వలయును. అప్పుడు వరుఁడు "రాష్ట్రభృదసి" అని యజుస్సుతో కూర్చుండవలెను.) 13

ఓ కూర్చమా ! నీవు రాష్ట్రములో ప్రశస్తమైన దానవు ఆచార్యులకు ఆసనమవు, ఇట్టి నీతోఎడఁబాటు నాకుగలుగకపోవుఁగాక.

ఆపః పాద్యాః అని దాత పలుకును. (ఆపః పాద్యవనేజనీః అని వరుఁడు ఆ నీళ్ళను అభిమంత్రించి)

పాదములను గడుగు నీళ్ళు నా శత్రువును నశింపఁజేయుఁగాక. ఈ కులమందు బ్రహ్మవర్చస్సు కలవాఁడనగుదునుగాక. 14

(మొదట కుడికాలుగడిగి, పిదప ఎడమకాలును గడుగవలయును కాళ్ళు కడుగువానిని సమీపించిస్పృశించి) శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపుఁడగు బ్రాహ్మణుని రెండుకాళ్ళకు ఇదిగో పాద్యము. 15

ఉ. దండము నీకనంతునకు దండము నీకు సహస్రమూర్తికిన్
దండము వేలచేతులు పదాలు కనుల్ తలలుండువానికిన్
దండ మనంత నామునకు దండము శాశ్వతుఁడైన వానికిన్
దండము వేలుకోట్లు యుగధర్మముఁలన్ ధరియించువానికిన్

(వరుని పాదములు కడిగి యాచమనముచేసి "మయిమహో" అను యజుస్సుచే తన్ను వరుఁడు స్పృశింపవలయును.) 16

వరః॥ మయి మ్హోమయి యశో మయీంద్రియం వీర్య
కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మృణ్మయే నార్ఘణీయా అప ఇత్యు_
అర్ఘణీయా అపః ఆ మాగ న్నిత్యభిమంత్ర్య॥

ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ వయసా తేజసాచ
మాప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥

అంజలే కదేశ ఆనీయమానే వరో విరాజో దోహో
యజుర్జపిత్వా.

విరాజో దోహోఽసి విరాజో దోహ మశీయ మమపద్యా
విరాజః। వరః అపః అపాస్య శేషం పూర్వస్తా న్నినీయ మానగ్ం సము
న ఇత్యభిమంత్రయేత.

సముద్రంవః ప్రహిణోమి స్వాం యోని మపి గచ్ఛత అచ్ఛి
ప్రజయా భూయాసం మాపరా సేచి మత్పయః॥ అత్రవాసో గవా
యథాశక్తి దత్వా॥ వరమలంకృత్య॥ ఓమ్ యువం వస్త్రాణి-
ఇతి మంత్రముచ్చార్య తత్తద్దాతృనామ వదేత్॥ మధుపర్కద్వ
ధృత్వాచమ్య॥ దధి మధుసగ్ంసృజ్య కాగ్ంస్యేన వర్షీయసాపిధా
కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య మధుపర్కం ఇతి త్రిరుచ్చరేత్॥ మధుప
త్రయ్యై విద్యాయా అమాగన్ని తి ద్వాభ్యా మభిమంత్ర్య.

వరుడు :- నాకు గౌరవము, కీర్తియు, శక్తియు కలుగుఁగాక రెండు కూర్చములతో "మృణ్మయేనార్ఘణీయా ఆవః" అని పట్టుకొని.

ఓ యర్ఘ్యోదకమా! నా దగ్గరకు రమ్ము. వచ్చి కీర్తియును వర్చస్సు పాలును తేజస్సు ఇమ్ము. ఇట్టి నన్ను ప్రజలకిష్టునిగాను పశువులకు అధిపతిగాను జేయుము.

(దోసిలిలో కొంతభాగము నీరుతీసి వరుఁడు విరాజో దోహోసీతి అని యజుస్సును జపించి) 17

అన్నము వర్షించుదానవు. అందువల్ల అన్న వర్షమును పొందుదును. నా స్థానమందున్న యీ పుత్రుని ప్రకాశింపఁజేయుము.

(వరుడు నీటిని తొలగించి) మిగిలిన నీటిని ముందుకు తెచ్చి "సముద్రం వ" అనుదానిచేత మంత్రించవలయును. 18

ఓ జలములారా! మిమ్ము సముద్రము దగ్గరకు పంపెదను. మీరు మీ జన్మస్థలమగు సముద్రమును జేరుఁడు. నేనును మీయనుగ్రహము వలన ఎడతెగని సంతానముచే వర్ధిల్లుదును గాక. నావల్ల నీరు మరల ఉపయోగపడినట్లు తడుపుచున్నాను.

(ఇక్కడ బట్టలు ఆవులు మొదలగునవి యథాశక్తిగా ఇచ్చి వరుని అలంకరించి) ఓం యువం వస్త్రాణిచేథే (చూ, అర్థ. ఓ వస్త్రములారా! మిమ్ము మంత్రించుచున్నాను. అని మంత్రము పలికి ఆయా ధరించువారి పేర్లు పలుకవలెను.) మధుపర్కద్వయము ధరించి ఆచమనము చేసి (పెరుగు తేనె కలిపి విశాలమైన కంచుపాత్రతోఁ గప్పి) కూర్చలతో గ్రహించి మధుపర్కము మధుపర్కము మధుపర్కము అని మూడుసార్లు పలుకవలెను. (మధుపర్కము) త్రయ్యైవిద్యాయై ఆమాగమన్ అను రెండిటిచే మంత్రించి). 19

త్రియ్యైవిద్యాయై యశోఽసి యశసో యశోఽసి బ్రహ
దీప్తిరసి తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్.

ఆమాగన్ యశసా వర్చసా సగ్ంసృజ పయసా తేజసా చ
మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్॥ అమృతోప
మసీత్యపః పీత్వా॥

అమృతోపస్తరణమసి (పీత్వా ద్విరాచమ్య) యన్మధున
మధుపర్కగ్ం సకృత్ప్రాశ్య.

యన్మధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యం వీర్యమ్, తేనా
మధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమో
మధవ్యోసాని.

సకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం అమృతాపిధానమసీ త్యాపః పీ
అమృతాపిధాన మసి, (అపః పీత్వా,) హస్తం ప్రక్షాళ్య, ద్విరాచా
గౌరిత్యుక్త్వా గౌ రసీతి యజుషా గా మభిమంత్రయేత్.

గౌః గౌరస్యపహతపాప్మా పపాప్మానం జహి మమ చా
ష్య చ.

అగ్నిః ప్రాశ్నాతు ప్రథమ స్స హి వేద యథా హవిః. అ
మస్మాకం కృణ్వ న్బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణేభ్యః, యజ్ఞో వర్ధతామి
పాగ్ంశూక్త్వా.

వేదత్రయికి కీర్తివి. (కీర్తి అనగా గోమధుపర్కముల కర్త
ంన వేదాధ్యయనము) కీర్తికి కీర్తివి. వేదమునకు దీప్తివి. నన్ను
లకు ఇష్టునిగాను పశువుల కధిపతినిగాను జేయుము. 20

ఓ యర్ఘ్యోదకమా! నా దగ్గరకు రమ్ము. వచ్చి నాకు కీర్తి,
స్సు, పాలు, తేజస్సును ఇమ్ము. ఇట్టి నన్ను ప్రజల కిష్టునిగాను
వుల కధిపతినిగాను జేయుము.

("అమృతోప స్తరణమసి" అని నీరు త్రాగి) 21

ఓ యమృత స్వరూపమైన జలమా! ప్రాణదేవతకు దుప్పటిలేక
రణముగా నున్నావు. (త్రాగి రెండుసార్లు ఆచమనము చేసి)
న్మధునః" అను మంత్రముచే మధుపర్కమును ఒకసారి తిని) 22

తేనెతో గూడిన యా యన్నరూపమై భక్ష్యము ఎక్కువ శక్తి
గించునది. అట్టి శక్తిని గలిగించునన్న రూపమైన తేనెతోఁ గూడిన
్యముచేత నేను అన్నభక్షకుఁడనై నేను మధుపర్కమునకు అర్హుఁడ
దును.

మంత్రముతో ఒకసారి మంత్ర రహితముగా రెండుసార్లు "అమృత
న యాస్తరణముగా నున్నావు" అని నీరు త్రాగి చేయి కడుగుకొని
డుసార్లు ఆచమనము చేయవలయును. గోవు అని పలికి "గౌరసి"
యజుర్మంత్రముచే గోవును అభిమంత్రింపవలయును. 23

ఓ గోవా! నీవు పాపము పోఁగొట్టినదానవు. నా యొక్కయు ఈ
త యొక్కయు పాపమును పోఁగొట్టుము. 24

బ్రాహ్మణులకు బ్రాహ్మణుడైన యగ్ని మాకు కొంతభాగము
గిల్చి ముందుగా భుజించుఁగాక. ఆ హవిస్సు మంచిదో కాదో యతఁ
ఋగును.

("యజ్ఞోవర్ధతాం" అని దగ్గఱగా పలికి) 25

యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధి మనువృద్ధా అపచితి రన్యష
మా కుర్వపచితో అహం మనుష్యేషు భూయాసమ్.

గార్ధేను భవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూన
స్వసా ఆదిత్యానా మమృతస్య నాభిః, ప్రణు వోచం చికితుషే జ
మాగా మనాగా మదితిం వధిష్ట. పిబ తూదకం తృణా న్యత్తు,
ముత్సృజతేత్యుచ్చైర్వరో బ్రూయాత్.

ఓ ముత్సృజత, సిద్ధ మన్నం భూత మి త్యుక్త్వా సావిరా
త్రై రుపాగ్ంశ్వన్న మభిమంత్ర్య.

భూతమ్. సావిరాట్, తన్మాక్షాయి తస్య తే అశీయ తన్మ
థాః, ఓమ్ కల్పయత, తతః కన్యాదాన మహం కరిష్య ఇతి సంక
ఓమ్ భూః – ఏవంగుణ – శుభతిథౌ అస్యాః కుమార్యాః ఆయుః
వృద్ధ్యర్థం కన్యాదాన సమయే మహాసంకల్ప పఠనం కరిష్యే.
సంకల్పపఠనం కృత్వా.

మహాసంకల్పం

అథానంతవీర్యస్య – శ్రీమదాదినారాయణస్య – అచింత్యాపరి
శక్త్యా భ్రియమాణస్య మహాజలౌఘమధ్యే పరిభ్రమమాణానా
కోటి బ్రహ్మండానా మేకతమేఽవ్యక్త ప్రకృతి మహదహంకార
వాయు వహ్ని జలపృథివ్యావరణై స్సప్తభి రావృతేఽస్మిన్ మ
బ్రహ్మండకరండమండలే. ఆధారశక్తి శ్రీవరాహకూర్మా నంతా
దిగ్గజోపరి ప్రతిష్ఠితస్య పాతాళాది సప్తలోకస్యోపరితలే, ప్రతిలో
సత్యాదిలోకషట్క స్యాధోభాగే, మహానాళాయమాన ఫణిరాజరాజ శే
సహస్ర ఫణా మండల మండితే, దిగ్దంతిశుండాదండో త్తంభితే.

పూజారూపమైన ఈ యజ్ఞము వర్ధిల్లుఁగాక. ఈ యజ్ఞము వృద్ధిపొందినపిదప ఓ గోవా! నీవును వర్ధిల్లుదువుగాక. నీవు యజ్ఞసాధనమవు. నన్ను పూజా సాధనముగాఁజేయుము. నేను నిన్ను పూజించినవాఁడనై మనుష్యులలో పూజార్హుండనగుదును. 26

ఈ గోవు ధేనువుగా కాంచోవు చున్నది. ఇది రుద్రులకు తల్లి పశువులకు కుమార్తె. ఆదిత్యులకు సోదరి. హిత ప్రాప్తి హేతువగు యజ్ఞమునకు నాభివంటిది. అపరాధములేని ఖండింపఁదగని యాగోవును వద్దు అని శీఘ్రముగా తెలిసిన జనులకు చెప్పుచున్నాను. నీరు త్రాగుఁగాక. గడ్డి మేయుఁగాక. 27

మం॥ (ఓమ్ విడిచి పెట్టుఁడు అని గట్టిగా పలుకవలయును.) ఓమ్ విడిచి పెట్టుఁడు.

సిద్ధమైయన్నము సిద్ధమైనది అని పలికి. సావిరాట్ అనువానిచే దగ్గరగా అన్నమును అభిమంత్రించి 28

మం॥ అన్నము సిద్ధముగానున్నది. అది యనేకవిధములుగా ప్రకాశించుచున్నది. అది అక్షయమగుఁగాక. ఓ అన్నమా! నిన్ను నేను భుజింతును. నాకు శక్తినిమ్ము. ఓం. దానిని దీసికొని రండు. (పిదప నేను కన్యాదానము చేయుదును అని సంకల్పించి) ఓం భూః ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథియందు ఈ కుమార్తెకు ఆయువు వృద్ధిపొందుటకు కన్యాదాన సమయమందు మహా సంకల్పపఠనము చేయుదును. (మహాసంకల్పమును పఠించి) 29

మహాసంకల్పము

మఱి యనంత శక్తిగల శ్రీమదాదినారాయణుండు ఊహింపరాని యపరిమిత శక్తితో సర్వము భరించుచుండఁగా మహాజలమురాశిమధ్యయందుతిరుగుచున్న యశేషకోటి బ్రహ్మాండములలో నొక్కటియైన అవ్యక్త ప్రకృతియైన మహత్తును, అహంకారము, ఆకాశము, గాలి యగ్ని. నీరు, భూమి యను ఏడు ఆవరణములచే నావరింపబడిన యీ గొప్ప బ్రహ్మాండ ఖాండమండలమందు, ఆధారశక్తి, ఆ వరాహము,

లోకాలోకాచలవలయితే, లవణేక్షు సురా సర్పిర్దధి క్షీరోదకార్ణవైః పరివృతే, జంబూప్లక్ష కుశ క్రౌంచ శాక శాల్మలి సప్త ద్వీపై రావృతే అమరావతీ యశోవత్యం భోవతీ రైవతీ సిద్ధవతీ సాధ్య గాంధర్వ వత్యలకవతీ ప్రభృతి పుణ్యపత్తనైః ప్రకాశితే ఇంద్రాగ్ని యమ నిరృతి వరుణ వాయు కుబేరేశ్వర దిక్పాలకైః పాలితే లోకా లోక పర్వతై రావృతే, మహేంద్రమలయ సహ్యశక్తి మద్ధిమవదృక్షవద్వింధ్య పారియాత్ర సప్తకులాచలైః మతంగ హిరణ్య శృంగమాల్యవత్ త్రికూట గంధఋశ్య శృంగనామక పంచదశ పర్వతై శ్చాధిష్ఠితే అంగవంగ కళింగ కాశ్మీర కాంభోజ సౌవీర సౌరాష్ట్ర మగధ మాళవ నేపాళ కేరళ చోళపాంచాల గౌళ మళయాళ సింహళ ద్రావిడ కర్ణాటాంధ్ర లాట దశార్ణ భోజ కుక్కురు కురు గాంధార విదర్భ విదేహ బాహ్లీక బర్బర కేకయ కోసల కుంతల కిరాత శూరసేన సేవన టంకణ కొంకణ మత్స్య మద్ర పార్స్వ ఘూర్జర యాతన జాలాంధ్ర సాల్వచేది సింధు ప్రభృతి వివిధదేశ భాషాభూషణైర్విచిత్రితే గంగా గౌతమీ నర్మదా యమునా సరస్వతీ కృష్ణవేణీ బాహుదా భీమరథీ తుంగభద్రా రేణుకా మలాపహారిణీ కావేరీ కృతమాలా తామ్రపర్ణీ విశోకా కేశకీ గండకీ విచిత్రకా వశిష్ఠా ప్రవరా కాశ్యపీ సరయూసర్వపాపహా కుళాపతా ఫల్గునీ కరతోయా పుణ్యతా ప్రణీతా ప్రభృతి పుణ్యనదీ పవిత్రితే. అయోధ్యా మథురా మాయా కాశీ కాంచ్యవంతికాపురీ ద్వారావతీ ప్రభృతి పత్తనై ర్విరాజితే సగర గుల్మల స్వామి పుష్కరతీర్థయా

కూర్మము ఆదిశేషువు మొదలగువానిపైని అష్టదిగ్గజముల పైని ప్రతిష్ఠింపఁబడిన అతలము వితలము సుతలము తలాతలము రసాతలము మహాతలము అను పాతాళ లోకములకు పైభాగమందున్నట్టి భువి భువము సువము మహము జనము తపము సత్యములను సప్తలోకములకు క్రిందభాగమందున్నట్టియు. మహానాళములవలె నున్న సర్పములకు రాజాధిరాజైన ఆదిశేషుని వేలకొలది పడగల కెంపుల గుంపులచే నింపైనట్టియు ఐరావతము పుండరీకము వామనము కుముదము అంజనము పుష్పదంతము సార్వభౌమము సుప్రతీకను అను అష్టదిగ్గజముల దండములంబోని తొండంబులచే నెత్తంబడినట్టియు. ఉప్పు, చెఱకు, కల్లు, నేయి, పెరుగు, పాలసముద్రములచే నావరించినట్టియు అమరావతి యశోవతి, అంభోవతి. రేవతి, సిద్ధవతి, సాధ్యవతి, గాంధర్వవతి అలకావతి మొదలైన పుణ్యపట్టణములచే ప్రకాశించుచున్నట్టియు ఇందుృఁడు అగ్ని యముఁడు, నిర్భతి వరుణుఁడు, వాయువు, కుబేరుఁడు ఈశ్వరుఁడు అను నీ అష్టదిక్పాలకులచే పాలింప బడి నట్టియు లోకాలోక పర్వతములచే జుట్టఁబడినట్టియు. 1 మహేంద్రము 2 మలయము 3 సహ్యము 4 శక్తివంతము 5 హిమవంతము 6 ఋక్షవంతము 7 మేరువు 8 వింధ్యము 9 పారియాత్రము 10 సప్తకులాచలములు 11 మతంగము 12 హిరణ్యశృంగము 13 మాల్యవంతము 14 కిష్కింధ 15 ఋశ్యశృంగము అను పేరుగల పదునేను మహా పర్వతములచే అధిష్ఠింపఁబడినట్టియు. అంగము. వంగము. కళింగము, కాశ్మీరము, కాంభోజము, సౌవీరము సౌరాష్ట్రము. మహారాష్ట్రము, మగధము, మాళవము, నేపాళము, కేరళము, చోళము, పాంచాళము, గౌళము మళయాళము, సింహళము, ద్రవిడము, ద్రావిడము, కర్నాటము, నాటము, కర్ణాటము, పానాటము, పాండ్యము, పుళిందము, అంధ్రము, హూణము, దశార్ణము, భోజము, కుక్కురుపు, కురువులు, గాంధారము, విదర్భము, విదేహము, బాహ్లికము, బర్బరము, కేకయము, కోసలము, కుంతలము, కిరాతము శూరసేనము, సేవనము, టింకణము, కొంకణము, మత్స్యము, ముద్రము, పార్శ్వము, ఘూర్జరాది సహిత శేషాచల

శ్రీశైలాది పుణ్యాచలై రధిష్ఠితే ఇంద్రద్వీప కశేరు మ్రి గభస్తి నాగ సౌమ్య గంధర్వ చారణ భారతాఖ్య నవ ఖ (మండితే, నవ సహస్రయోజ సైర్విస్తారితే భారత కింపుర . లావృత కురుభద్రాశ్మక రమణక మందహరణ కేతుమాల నామ నవ ఖండ మండితే మహాసరోరుహాకారే పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణ (మండలే లక్షయోజన విస్తీర్ణ జంబూద్వీపే సుమేరునిషధహేమ ట హిమా చలానాం హరివర్షకిం పెరుషవర్షయోశ్చ దక్షిణె, సేతుబంధ ులయ్యాచల యోరుత్తరే సహస్రయోజనవిస్తృతే భరతవర్షే, భ(ఖండే ప్రజా పతిక్షేత్రే దండకారణ్యే, కర్మభూమౌ, అయోధ్యా కా కురుక్షేత్ర గయా ప్రయాగ కాంచీ శ్రీరంగ శ్రీ వేంకటాచలాది పుణ్యక్షేత్రై ర్గంగా యమునా సరయూ నర్మదాది పుణ్యనదీభిశ్చ విరాజితే. సమభూమధ్యరేఖాయాః పూర్వదిగ్భాగే, శ్రీశైలస్య ఆగ్నేయప్రదేశే కృష్ణా గోదావ(కావే) ర్యో ర్మధ్యదేశే. సమస్త దేవ బ్రాహ్మణ సన్నిధౌ, అస్మిన్ కల్యాణమంటపే, పరబ్రహ్మణా నియు స్య సకల జగత్స్రష్టుః పరార్ధద్వయజీవినః కారణబ్రహ్మణః పంచా శ్ద్వత్సరే ప్రథమమాసే, ప్రథమపక్షే ప్రథమదివసే అహ్ని ద్వి యే యామే, తృతీయేముహూర్తే, ప్రథమ ప్రాణాయామే పార్థివ కూర్మకల్ప బ్రహ్మకల్ప వరాహకల్ప సావిత్రి కల్పానాం, షష్ఠే (వరాహకల్పే

యావనము, జాలాంధ్రము, సాల్వము, చేది సింధువతి మొదలగు పలుదేశ భాషాభూపతుల చేత చిత్రితమైనట్టియు, గంగ గౌతమి నర్మద యమున సరస్వతి కృష్ణవేణి బాహుద భీమరథి తుంగభద్ర రేణుక మలాపహారి కావేరి కృతమాల తామ్రపర్ణి విశోకకేశకి గండకి విచిత్రక వసిష్ఠ ప్రవర కాశ్యపి సరయువు సర్వపాపహ కృశావతి ఫల్గుని కరతోయ, పుణ్యత ప్రణీత మొదలగు పుణ్యనదులచే విచిత్రమైనట్టియు, అయోధ్య మధుర మాయ కాశి కాంచి అవంతికాపురి ద్వారావతి మొదలగు పుణ్య పట్టణములచే విరాజిల్లుచున్నట్టియు, సగర గుల్మల స్వామి పుష్కరత్రయసహిత శేషాచల శ్రీశైలాది పుణ్యాచలములచే అధిష్ఠింపబడినట్టియు జంబూప్లక్ష శాల్మలి కుశ క్రౌంచ శాఖ పుష్కరములను సప్తద్వీపములచే దీపింపఁబడినట్టియు, ఇంద్ర కశేరు తామ్ర గభస్తి. నాగ సౌమ్య గాంధర్వ చారణ భారతములను తొమ్మిది వర్షములచే నిండి నట్టియు ప్రత్యేకముగా తొమ్మిది వేల యోజనములచే విస్తరింపఁబడినట్టియు. 1 భారతము 2 కింపురుషము 3 ఇలావృతము 4 కురుభద్రము 5 అశ్మకము 6 రమణము 7 కమందము 8 హరణము 9 కేతుమూలము అను తొమ్మిది ఖండములచే నలంకరింపఁబడి. నట్టియు, దండక వింధ్యక చంపక బదరిక నహుష గుహ దేవదారుకాది మహారణ్యములతో దీర్ఘమైనట్టి మహాపద్మము వంటి యాకారము గల యేఁబదికోట్ల విస్తీర్ణము గల భూమండలమందు లక్షయోజనములు గల జంబూ ద్వీపమందు సుమేరు నిషధ హేమకూట హిమాచలములకును హరివర్ష కింపురుష వర్షములకు దక్షిణ భాగమందు సేతుబంధమునకు మలయపర్వతమునకును ఉత్తరముగా సహస్ర యోజనముల విస్తీర్ణముగల భరతవర్షమందు భరతఖండమందు ప్రజాపతి క్షేత్రమందు దండకారణ్యమందు కర్మభూమియందు సమభూమధ్యరేఖకు పూర్వ దిగ్భాగమందు శ్రీశైలమునకు ఈశాన్య ప్రదేశమందు, కృష్ణా గోదావరులకు మధ్యదేశమందు సమస్త దేవతా బ్రాహ్మణ సన్నిధియందు ఈ కళ్యాణ మంటపమందు పరబ్రహ్మచేత నియోగింపఁబడిన సకల జగత్తులను సృజించిన రెండు పదార్థములు జీవిం

స్వాయంభువస్వారోచిషోత్తమతామసరైవతచాక్షుష సూర్యాఖ్య బ్రహ్మ
రుద్రదక్షసావర్ణ్య భౌచ్యచతుర్దశమన్వంతరే మధ్యగత సప్తమ వైవస్వత
మన్వంతరే శ్రీమదాది విష్ణుమత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ వామన
భార్గవరాఘవ కృష్ణ బౌద్ధ కల్కి దశావతారేషు నవమ
బౌద్ధావతారే అష్టావింశాతితమే మహాయుగే ద్వాదశ షష్టావింశతి
సహస్ర పరిమితే కృతయుగేయాతే ద్వాదశలక్ష షణ్ణవతి సహస్ర పరి
మితే త్రేతాయుగే చ యాతే అష్టలక్ష సహస్ర చతుష్షష్ఠి సహస్ర పరి
మితే ద్వాపరయుగే యాతే చతుర్లక్ష ద్వాత్రింశత్సహస్రపరిమితే కలి
యుగే ప్రథమపాదే యుధిష్ఠిర విక్రమార్క శాలివాహన విజయాభినందన
నాగార్జున కులషట్చకేషుమధ్యే తృతీయే శాలివాహనశకే ప్రభవాదిషష్టి
సంవత్సరే, మధ్యేవర్తమానవ్యావహారిక చంద్రమానేన అముక సంవత్సరే
అముకాయనే, అముకఋతౌ, అముకమాసే .... పక్షే. తిథౌ ....
వారే-ఇదానీం అనాద్యవిద్యావాసనయా సంసారచక్రేఽస్మిన్
మహతి నానాయోనిషు జనిత్వా కేనాపి భాగ్యవిశేషేణేదానీం మనుష్య
విశేషం ప్రాప్తవతో మమ జన్మ ప్రభృత్యేతత్క్షణపర్యంతం
మనోవాక్కాయ కర్మభిః జ్ఞానతోఽజ్ఞానతః కృతానాం మహాపాతకోప
పాతకాదీనాం నవవిధానాం పాపానాం సద్యః అపనోదనద్వారా
పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షి మండలపర్యంతం కృత

చిన కారణబ్రహ్మయొక్క పంచాశత్తమవత్సరమందు ప్రథమ మాస మందు ప్రథమ పక్షమందు ప్రథమ దివసమందు పగటివేళ రెండవ జామున మూడవ ముహూర్తమందు మొదటి ప్రాణాయామ కాలమందు, పార్థివకల్ప, కూర్మకల్ప, బ్రహ్మకల్ప, వరాహకల్ప శ్వేతవరాహకల్ప ప్రళయకల్ప సావిత్రికల్పముల మధ్యయందలి శ్వేత వరాహకల్పమందు, స్వాయంభువ స్వారోచిషోత్తమతామసరైవత చాక్షుష, సూర్యాగ్ని బ్రహ్మ రుద్ర దక్షరౌచ్య భౌచ్య చతుర్దశ మధ్యంతరముల మధ్యనున్న యేడవ వైవస్వతమన్వంతరమందు శ్రీమదాది విష్ణువు యొక్క మత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ వామన భార్గవ రాఘవ కృష్ణ బౌద్ధ కలికి దశావతారములందలి తొమ్మిదవ దగు బౌద్ధావతారమందు అష్టావింశతితమ మహాయుగము నందు పదునేడు లక్షల ఇరువై యెనిమిదివేల పరిమితిగల కృతయుగము గడువగా పన్నెండు లక్షల తొంబది యాఱువేల సంవత్సరములు పరి మితి గల త్రేతాయుగము గడువఁగా ఎనిమిది లక్షల అరువదినాలుగువేల సంవత్సరములు పరిమితి గల ద్వాపరయుగము గడువగా నాలుగు లక్షల ముప్పదిరెండువేల సంవత్సరముల పరిమితి గల కలియుగమందు మొదటి పాదములో యుధిష్ఠిర విక్రమార్క శాలివాహన విజయాభి నందన నాగార్జున కుల షట్కములందు మూడవదియగు శాలివాహన శకమందు ప్రభవ మొదలగు నఱువది సంవత్సరములలో నేటి వ్యవహార మందున్న చాంద్రమానమందు ఈ సంవత్సరమున అయనమున .... ఈ ఋతువులో.... ఈ మాసములో. .. ఈ పక్షమున తిథియందు .... వారమందు ఇప్పుడు అనాదినుండియున్న యవిద్యావాసనచేత నీమహా సంసార చక్రమందు అనేకవిధములైన జన్మములఁబుట్టి ఏదో యొకానొక గొప్ప యదృష్టముచేత నిప్పుడు విశేషమగు మనుష్యజన్మము పొందిన నాకు పుట్టినది మొదలు ఈ నిమిషమువఱకు మనస్సుచేతనుగాని వాక్కు చేతను గాని కర్మలచేతఁగాని తెలిసిగాని తెలియకగాని చేసిన మహా పాత కములు ఉపపాతకములు మొదలైన తొమ్మిది విధములైన పాపములు పోవుటద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీతికొరకు గంగయందలి యిసుక

రాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక వాలుకావ కర్షేణ సర్వరాశ కర్ష
సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాస సిద్ధ్యర్థం, తిలైఃసూర్యమండల పర తం
కృతరాశేర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక తిలాపకర్షక్రమేణ సర్వ శ్వ
ఖకర్ష సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం, యవైర్గ్రహ డల
పర్యంతం కృతరాశే ర్వర్ష సహస్రావసానే ఏకైక యవాపకర్ష ణ
సర్వ....ర్థం, మాషైర్ధ్రువ మండల .... ఏకైక మాషాపకర్ష . ర్థం
పంచాశద్గవ్యూతిగణనాసమ్మిత దేశే వృషలోమభిర్నక్షత్రమండ ....
ఏకైక లోమాపకర్ష .... ర్థం త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమాతిరాత్రాప్తో ర్యమ
సాంతపన వాజపేయ పౌండరీ కాశ్వమేధాది శతక్రతు పుణ్య వా
ప్త్యర్థం, మయా సహ దశ పూర్వేషాం దశాపరేషాం మధ్యం నాం
పితౄణాం నరకాదుత్తీర్య శాశ్వత బ్రహ్మలోక నివాససి ర్థం.
స్వగృహోక్తప్రకారేణ సాలంకృత సహిరణ్యోదక కన్యాప్రదా నం
కరిష్యే॥

—: ఇతి మహాసంకల్పః :—

శ్లో॥ కన్యాం కనకసంపన్నాం కనకాభరణై ర్యుతామ్.
దాస్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మలోకజిగీషయా,
కన్యే మ మాగ్రతో భూయాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వయోః
కన్యే మే సర్వతో భూయా స్త్వద్దానా న్మోక్ష మాప్నుయాం.

రేణువులచేత సప్తర్షి మండలము వఱకు ప్రోగుపడిన రాశినుండి వేల కొలది సంవత్సరములు గడచిన పిదప నొక్కొక్క రేణువుచొప్పున తగ్గి పోగా సర్వమైన రాశి యయిపోవువఱకు బ్రహ్మలోకమందు నివాసము సిద్ధించుటకొఱకు, నువ్వులచే సూర్యమండలమువఱకు ప్రోగుపడిన రాశి నుండి వేలకొలది సంవత్సరములు గడచిన పిదప నొక్కొక్క నువ్వుగింజ చొప్పున తగ్గిపోఁగా సర్వమైన రాశి యయిపోవువరకు బ్రహ్మలోక మందు నివాసము సిద్ధించుటకొఱకు, యవ వడ్లగింజలచేత గ్రహ మండలము వఱకు ప్రోగుపడిన రాశినుండి వేలకొలది సంవత్సరములు గడచిన పిదప ఒక్కొక్క వరిగింజ చొప్పున తగ్గిపోఁగా సర్వరాశి యయి పోవువఱకు బ్రహ్మలోకమందు నివాసము సిద్ధించుట కొఱకు.... మినుముల చేత ధ్రువమండలము వఱకు .... ఒక్కొక్క మినుముగింజ .... సిద్ధించుట కొఱకు నూఱుకోశముల దూరదేశమందు ఎద్దు పెండ్రికలచేత నక్షత్ర మండలము వఱకు ఒక్కొక్క పెండ్రిక చొప్పున .... సిద్ధించుట కొఱకు అగ్నిష్టోమము, అతిరాత్రము అప్తోర్యామము, సాంతపనము వాజ పేయము, పౌండరీకము, అశ్వమేధము మొదలగు నూఱుయజ్ఞముల పుణ్య ఫలముకంటె మూడురెట్లు ఫలము సిద్ధించుటకు నాతో కూడ పదితరముల వఱకు పూర్వులైనట్టి పదితరములు తరువాతి వారైనట్టియు నా వంశపు తల్లిదండ్రులకు నరకమునుండి తరింపజేసి శాశ్వతముగా బ్రహ్మలోక మందు నివాసము సిద్ధించుటకొఱకు స్వగృహమందు చెప్పబడిన రీతిగా అలంకారముతోడను బంగారముతోడను ఉదకముతోడను కన్యామహాదాన మును చేయుదును.

ఇది మహాసంకల్పము

అ॥ బంగారుకల కన్యను, భూషలుగల్గుదానిని
విష్ణువా నీకు నర్పింతు బ్రహ్మలోకము చేరఁగన్,

అ॥ నిల్పుమోకన్య నాముందు నిల్వు మోదేవి! యుండునాదరిన్
ఓ కన్యయెల్లెడనుండు, నిన్నిచ్చి మోక్షమొందెదన్.

విశ్వంభర స్సర్వభూతా స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః,

ఇమాం కన్యాం ప్రదాస్యామి పితౄణాం తారణాయ వై.

కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే.

ప్రయతోహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే.

పునః కన్యావర గోత్రనామన్యుక్త్వా, చతుస్సాగర పర్యంతం భవంతు న ప్త్రీం - పౌత్రీం - పుత్రీం - నామ్నీం కన్యాం. న ప్త్రే పౌత్రాయ-పుత్రాయ-వరాయ. తుభ్యం ప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్ర పాదయామీతి సహిరణ్యం కన్యా హస్త ముదకపూర్వం వరప దద్యాత్.

సాలంకృత హిరణ్యోదక కన్యా మహాదానం తుభ్యమ సంప్రదదే నమమ. వరః దేవస్య త్వేతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్.

దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే, అశ్వినోర్బాహుభ్యాం. పు హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి.

రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి దక్షిణే ప్రజాపతయే కనా తేనామృతత్వ మశ్యాం వయో దాత్రే మయో మహ్య మస్తు ప్ర గహీత్రే.

బ్రహ్మ క ఇదం కస్మా అదాత్, కామః కామాయ, కా దాతా, కామః ప్రతిగ్రహీతా, కామగ్ం సముద్ర మావిశ, కామేన ప్రతిగృహ్ణామి.

విశ్వంభరుండు భూతంబుల్, దేవత లెల్లరు సాక్షిగా
కన్యాదానంబు చేయుదున్, పితరులు తరింపఁగా॥ 30

సాలంకృత కన్య సాధ్వీ్య. సుశీలుఁడౌ సుబుద్ధికిన్
శ్రద్ధతో నేను నర్పింతు, ధర్మకామార్థ సిద్ధికై॥ 31

ప్రీతురాలిని.... పుత్రిని. . .పేరుగల. . .కన్యను ప్రపౌత్రునికొఱకు. . పౌత్రునికొఱకు. . . పుత్రునికొఱకు . . వరునికొఱకు. . . నీకొఱకు సంతాన ప్రాప్తిరూప కర్మల కొఱకు ఇచ్చెదను (అని బంగారముతోఁ గూడిన కన్యాహస్తమును వరునిచేతి కివ్వవలయును.) అలంకారములు బంగారము నీళ్ళు వానితోఁగూడిన కన్యామహాదానమును నీ కొఱకు నేను దానము చేయుదును. ఇంక ఇది నాది కాదు. (వరుఁడు దేవస్యత్వా అను మంత్రముచే కన్యను ప్రతిగ్రహింపవలయును.) 32, 33

మం॥ ఓ ద్రవ్యమా! ప్రేరకుఁడగు దేవునియొక్క ప్రేరణచే అశ్వినీ దేవతల బాహువులచేతను పూషన్ అను దేవతయొక్క హస్తముల చేతను నిన్ను గ్రహింతును. 34

మం॥ ఓ రక్షణదేవీ! రాజైన వరుణుఁడు కన్యయగు నిన్ను ప్రజాపతికొఱకు తీసికొనిపోవుఁగాక. (దేవతల కర్పించి గ్రహించుటకే) అందుచే నేను అమృతత్వమును పొందుదును. దానము చేయువాని కది పక్షిరూపముగా నుండుఁగాక. ప్రతిగ్రహీత యయిన నా కది సుఖమై యుండుగాక. 35

మం॥ బ్రహ్మ బ్రహ్మకొఱకు దానిని ఇచ్చెను. కామమె కామాభిలాషికిచ్చెను. కామమె దాత కామమె ప్రతిగ్రహీతయును ఓ ప్రజా

కామైతత్తే, ఏషా తే కామ దక్షిణా, ఉత్తాన స్త్వాంగి
ప్రతిగృహ్ణాతు. ఇతి కన్యాం ప్రతిగృహ్ణీయాత్, తతఃకన్యాదాన స
ణ్యార్థం వరదక్షిణాం – న మమ తతః. గోదాన భూదాన సాలగ్రా
దానాది షోడశ మహాదానాని కుర్యాత్, తతః లోకాచారక్రి
యథాశక్తిదానాని కుర్యాత్.

స్వస్తీతి ప్రతివచనం. ధర్మేచ-అర్థేచ - కామేచ – నాతిచ
వ్యేతి దాతావదేత్. నాతిచరితవ్యా–నాతిచరామితి వరః ప్రత్యు
నాతిచరామి.

తతో వివాహవేదికాయాం-ఏవం = ర్థం గృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాప
కరిష్యే. అనంతరం సుముహూర్తః। తతః లోకాచారక్రమేణ మ
ళాష్టకాని పఠిత్వా.

తదేవ లగ్నం సుదినం తదేవ తారాబలం చంద్రబలం తదేవ,
విద్యాబలం దైవబలం తదేవ లక్ష్మీపతే ఽంఘ్రియుగం స్మరామి

శ్రీదేవీతనయో శివ స్సుఖకరో మిత్రః శశీ కంపనః.
సర్వేతే మునయోఽచలా దశదిశ స్సర్పా మృగేంద్రాః ఖగాః.
నద్యః పుణ్యసరోవరాణి దితిజా స్థీర్థాని కంజాసన
శ్ఛందోవహ్న్యమరానదాజలధయః కుర్వంతువాం మంగళమ్.

సావధానం సుముహూర్తే - దైవజ్ఞో ఘటికాయంత్రేణ ముహూ
సమ్యగవలోక్య-నక్షత్రమార్గ మవలోక్య.

పతీ! కామ సదృశమగు సముద్రమును ప్రవేశింపుము. ఓ ద్రవ్యమా! కోరికతో నిన్ను గ్రహించుచున్నాను.

మం॥ ఓ కోరికా! ఇది నీదే. ఓ కోరికా! ఈ దక్షిణ నీకే అంగిరసగోత్రుఁడగు ఉత్తాన ఋషి నిన్ను గ్రహించుఁగాక. (అని కన్యను ప్రతిగ్రహింపవలయును.)

కన్యాదాత :- కన్యాదానము ధర్మయుక్త మగుటకొఱకు దక్షిణ లిచ్చుచున్నాను. ఇంక ఇది నాకు కాదు.

(పిదప గోదానము భూదానము సాలగ్రామదానము మొదలగు షోడశ మహాదానములను చేయవలయును. పిదప లోకాచారముననుస రించి యథాశక్తిగా దానములు చేయవలయును. "స్వస్తి" అని ప్రతి 37
వచనము....

ధర్మమందు అర్థమందు కామమందు ఈమె అతిక్రమింపఁబడరాదు (అని వరునిగూర్చి కన్యాదాత పలుకవలయును.)

కన్యాదాత :- ఈమె నీచే అతిక్రమింపఁబడరాదు.

వరుఁడు :- అతిక్రమింపను. 38

పిదప వివాహ వేదికయందు గృహాగ్ని ప్రతిష్ఠాపన చేయుదును.

వరుఁడు :- ప్రాణాయామము చేసి నేను జేసిన పాపముల క్షయము

అనంతరము సుముహూర్తము పిదప లోకాచార క్రమముగా 39
మంగళాష్టకములు చదివి

సుదినంబున లగ్నమదే, తారాచంద్రబలాలవే
విద్యాదైవ బలాలవే, విష్ణూ! నీ కాళ్ళు మొక్కెదన్. 40

శ్రీదేవి కొడుకు సుఖకరుండైన శివుఁడు సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, వాయువు మునులెల్లరు, భూమి దశదిశలు సర్పములు ఇంద్రుఁడు అగ్ని దేవతలు నదములు, సముద్రములు, మీకు మంగళము 41
ఇచ్చుఁగాక.

సావధానమైన ముహూర్తమందు జ్యోతిష్కుడు గడియారమున 42
ముహూర్తము సరిగా జూచి నక్షత్రమార్గమును జూచి.

అథ చూర్ణికా.

స్వస్త్యష్టాశీతిసహస్రాణాం, ద్విజగురు దైవత్యానాం, సమస్త జగదాధార మహామండూకకూర్మ యజ్ఞవరాహ శేషపృథివీనాం పురందర పావక యమ నిర్‌‌ఋతి వరుణ వాయు కుబేర ఈశానా ద్యష్ట దిక్పాలకానాం, జలజభవ హరముఖ్య దేవగణానాం నారద విశ్వామిత్ర పరాశరాత్రి వాల్మీకి గౌతమ భృగు వ్యాసాది మహర్షీణాం, సీతారుంధత్యహల్యా ద్రౌపదీ తారా మండోదరీ పాంచాలీ దమయంత్యాది మహాపతివ్రతానాం, హరిశ్చంద్ర నల కార్తవీర్య విక్రమార్క భోజరాజాది పుణ్యపురుషాణాం, గంగా నర్మదా తుంగభద్రా మలాపహారిణీ శ్రీకృష్ణవేణీ గోదావరీ భీమరథ్యాది మహానదీనాం, జంబూ నింబ కదంబ చూత క్రముక నారికేళ ఖర్జూర ధాత్రీ దాడిమ్యాది ఫల వృక్షాణాం. పున్నాగ జాతివకుళ కేతకీ చంపక మల్లికా మాధవీ మాలత్యాది వివిధ కుసుమానాం, కస్తూరీ కుంకుమాగరు గోరోచనాది సుగంధానాం, అపరిమిత కనక కలశ కన్యకా గృహమేధి కవీశ్వర వీణాదివాద్య మేఘధ్వనీనాం, అయోధ్యా కాశీ పురుషోత్తమ రామేశ్వరాది పుణ్యనగరీణాం, శ్రీశైల వింధ్య హిమాచల గోవర్ధన కైలాసాది మహాశైలానాం, తర్క మీమాంసా న్యాయ వైశేషిక భాట్ట

చూర్ణిక

స్వస్తి శుభమగుంగాక, ఎనుబది యెనిమిదివేల ద్విజ గురుదేవత కును, సమస్త జగముల కాధారమైన మహామండూక కూర్మ యజ్ఞ రాహ శేష పృధివులకును, ఇంద్రుండు అగ్ని యముండు నిరృతి వరు ండు వాయువు కుబేరుండు ఈశ్వరుండు అను అష్ట దిక్పాలురకును, బ్రహ్మ ష్ణు మహేశ్వరులు మొదలైన దేవగణములకును, నారదుండు విశ్వా మిత్రుండు పరాశరుండు అత్రి వాల్మీకి గౌతముండు భృగువు వ్యాసుండు మొదలైన మహర్షులకును, రాముండు శిబి రంతిదేవుండు పృథువు మరుత్తు భగీరధుండు భరతుండు శశిబిందువు గజుండు అంబరీషుండు దిలీపుండు పరశురాముడు బలరాముండు మొదలైన షోడశ చక్రవర్తు లకును, కార్తవీర్యార్జునుండు సగరుండు పురూరవుండు పురుకుత్సుండు నలుండు హరిశ్చంద్రుండు అనుపేరుగలషట్చక్రవర్తులకును, సీత అరుంధతి అహల్య ద్రౌపది తార మండోదరి పాంచాలి దమయంతి మొదలైన మహా పతివ్రతలకును, విక్రమార్కుండు భోజుండు మొదలైన పుణ్య పురుషులకును, గంగ నర్మద తుంగభద్ర మలాపహారిణి శ్రీకృష్ణవేణి గోదావరి భీమరధి మొదలైన మహానదులకును నేరేడు నిమ్మ కడిమ మామిడి పోక కొబ్బరి ఖర్జూరము ధాత్రి దానిమ్మ మొదలగు ఫల వృక్షములకును, పున్నాగము జాజి పొగడ మొగలి సంపెంగ మల్లె మాధవి మాలతి మొదలగు పలురకములైన పువ్వులకును, కస్తూరి కుంకుమపువ్వు అగరువు గోరోచన మొదలగు సుగంధములకును, అపరిమిత కనక కలశములు గల కన్యకాగృహ మేధి కవీశ్వర వీణాది వాద్య మేఘధ్వనులకును, అయోధ్య కాశీ పురుషోత్తమము రామేశ్వరము మొదలగు పుణ్య పట్టణములకును, శ్రీశైలము వింధ్యము హిమా చలము గోవర్ధనము కైలాసము మొదలగు మహా పర్వతములకును, తర్కము మీమాంస న్యాయము వైశేషికము, భాట్ట ప్రాభాకరము

ప్రాతిశాఖాకర వ్యాకరణాది షట్ఛాస్త్రాణాం. ఋగ్యజుస్సామాథర్వణ వేదానాం, లగ్న హోరా ద్రేక్కాణ అవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదశాంశకానాం. నిరంతర మనుకూలా శ్శోభనాః. అస్య.... ముహూర్తస్య తిథిం సువారం సునక్షత్రం సుయోగం సుకరణం సుచంద్రతారాబలం అనుకూలం శుభశోభనా స్సర్వేగ్రహా సునక్షత్రా శ్శుభై కాదశస్థాన ఫలదా స్సుప్రీతా స్సుముహూర్తా 43
స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥

చూర్ణికా సమాప్తా

ధ్రువంతే రాజా వరుణో ధ్రువం దేవో బృహస్పతిః ధ్రువం త ఇంద్ర శ్చాగ్నిశ్చ రాష్ట్రం ధారయతామ్ ధ్రువం ధ్రువేణ హవిషా తస్మై దేవా అధిబ్రవన్ అయంచ బ్రహ్మణస్పతిః॥

ధ్రువా ద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ ధ్రువం విశ్వ మిదం జగత్ ధ్రువాః పర్వతా ఇమే ధ్రువో రాజా విశామయం ఇహైవైధి మావ్యథిష్ఠాః పర్వత ఇవవిచావలిః ఇంద్ర ఇవేహధ్రువ స్తిష్ఠ ఇహరాష్ట్రం ధారయ అభితిష్ఠ పృతన్యతః అధరేసంతు శత్రవః ఇంద్ర ఇవ వృత్రహా తిష్ఠ అపః క్షేత్రాణి సంజయన్ ఇంద్ర ఏణమదీ ధరత్ ధ్రువం ధ్రువేణ 4
హవిషా తస్మై దేవా అధిబ్రవన్ అయంచ బ్రహ్మణస్పతిః॥

్యాకరణము అను షట్ఛాస్త్రములకును, ఋగ్వేదము యజుర్వేదము సామవేదము అథర్వణవేదము అనువేదములకును, లగ్న హోర ద్రేక్కాకరణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదశాంశ కములకును నిరంతరము అనుకూలములై శుభములై శోభనములై ఈ ముహూర్తమునకు మంచి తిథిని మంచివారమును మంచి నక్షత్రమును సుయోగమును సుకరణమును మంచి చంద్రతారాబలమును అనుకూలముగా జేసి శుభములై శోభనములై మంచి నక్షత్రములతో గూడిన సర్వగ్రహములు శుభమైన యేకాదశ స్థాన ఫలము నిచ్చునవై వరము నిచ్చునవై ప్రీతిపొందినవై యగుఁగాక. సుముహూర్తములు సుప్రసన్నములై వరము నిచ్చుచున్నవై యగుఁగాక. 43

ఇది చూర్ణిక

(సుముహూర్తమందు వధూవరుల తలమీద జీలకఱ్ఱతోఁగూడిన బెల్లమును ఉంచవలయును)

రాజైన వరుణుఁడు నీకు ధ్రువపదము నిచ్చుఁగాక దేవుఁడైన బృహస్పతి నీకు ధ్రువపదమునిచ్చుఁగాక. నీ రాష్ట్రమును ఇంద్రాగ్నులు ధ్రువముగా ధరింతురుగాక ధ్రువమైన హవిస్సుచేత ధ్రువపద మగుఁగాక దేవతలు ఆవనికిట్లు అనిరి. ఇతఁడే బృహస్పతి ఆకాశము ధ్రువమైనది. భూమి ధ్రువమైనది ఈ సమస్త ప్రపంచము ధ్రువమైనది. ఈ పర్వతములు ధ్రువమైనవి ఈ పక్షిరాజు ధ్రువమైనవాఁడు. ఇక్కడే వృద్ధి పొందుము. వ్యథ పొందకుము. పర్వతమువలె చలింపక యుండుము. ఇక్కడ రాష్ట్రమును ధరింపుము. నీవు ముందుగా నుండుము. నీ శత్రువులు క్రిందుగా నుందురుగాక. ఇంద్రునివలె శత్రుహంతవై యుండుము. వృత్రహంతయైన ఇంద్రునివలె నుండుము నీళ్ళను క్షేత్రములను వృద్ధిపొందింపఁజేయుచు ఇంద్రుఁడు దీనిని ధరించెను. ధ్రువమైన హవిస్సుచేత ధ్రువముగా నుండువుగాక. బ్రహ్మణస్పతి యితఁడే 44

అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు

తతః సుముహూర్తే కన్యాం దృష్ట్వా॥ 45

చక్షుషి ఉపసగృహ్య ఆభ్రాతృఘ్నీమితి జపిత్వా । ఆభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే ఇన్ద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యం తామస్యై సవిత స్సువ॥ 46

అఘోరచక్షు రితి సమంత్రయత।

అఘోరచక్షు రపతిఘ్న్యేధి శివాపతిభ్యః సుమనా సువర్చా జీవసూ ర్దేవ కామా స్యోనా శంనో భవ ద్విపదే శం చతుష్పదే॥

(ఆవరణవస్త్రమపాస్య) అత్ర వరవధ్వౌ సంకల్పయతః

పునః ప్రాణానాయమ్య॥ ఓమ్ భూః.... శుభతిథౌ అవయోర్ధం పత్యోః ఆయుర్వర్చోయశోబలాభివృద్ధ్యర్థం — అవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని ప్రజా శ్చోత్పాదయితవ్యాః॥ ఉత్పాదయావః॥ 47

అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయా చాంగుళ్యా దర్భాగ్రం సంగృహ్యేదమహమితి తస్యా భ్రువోరంతరం దర్భేణ సమ్మృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ — ఇదమహం యాత్వయి పతిఘ్న్యలక్ష్మిస్తాం నిర్దిశామి॥ 48

ఈ ముహూర్తము సుముహూర్త మగుఁగాక.

(పిదప సుముహూర్తమందు కన్యనుంచి, కనులు మూసికొని తృష్ణీం అని జపింపవలయును.) 45

ఓం వరుణ! నీవు ఈమెకు సోదరులను జంపనట్టి లక్ష్మినిమ్ము, హస్పతీ! నీవు ఈమెకు భర్తనుజంపని లక్ష్మినిమ్ము, ఓ ఇంద్రుఁడా! కు పుత్రులను జంపని లక్ష్మిచిమ్ము. ఓ సవితా! నీవును ఈమెకు క్ష్మినిమ్ము. 46

(అఘోర చక్షుః అను మంత్రముతో కన్యను చూడవలెను.)

ఓ వధువా! భయంకరమగు కన్నులు లేని దానవై భర్తను ం దానవై భర్తకు మఱదులకు శుభముకూర్చుము, ప్రసన్నమైన స్సు గలదానవై సువర్చస్సు గల దానవగుము. జీవించిన సంతాన గనుచు దైవ పూజ చేయుచు ప్రశస్తురాలవై నా బంధువులకు శుసంపదకు సుఖము గూర్చుదానవై యుండుము. (అడ్డగా న తెరను తీసివైచి) వధూవరులిట్లు సంకల్పింతురు. (తిరిగి ప్రా ణము చేసి) ఓం భూః....శుభతిథియందు దంపతులమైన మన యిద్దఱకు ంవు వర్చస్సు యశస్సు బలము అభివృద్ధి పొందుట కొఱకు మన రము కర్మలుచేయవలయును. సంతానమునుగూడ గనవలయును నమును గనుదము (బొటనవ్రేలితో మధ్య వ్రేలికి ప్రక్కనుండు తోను ధర్భను పట్టుకొని "ఇదమహం" అను మంత్రముతో కనుబొమ్మలను మధ్యభాగమును ఆ ధర్భచే తుడిచి పడమరగా చేయ వలయును.) 47

ఇదిగో నేను నీయందున్న భర్తను జంపునట్టి ఆ లక్ష్మిని ట్టుచున్నాను. 48

అవ ఉపస్పృశ్య ॥ జీవాగ్ం రుదన్తీతి నిమిత్తే జపితాః॥

జీవాగ్ం రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితం దీధియు ర్నరః వామంపితృభ్యోయ ఇదగ్ం సమేరిరే మయేః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే॥

యుగ్మాన్విప్రాన్ వ్యక్షతూక్రిర మితిస్నానీయాధ్యైః పేషయేత్॥ 49

వ్యక్షతూక్రిర ముదచన్త్వాపః ఆఽస్యై బ్రాహ్మణా స్నపనగ్ం హరన్తు అవీరఘ్నీ రుదచన్త్వాపః॥

అర్యమ్ణ ఇతి యజుషా॥ అర్యమ్ణో అగ్నిం పరియన్తు క్షిప్రం ప్రతీక్షన్తాగ్ంశ్వశ్రో దేవరా శ్చ॥ 50

ఖేఽనస ఇతి తస్మిన్దక్షిణ బహిర్యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య ఖేనః ఖేరథః ఖేయుగస్య

(నీరు స్పృశించి) "జీవాగ్ంరుదంతీ" అనుదానిని జపించి

జీవించిన యీ కన్యను గూర్చి కష్టములేని కాలమున (వియోగ కాలము వచ్చినదని) తల్లి దండ్రుల బంధువులు ఏడ్చుచున్నారు. హర్ష కాలములో ఏడ్చుట వ్యత్యాసముగా నున్నది. ఈ బంధుజనులు దీర్ఘ కాలము వరకు నుండు మా భావి సంబంధమును ధ్యానింతురుగాక. ఈ వివాహ కర్మను ప్రవర్తింపఁజేయు నీ తలిదండ్రులకు సంతాన వాంఛయును, కన్యయొక్క యాలింగన వలన సుఖమును అగుఁగాక.

(చేరిన విప్రులను "వృక్షతూక్ప్రరం" అను మంత్రముతో స్నాన జనమునకై పంపవలయును.) 49

నీటియందలి క్షారత్వము పోవుఁగాక, నీరు పైకి వచ్చుఁగాక. బ్రాహ్మణులు స్నానార్థమై నీరు తెత్తురుగాక, నీరు వీరులైన పుత్రులను జంపక పోవుగాక.

(అర్యమ్ణ అను యజుస్సుచే కన్య తలమీఁద దర్భలతో జేసిన చుట్ట నుంచి)

సూర్యుని దయవలన శీఘ్రముగా మా యిరువురి యత్తలును మామలును సోదరులును ఈ వివాహాగ్ని చుట్టునుండి మమ్ము చూతురు, గాక. 50

(శేఅనస అను మంత్రము చదివి ఆ చుట్టయందు వెలుపలి కాడి యొక్క కుడి రంధ్రము నుంచి)

శచీవతే అపాలా మిన్ద్రతి౹ః పూత్వ్యీ కర తూస్సర్య వర్చసమ్

శం తే హిరణ్య మితి సువర్ణం చిద్భోఽంతర్ధాయ॥

శంతే హిరణ్యగ్ం శ ముసన్త్వావ శ్శంతే మేధీ భవతు శ
యుగస్య తృద్మ శంత ఆప శ్శతపవిత్రాభవ న్త్వథాపత్యా తన్వగ్
సగ్ంస్పృజస్వ॥

హిరణ్యవర్ణా ఇతి పంచభిస్స్నాత్వా వయిత్వా॥

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రిముర్ హిత్వాఽవ
మాపః శతం పవిత్రా వితతా హ్యాసు తాభిష్ట్వా దేవస్సవితా పునా

* ఓ శచీపతీ! యింద్రా! నీవు బండిరంధ్రము నందును రథముయొక్క రంధ్రమందును కాడి రంధ్రమందును మూడుసార్లు నీటిని పవిత్రము చేసి అపాల యను కన్యను సూర్యవర్చస్సు గల దానినిగాఁ జేసితివి. అట్లే ఈమెను గూడఁ జేయుము.

(శంతే సువర్ణం అను మంత్రముచే కాడిచిల్లులో బంగారమును గప్పి)

ఈ బంగారము నాకు సుఖకరమగుఁగాక. నీళ్ళు నాకు సుఖకరమగుఁగాక. కళ్ళయందలి పశువుల కట్టు కట్టు నీకు సుఖకరమగుఁగాక. కాడి రంధ్రము నాకు సుఖకరమగుఁగాక. పెనిమిటినైన నాకు సుఖము గలుగుఁగాక. వందలకొలఁది మందిని పవిత్రము చేయు నీళ్ళు నాకు సుఖకరమగుఁగాక. పతినైన నాతో నీ శరీరమును జేర్పుము. 52

(హిరణ్యవర్ణాః అను మంత్రము లైదింటిచే నొకసారి స్నానము (చేయించి)

బంగారు రంగు కలిగిన పరిశుద్ధములైన పవిత్రము చేయుచున్న నీళ్ళు ప్రవహించుచున్నవి. పాపమును పోఁగొట్టి పవిత్రములైన అనేక తీర్థములు ఈ నీటియందున్నవి. ఓ కన్యా! ప్రేరకుఁడైన దేవుఁడు వాటిచే నిన్ను పవిత్రురాలను జేయుఁగాక.

---

* కుష్ఠ రోగము గల అపాల అనునామె పెండ్లి కాక యింద్రుని పూజించెడిది. ఒకనాఁడు స్నానమునకు పోయి నదిలో కొట్టుకొనిపోయి అందులో కొట్టుకొనివచ్చు సోమలతను కొరికి ఆ రసమును యింద్రుని కర్పించెను. అది త్రాగి యింద్రుఁడు బండిరథము కాడి రంధ్రములందు నీటిని వెడలించి వాటితో మూఁడుసార్లు శుద్ధిచేసి సూర్యుని వర్చస్సు గల దానిగాఁ జేసెనని "కన్యనాయతి" అను వర్గములో బహ్వృచులు చెప్పుచున్నారు.

హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యపోయాస్వ
యాఅగ్నిం. గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆప శ్శగ్గ్ స్యోనాభ
యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యానృతే అవపశ్య
నామ్ యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భ
యాసాం దేవా దివి కృణ్వ న్తి భక్షం యా అ న్తరిక్షే బహుధా నివి
యా అగ్నిం గర్భం దధిరే సువర్ణా స్తా స్త ఆపశ్శగ్గ్స్యోనా భ
శివేన త్వా చక్షుషా పశ్య న్త్వాప శ్శివయా తన్వోప స్పృశన్తు త్వచం
ఘృతశ్చ్యు త శ్శుచయో యాః పావకా స్తా స్త ఆప శ్శగ్గ్ స్యో
భవన్తు॥

పంచభి స్సకృత్స్నపయతి. పరి త్వేత్యహతవాసో
మాచ్ఛాద్య॥

పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా భవన్తు విశ్వతః వృద్ధాయు వ
వృద్ధయో జుష్టా భవన్తు జుష్టయః॥

"మాంగల్యతంతు" నేతి మంగళసూత్రం కంఠే బధ్నీయాత్॥

ఆశాసానే త్యాసీనాం యోక్త్రేణ సన్నహ్యతి :- అచమ్య
ఓమ్భూః శుభతిథౌ అనయోర్దంపత్యోః ఆయుర్వర్చోయశో బ
వృద్ధ్యర్థం సంపూర్ణ వర్ష శతపర్యంతం సుఖేన జీవనసిద్ధ్యర్థం యో
మాంగళ్యపూజాం కరిష్యే. అథ యోక్త్ర మాంగల్యపూజాంకు రా

ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగ్ం సౌభాగ్యం తనూమ్ అ
రనువ్రతా భూత్వాసన్న హ్యే సుకృతాయకమ్॥

మం॥ బంగారు రంగు కలిగిన శుద్ధములైన పవిత్రముచేయు నీళ్ళు ప్రజాపతికిని ఇంద్రునికిని స్థానమైన నీళ్ళు గర్భమున అగ్నిని దాల్చిన నీళ్ళు నానారూపములైన ఆ నీళ్ళు మాకు కళ్యాణ కరములగు గాక.

మం॥ రాజగు వరుణుడు జనుల సత్యాసత్యముల వివేచన చేయుచు వేని మధ్య నుండెనో యట్టి నీళ్ళు మధువును గురిపించునవియును నిర్మలములును పవిత్రములును అగు నీళ్ళు మాకు కళ్యాణకరములగు గాక.

మం॥ వేనిని దేవతలు స్వర్గమందు భక్షింతురో ఏవి యాకాశమున వివిధముగా నున్నవో ఏవి నీటితో భూమిని దడపుచున్నవో అట్టి స్వచ్ఛమగు నీళ్ళు మాకు కళ్యాణ కరములగు గాక.

మం॥ ఓ జలములారా! శుభ దృష్టితో నన్ను జూడుడు శుభ శరీరముతో నా చర్మమును దాకుడు. నేతివంటి రసము స్రవించునట్టియు పరిశుద్ధములైనట్టియు పవిత్రములైన నీళ్ళు నాకు శుభకరములై సుఖకరములగు 53
గాక.

పై యయిదింటి చేతను ఒకసారి స్నానము చేయించవలెను. ("పరిత్వా" అనుదానిచే నలగని అనగా క్రొత్తబట్ట కట్టించి) మం॥ స్తుతింపఁదగిన యో యింద్రా! పెద్దల దగ్గరకు పోవు నిన్ను వాక్యములు అంతట పరిగ్రహించుఁ గాక, ఇవి ప్రవృద్ధములగు గాక. ఈ సేవలు ప్రియములగు గాక.

("మాంగల్య తంతునానేన" అను మంత్రముచే మంగళ సూత్రమును కంఠమందు కట్టవలయును. "ఆశాసానా" అను దానిచే కూర్చున్న యామెను దర్భలతో పేనఁబడిన [త్రాటిని కట్టును) ఆచమనము చేసి, ఓం భూః, శుభతిథియందు దంపతులమైన మనకు ఆయువు వర్చస్సు యశస్సు బలము అభివృద్ధి పొందుటకు నూతేండ్ల వరకు పూర్తిగా సుఖముగా జీవనము సిద్ధించుటకు దర్భ త్రాటిని మాంగల్యమును పూజింతును

(దర్భత్రాటిని మాంగల్యమును పూజింపవలయును.)

ఉత్తరేణనాభిం నిష్టర్క్యం గ్రంథిం కృత్వా ప్రదక్షిణం పర్యూహ్య దక్షిణేన నాభిమవస్థాపయతి

మాంగల్యతంతు నానేన మమ జీవన హేతునా
కంఠే బధ్నామి సుభగే త్వం జీవ శరదాం శతమ్॥ 54

యోక్త్రే మాంగల్యధారణ ముహూర్తః.... అస్తు॥

తతః ఆర్ద్రాక్షతారోపణం కుర్యాత్॥

వధ్వాఽఽదౌ తతో వరేణ చ కార్యం కపిలావాచనాది మంగళాచారప్రాప్తం కుర్యాత్।

తస్యాయం ప్రయోగః-వరః వయసా వధ్వం జలా వుప స్తీర్యద్వి స్తండులారోవ్య ద్వి రభిఘారయతి (వరాః జలా వన్యః కుర్యా దేవం వధ్వంజలే ర్నుపరిస్థాప్య) సోదకం కలశ మాదాయ బ్రాహ్మణై స్సహ కపిలాగ్ స్మారయంతు। దక్షిణాః పాంతు బహుదేయం చాస్తు పుణ్యం వర్ధతాగ్ం శాంతిరస్తు! పుష్టిరస్తు! తుష్టిరస్తు! వృద్ధిరస్తు! అవిఘ్నమస్తు! ఆయుష్యమస్తు! ఆరోగ్యమస్తు! స్వస్తి శివం కర్మాస్తు! కర్మసమృద్ధిరస్తు! దంపత్యోర్నామ జన్మ నక్షత్రే-సగ్రహే-దైవతే సహ సోమేన క్రియేతాగ్ం॥ 55, 56

నిర్మల మనస్సును, సంతానమును, సౌభాగ్యమగు శరీరమును గోరుచున్నదై యగ్నిని గూర్చి వ్రతమును పూని యీ వధువున్నది. కనుక ఆమె సుఖము కొఱకు కట్టుచున్నాను.

(పై మంత్రము పలికి నాభికి ఉత్తరముగా దర్భ త్రాటిని ఈడ్చి ముడివేసి ప్రదక్షిణముగా చుట్టి నాభికి దక్షిణముగా ఉంచవలయును)

ఓ వధువా! నా జీవనమునకు కారణమైన ఈ మంగళ సూత్రమును నీ మెడలోఁ గట్టుచున్నాను. ఓ సౌభాగ్యము గలదానా! నీవు నూఱేండ్లు జీవింపుము. 54

(దర్భ త్రాడు మంగళసూత్రము ధరించు ముహూర్తము సుముహూర్తమగుగాక. పిదప తడిసిన అక్షతలను తలయందు ఉంచవలయు. ముందు వధువు పిదప వరుఁడు ఈ పని చేయవలెను. వరుఁడు పాలతో వధువు దోసిలియందు తుడిచి రెండుసార్లు బియ్యముంచి రెండు సార్లు అభిఘారము చేయవలయును. ఈ ప్రకారమే ఇతరుఁడు వరుని దోసిలియందు చేయవలయును. ఆ వరుని దోసిలిని వధువు దోసిలిపైన నుంచి నీరు గల కలశము తీసికొని బ్రాహ్మణులతోఁ గూడ కపిల గోవును స్మరింపఁజేయవలయును.)

దక్షిణలు రక్షించుఁగాక. ఎక్కువ యివ్వదగినది అగుఁగాక. పుణ్యము వర్ధిల్లుఁగాక, శాంతి యగుఁగాక. పుష్టియగుఁగాక. తుష్టియగుఁగాక. వృద్ధియగుఁగాక, అవిఘ్నమగుఁగాక. ఆయుష్యమగుఁగాక. ఆరోగ్యమగుఁగాక. శుభకర్మ యగుఁగాక. కర్మ సమృద్ధి యగుఁగాక.

(దంపతులయొక్క సమాన గ్రహ నక్షత్రములందు నీరు స్పృశించి శుభమగుఁగాక. అని ముందు మంత్రములు పఠించవలయును.) 55, 56

శాంతిరస్తు! ప్రజాపతి స్త్రియాం యశః ముష్కయో రదధా త్వం కామస్య తృప్తి మానందం తస్యాగ్నే భాజయేహ మా మోదః ప్రమోద ఆనందః ముష్కయో ర్నిహిత స్సనః స్రీ త్వేన కామస్య తృప్త్యాణి దక్షిణానాం ప్రతిగృహే మనసశ్చిత్త మాకూతిం వాచ స్సత్యసుసీమహి పశూనాగ్ం రూప మన్న స్య యశః శ్రీః శ్రయతాం మయి యథాఽహమస్యా అతృపగ్గ్ స్త్రియై పుమాన్ యథా స్త్రీ తృప్యతి పుగ్ంసి ప్రియేప్రియా ఏవం భగస్య తృప్యాణి యజ్ఞస్య కామ్యః ప్రియః దదా మీత్యగ్ని ర్వదతి తథేతి వాయు రాహతత్ హం తేతి సత్యం చంద్రమాః ఆదిత్య స్సత్య మో మితి ఆప స్తత్సత్యమాభరన్ యశో యజ్ఞస్య దక్షిణాం ప్రజా మే కామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥

ఇతి వధూవరయో శ్శిరస్యక్షతారోపణం కృత్వా। 57

ఏవం సఘృతేన క్షీరేణ వధూవరయో రంజల్యో రుపస్తీ రేత్యాది - పశవో మే కామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥

యజ్ఞో మే కామ స్సమృద్ధ్యతామ్॥ తూష్ణీం చతుర్థ ర్యాయే శియో మే కామ సమృద్ధ్యతామ్॥ 58

పూర్వం వరో వధ్వా శ్శిరసి ప్రావయేత్ ద్వితీయపర్యాయే వరస్య శిరసి పూర్వం ప్రావయేత్ తృతీయపర్యాయే వధ్వా శ్శిరసి పూర్వం-చతుర్థపర్యాయే అన్యోన్యం యుగపత్। 59

* శాంతి యగుఁగాక ప్రజాపతి స్త్రీ యందలి కామ తృప్తికారణము ఆనంద కారణము యశః కారణము నగు వీర్యమును వృషణములకు సంబంధించిన దానినిగాఁ జేసెను. ఓ యగ్ని ఆవీర్యమునకు ఇక్కడ నన్ను అర్హుని జేయుము. మోదము (వచన సుఖము) ప్రమోదము (దర్శన సుఖము) ఆనందము (సంభోగ సుఖము) వీని కన్నిటికి కారణమగు వీర్యము వృషణములందుంచఁబడినది, దక్షిణలను మనస్సులను ప్రతిగ్రహించి కోరికలను పొంది తృప్తుఁడ నగుచున్నాను. అందలి జ్ఞానమును సంకల్పముగ వాక్పత్యమును పొందుచున్నాను. పశు సంపదను అన్నకీర్తిని పొందుచున్నాను సంపద ధన సమృద్ధి ఆశ్రయించుగాక.

పురుషుండనైన నేను స్త్రీ యందు తృప్తిపడినట్లు ఈస్త్రీ యిష్టుఁడగుపురుషునియందు తృప్తిపడినట్లు నేను యజ్ఞమును గోరునట్టియు యజ్ఞమునకు ప్రియుడనైన నేను సౌభాగ్యముచే తృప్తిపొందు చున్నాను, ఈ కన్యక నిచ్చుచున్నానని అగ్ని పలుకుచున్నాడు. అట్లేయగుఁగాకయని వాయు వనెను, సేబాను సత్యముగా అట్లేయగుఁగాక అని చంద్రుఁడనెను. ఇది సత్యము అంగీకరించితిని అని ఆదిత్యుఁడనెను. యజ్ఞదక్షిణా రూపమును యశః కారణమునగు ఆ కన్యను జలదేవత సత్యముగా పొందించుపజేయుఁగాక. పుత్రోత్పత్తిరూపమగు నాకోరిక పరిపూర్ణమగుఁగాక (వధూవరుల శిరస్సున అక్షతలు పోసి) 57 ఇట్లు నేయి కలిసినపాలతో వధూవరుల అంజలులందు ... యజ్ఞమునా కోరికను వృద్ధి పొందించుఁగాక.

(ఊరకుండక వరుఁడు వధువు శిరస్సున అక్షతలు పోయవలెను. రెండవసారి వరుని శిరస్సున ముందుగా పోయవలయును. మూడవసారి మొదట వధువు శిరస్సున పోయవలెను. నాలుగవసారి పరస్పరము ఒక్కసారిగా పోసికొన వలయును. ఇట్లు అక్షతలుపోసికొని) 58. 59

* యాగములందు ఋత్విక్కులకు కన్యాదానము చేయుటకలదు. అట్టి దక్షిణరూపమగు కన్యనుపొందిన ఋత్విక్కులకెట్టి సుఖము కలుగునో అట్టితృప్తి పొందుచున్నాననిభావము,

ఏవమక్షతారోపణం కృత్వా॥

అగ్నే విశ్వేభిరితి బ్రహ్మగ్రంథిం కుర్యాత్॥

అగ్నే విశ్వేభి స్స్వనీకదేవై రూర్ణావంతం ప్రథమస్సీదయోనిమ్ కులాయినం ఘృతవంతగ్ం సవిత్రే యజ్ఞం నయ యజమానాయ సాధుః　61

శ్రోత్రాణై తాం బ్రహ్మణో వేద అమృతేనా వృతాం పురీమ్ తస్మై బ్రహ్మచ బ్రహ్మచ ఆయుః కీర్తిం ప్రజాం దదుః॥ అథఆశీర్వాదః॥　62

ఇతి వివాహప్రయోగ స్సమాప్తః.

c — o

అథ ప్రధానహోమః

పూషా త్వేతో నయత్విత్యగ్ని మభ్యానీయ వధూం దక్షిణ హస్తే గృహీత్వా॥

పూషా త్వేత నయతు హస్తగృహ్యాశ్వినా త్వాప్రవహతాగ్ం రథేన గృహా న్గచ్ఛ గృహపత్నీ యథాఽసోవ శి నీత్వం విదథ మావదాసి॥　1

ఆచమ్య - ఓంభూః - ఏవంగుణ - శుభతిథౌ అనయా సవోఢయా వధ్వా సహ మహాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహప్రధాన హోమం కరిష్యే॥

ఉత్తరో వరః॥ తదంగ మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

శ్వేతతండులచూర్ణే న ప్రాదేశ మాత్రం స్థండిలం చతురశ్ర మండలం కల్పయిత్వా॥ ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥　3

"అగ్నే విశ్వేభిః" అను మంత్రముచే బ్రహ్మ గ్రంధిని వేయవల
ను. 60

ఓ యగ్నీ ! మొదటివాఁడవై సేనలుగల సమస్త దేవతలతోగూడ
జన్మము రక్షింపుఁడు, గృహముగల నేయిగల సాధువైన యజ్ఞ
కు యజమానికై పొందుము. 61

అమృతముతోఁగూడిన యీ బ్రహ్మపురిని ఎవఁడు తెలిసికొనునో
నికి వేదమును బ్రహ్మమును అయుస్సును కీర్తిని సంతానమును
మ్ము ఇంక ఆశీర్వాదము. 62

ప్రధాన హోమము

-०—०-

("పూషాత్వేతో నయితు" అను మంత్రముచే అగ్నిని దగ్గరకు
సికొనివచ్చి వధువును కుడిచేతియందు పట్టుకొని)

ఓ వధూ! నిన్ను సూర్యుఁడు హస్తమున పట్టుకొని ఇక్కడ
ండి యగ్నిదగ్గఱకు తీసికొని పోవునుగాక. అశ్వినీ దేవతలు నిన్ను
ధముపై వెళ్లుటకు అనుమతింతురుగాక. గృహ యజమానురాల
గుటకు గృహమునకు నడువుము. గృహ యజమానురాలవై
జ్ఞమును గురించి చెప్పవలసిన దానిని జెప్పుము. 1

(ఆచమనముచేసి) వరుఁడు ఓంభూః ఇట్టి గుణములుగల శుభతిథి
ందలి ఇప్పుడే క్రొత్తగా పెండ్లియాడిన యీవధువుతోఁగూడ నాకు
యువు అభివృద్ధిపొందుటకు వివాహ ప్రధానహోమమును చేయు
ను. దానికి అంగమైన యగ్ని ప్రతిష్ఠాపనము చేయుదును, తెల్లని
యప్పుపిండితో లోడుతెడు నాలుగుపలకలమండలము చేసి రెండు ధర్భ
తో గీసి, 2.3

అథ షట్పాత్రప్రయోగః

ప్రాణానాయమ్య॥ ఏవంగుణ విశేషణ... ప్రీత్యర్థం....ఆయు
ష్యాభి వృద్ధ్యర్థం.... అముకంకర్మకరిష్యే॥ 4

యత్రాగ్నిస్థాప్యతే తత్ర శ్వేత తండుల చూర్ణేన ప్రాదేశ
మాత్రం స్థండిలం చతురశ్రి మండలం కల్పయిత్వా ద్వాభ్యాం
దర్భాభ్యా మల్లిఖ్య 5

ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ అథోదీచీః
పుర స్సంస్థం పశ్చిమార్యభ మాలిఖేత్ 6

అవాక్కరోఽ భ్యుక్ష్యనిధాయ పహ్ని ముత్సిచ్యతే ప్రోక్షణ
తోయశేషమ్ ప్రాక్తోయ మన్యన్నిధ దాత్మ్యదగ్వా యథాబహిస్యాచ్చ
పరిస్తరాణామ్॥

ఓ భూర్భువ స్సువరో మిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య! భూర్భువ
స్సువరోం. 7

ఓం చత్వారి శృంగా త్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో
అస్య త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతి మహోదేవో మర్త్యాగ్ ఆవివేశ॥

అగ్ని మిద్ధ్వ॥

షట్పాత్ర ప్రయోగము

(ప్రాణాయామము చేసి) ఇట్టి గుణములు గల.... ప్రీతికొఱకు.... ఆయుష్యాభివృద్ధి కొఱకు.... ఈ కర్మను చేయుదును. 4

తెల్లని బియ్యపు పిండితో లాడితెడు ప్రాదేశమాత్రము లోతుగ నాలుగు మూలలుగల అరుగునువేసి రెండు దర్భలచే గీసి 5

దక్షిణపు తట్టు ఆరంభించి ఉత్తరపు తట్టు ముగియునట్లు గీతలు ముందుగా తూర్పుతట్టు మొదలుపెట్టవలయును. పిమ్మట పడమట ఆరంభించి తూర్పుతట్టు ముగియునట్లు మూడుగీతలు ముందుగా ఉత్తరతట్టున మొదలుపెట్టవలయును. 6

అవాక్కరుఁడు అనఁగా చేతిలో నీటిని పోసికొని చేతిని బోరగిలగా జేసికొనినవాఁడై నీటిని ప్రోక్షించి అగ్నిని అరుగున ప్రతిష్ఠించి అవోక్షణము అనఁగా చేతిలో నీటిని పోసికొని చేతిని వెలికిలగా మంచుకొని యెదురుగా ప్రోక్షించి మిగిలిన నీటిని వదలవలయును. ఆయుదకములు వేఱు ఉదకమును విడిచి యా యుదకమును పరిస్తరణమునకు వెలుపల ఉత్తరపు తట్టుగా నుంచవలయును.

పిమ్మట భూర్భువస్సువరోం అని 7

(అగ్నిని ప్రజ్వలింపజేసి)

ఈ యగ్నికి నాలుగు వేదములు కొమ్ములు, ప్రాతస్సవనము మధ్యాహ్న సవనము, సాయం సవనము అనునవి మూఁడు పాదములు. బ్రహ్మౌదనము ప్రవర్గ్యము అనునవి రెండు శిరస్సులు. ఛందస్సు లేడు చేతులు. మంత్ర, కల్ప, బ్రాహ్మణములను మూఁటిచే కట్టబడినదై కోరికలను వర్షించునదై యీ యగ్ని యెక్కువ ధ్వని చేయుచున్నది. మహాత్ముఁడగు దేవుఁడు అగ్ని మర్త్యులను ప్రవేశించుచున్నాఁడు. 8

సప్తహస్త శ్చతుశ్శృంగ స్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః
త్రిపా త్ప్రసన్న వదన స్సుఖాసీన శ్శుచిస్మితః॥
స్వాహాంతు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వామే స్వధాం తథా।
విభ్రద్దక్షిణ హస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్।
తోమరం వ్యజనం వామై ర్ఘృత పాత్రంతు ధారయన్।
మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహౌజసమ్।
ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వ కామదమ్।
ఆత్మాభి ముఖమాసీన మేవం ధ్యాయే ద్ధుతాశనమ్। 9

ఏషహి దేవః ప్రదిశోను సర్వాః పూర్వోహి జాత
స్స ఉగర్భేఅంతః। స విజాయమాన స్సజనిష్యమాణః
ప్రత్యఙ్ముఖా స్తిష్ఠతివిశ్వతోముఖః॥ (

ఇతి ప్రాచ్యాం సాక్షతోదకం నినీయ।
ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాభిముఖో సుఖోభవ భవసుముఖో॥
సుప్రసన్నో భవ। వరదోభవ। యథోక్తజిహ్వయాహవిర్గృహాణ॥ 11

ఓం భూర్భువ స్సువః। ఓం తత్సవితు ర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహి। ధియో యోనః ప్రచోదయాత్॥

సోదకేన పాణినా ప్రదక్షిణ మగ్నిం పరిసమూహ్య। అగ్ని మలంకృత్య॥

అగ్నయే నమః — హుతవహాయ నమః। హుతాశినే నమః। కృష్ణవర్త్మనే నమః। దేవముఖాయ నమః। సప్తజిహ్వాయ నమః। వైశ్వానరాయ నమః। జాతవేదసే నమః। 12

(తూర్పుగా మొదలు గల దర్భలతో అగ్నిని గప్పుచున్నాఁడు)

అగ్ని ఏడు చేతులు, నాలుగు కొమ్ములు, ఏడు నాలుకలు మూడు
నిర్మలమైన ముఖము గలవాఁడై శుచిస్మితుఁడై దక్షిణ పార్శ్వమున
దేవిని. వామ భాగమున స్వధాదేవిని ధరించి నాలుగు దక్షిణ
ములచే శక్తి, అన్నము, స్రుక్కు స్రువము అను హోమ పాత్రలను
హస్తములు మూడింటిచేత తోమరము విసనకఱ్ఱను నేతి పాత్రను
నవాడై మేకనెక్కి జడలు కట్టుకొని పచ్చని కాంతి, అధిక తేజస్సు,
రుగు పతాకము, ఎఱ్ఱని కన్నులు, ఏడు జ్వాలలు కలిగి అన్ని
లు నిచ్చువాఁడయి తన కభిముఖముగా నున్న యగ్నిని ఇట్టి రూపము
రానినిగా ధ్యానింపవలయును. 9

దేవుఁడైన (ప్రకాశించు) యా యగ్ని సమస్త దిక్కులందు
చి ముందుగా పుట్టియున్నాఁడు గదా. ఆ యగ్నియే బ్రహ్మాండ
మధ్యమందున్నాడు. అతఁడే పుట్టువాఁడు పుట్టబోవువాఁడును. ఆ
నియే అభిముఖుఁడై విశ్వతోముఖుఁడై యున్నాఁడు. 10

(అని తూర్పు దిక్కున సాక్షతోదకమును తీసికొని)

తూర్పు ముఖముగల యగ్నీ! నాకు అభిముఖుఁడవగుము. సుము
వగుము. సుప్రసన్నుఁడవగుము. వరప్రదుఁడవగుము. ఇదివరకు
ఁబడిన జ్వాల నాలుకతో హవిస్సును గ్రహింపుము 11

ఓం భూర్భువస్సువః ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్య ధీమహి
ధియోయోనః ప్రచోదయాత్.

(నీళ్ళ చేతితో అగ్నికి ప్రదక్షిణముగా నీళ్ళు చల్లి యలంకరించి)

భూర్భువస్సువర్లోకములు ఓంకార రూపములు మాకు బుద్ధులను
ంచేసిన సూర్యభగవానుని యుత్తమ తేజస్సును ధ్యానించుచున్నాము.

అగ్నికి నమస్కారము: హుతవహునకు నమస్కారము, హుతాశను
నమస్కారము, కృష్ణ వర్త్మకు నమస్కారము, దేవముఖునకు నమ
స్కారము, సప్తజిహ్వునకు నమస్కారము, వైశ్వానరునకు నమస్కారము,
వేదునకు నమస్కారము. 12

ప్రాగాదిదర్భై రగ్నిం పరిస్తృణాతి॥

దక్షిణోత్తరై రుత్తరాధరైః। ప్రాగుదగగ్రైర్వా।

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్దర్భాన్ త్సగ్ స్తీర్య॥

ద్వంద్వం న్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి। దర్వ్యాజ్యస్థాలో ప్రోక్షణ పూర్ణ పాత్రే। ఇధ్మస్రువా వితి॥

సమౌ సాగ్రౌ ద్వౌదర్భౌ ప్రాదేశ మాత్రౌ పవిత్రే కృత్వా తృణం కాష్ఠం వాంతర్ధాయ ఛినత్తి। న నఖేన। అప ఉపస్పృశ్య అద్భి రనుమృజ్య। ప్రోక్షణపాత్రే ప్రోక్ష్య। తస్యా మప ఆనీయ। స్తయో రంగుష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముత్తానాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా। చీ స్త్రి రుత్పూయాభి మంత్ర్య॥ 13

సపవిత్రః పాణినా పాత్రాణి సం స్పృశ్య॥

పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా॥

ఇధ్మంచ విస్రస్య। త్రిః ప్రోక్ష్య। ప్రోక్షణశేషం దక్షిణతః ధాయ। పూర్ణపాత్ర మాదాయ। అపరే ణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పా అప ఆనీయ। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం ప్రాచీ స్త్రిరుత్పూయ సమం ప్రాణైర్హృత్వా। ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా। దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య। బ్రాహ్మణం దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య। 14

అగ్నికి నాలుగు ప్రక్కల తూర్పుగాఁ గొనలు గలుగునట్లు దర్భలు పరచవలయును లేక అగ్నికి దక్షిణపు తట్టునందును. ఉత్తరపు తట్టునందును. తూర్పుకొనలు గలుగునట్లుగాను అగ్నికి తూర్పుతట్టు నందును పడమటి తట్టునందును ఉత్తరపు గొనలు గలుగునట్లుగాను దర్భలను పఱచవలయును దక్షిణ పరిస్తరణమును తూర్పు పడమరల యందు వేసిన పరిస్తరణ మూలముల మీదుఁగాను వేయవలెయును. ఉత్తరముగా వేయు పరిస్తరణము తూర్పు పడమరలయందు వేసినపరిస్తరణముల క్రిందుగాను వేయవలయును, అగ్నికి ఉత్తరముగా దూరముగా తూర్పుకొనలు గలుగునట్లు దర్భలను పఱచి వాటిమీద పాత్రలను జంటగా బోరగిలి యుండునట్లు ఉంచవలయును ఆ పాత్రలివి దర్వి, ఆజ్యపాత్రము, ప్రోక్షణీ పాత్రము, ప్రణీతి పాత్రము సమిత్తు, ఇతరదర్వి, చక్కఁగా అగుపడుచున్న కొనలుగల లోపల గర్భములేని రెండు దర్భలను లొడితెడు కొలఁతగల రెండు పవిత్రములను చేయవలెను. అవి చేయునపుడు తృణముగాని కట్టె-ని అడ్డుగా నుంచుకొని ఛేదింపవలయును. గోటితో ఛేదింపరాదు. చేతితో నీటిని తాకి ఆ పవిత్రములను నీటితోఁదుడిచి ప్రోక్షణీపాత్ర యందుంచి నీటిని ప్రోక్షించి ఆ పాత్రయందు నీరుపోసి చేతులందలి బొటన వ్రేలితోను చిటికెన వ్రేలికి ప్రక్కనుండు వ్రేలితోను ఉత్తరపు గొనలుగల పవిత్రములను చేతికి తీసికొని తూర్పుగా మూఁడుసార్లు ముందుకు త్రోసి అభిమంత్రించి పాత్రములను ఎత్తి వెలికిలగా త్రిప్పిపెట్టి ఇధ్మమును (కట్టిన త్రాటిని) వదల్చి మూఁడుసార్లు నీరు ప్రోక్షింపవలెను, మిగిలిన నీటిని వదలి పూర్ణ పాత్రను తీసికొని అగ్నికి పడమరగానున్న పవిత్రముల చేత గప్పబడిన పాత్రమునందు ఉదకము పోసి ఉత్తరపు కొనలు గల రెండు పవిత్రములచేత మూడుసార్లు ముందుగాత్రోసి ప్రాణస్థానము అగు ముఖనాసికములకు సమముగా ఆ పాత్రను పైకి ఎత్తి అగ్నికి ఉత్తరముగా ఆ పాత్రను దర్భలందుంచి దానిమీఁద దర్భలచేఁ గప్పి అగ్నికి దక్షిణముగా దర్భలపైని ఒక బ్రాహ్మణుని గూర్చుండబెట్టి. 14

అస్మిన్ .... అముక హోమకర్మణి త్వం బ్రహ్మా భవ। బ్రహ్మణ
ఇద మాసనం సుఖాసనమ్॥

ఆజ్యస్థాలీ మాదాయ। ఆజ్యం విలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవిత్రాం
తర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరుప్య। ఉదీచో అంగారాన్ని
రూహ్య। తేష్వధి శిత్య। జ్వలతా తృణేనాధోగామిన్యా దీప్త్యా ఆజ్యే
ప్రతి ఫలీకృత్య। ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య। ప్రక్షాళ్య। అప ఉ ప్స్పృశ్య।
ఆజ్యే ప్రత్యస్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా। ఉద గుద్వాస్య। అంగారా
న్ప్రత్యూహ్య। ఉదదగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మా జ్యం త్రి
రుత్పూర్య। పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రక్షాళ్య। ప్రాగగ్రే మగ్నౌ
పవిత్రే అనుప్రహరతి। స్రుక్స్రువా వగ్నౌ ప్రతితప్య దర్భైస్స
మ్మృజ్య। పునః ప్రతితప్య ప్రోక్ష్య నిధాయ దర్భా నద్భిస్సం స్పృ
శ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। ఇధ్మ మాదాయ। పరిధీ న్పరిదధాతి। స్థవిష్ఠం
పశ్చాత్। దక్షిణతో అణీయాగ్ంసం హ్రస్వ ముత్తరతః ఉ గ్రగం
మధ్యమమ్। ప్రాగగ్రావితరౌ। మధ్యమపరిధి ముపస్పృశ్య। పురస్తా
దూర్ధ్వే అఘారసమిధా నాదధాతి। అగ్నిం పరిషించతి—

15

ఈ హోమకర్మ యందు నీవు బ్రహ్మ వగుము బ్రహ్మకిది. ఇది ఆసనము సుఖాసనము అని నేతి పాత్రి తీసికొని నేయిరాచి కాచి మురికి తీసివేసి అగ్నికి పడమరగా పవిత్రిముచేత గప్పంబడిన నేతిపాత్రయందు నేతినిపోసి అగ్నికి ఉత్తరముగానున్న అగ్నివలన కొంచెము అగ్నిని బయటికితీసి ఆ నిప్పులందు ఆజ్యపాత్రి పెట్టి మండుచున్న తృణముతీసి క్రిందుగా ప్రసరించిన కాంతిచేత నేతి యందు ప్రతిబింబము కలుగునట్లుచేసి రెండు దర్భ కొనలను త్రుంచి నీటిలో కడిగి తాను నీటిని తాకి ఆజ్యమువందు ఆ రెండు దర్భ తునక లను దర్భవెలిగించి ఆపాత్రికు మూడుసార్లు చుట్టి ఆజ్య పాత్రము ఉత్తరపుతట్టుగా పెట్టి నిప్పులను నిప్పులోపోసి ఉత్తరపు కొనలు గల రెండు పవిత్రిములచేత మాటి మాటికి పైకెత్తి మూడుసార్లు తనకు ముందుగా ఆరంభించి ఎదురుగా తీసుకొనిపోయి తిరిగి ముందుగా తీసి కొనివచ్చి పవిత్రిములయొక్క ముడిపిప్పి ఆ పవిత్ర దర్భలను కడిగి ఆ పవిత్ర దర్భలను అగ్నిలో తూర్పు కొనలు గలుగునట్లు హోమము చేయువలయును. హోమముచేయు పాత్రాదికమును అగ్నిలో కాచి దర్భలచేత దుడిచి మరల ఆదర్వి మొదలగువానిని కాచి ప్రోక్షించి తనకు ఎదురుగా పరచిన దర్భలమీద ఉంచి దర్భలను నీటిచే తాకించి అగ్నిలో హోమము చేయువలయును. సమిధను తీసికొని అందులో పొడుగైన సమిధలను అనంగా పరిధులను నడుమనుండు పరిధి లావుగాను దక్షిణముగానుండు పరిధి సన్నగాను దృఢముగాను ఉత్తరముగా నుండు పరిధి మిక్కిలి సన్నముగాను పొట్టిగాను మధ్య పరిధి ఉత్తరపు కొనగాను తక్కిన పైన జెప్పిన రెండు పరిధులు తూర్పుకొనలు గలి గినవిగాను ఉంచవలయును. రెండు అఘార సమిధలను (హోమము చేయు సమిధలను) దీసికొని నడిమి పరిధిని తాకించి అగ్నియందుంచ వలయును. 1

ఆదితే అను మన్యస్వ (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)
అనుమతే అను మన్యస్వ (ఇతి పశ్చాదుదీచీనమ్)
సరస్వతే అను మన్యస్వ. (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)
దేవసవితః ప్రసువ (ఇతిసమంతం పరిషిచ్య) 16

ఇధ్మ మలంకృత్య। స్వయమలంకృత్య। బ్రహ్మాణ మే ృత్య ఇధ్మ మభిఘార్య। ఓం చత్వారిశృంగా........ఆవివేశ॥

అస్మిన్ .... హోమే ఇధ్మ మాధాస్యే (ఇతీధ్మ మం కుర్యాత్.) అధితన్య॥

(ఇతి బ్రహ్మావదేత్) ఇధ్మ ప్రక్షేపణముహూర్త ః ము హూర్తోఅస్తు॥

ఆఘారావాఘారయతి దర్శపూర్ణమాసవత్తూష్ణీమ్॥

ఇతర దర్వీ మాదాయ। ఉత్తర పరిధిసంధి మన్వవహృత్య ప్ర తిం మనసా ధ్యాయన్ దక్షిణతః ప్రాంచ మృజుగ్ం సంతత మ ార యతి। వాయవ్యా దాగ్నేయాంతమ్॥ (జుహుయాత్) ప్రజా యు ఇదం న మమ॥

ఇత్యుక్త్వా
ప్రధానదర్వీ మాదాయ ద్వితీయమైంద్ర మితర పరి ధి మన్వవహృత్య ప్రాగుదంచం పూర్వవ దాఘారయతి ైరః ్య దిశానామిదమ్। (జుహుయాత్) ఇంద్రా యేదం న మమ॥

ఆజ్యహోమః॥

మం॥ దేవతలకు తల్లియగు నోయదితీ! నన్ననుమతింపుము. (ఇట్లు చెప్పుచు దక్షిణమున నుండి తూర్పుగా పరిషేచనము చేయవలయును.) చతుర్దశీయుక్త పూర్ణిమ నాఁటి యొక కళ తక్కువయైన పూర్ణిమాభిమానిని యగు ఓ దేవతా! అనుమతింపుము, (అని పడమర నుండి యుత్తరముదాఁక) ఓ సరస్వతీ! (ఉత్తరమునుండి తూర్పుదాఁక) ఓ సూర్యభగవానుఁడా! మమ్ము పరిగ్రహింపుము. (అని అగ్నిచుట్టు పరిషేచనము చేయవలయును.)

సమిధను అలంకరించి, తాను అలంకరించుకొని, బ్రహ్మను అలంకరించి సమిధను అభిఘారించి 16

మం॥ ఈ యగ్నికి నాలుగు వేదములు కొమ్ములు. ప్రాతస్సవనము మధ్యాహ్న సవనము సాయం సవనము అనునవి మూఁడును పాదములు. బ్రహ్మోదనము, ప్రవమము అనునవి శిరస్సులు, ఛందస్సులేడును చేతులు. మంత్ర కల్ప బ్రాహ్మణములను మూఁటిచే కట్టఁబడినదై కోరికల వర్షించునదై యీ యగ్ని యెక్కువ ధ్వని చేయుచున్నది. మహాత్ముఁడగు దేవుఁడు అగ్ని మర్త్యులను ప్రవేశించుచున్నాఁడు.

తిథియందు హోమమందు సమిధా దానము చేయుదును. (అని సమిధలను హోమము చేయవలయును)

బ్రహ్మ :- ఆధానము చేయుము.

సమిధలను జిమ్ము ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక (అఘార అను హోమమును పొడవైన ధారచే హోమము చేయవలయును)

(అఘారమనగా వాయువ్యమూల మొదలుకొని ఆగ్నేయమూల వఱకు నిర్ఋతి మూల మొదలుకొని ఈశాన్యమూల వఱకు నేతిని ధారగా పోయుట)

దర్శపూర్ణ మాసమువలె మంత్రము లేకయే చేయవలయును. ఇతర దర్విని తీసికొని ఉత్తరముగా నున్న పరిధి మూలసంధి మొదలు కొని దక్షిణపు పరిధిసంధి వఱకు ప్రజాపతిని మనస్సులో ధ్యానించుచు

ఏకమ్। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి। (ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా) అగ్నయే
స్వాహా॥

ఉత్తరార్ధ పూర్వార్ధే॥
అగ్నయ ఇదం న మమ॥
ఏకం। ద్వే। త్రీణి। చత్వారి॥
సోమాయ స్వాహా॥
దక్షిణార్ధపూర్వార్ధే। సోమాయేదం న మమ॥
సమం పూర్వేణ॥ 17

యథోపదేశం ప్రధానాహుతీర్హుత్వా। జయాభ్యాతానా ప్రాష్ట
భృతః। ప్రాజాపత్యం వ్యాహృతీ ర్విహృతా స్విష్టకృత మిత్యు
జుహోతి। ఇధ్మసన్నహనాన్యద్భి స్సగ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి
రుద్రాయ తంతిచరాయేదం। న మమ॥

అప ఉపస్పృశ్య। అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థం వృద్ధి
కామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥

స్రువేణాజ్య మాదాయ॥
అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥ 18

శ్లో॥ ప్రథమాఘారహోమశ్చ ప్రధానాహుత్యనంతరమ్। యద్ధో
తవ్యం తు తత్సర్వం స్రువేణోక్తం కపర్దినా॥ 19

ఇతి షట్పాత్ర ప్రయోగః సమాప్తః॥

నేతితో హోమము చేయవలయును. ఈ హోమము ప్రజాపతి కొఱకని చెప్పవలయును. ప్రధాన దర్విని చేతబట్టుకొని రెండవది యగు ఇంద్ర దేవతాకమగు మంత్రమును జెప్పి యుతర పరిధి (అనగా నిర్ ఋతి దిక్కున నుండు పరిధులయొక్క మూలసంధి) మొదలు ఈశాన్య దిక్కు వరకు నేతితో హోమము చేయవలయును. ఈ హోమము ఇంద్రుని కొఱకు అని చెప్పవలయును. దర్విలోనికి నేతిని ఒకటి రెండు మూడు నాలుగు మార్లు తీసికొని ఆజ్య భాగములను హోమము చేయవలయును. 16

అగ్ని కల్పితమగుఁగాక అని యగ్నియొక్క ఈశాన్య భాగమందు హోమము చేయవలయును. అగ్ని కిది సోమున కల్పితమగుఁగాక అని అగ్ని మూలయందు హోమము చేయవలయును. సోమునకిది. ఇదివఱకు వలెనే హోమము చేయవలయును. 17

ఉపదేశించిన రీతిగా ప్రధానాహుతులను హోమముచేసి క్రింద చెప్పఁబోవు విధముగా ఆఖ్యాతానములను రాష్ట్రభృత్తులను, ప్రాజాపత్యమును, వ్యాహృతులను స్విష్టకృతులను హోమము చేయవలెను. చెప్పఁబోవు రీతిగా జయ అను మంత్రములను ఆఖ్యాతాన రాష్ట్రభృత్తుల మంత్రములను ప్రాజాపత్య అను మంత్రములను వ్యాహృతి అను నీటిలో తడిపి మంత్రములను హోమము చేయవలెను. సమిధలు కట్టిన దర్భల తాఁటిని అగ్నియందు హోమము చేయవలెను. ఈ హోమము తంతీచర రుద్రుని కొఱకు అని చెప్పవలయును. చేతితో నీటిని తాకి ఈ కర్మ హోమ ప్రతిష్ఠ సంపూర్ణమగుటకు వృద్ధినిగోరు జయాది హోమమును చేయవలయును. 18

మొదటి ఆఘార హోమమును ప్రధాన ఆహుతులును పిమ్మట హోమము చేయదగిన హోమములన్నియు స్రువముచేత చేయవలయునని కపర్ది ఋషి చెప్పెను. 19

ఇది షట్పాత్ర ప్రయోగము.

అగ్నేరుపసమాధానాది పాత్రప్రయోగకాలే॥

శ్లో॥ పఞ్చాంజలిం హోమవిధానదర్వీం
ద్వితీయదర్వీం సహచాజ్య థాన్యాం।
ప్రోక్షార్ధపాత్రేణ సహప్రణీతా
మిధ్మం చశమ్యా స్సహలాజ మశ్మా॥ 20

పవిత్ర కరణా ద్యాజ్యభాగాంతే॥ వధూహస్తయో స్స్నాన
ప్రోక్షణ తపనసమ్మార్జనాని కరోతి-సోమః ప్రధమ ఇతి ద్వాభ్యాం
వధూ మభిమంత్ర్య॥

సోమః ప్రథమో వివిదే గన్ధర్వో వివిద ఉత్తరతః
తృతీయో అగ్నిష్టే పతి స్తురీయ స్తే మనుష్యజాః॥

సోమోఽదదద్గన్ధర్వాయ గన్ధర్వోఽదద దగ్నయే రయిం
పుత్రాగ్ శ్చాదాదగ్ని ర్మహ మథో ఇమామ్॥

అథా స్యైదక్షిణేన నీచా హస్తేన దక్షిణ ముత్తానగ్ం హ

గృహ్ణీయాద్య దికామయేతస్త్రియ మేవ జనయేయమిత్యంగుళీ
గృహ్ణీయా ద్యదికామ యేత స్త్రియమేవ జనయే యమిత్యంగు
మేనసోఽ భీవాంగుష్ఠమభీవ లోమానిగృహ్ణాతి గృహ్ణామిత ఇతి చతస్
ర్దక్షిణేన వామపాణిం గృహీత్వా గృహ్ణామితే :- సుప్రజా స్త్వా
హస్త మయా పత్యాజరదష్టి ర్యథాఽసః భగో అర్యమాసవితా పురం
ర్మత్యాంత్వాఽదుర్గార్హపత్యాయ దేవాః॥

తేహ పూర్వే జ నా సో య త్ర పూర్వవహో హి
మూర్ధన్వాన్ యత్ర సౌభ్రవః పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్

(అగ్నికి ఉపసమాధానాది కాలమందు వధువుయొక్క దోసిలియు, హోమము చేయుదర్వి, రెండవదర్వి, ఆజ్య పాత్రమును, ప్రోక్షణీపాత్రమును, ప్రణీత పాత్రమును శమీసమిత్తును పేలాలును, రాయియు సిద్ధముగా నుంచుకొనవలయును) 20

పైని చెప్పిన రీతిగా పవిత్రీకరణము మొదలు ఆజ్యభాగమువరకు చేసిన పిమ్మట వధువు హస్తములందు ప్రోక్షించుట, కాచుట, నేతిని పట్టించుట పైని చెప్పిన రీతిగా చేయవలయును.

సోమః ప్రథమః అను రెండిటిచే వధువును అభిమంత్రించి,

సోముఁడు నిన్ను మొదట పొందెను. విశ్వావసువను గంధర్వుఁడు పిదప నిన్ను పొందెను అగ్ని నిన్ను మూడవవాఁడై పొందెను. ఇంక నాల్గవభర్త నీకు మనుష్యుఁడనైన నేను అగుచున్నాను.

సోముఁడు గంధర్వునకిచ్చెను. అగ్ని నాకు ధనమును పుత్రులను ఈ కన్యను ఇచ్చెను. 21

(పిదప వెల్లకిలగా నుండు వధువు కుడిచేతిని వరుఁడు క్రిందివైపు అడ్డము చేసికొని తన కుడిచేతితో పై వ్రేళ్ళను మాత్రము గ్రహింపవలయును. స్త్రీ సంతానమును గోరినచో బొటనవ్రేలినిగాక మిగతా వ్రేళ్ళను పట్టుకొనవలయును. పురుష సంతానమును గోరినచో బొటన వ్రేలియందలి రోమములు పైకి ఉండునట్లు వధువు చేతిని పట్టుకొనవలెను. గృహ్ణామితే అను నాలుగు ఋక్కులతో కుడిచేతితో ఎడమ చేతిని పట్టుకొని)

ఓ కన్యా, భర్తనైన నాతోపాటు ముసలితనము పొందువఱకు సత్సంతానము కొఱకు నిన్ను గ్రహించుచున్నాను. ఎక్కువ ప్రజ్ఞ గల భగ దేవత, అర్యముఁడు, సవిత అను దేవులు గృహస్థాశ్రమము పొందుట కొఱకు నిన్ను నా కొసఁగిరి. 22

ఆ దేవతలు ప్రాచీనులైన జనులు గృహస్థాశ్రమమందుండి వారు పూర్వము వివాహము చేయించువారు. దేవతలలో మొదటివాడగు సూర్యుఁడు (అగ్ని అని గని చెప్పవచ్చును.) ముఖ్యుఁడై గృహస్థాశ్రమమందు అంతట ఉండి తపించెను. 23

సరస్వతి ప్రేద మవ సుభగే వాజినీవతి తాం త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః యస్యేతి ప్రదిశ స్సర్వా దిశో ను పవమానః హిరణ్యహస్త ఐరం మస్సశ్వా మన్వనసం కృణోతు॥ 24

అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశమభిప్రక్రమయత్యేకమిష ఇతి ప్రతిమంత్రగ్ం సప్తపదానిగత్వా-ఏకమిషే విష్ణు స్త్వాఽన్వేతు ద్వే ఊర్జేవిష్ణుస్త్వాఽన్వేతు త్రీణి వ్రతాయ విష్ణుస్త్వాఽనేతు షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వానేతుః 25

చత్వారి మాయోభ వాయవిష్ణుస్త్వాఽన్వేతు పంచ పశుభ్యో విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతుః 25

సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాన్వేతు సఖే త్వా ది సూనృత ఇత్యంతగ్ం సప్తమే పదే జపతి 26

సఖాసప్తపదా భవ సఖాయౌ సప్తపదా బభూవ సఖ్యంతే గమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయోషగ్ం సఖ్యాన్మేమాయోష్ఠా స్సమయావ సంకల్పహై సంప్రియా రోచిష్ణూ సుమనస్యమానా ఇష మూర్జమభిసంవసానా సం నౌమనాగ్ంసి సం వ్రతా సముచిత్తా న్యాకరమ్

సా త్వమ స్యమూహ మస్మి సాత్వం ద్యౌరహం పృథివీత్వగ్ం రేతోఽహం రేతో భృత్త్వం మనోఽహ మస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సామా మనువతా భవ పుగ్ం సే పుత్రాయ వేత్తవైశ్రియై ఏహి సూనృతే। 27

ఓ సరస్వతీ! ఈ పాణిగ్రహణ కర్మమును చక్కఁగా రక్షింపుము. అన్నము గల లేక స్తోత్రార్హురాలవగు నో సౌభాగ్యవంతురాలా! సమస్త ప్రాణులముందు నిన్ను స్తుతింతును.

మం॥ వాయువు దిక్కులకు ఉపదిక్కులకు పోవుచున్నవాఁడై హిరణ్య హస్తుఁడవు అగ్ని సఖుఁడవునగు నిన్ను నాయందు ప్రసన్నమైన మనస్సు గలవానినిగాఁ జేయునుగాక. 24

(పిదప అగ్నికుత్తరముగా కుడివేలు ఉంచుచు తూర్పుగాఁ గాని, ఉత్తరముగాఁ గాని "ఏకమిషే" అను క్రింది ప్రతి మంత్రముతోను ఏడు అడుగులు వైచి)

మం॥ అన్నముకొఱకు విష్ణువు నిన్నొక యడుగు అనుసరించుఁ గాక! బలముకొఱకు విష్ణువు నిన్ను రెండవ యడుగు అనుసరించుఁగాక! కర్మ సిద్ధికొఱకు విష్ణువు నిన్ను మూడవ యడుగు అనుసరించుఁగాక! సౌఖ్యము కొఱకు విష్ణువు నిన్ను నాల్గవయడుగు అనుసరించుఁగాక! పశు సంపద కొఱకు విష్ణువు నిన్ను అయిదవయడుగు అనుసరించుఁగాక! ఋతువుల అనుకూల్యము కొఱకు విష్ణువు నిన్ను ఆఱవయడుగు అనుసరించుఁగాక! హోత, ప్రశాస్త, బ్రాహ్మణాచ్ఛంసి, పోత, నేష్ట, అచ్ఛావాక అగ్నీధ్రుఁడు అను ఏడుగురు హోతలు నీకు సాయముచేయుట కొఱకు విష్ణువు నిన్ను ఏడవయడుగు అనుసరించుఁగాక! 25

(సఖా సప్తపదా అనునది మొదలుకొని సూనృత అనుదాని వరకు ఏడవ అడుగునందు జపించును.) 26

మం॥ నాతో నేడడుగులు నడిచిన నీవు సఖురాలవగుము. కలిసి యేడడుగులు నడిచిన మనమిద్దఱము సఖులమయ్యెదము గాక. నీ స్నేహమును పొందెదను, నీ స్నేహము నుండి విడివడకుండ నుందునుఁ గాక! నా స్నేహము నుండి విడివడకుండ నుందువు గాక! కలిసియుందుము గాక! చేయదగినదానిని సంకల్పించుకొందుము గాక! అన్యోన్యము ప్రీతి గల వారమై పరస్పరము ప్రసన్న మనస్కులమై ప్రకాశించువారమై, అన్నమును అనుభవించువారమై మన మనస్సులను ఏకము చేయుదము. క్రియలు కలిసి చేయుదము బాహ్యేంద్రియములను సంగతముగా చేయుదము. 27

సబ్రిహ్మణం ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వా యథాస్థాన ముపవిశ్య సోమాయ జనివిదే స్వాహేత్యేతైః ప్రతిమంత్రగ్ం షోడశాజ్యాహు తీర్హుత్వా॥ 28

ఏకం-ద్వే-త్రీణి-చత్వారి సోమాయ జనివిదే స్వాహా॥

సోమాయ జనివిదఇదం గన్ధర్వాయ జనివిదేస్వాహా॥ గన్ధర్వాయ జనివిద ఇదం॥ అగ్నయే జనివిదే స్వాహా॥ అగ్నయే జనివిద ఇదం॥ కన్యలా పితృభ్యో యతీ పతిలోక మన దీక్షామదాస్థ స్వాహా॥ నద్యై సూర్యాయా ఇదమ్॥ 29

ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముత స్సుబద్ధా మముత స్కరత్ యథేయ మిన్ద్ర మీఢ్వ స్సుపుత్రా సుభగా సతి స్వాహా॥ ఇంద్రాయ మీఢుష ఇదం॥ 30

ఇమాం త్వ మిన్ద్ర మీఢ్వ స్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు దశాఽస్యాం పుత్రా నాధేహి పతి మేకాదశం కృధిస్వాహా॥ ఇంద్రాయ మీఢుష ఇదం॥ 31

మం॥ నీవు ఋక్కువు నేను సామము; నేను సామము, నీవు ఋక్కువు; నేను ఆకాశమును. నీవు పృథివివి; నేను రేతస్సుమ నీవు రేతస్సును ధరించు దానవు. నేను మనస్సును, నీవు వాక్కువు; నేను సామమును, నీవు ఋక్కువు; అట్టి నీవు నన్ను అనుకూలముగా పురుష సంతానమును పొందుటకు సంపదను పుత్రుని పొందుటకు, నన్ను అనుసరించుదాన వగుము. ప్రియభాషిణివగు వధువా! యిటు రమ్ము. 27

(బ్రహ్మతోఁ గూడిన యగ్నికి ప్రదక్షిణము చేసి తగినచోట కూర్చుండి "సోమాయ జనివిదే స్వాహా" అనువానిచే ప్రతి మంత్రమున పదునాలు ఆజ్యాహుతులను హోమము చేసి) 28

ఒకటి రెండు మూఁడు.... వధువును పొందిన సోమునకు హుతమగుఁ గాక. వధువును పొందిన సోమునకిది వధువును పొందిన గంధర్వునకు హుతమగుంగాక వధువును పొందిన గంధర్వులకిది. వధువును పొందిన యగ్నికి హుతమగుంగాక. వధువును పొందిన యగ్నికిది. కన్యక తన తండ్రి యింటినుండి పెనిమిటి ఇంటికి వెళ్ళుచున్నదై కన్యకావ్రతమును విసర్జించినది చక్కఁగా హుతమగుంగాక. వధువైన సూర్యునకిది. 29

మం॥ ఓ యింద్రుఁడా! వర్షముచే తడుపు నీవు ఈ కన్యను తన తండ్రి యింటినుండి విడువుము (అనగా పంపుము) పెనిమిటి యింటి నుండి విడువకుము (అనగా పంకుము) ఈమె సుపుత్రవంతురాలై సౌభాగ్య వంతురాలై యుండునట్లు ఈమెను పెనిమిటి యింటియందు బద్ధానురాగ యగునట్లు చేయుము. చక్కఁగా హుతమగుంగాక. 30

వర్షించు నింద్రునికిది

మం॥ ఓ యింద్రుఁడా! వర్షము నిచ్చు నీవు ఈమెను సుపుత్రవంతురాలను గాను సౌభాగ్యవంతురాలనుగాను జేయుము. ఈమెయందు పదిమంది పుత్రులను ఇమ్ము. పెనిమిటినగు నన్ను పదునొకండవ వానినిగాఁ జేయుము. చక్కఁగా హుతమగుంగాక. వర్షించు నింద్రునికిది 31

అగ్ని రైతు ప్రథమో దేవతానాగ్ం సోఽస్యై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ తదయగ్ం రాజా వరుణోఽనుమన్యతాం యథేయగ్ స్త్రీ పౌత్రమఘం నరోదా త్స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యా మిదమ్॥ 32

ఇమామగ్ని స్త్రాయతాం గార్ హపత్యః ప్రజా మస్యైనయతు దీర్ఘ మాయుః। అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తుమాతా, పౌత్ర మానన్ద మభి ప్రబుధ్యతామియగ్ స్వాహా। అగ్నయే గార్హ పత్యా యేదమ్॥ 33

మాతే గృహేనిశి ఘోషఉత్థా దన్యత్ర త్వ ద్రుదత్య స్సంవి శన్తు మాత్వం వికేశ్యుర అవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ స్వాహా అగ్నయే గృహపతయ ఇదమ్॥ కేషాంచిత్స్వాహః॥

వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్। 34

ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం ధయ న్తగ్ం సవితాఽభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానా ద్బృహస్పతిర్విశ్వే దేవా అభిరక్షన్తు పశ్చాత్స్వాహా।

ద్యువాయ్వశ్విసవితృ బృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదమ్॥ 35

అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మాన ముతవాఽఘం॥ శీర్ష్ణ స్స్రజ మి వోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముఞ్చామి పాశగ్గ్ స్వాహా॥

వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్। 36

మం॥ దేవతలలో మొదటివాఁడగు వహ్ని వచ్చుఁగాక. వచ్చి యీమె సంతానమును మృత్యుపాశముల నుండి విడిపించును గాక. రాజైన యీ వరుణుఁడు అగ్నిచే చేయబఁడినదానిని అంగీకరించును గాక. ఈ స్త్రీ పుత్ర నిమిత్తమైన వ్యసనములఁగూర్చి యేడ్వకుండును గాక. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. అగ్నివరుణుల కిది. 32

మం॥ గార్హపత్యాగ్ని యీమెను రక్షించును గాక. ఈమె సంతానమునకు దీర్ఘాయువు నిచ్చునుగాక. శూన్యముగాని గర్భముగలదై పుత్రవంతురాలై జీవత్పుత్రుల తల్లియై యుండునుగాక. ఈమె పుత్ర సంబంధమైన యానందముతో నిద్రనుండి మేల్కొనుఁగాక. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. గార్హపత్యాగ్ని కిది. 33

మం॥ ఓ కన్యా! నీ యింటియందు రాత్రియందు ఆర్తాలాపము బయలు దేరకపోవుఁగాక. ఏడ్చునట్టి స్త్రీలు నీ యింటినిగాక నీ శత్రు గృహమును పొందుదురు గాక. నీవు జుట్టు విరఁబోసికొని రొమ్ము బాదుకొనకుందువు గాక. (అట్టి కారణములు నీకు లేకుండును గాక అని భావము) జీవద్భర్తృకవై మంచి మనస్సుతో కలకలలాడు సంతానమును జూచుచు పతి గృహమందు ప్రకాశింపుము. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. గృహపతి యగు వహ్నికిది. (కొందఱి పాఠములో వధువైన సూర్యకిది అని) 34

మం॥ అంతరిక్షము నీ పృష్ఠమును వాయువు నీ తొడలను అశ్వినీ దేవతలు నీ స్తనమును సూర్యుఁడు నీ పుత్రుని రక్షింతురు గాక. వస్త్రముచే నావరింపబఁడిన ప్రదేశమును బృహస్పతియు విశ్వేదేవతలు రక్షింతురు గాక. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. అంతరిక్షము వాయువు అశ్వినీ దేవతలు సూర్యుఁడను వారికిది. 35

మం॥ తలనుండి వాడిన మాలికను వలె గొడ్రాలితనమును, పుత్ర మరణమును, పాప నిమిత్తమైన వ్యసనమును విడిచి శత్రువుల కొఱకు ఆ పాశమును ఇచ్చెదను. స్వాహా, వధువైన సూర్యకిది. 36

ఇమం మే వరుణ.... కే స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥

తత్త్వా యామి.... మోషీ స్వాహా॥ వరుణాయేదమ్॥

త్వం నో అగ్నే.... ఏధి స్వాహా॥ అగ్నీ వరుణాభ్యామిదమ్॥ 37

సత్వంనో అగ్నే.... ఏధిస్వాహా.... అగ్నీ వరుణాభ్యామిదం

త్వమగ్నే అయా స్యయాస న్మనసాహితః అయా సఽన్ హవ్య
మూహిషేఽయానో దేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥ 38

అథ ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పాదేఽతిష్ఠేత్యశ్మానమాస్థాప్య॥

అతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్‌స్థిరాభవ అభితిష్ఠ పృతన్యత
స్సహస్వ పృతనాయతః॥
39

మం॥ వరుణుఁడా! నా యీ యాహ్వానమును వినుము. విని యిప్పుడే సుఖింపుము. రక్షణకై నిన్ను స్తుతించుచున్నాను చక్కఁగా హుత మగుఁ గాక. వరుణుని కిది.

మం॥ ఓ వరుణా! అనేకులచే స్తుతింపఁబడినవాఁడా! మా ఆయువును తగ్గింపకుము. కోపగింపనివాఁడవై ఈ కర్మయందు నాచే చెప్పఁబడు దానిని తెలిసికొనుము. ఇది నేను యాచించుచున్నాను. వేదముచే స్తుతించుచున్న యజమానుఁడు హవిస్సులచే నిన్ను ఇదే కోరుచున్నాఁడు. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. వరుణునికిది.

మం॥ అగ్నీ! విద్వాంసుఁడవగు నీవు దేవుఁడగు వరుణునికి మాయందుఁ గల కోపమును బోఁగొట్టుము. ఎక్కువగా యజించువాఁడవును, ఎక్కువగా హవిస్సులను వహించువాఁడవును ప్రకాశించువాఁడవును అగు నీవు శత్రువులకు సంబంధించిన మా సమస్త ద్వేషములను మమ్ము నుండి విడిపింపుము. అగ్ని వరుణుల కిది.

ఓ యగ్నీ! దేవతలకు మూలమవగు నీవు మమ్ము కాపాడుట చేత సమీపస్థుఁడవు కమ్ము. ఈ ప్రాతఃకాలముయొక్క ఉదయమందు అనఁగా ఎల్లప్పుడును, మాకు కోరికలిచ్చుచు వరుణుని కోపము తగ్గునట్లు అతని పూజింపుము. పురోడాశాదికము భుజింపుము. సుఖవాహనుఁడవై మమ్ము వృద్ధి పొందింపుము. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. అగ్ని వరుణులకిది. 37

ఓ యగ్నీ! నీవు భక్తిచే పొందఁదగినవాఁడవు. భక్తులచే పొందఁదగినవాఁడవై మా మనస్సుచే ప్రణిహితుఁడవైతివి. నీవు భక్తులచే పొందఁదగినవాఁడవై హవ్యమును వహించుచున్నావు. నీవు భక్తులచే పొందదఁగినవాఁడవై మాకు ఆశ్రయమునిమ్ము. చక్కఁగా హుతమగుగాక, భక్తులకు పొందఁదగిన యగ్నికిది. 38

(పిదప అగ్నికుత్తరముగా కుడికాలితో "అతిష్ఠేమ" అను మంత్రముచే రాతిని ఎక్కి)

మం॥ ఓ వధువా! ఈ రాతినెక్కుము. రాయివలె స్థిరురాలవై యుండుము. నిన్నెదుర్కొను వారిని పరుగెత్తింపుము. నిన్నెదుర్కొనువారిని ఎదుర్కొనుము. 39

వధ్వంజలావుప స్తీర్య ద్విర్లాజా నోప్య ద్వి రభిఘారయతి-తస్యాః భ్రాతాలాజా నావ పతీత్యేక ఇయం నార్యుప బ్రూత ఇతి స్థితేవ తిష్ఠన్ తిర్యగ్ జుహోతి॥ 40

ఇయం నా ర్యుపబ్రూతే కుల్పా న్యావప న్తికా దీర్ఘాయురస్తు మే పతి ర్జీవాతు శరద శ్శతగ్గ్ స్వాహా॥ వధ్వై సూర్యాయా ఇదమ్॥

ఉ త్తరాభి స్తిసృభిః ప్రదక్షిణ మగ్నిం కృత్వాఽశ్మాన మాస్థా పయతి యథా పురస్తాత్॥ 41

తుభ్యమగ్రే వర్యవహన్ థ్సూర్యాం వహతునా సహ పునః పతిభ్యో జాయాం ధా అగ్నే ప్రజయా సహ పునః పత్నీ మగ్ని రదాయుషా సహ వర్చసా దీర్ఘాయు రస్యా యఃపతి స్సఏతు శరద శ్శతమ్ విశ్వా ఉత త్వయా వయం ధారా ఉదన్యా ఇవ అతిగా హేమహి ద్విషః॥ అతి ష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్‌స్థిరాభవ అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృత నాయతః॥ 42

వధ్వంజలావుప స్తీర్య ద్విర్లాజా నోప్య ద్విరభిఘారయతి తస్యా భ్రాతా లాజా నావపతీ త్యేకే అర్యమణ మితి జుహోతి॥ 43

(వధువు యొక్క యంజలియందు పేలాలుంచి వాటియందు నేతిని
రెండుసార్లు అభిఘారము చేయవలయును. వధువు సోదరుడు పేలాలుంచు
నని కొందఱు "ఇయం నార్యుపభూతే" అను మంత్రము చెప్పి స్రుక్కు 40
వలె ఉండి అడ్డముగా హోమము చేయును.)

మం। పేలాలను అగ్నియందు హోమము చేయుచు ఈ స్త్రీ పలుకును.
నా భర్త దీర్ఘాయువగుఁగాక. నా భర్త నూరు సంవత్సరములు జీవించుఁ
గాక, చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. వధువైన సూర్యకిది.

(తరువాతి మూఁడు ఋక్కులచే అగ్నికి ప్రదక్షిణము చేసి ఇదివరకు 41
వలెనే రాతిని ఎక్కింపవలెను.)

మం॥ ఓ యగ్నీ! నీకు మునుపు సూర్యకుమార్తె యగు వివాహాధిష్ఠాన
దేవతను పితృకుల దత్త ధనముతోఁ గూడ నిచ్చిరి. తిరిగి యిపుడు
మావంటి భర్తలకొఱకు సంతానముతోఁ గూడ భార్యను ఇమ్ము.

మం॥ తిరిగి అగ్ని ఆయువుతోడను వర్చస్సుతోడను భార్యను
ఇచ్చుగాక. ఈమె భర్త దీర్ఘాయువై నూఱు సంవత్సరములు జీవించుఁ
గాక.

మం॥ ఓ యగ్నీ! నీతోఁ గూడి సమస్తమైన జలధారలను వృషభాదుల
వలె శత్రువులను దాటుదుము.

ఈ రాతినెక్కుము. రాయివలె స్థిరురాలవగుము. నిన్నెదుర్కొను 42
వారిని పరుగెత్తింపుము. నిన్నెదుర్కొనువారిని ఎదుర్కొనుము.

వధువుయొక్క యంజలియందు పేలాలుంచి నేతిని అభిఘరించు
చున్నాఁడు. ఆమె సోదరుఁడు పేలాలుంచునని కొందఱు. "అర్యమణం" 43
అను మంత్రముచే హోమము చేయును.)

అర్యమణం ను దేవం కన్యా అగ్ని మయక్షత స ఇమాం దేవో అధ్వరః ప్రేతో ముఞ్చాతి నాముతస్సుబద్ధా మముతస్కరథ్స్వాహా॥ 44
అర్యమ్ణేఽగ్నయ ఇదమ్॥

తుభ్యమగ్రే.... మహి ద్విషః అతిష్ఠేమ మశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్గ్ స్థిరా భవ అభితిష్ఠ పృతన్యత స్సహస్వ పృతనాయతః॥ 45

వధ్వాఞ్జలావుపస్తీర్య - ద్వి ర్లాజా న్నోప్య ద్వి రభిఘారయతి తస్యా లాజనావపతీ త్యేకే త్వమర్య మేతి జుహోతి॥ 46

త్వమర్యమా భవసి యత్కనీనాం నామ స్వధావ థ్స్వర్యం బిభర్ షి అఞ్జన్తి వృక్షగ్ం సుధితం నగోభిర్యద్దమ్పతీ సమనసా కృణోషి స్వాహా॥ అర్యమ్ణేఽగ్నయ ఇదమ్॥ 47

తుభ్యమగ్రే పర్యవహ.... మహి ద్విషః॥ అగ్నయ ఇదమ్॥

సముద్ధ మిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రోక్ష్యాగ్నౌ ప్రహరతి॥
రుద్రాయ తన్తిచరాయేదమ్ (నమమ)॥ 48

మం॥ శీఘ్రముగా అర్యముని అగ్నిని పూర్వము కన్యలు యజించి తమ పతులను పొందిరి. అతఁడిపుడును లాజహోమముచే యజింపఁబడిన వాఁడై ఎవని చేతనో హింసింపబడెను. ఆ దేవుఁడైన యర్యముఁడు ఈమెను పితృకులమునుండి పంపును, పతికులమునుండి పంపఁడు. పతికులమందు బద్ధామరాగను గాఁ జేయుఁగాక. చక్కగా హుతమగుఁగాక. అర్యముఁడగు నగ్నికిది 44

మం॥ ఓయగ్నీ! నీవు మునుపు సూర్యకుమార్తెయగు వివాహాధిష్ఠాన దేవతను పితృకుల దత్తధనముతోఁ గూడ నిచ్చితివి. తిరిగి యిపుడు మావంటి భర్తలకొఱకు సత్సంతానముతోఁ గూడ భార్యను ఇమ్ము.

మం॥ ఈ రాతిసెక్కుము. రాయివలె స్థిరురాలవగుము, నిన్నెదుర్కొను వారిని వరిగెత్తింపుము. నిన్నెదుర్కొనువారిని ఎదుర్కొనుము. 45

(వధువు దోసిలియందు పేలాలుంచి రెండుసార్లు అభిఘరించును మెసోదరుఁడు పేలాలుంచునని కొందరు అర్యమ అని హోమము సేయును)

మం॥ నీవు దాతవు కనీన అను పేరుగల కన్యకలకు అన్నయుక్తముగు స్వర్గసాధనమును భరించుచుంటివి గాన నీవు అర్యముఁడవైతివి. బాగుగా పాతఁబడిన వృక్షమును గోపికారములగు అజ్యాదుల చేత దడపునట్లు దంపతులను సుమనస్కులనుఁగా జేయుచున్నావు. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. అర్యమునికిది. 47

మం॥ ఓయగ్నీ! నీకు మునుపు సూర్యకుమార్తెయగు వివాహాధిష్ఠాన దేవతను పితృకులదత్త ధనముతోఁ గూడనిచ్చిరి. తిరిగి యిపుడు మావంటి భర్తల కొఱకు సత్సంతానముతోఁగూడ భార్యను ఇమ్ము. అగ్నికిది,

(సమిధను ఇధ్మ సన్నహనమును నీటితో తడిపి అగ్నియందు వేయును.)

తంతి చరుఁడగు రుద్రునికిది నాకుఁగాదు. 48

అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠాసిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య-మాదాయ॥ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥

ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా॥ చిత్తాయేదంన మమ॥ ఆకుతం చ స్వాహా॥ ఆకుతాతాయేదంన మమ ఆకూతీశ్చ స్వాహా॥ ఆకుత్యా ఇదం న మమ॥ విజ్ఞాతం చ స్వాహా॥ విజ్ఞాతయేదం న మమ॥ విజ్ఞానం చ స్వాహా॥ విజ్ఞాన యేదం న మమ॥ మనశ్చ స్వాహా॥ మనస ఇదం న మమ శక్వరీశ్చ స్వాహా॥ శక్వరీభ్య ఇదం న మమ॥ దర్శశ్చ స్వాహా॥ దర్శా యేదం న మమ॥ పూర్ణ మాస శ్చ స్వాహా॥ పూర్ణ మాసాయేదం న మమ॥ బృహచ్చ స్వాహా॥ బృహత ఇదం న మమ॥ రథంతరం చ స్వాహా॥ రథంతరా యేదం న మమ॥ ప్రజాపతి ర్జయా నింద్రాయ వృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రఃపృతనా జ్యేషు తస్మై విశ స్సమనమంత సర్వాస్స ఉగ్ర స్సహి హవ్యోబభూ వస్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥....జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే॥.... న మమ॥

అపరే ణాగ్నిం ప్రత్యాఙ్ముంచా మీతి ద్వాభ్యాం యోక్త్రం విముంచతి॥

ఈ కర్మకు హోమప్రతిష్ఠ సిద్ధించుట కొఱకు వృద్ధికాముఁడనై జయాది హోమమును జేయుదును. స్రువముచే నేయితీసికొని జయాది. హోమము చేయవలయును.

జయాదిహోమము

(రెండవ దర్వితో హోమము చేయవలయును.)

నా చిత్తము చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. చిత్తమునకిది ఈ నిర్వికల్పకజ్ఞానము చక్కఁగా హుతమగుఁగాక నిర్వికల్పక జ్ఞానమునకిది. సంకల్పింపఁబడినది చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. సంకల్పింపబడిన దానికిది. సంకల్పము చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. సంకల్పమునకిది తెలియఁబడినది చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. తెలియఁబడినదానికిది. తెలివి చక్కగా హుతమగుఁగాక, తెలివికిది. మనస్సు చక్కగాఁ హుతమగుఁగాక మనస్సునకిది. బాహ్యేంద్రియ శక్తులు చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. బాహ్యేంద్రియ శక్తులకిది. దర్శయాగము చక్కఁగా హుతమగుగాఁక దర్శయాగమునకిది. పూర్ణ మాసయాగము చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. పూర్ణమాస యాగమునకిది. బృహత్సామ చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. బృహత్సామమునకిది. రథంతర సామము చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. రథంతర సామముకిది. యుద్ధముల నెదుర్కొనుటలో భయంకరుడైన ప్రజాపతి వర్షించు నింద్రునికి ఈ జయ మంత్రముల నిచ్చెను. ఆ యింద్రునికి సర్వప్రజలు వశులైరి. ఆ యింద్రుఁడు శిక్షకుఁడయ్యెను. కనుక ఆ యింద్రుఁడు హోమయోగ్యుఁడయ్యెను. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక ప్రజాపతికిది జయాది బ్రహ్మవివర్జనమైన పిదప

"(ప్రసత్వాముంచామి" అను రెండు మంత్రములతో యోక్త్ర మనుత్రాడు విప్పుము.)

ప్రత్వా ముఞ్చామి వరుణస్య పాశా ద్యేన త్వా బధ్నా త్సవితా సుకేతః ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి ఇమం విష్యామి వరుణస్యపాశం యమబధ్నీ త సవితా సుశేవః ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహ పత్యాకృణోమి ॥ హరిః ఓమ్ తత్సత్॥ 50

ఇతి వివాహప్రధాన హోమః

౦ — ౦

అథ వివాహ ప్రవేశ హోమః

(ఆచమ్య .... ఓం భూః .... ఏవంగుణ .... శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వాసహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహ ప్రవేశ హోమం కరిష్యే 1

(అథవధూ గృహాత్ప్రత్యానయన్ ఉదుత్తరమితి తిసృభి రభి మంత్రయే)

ఉదుత్తర మారోహంతీ ర్వ్యస్యంతీ ప్రృతన్యతః మూర్ధానం పత్యు రారోహ ప్రజయాచ విరాడ్భవ 2

సమ్రాజ్ఞీ శ్వశుర్యే భవ సమ్రాజ్ఞీ శ్వశ్రువాం భవ ననాందరి సమ్రాజ్ఞీ భవ సమ్రాజ్ఞీ అధిదేవృషు శ్నషాణాం శ్వశురాణా మజాయాశ్చ ధనస్యచ పతీనాం చ దేవృాణాంచ సజాతానా విరాడ్భవ 3

మం॥ సవిత యేపాశముచే సుమనస్కురాలవై బంధించెనో అట్టి వరుణుని పాశమునుండి నిన్ను విడిపించుచున్నాను. బ్రహ్మలోకమగు సుకృతలోకమందు పతినైన నాతోఁ గూడ నీకు సుఖస్థానమును చేయుదును.

మం॥ భర్తలకు సుఖముగూర్చు సవిత దేనిని గట్టెనో అట్టి యా వరుణుని పాశమును నేను విప్పుచున్నాను. బ్రహ్మలోకమగు సుకృత లోకమందు పతినైనఁ నాతోఁ గూడ నాశనములేని దానినిగా నిన్నుఁ జేయుదును. 50

హరిః ఓమ్, ఓమ్ తత్సత్

ఇది వివాహప్రధాన హోమము

- o — o -

ఇంక వివాహప్రవేశహోమము

ఆచమనము చేసి ... ఓంభూః .... ఇట్టి గుణలుగల .... శుభతిథి యందు క్రొత్త పెండ్లికూతురైన యీ వధువుతోఁ గూడ నాకు ఆయువు అభివృద్ధి పొందుటకు వివాహ ప్రవేశహోమమును జేయుదును. 1

(పిదప వధూ గృహమునుండి తనయింటికి తిరిగి తీసుకొని వచ్చుచు "ఉదుత్తరం" అను మూఁడు ఋక్కులచే అభిమంత్రించి)

శ్రేష్ఠముగు రథము నెక్కి నిన్నెదుర్కొను వారిని ద్రోలివైచి భర్తనగు నాచే శిరసావహింపఁదగిన దాన వగుము. సంతానముచే పదవదగు విరాట్ఛందస్సు వలె పదిమంది పుత్రులతో విరాజిల్లుము. 2

మం॥ అత్తమామల యింటియందు రాణివై యుండుము. వది నెల దగ్గర రాణి వగుము. మఱఁదులందు రాణివగుము. కోడండ్రకు, అత్తమామలకు, సంతానమునకును, ధనమునకును, భర్తనైన నాకు మఱఁదులకు ఇతరులగు నాతోఁబుట్టిన వారికిని యజమానురాల వగుము. 3

(సంకాశయమీతి గృహాన్ దర్శయతి)

సంకాశయామి వహతుం బ్రహ్మణా గృహై రఘోరేణ చక్షుషా మైత్రేణ పర్యాణద్ధం విశ్వరూపం యదస్యాగ్ స్యోనం పతిభ్యస్సవితా కృణోతు తత్ 4

ఆవా మగన్ థ్సుమతి ర్వాజినీ వసూ న్యశ్వినా హృథ్సుకామాగ్ం అయగ్ం సత అభూతం। గోపా మధునాశుభస్పతీ ప్రియా అర్యమ్ణో దుర్యాగ్ం అశీమహి 5

ఆ రుంనో దేవస్సవితా బృహస్పతి రింద్రాగ్నీ మిత్రా వరుణావస్తయే త్వష్టావిష్ణుః ప్రజయా సగ్ంరరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముంచతు 6

(శర్మ వర్మేతి గృహ మధ్యదేశే లోహితం చర్మానడుహం ప్రాచీన గ్రీవ ముత్తర లోమాస్తీర్య)

శర్మ వర్మేద మాహరాస్యై నార్యా ఉపస్తిరే సినీవాలి ప్రజాయతా మియం భగస్య సుమతా అసత్ 7

(గృహాన్ భద్రానితి గృహాన్ప్రపాదయు స్వత్నం వాచయిత్వా)

("సంకాశయామి" అనుదానిచే గృహములను జూపును.

మం॥ స్త్రీ ధనమును మంత్రముతోఁగూడ, గృహములతోఁగూడ ఈమె ప్రసన్నమైన కంటిచే చూచుఁగాక. మైత్రివే నేను వానిని చూపుదును. అప్పుడు బంధువులచే నీయఁబడిన నానా రూపములుగల యాభరణాదులతో సవిత పతినైన నాకును నా సోదరులకును సుఖము గూర్చుఁగాక.
4

మం॥ స్తుతియే ధనముగాఁగల ఓ అశ్వినీ దేవతలారా! మీ సద్బుద్ధి మాకై వచ్చుఁగాక. మాహృదయములందున్న కోరికలు నిశ్చితములగుఁగాక, కూడ చరించు మీరు మార్గమందు రక్షకులుగా నుంటిరిగాన అన్నోదకముల రక్షించు నో దేవతలారా? మీ యనుగ్రహము వలన సూర్యునికి ప్రియులమై మాగృహములను ప్రవేశింతుము.
5

మం॥ ఓ యెద్దులారా! మిమ్ము ఈ ప్రకాశించు సూర్యుఁడును. బృహస్పతియు ఇంద్రాగ్నులును. త్వష్టయను విష్ణువును. ప్రజలతో సంతోషించు మాకు కోరికలు కలిగినపుడు వచ్చిన మిమ్ము యథేష్ట సంచారము కొరకు విడిచెదరుగాక.
6

"(శర్మకర్మ" అనుదానిచే గృహ మధ్య దేశమందు ఎఱ్ఱని యెద్దు తోలు తూర్పుగా గళము గలుగునట్లు రోమములుపైకి వచ్చునట్లును పఱువవలయును.)

మం॥ సుఖప్రదమగు కవచరూపమగు నీత ఱను ఈ వధువునకు ఆసనముగా తీసికొనిరమ్ము. ఓయమావాస్యాధిష్ట దేవతా! ఈ వధువు సంతానము గలది యగుఁగాక. భగవదేవతకు అనుగ్రహ పాత్రురాలగుఁగాక.
7

("గృహాన్ ప్రసాదయన్" అను మంత్రముచే గృహమున కుడికాలు పెట్టుచు ఈ మంత్రమును జదివింప వలయును.)

గృహాన్ భద్రాన్ త్సుమనసః ప్రపద్యే వీరఘ్నీ వీరవతస్సు వీరాన్ ఇరాం వహతో ఘృత ముక్ష మాణాస్తే ష్వహగ్‍ం సుమనా స్సం విశామి. 8

(ఆగారస్యైశాన దేశే వరవధ్వౌ దక్షిణోత్తరా ముపవిశతః ప్రాణానాయమ్య)

ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్ చత్వారి శృంగాషట్వా త్ర ప్రయోగం కుర్యాత్॥

అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్య భాగాంతే అగన్నోష్ఠ మితి ప్రతి మంత్రం త్రయోదశాజ్యాహుతీర్హుత్వా)

ఏకం ద్వే త్రీణి

అగన్నోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ జహీవం ప్రజాం జనయం తీ సురత్నే మమగ్నిగ్‍ం శతహిమా స్సుపర్యాభ్యాస్వాహా॥ అగ్నయ ఇదమ్ 9

అయమగ్నిర్గృహ పతి స్సుసగ్‍ం తుష్టి వర్ధనః యథా భగస్యా భ్యాం దద ద్రయిం పుష్టిమథో ప్రజాగ్ స్వాహా అగ్నయే॥ గృహ పతయు ఇదమ్ 10

ప్రజయా అభ్యాం ప్రజాపతి ఇంద్రాగ్ని శర్మ యచ్ఛతమ్ యుక్తైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయో ర్జీవతో ప్రజాః స్వాహా ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం 11

మం॥ శుభమైనట్టియుఁ ప్రసన్న మనస్సు గల యత్తమామలు మొదలగువారు గలిగినట్టియు, వీరులు గలిగినట్టియు, శోభన రక్షక పురుషులతో నిండినట్టియు, అన్నముతో నిండినట్టియు, నేతిని జిమ్ము నట్టియు గృహములను, వీరులను జంపని నేను పొందుదును వాటి యందు నేను సుప్రసన్నురాలనై ప్రవేశింతును. 8

(ఇంటి ఈశాన్య ప్రదేశమందు వధూవరులు దక్షిణోత్తరులై కూర్చుందురు. ప్రాణాయామము చేసి)

ఓంభూర్భువస్సువరోమ్ .... షట్పాత్రప్రయోగము చేయవలయును (అగ్నిప్రతిష్ఠాపన ముఖ్యాధానము మొదలు ఆజ్యభాగము వఱకు చేసిన పిమ్మట "ఆగన్గోష్ఠ" అను ప్రతిమంత్రమునందును పదమూఁడు ఆజ్యా హుతులను హోమముచేసి)

ఒకటి - రెండు – మూడు

మం॥ నా భార్య గోవుల తోడను అశ్వముల తోడను నా గృహమును ప్రవేశించినదై దీర్ఘాయువుగల భర్తగలదై సంతానముతోఁ గూడ స్వర్గ భాగములను పొందునదై చాలామంది సంతానమును కనినదై యెక్కువ ధనము గలదై యీ యగ్నిని నూఱువత్సరములు సేవించుఁగాక. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక అగ్నికిది. 9

మం॥ ఈ యగ్ని నా గృహమునకు ప్రభువు. శోభనమైన స్థానముగలవాఁడు నాపుష్టిని, వర్ధిల్లజేయువాఁడు ఇట్టి యగ్ని దంప తులమగు మాకు ధనమును, పుష్టిని, సంతానమును ఇచ్చుఁగాక. చక్కఁగాహుతమగుఁగాక గృహపతియగునగ్నికిది. 10

మం॥ ఓ ప్రజాపతీ! మా యిరువురకు సంతానమిమ్ము. దంపతుల మగు మే మిరువురము జీవించి యుండఁగా మా సంతానమెట్లు నశింపదో యట్లు ఓ యింద్రాగ్నులారా! మాకు సుఖము నిండు, చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. ఇంద్రాగ్నులకిది. 11

తేన భూతేన హవిషాఽయ మాప్యాయతాం పునః జాయాం యామస్మా ఆవాక్షుస్తాగ్ం రసే నాభి వర్ధ తాగ్ం స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం 12

అభివర్ధతాం పయసాఽభి రాష్ట్రేణ వర్ధతామ్। రయ్యా సహస్ర పోష సేమౌ స్తా మనపేక్షితౌ స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం॥ 13

ఇహైవస్తంమావియోష్టం విశ్వమాయు ర్వ్యశ్నుతం. మహ్యా ఇన్ద్రస్స్వస్తయే స్వాహా॥ ఇద్రాయేదం॥ 14

ధ్రువైధిపోష్యా మయి మహ్యం త్వాఽదా ద్బృహస్పతిః। మయాపత్యా ప్రజావతీ సంజీవ శరద శ్శతగ్ం స్వాహా॥ బృహస్పతయ ఇదమ్॥ 15

త్వష్టా జాయా మజనయ త్త్వష్టాఽస్యై త్వాంపతిం॥

త్వష్టా సహస్ర మా యూగ్ంషి దీర్ఘ మాయుః కృణోతు మాగ్ స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదమ్ 16

మం॥ ప్రాప్తించిన హవిస్సుచే మాటిమాటికి ఈ యగ్ని సంతృప్తి పొందుఁగాక. నాకొసంగిన యీ నాభార్యను అజ్యాది రసముతో వృద్ధిపొందించుఁగాక. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. ఇంద్రాగ్నులకిది. 12

మం॥ పాలతో అభివృద్ధి పొందుఁగాక. గృహక్షేత్రాదులచే వృద్ధిపొందుఁగాక. వేలకొలఁదిజనులను పోషించు ధనముచే అనపేక్షితులై యీ దంపతులు వర్ధిల్లుదురుగాక. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. ఇంద్రాగ్నులకిది. 13

(ఇది యంతరాత్మను గూర్చి ఆత్మయొక్క వాక్యము)

మం॥ ఓ యంతరాత్మలారా! గృహమందే యుందురుగాక. 100 సంవత్సరముల పరిమితి గల దీర్ఘాయువును పొందుదురుగాక. ఇంద్రుఁడు మీమహత్తు కొఱకును శుభము కొఱకును అగుఁగాక. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక! (ఇంద్రునికిది) 14

మం॥ ఓ వధువా! పోషింపఁదగిన నీవునాయందు నిశ్చలురాలవై వర్ధిల్లుము. బృహస్పతి నాకొఱకు నిన్ను ఇచ్చెను. పతినైన నాతోఁ గూడ సంతానవంతురాలవైన నీవు నూఱేండ్లు జీవింపుము. చక్కఁగా హుతమగుగాక బృహస్పతికిది 15

మం॥ త్వష్ట (విశ్వకర్మ) ఈ భార్యను జనింపఁజేసెను. అట్లే ఈమె కొఱకు భర్తవగునిన్ను జనింపఁజేసెను. ఓ నా అంతరాత్మా! మీ యిద్దఱి అంతరాత్మలకు త్వష్ట సహస్రాయువును దీర్ఘాయువును ఇచ్చుఁగాక! చక్కఁగా హుతమగుఁగాక త్వష్టకిది. 16

ఇమం మే వరుణ....రాచ కే స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥

తత్త్వా యామి....మావ్రమోషీ స్వాహా॥ వరుణాయేదం॥

త్వన్నో అగ్నే....ముగ్ధస్య థ్వాహా॥ అగ్ని వరుణాభ్యామిదం॥

సత్వంనో....ఏధి స్వాహా॥ అగ్ని వరుణాభ్యామిదం॥

త్వమగ్నే....భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదమ్॥

సమిధ మిధ్మసన్నహనం చాద్భిః ప్రోక్ష్యాఽగ్నా వుపహరతి॥ అగ్నయ ఇదం–రుద్రాయ తంతిచరా యేదం॥ 17

అస్యకర్మణః హోమప్రతిష్టా సిధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది హోమం కరిష్యే॥ స్రువేణాజ్య మాదాయ॥

ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం....నమమ॥ 18

మం॥ ఓ వరుణా! నా యీ యాహ్వానమును వినుము. విని యిప్పుడే సుఖింపుము. రక్షణకై నిన్ను స్తుతించుచున్నాను. చక్కఁగా హుత మగుఁగాక. (వరుణునికిది.)

మం॥ ఓ వరుణా! అనేకులచే స్తుతింపఁబడినవాఁడా! మా యాయువును తగ్గింపకుము. కోపగింపని వాఁడవై ఈ కర్మయందు నాచే చెప్పఁబడు వానిని తెలిసికొనుము. ఇది నేను యాచించుచున్నాను. వేదముచే స్తుతించు యజమానుఁడు హవిస్సులచే నిన్ను ఇదే కోరుచున్నాఁడు. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. (వరుణునికిది)

మం॥ ఓ యగ్నీ! విద్వాంసుఁడవగు నీవు దేవుఁడవగు వరుణునికి మాయందుఁగల కోపమును బోఁగొట్టుము. ఎక్కువగా యజించువాఁడవును. ఎక్కువగా హవిస్సులను వహించువాఁడవును. ప్రకాశించు వాఁడవును అగు నీవు శత్రువులకు సంబంధించిన మా సమస్త ద్వేషముల నుండి మమ్ము విడిపింపుము. (అగ్ని వరుణులకిది)

మం॥ ఓ యగ్నీ! దేవతలకు మూలమువగు నీవు మమ్ము కాపాడుట చేత సమీపస్థుఁడవుకమ్ము. ఈ ప్రాతఃకాలము యొక్క ఉదయమందు అనఁగా ఎల్లపుడును, మాకు కోరికలిచ్చుచు వరుణుని కోపము తగ్గునట్లు అతనిఁ బూజింపుము. పురోడాశాదికము భుజింపుము. సుఖవాహనుఁడవై మమ్ము వృద్ధి పొందింపుము. చక్కఁగా హుతమగుగాక. (అగ్ని వరుణుల కిది)

(సమిధను ఇధ్మసన్నహనమును నీళ్ళతోఁ గడిగి అగ్నియందు వేయుచున్నాఁడు.) అగ్నికిది. తంతిచరుఁడగు రుద్రునికిది. 17

ఈ కర్మకు హోమప్రతిష్ఠ సిద్ధించుట కొఱకు వృద్ధిని గోరువాఁడవై జయాది హోమమును చేయుదును. (స్రువముచే నేయి తీసికొని) జయాది హోమము చేయవలయును. జయాది బ్రహ్మ విసర్జనమైన పిదప నీచే నివ్వఁబడు బ్రహ్మత్వ దక్షిణను.... నాకుఁ గాదు. 18

యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్॥

అపరేణాగ్నిం ఇహ గావ ఇతి చర్మణి యుగపదుపవిశతః॥ ఉత్తరోవరః ఇహగావః ప్రజా యధ్వ మి హాశ్వా ఇహ పూరుషాః ఇహో సహస్ర దక్షిణో రాయస్పోషోనిషిదతు॥ 19

ఉత్తరోవరో యాపుంప్రసూ ర్జీవ పుత్రాంతస్యాః పుత్రాంవధ్వా అంకేసోమేనాదిత్యా ఇత్యుపవేశ్య॥

సోమే నాదిత్యబలిన స్సోమేన పృథివీ దృఢా॥ అథో నక్షత్రాణా మేషా ముపస్థే సోమ అధితః॥ తస్మై ఫలాని ప్రదాయ॥ 20

ప్రవస్వత్వః ప్రియం ప్రజయా భువనేశోచేష్ట। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యా శ్చ పుష్పిణీః। బృహస్పతి ప్రసూతా స్తానో ముంచం త్వగ్ంహసః॥ ఇహ ప్రియమితి ద్వే జపతి॥ 21

ఇహ ప్రియం ప్రజయా తే సమృధ్యతా మస్మి న్గృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి ఏనా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ంసృజ స్వాథా జీవ్రి విదథ మావదాసి॥ 22

సుమంగలీ రితి గంధర్వం ప్రతిష్ఠాప్య॥

యధాశక్తి దక్షిణను ఇవ్వవలయును.

("ఇహగావః" అను మంత్రముచే అగ్నికి తరువాత చర్మముమీఁద ఇద్దఱు ఒక్కసారిగా కూర్చుందురు. వరుఁడు ఉత్తరముగా కూర్చుండ వలయును.)

మం॥ ఈ గృహమందు ఓ గోవులారా! మీరు పుట్టుడు. ఓ పుత్ర వంశము గారా! ఈ గృహమందు మీరు పుట్టుఁడు. ఈ యింటియందు సహస్ర దక్షిణ ఇచ్చు ధనమును గాపాడు దేవుఁడు ఉండుఁగాక. 19

పురుష సంతానము గలదియు, జీవపుత్రయు నగు నామె యొక్క పుత్రుని వధువు తొడమీఁద "సోమేనాదిత్యా" అను మంత్రముచేఁ గూర్చుండఁబెట్టి)

మం॥ చంద్రునిచేత దేవతలు బలవంతులు. చంద్రునిచే ఔషధులచే భూమి దృఢమైనది. మఱి యీ నక్షత్రముల సమీపమున చంద్రుఁడు న్నాఁడు. (ఇట్లు నీతొడపై నీబాలుఁడు కూర్చుండుఁగాక అని భావము)

వానికొఱకు ఫలములిచ్చి 20

మం॥ ఓ ఫలములారా! మీరు ప్రసవశీలురుగండు. ఈ వధువు గూడ లోకమున సంతానముచే ప్రసవశీల యగుఁగాక.

ఫలము గలిగినట్టియు, ఫలములు లేనట్టియు, పుష్పలు లేనట్టియు, పుష్పలు గలిగినట్టియు నగు ఓషధులు బృహస్పతి ప్రసూతములై అవి మమ్ము పాపమునుండి విడిపించును గాక.

("ఇహ ప్రియం" అను రెండు మంత్రములను జపించును) 21

మం॥ ఈ గృహమందు సంతానముచేత నాకు ప్రీతి వర్ధిల్లుఁగాక. ఈ యింటియందు గృహ యజమానురాలవై జాగ్రత్త వహించుము. భర్త వ నాతో సంయోగ మొందుము. ఇట్లు చిరకాల మనుభవించి జీర్ణ శరవై (పుత్రాదులకు యజ్ఞమిట్లు చేయుఁడు అని) యజ్ఞమును గూర్చి చెప్పుదువు గాక. 22

("సుమంగలీః" అను మంత్రముచే గంధర్వుని ప్రతిష్ఠ చేసి)

ఓమ్ భూః.... శుభతిథౌ అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ మమాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం వివాహ గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే। గంధర్వ పూజాం కుర్యాత్॥

సుమఙ్గలీ రియం వధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత సౌభాగ్య
మస్యై దత్త్వా యాథాస్తం విపరేతన 23

గంధర్వో విశ్వావసుః పర్యముష్ణాత్స తిస్రో రాత్రీః పరిముషితో వన త్రస్యాత్రిస్రో రాత్రీః క్రీతస్సోమో వసతి తేదేవా అబ్రువన్ స్త్రీకామా వై గంధర్వా స్త్రియానిష్క్రీణామేతి తే వాచగ్ం స్త్రియమేక హాయనీం కృత్వా తయానిరక్రీణన్ సారోహిద్రూపం కృత్వా గంధర్వేభ్యః॥

శ్లో॥ విశ్వావసోఽత్ర గంధర్వదండే రాత్రిత్రయంవస
ఆవయోః ప్రీతిముత్పాద్య రక్ష మాం శుభలక్షణమ్॥

వివాహ గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపన ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥

ఉభౌ। వాచం యచ్ఛత్యా నక్షత్రోదయాత్ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదీచీం వా దిశ ముపనిష్క్రమ్య ఇతి ద్వాభ్యాం యథాలింగం ధ్రువ మరుంధతీం చ దర్శయతి॥
24

ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోని ర్ధ్రువ మసి ధ్రువత స్స్థితమ్ త్వం నక్షత్రాణాం మేధ్యసి సమాపాహి పృతన్యతః
25

ఓంభూః .... శుభతిథియందు ఈ క్రొత్త పెండ్లికూతురైన వధువుతో గూడ నాకు ఆయువు వర్ధిల్లుటకు వివాహ గంధర్వుని ప్రతిష్ఠ చేయుదును. (గంధర్వపూజ చేయవలెను.)

మం॥ ప్రేక్షకులారా! ఈ వధువు సౌభాగ్యవతి. ఈమె దగ్గఱకు వచ్చి చూడుఁడు. ఈమెకు సౌభాగ్యమునిచ్చి తిరిగి మీ యిండ్లకు పొండు. 23

విశ్వావసువను గంధర్వుఁడు ఆమెను దాచెను. అతఁడు మూఁడు
ంత్రులు దాగుకొన్నవాడై యుండెను కనుక వానినుండి మూఁడు
'తులు కొనఁబడినవాడై సోముఁడు ఉండెను ఈ దేవతలిట్లు పలి
ి. గంధర్వులు స్త్రీకాముకులు, స్త్రీచే వారిని కొనుదము. అని వారు
లికిరి. స్త్రీని ఒకసంవత్సరము వయస్సు గలదానినిగాఁ జేసి ఆమెతో
డించిరి. ఆమె లేడి రూపముదాల్చి ఆగంధర్వుల కొఱకయ్యెను.
విశ్వావసు గంధర్వుఁడా! ఈ దండమందు మూడు రాత్రులుండుము.
- యిద్దఱకు ప్రీతిని గలిగించి శుభలక్షణములుగల నన్ను రక్షింపుము.
వాహ గంధర్వ ప్రతిష్ఠాపన ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక.
లు నక్షత్రోదయము వఱకు మాటలాడుదురు. నక్షత్రము ఉదయిం
గా తూర్పుగాఁగాని. ఉత్తరముగాఁగాని వెళ్ళి "ధ్రువ క్షితి" అను
'డిటిచే గుర్తు చూపుచు ధ్రువుని అరుంధతిని చూపును. 24

ం॥ ధ్రువమైన నివాసము గలదానవు. ధ్రువమైనవానికి
త్పత్తి స్థానమైన దానవు ఇతర నక్షత్రముల ధ్రువత్వమునకు హేతువై
యముగా నీవు ధ్రువమైన దానవు. నీవు నక్షత్రములకు వాటిని
'పు మేకుగా నున్నావు. అట్టి నీవు నన్నెదుర్కొను వారినుండి కాపా
ము. 25

సప్త ఋషయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుంధతీం య ద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహతీ య మస్మాక మేధ త్వష్టమీ॥

శ్లో॥ కశ్యపోఽత్రి ర్భరద్వాజో విశ్వామిత్రోథ గౌతమః॥ వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతే ఋషయస్తథా॥

శ్రీమద్భాగవతే॥ ప్రజాపతేః కర్దమస్య దేవహూత్యా మహా త్మజా అరుంధతీ వసిష్ఠస్య పత్నీ భూల్లోక పూజితా॥

సప్తఋషి దేవతాభ్యోనమః ఇద మర్ఘ్యం సమర్పయామి॥ ఆదాశీర్వాదః॥ 28

ఇతి ప్రవేశ హోమః సమాప్తః

-o—o-

అథ ఆగ్నేయ స్థాలీపాకః

ప్రాణానాయమ్య.... ఓమ్ భూః....ఏవం గుణ ..ప్రీత్యర్థం ఏనాం వధూమాగ్నేయేన స్థాలీపాకేన యాజయిష్యే॥ ఇతి సంకల్ప్యః

అగ్నయే జుష్టం నిర్వపామి అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం నిర్వపామి అగ్నయేజుష్టం ప్రోక్షామి అగ్నయే స్విష్టకృతే జుష్టం ప్రోక్షామి పత్నీ వహంతి చరుగ్ం శ్రపయిత్వాభిఘార్య ప్రాచీనముదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠతమాభిఘార్య॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్॥

చత్వారి శృంగా .. షట్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥ అగ్నయే స్వాహా ఉత్తరార్ధ పూర్వార్థే అగ్నయ ఇదమ్॥

మం॥ సప్తర్షులు కృత్తికా నక్షత్రములలో మొదటిదగు అరుంధతిని ధ్రువమైన దానినిగాఁ జేసినప్పుడు అరుంధతికంటె ఇతరమైన యా ఆరు కృత్తికలు అరుంధతియందు ముఖ్యత్వమును అంగీకరించినారు. అరుంధతీ దర్శనముచేత ఈ వధువు మాకు ఎనిమిదవదై షిరిల్లుఁగాక. మం॥ 1. కశ్యపుఁడు 2. అత్రి 3. భరద్వాజుఁడు 4. విశ్వామిత్రుఁడు 5. గౌతముఁడు 6. వసిష్ఠుఁడు 7 జమదగ్ని వీరు సప్తర్షులు. అరుంధతి కర్దమ ప్రజాపతికి దేవహూతియందు పుట్టిన కూతురు.) సప్త ఋషిదేవతలకొఱకు నమస్కారము. ఈ యర్ఘ్యమును సమర్పించు చున్నాను. పిదప ఆశీర్వచనము. 26

ఇది ప్రవేశహోమము సమాప్తము.

((()))

ఆగ్నేయ స్థాలీపాకము

(ప్రాణాయామము చేసి....ఓమ్ భూః ఇట్టి గుణముగల....ప్రీతి అకు ఈ వధువును ఆగ్నేయ స్థాలీపాకముచే యజ్ఞము చేయింతును. అని సంకల్పించి)

అగ్నికొఱకు జుష్టము నిర్వపింతును, శుభమయిన యిష్టమును సిన యగ్నికొఱకు జుష్టమును ప్రోక్షింతును. పత్ని చరువును వహిం ను, చరువును కాచి అభిఘరించి తూర్పుదానినిగాని ఉత్తరపుదానినిగాని సిపైచి ఉంచినదానిని అభిఘరించి.

ఓం భూర్భువస్సువర్లోకములు ఓంకారరూపములు....

నాల్గు వేదములు కొమ్ములు....

ఇట షట్పాత్ర ప్రయోగమును చేయవలెను. అగ్ని కల్పితమగు క. ఉత్తరార్ధపూర్వార్ధములందు అగ్నికిది 1

సోమాయస్వాహా దక్షిణార్థ పూర్వార్థే సోమాయేదమ్॥

తత స్స్రుచ్యుపస్తీర్య చరుమధ్యాద్ద్విరవదాయ॥ అభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘారయతి- అగ్నయేస్వాహా॥ 2

అగ్నయ ఇదం (నమమ) పున స్స్రు చ్యుపస్తీర్య నరుమధ్యాద్ద్విర వదాయ-అభిఘార్య-హవిః ప్రత్యభిఘారయతి అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ 3

అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదమ్ (నమమ)ఇధ్మసన్న హనాన్యద్భిస్సగ్గ్ స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి - అగ్నయఇదమ్ - రుద్రాయ తంతిచరాయే దమ్ (నమమ)॥ 4

అస్య కర్మణః హోమ ప్రతిష్ఠా సిధ్యర్థ మృద్ధికామః జయాది వర్జం ప్రాజాపత్యం హోమంకరిష్యే॥

ప్రజాపతేనత్వ....రయీణాగ్ం స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదమ్॥
భూస్వాహా అగ్నయ ఇదమ్ భువస్వాహా॥

వాయవ ఇదమ్ సువస్వాహా సూర్యాయేదమ్ భూర్భువస్సువ హా ప్రజాపతయ ఇదమ్ (నమమ)॥

దర్భ్యాపరిధీ ననక్తి పాత్రప్రయుక్త దర్భాగ్రాణి దర్భ్యాప్ల మథ్యస్రువే మధ్యముఃతే అనక్తి మూలాంజనే దక్షిణం పాణి మదః కుర్యా॥ ఏవం త్రిః॥

5

సోముని కర్పితమగుఁగాక. దక్షిణార్థ పూర్వార్థమందు సోమునికిది.

పిదప స్రుక్కునందు నేయియుంచి చరు మధ్యమునుండి రెండుసార్లు తీసికొని అభిఘరించి హవిస్సును మరల అభిఘరించును. అగ్నికర్పిత మగుఁగాక. అగ్నికిది. (నాకుఁగాదు) 2

మరల స్రుక్కునందు నేయియుంచి చరు మధ్యమునుండి రెండు సార్లు తీసికొని అభిఘరించి హవిస్సును మరల అభిఘరించును.

శుభమైన యిష్టమును జేసిన యగ్నికర్పితమగుఁగాక. 3

శుభమైన యిష్టమును జేసిన యగ్నికిది. (నాకుఁగాదు) అగ్ని సన్నాహములను నీటితో స్పృశింపఁజేసి అగ్నియందు ఉంచవలయును. గ్నికిది. తంతిచరరుద్రునికిది. (నాకుఁగాదు) 4

ఈ కర్మకు హోమప్రతిష్ఠ సిద్ధించుటకొఱకు వృద్ధిని కోరువాఁడై జయాదులు లేకుండ ప్రాజాపత్య హోమమును జేయుదురు. ప్రజా పతి .... రయులకు అర్పితమగుఁగాక. ప్రజాపతికిది.

భువి కర్పితమగుఁగాక. అగ్నికిది. భువమున కర్పితమగుఁగాక వాయువునకిది.

స్వర్గమున కర్పితమగుఁగాక సూర్యునికిది భూర్భువస్సువముల కర్పితమగుఁగాక. ప్రజాపతికిది నాకుఁగాదు.

దర్వితో పరిధులను తడపును. పాత్రయందుంచిన దర్భాగ్రము లను దర్వియందు తడిపి స్రువమునందు మధ్యమూలములను తడపును. మూలాంజనమందు కుడిచేతిని క్రింద ఉంచవలయును. ఇట్లు మూడు సార్లు. 5

కించి త్తృణమపాదాయ ప్రజ్ఞాతం నిధాయ పాణిభ్యాం దర్వ్యా పరిషిచ్య హుతదేవతా ఉద్దిశ్యాగ్నౌ పరిహృత్య అగ్నయ ఇద సోమాయేదం అగ్నయ ఇదం అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం అంజలినా తి ధృత్య తృణం ప్రహరతి త్రిరంగుళ్యా నిర్దిశ్య ఏతత్ ఏతత్ ఏత అగ్నిమభిమంత్ర్య భూమిముపస్పృశేత్, మధ్యమ పరిధిం పరిహృత ఇతరౌ ప్రహరన్ ఉత్తరార్ధస్యాగ్ని మంగారే షూపోహతి పరిధీన మంత్ర్య అఘారసమిధౌ ప్రహరతి దర్వ్యామితరదర్వ్యగ్రిమవధాయ సగ్స్రావేణాభి జుహోతి॥

వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్య స్సగ్స్రావభాగేభ్య ఇదం॥

అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణీత్యాది.... సిద్ధముత్తర పరిషేచనం తత ప్రణీతా విమోకోఽపి తేన సర్పిష్మతా బ్రాహ్మణం భోజయే ద్యో స్యాపచిత స్తస్మా ఋషభం దదాతి.... ఏవమత ఊర్ధ్వం దక్షిణావర్జ ము షితాభ్యాం పర్వసు కార్యః పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణే త్యేకే ఆగ్నే స్థాలీపాకాదూర్ధ్వం యత్ప ర్వాగచ్ఛతి తస్మిన్ ఉపక్రమః॥

పౌర్ణమాస్యామేవ పంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృత ప్రాణాయామః॥
దేశకాలౌ సంకీర్త్య॥

ఏవం గుణ.... ప్రీత్యర్థం పౌర్ణమాసే నాగ్నేయేన స్థాలీపాకే శ్యే యాజయిష్యే॥

సర్వమాగ్నేయ స్థాలీపాకవత్॥

వృషభదానం నాస్తి పూర్ణపాత్రస్తు దక్షిణేత్యేకే

కొంచెము గడ్డిని తొలఁగించి తెలియునట్లు ఉంచి చేతులతో ప్రతిష్ఠించి హోమము చేసిన దర్వియందు దేవతల నుద్దేశించి అగ్ని యందుంచి, అగ్నికిది సోమునకిది అగ్నికిది. శుభమైన యిష్టము చేసిన యగ్నికిది.

దోసిలితో మూఁడుసార్లు పైకిఁదీసి గడ్డిని పడవేయును. మూఁడు సార్లు వ్రేలితో నిర్దేశించి, ఇది ఇది ఇది అని అగ్నిని అభిమంత్రించి భూమిని తాకవలయును. మధ్యను పరిధిని పడవైచి మిగిలినదానిని పడవేయుచు ఉత్తరార్ధముయొక్క చివరను నిప్పులతో చూపును. పరిధులను అభిమంత్రించి అభిఘరించిన సమిధయందు పడవేయును.

దర్వియందు ఇతర దర్విచివరనుంచి దానిలో నేతితో హోమము చేయును.

వసువులకు రుద్రులకు నేతి ద్రవభాగమున కర్హులైనవారి కిది.

ఈ ప్రకృత కర్మము మొదలుకొని.... ఉత్తర పరిషేచనము సిద్ధమైనది.

పిదప ప్రణీతను విప్పుట కూడ చేయవలెను. నేయి గలదానితో బ్రాహ్మణునికి భోజనము పెట్టవలయును. ఎవఁడైతే దానికి అర్హుఁడో అపచితుఁడో వానికి వృషభమును ఇవ్వవలయును. ఇటుపైని దక్షిణ లేకుండ ఉపవాసముండినవారికై పర్వములందు పూర్ణపాత్రను చేయవలయును. దక్షిణలని కొందఱు.

అగ్నేయ స్థాలీపాకములకుఁ బిదప వచ్చిన పర్వమున ఉపక్రమింపవలయును. పదునైదవ తిథియయిన పౌర్ణమాసియందే ప్రాతః కాలమున ప్రాణాయామము చేసి దేశకాలములను కీర్తించి 7

ఇట్టి గుణములు గల.... ప్రీతికొఱకు పౌర్ణమినాఁటి ఆగ్నేయ స్థాలీపాకముచే రేపు యజింపఁజేయుదును.

సర్వము ఆగ్నేయ స్థాలీపాకవలెనే వృషభదానము లేదు. పూర్ణమయితే దక్షిణ అని కొందఱు.

ఆగ్నేయ స్థాలీపాకానంతర మౌపాసనహోమః సాయం ప్రా
రిత ఊర్ధ్వగ్ం హస్తైనైతే ఆహుతీ తండులై ర్యవైర్వా జుహుయాత్
స్థాలీపాకవద్దైవతగ్ం సౌరీ పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే॥

అథ ఔపాసనమారప్స్యే - తేన యావజ్జీవం హోష్యా
త్యుభయో స్సంకల్పః పునః ప్రాణానాయమ్య.... ఓం భూః.... ఏవంగు
.... ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి॥

౦ — ౦

అథ సదస్య ప్రయోగః

ప్రాతస్సంధ్యాది నియమానంతరే ప్రాతఃకాల మౌపాసన
కుర్యాత్॥ 1

బ్రాహ్మణాన్ బంధూంశ్చాహూయ బంధుభి స్సహాలంకృత
భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషై స్స్వస్తివాచక మంగళపాఠక పుణ్యాం
నాదిభిః ఆప్తజనై స్సహ కళ్యాణ మంటపస్య పశ్చాత్ప్రాఙ్ముఖము
విశ్య॥ 1

నూతన వస్త్రేణ మంటప మాసాద్య తత్ర తండులాన్నిధాయ
ఆచమ్య॥ శ్లో॥ శుక్లాంబరధర .... సర్వేభ్యో మహాజనేభ్యో
నమః॥ 1

ప్రాణానాయమ్య.... ఏవంగుణ.... శుభతిథౌ దంపత్యోః ఆయు
ర్వర్చో యశోబలాభివృద్ధ్యర్థం మహదాశీర్వచన సమయే ఇంద్రాద్యష్ట
దిక్పాలకసహిత మహాసరస్వతీ పూజాం కరిష్యే॥ 1

ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం
కరిష్యే॥

గణాధిపతి పూజాం కృత్వా॥

ఆగ్నేయ స్థాలీపాకము తరువాత ఔపాసనము హోమము చేయవలెను. సాయంకాలము ప్రాతఃకాలము ఈ పైని చేతితో ఈ ఆహుతులను బియ్యముతోఁగాని యవలతోఁగాని హోమము చేయువలయును.

స్థాలీపాకమువలె దైవత్యము, సూర్యదేవతాకమైన పూర్వాహుతి ప్రొద్దుట చేయవలయునని కొందఱు.

ఇంక ఔపాసనము ఆరంభింతును, దానితో యావజ్జీవము హోమము చేయుదును. అని యిద్దఱు సంకల్పింపవలెను. మరల ప్రాణాయామము చేసి.

ఓం భూః....ఇట్టి గుణములుగల .... ప్రీతిగొఱకు సాయంకాలి కౌపాసనము బియ్యముతో హోమము చేయుదును. 9

ఇది స్థాలీపాకము.

(((())))

మఱియింక సదస్య ప్రయోగము

ప్రాతః సంధ్యాది నియమములయినపిదప ప్రొద్దుట ఔపాసనము చేయవలయును. బ్రాహ్మణులను బంధువులను పిలిచి బంధువులతో సభ నలంకరించి భేరీ మృదంగ వాద్యఘోషములచే స్వస్తివాచక మంగళ పాఠక పుణ్యాంగనలతోడను ఆప్తజనులతోడను గూడ కళ్యాణ సభామంటపమునకు వెనుక తూర్పుముఖముగా కూర్చుండి నూతన వస్త్రములచే మంటపము ప్రవేశించి, అట బియ్యముంచి, ఆచమనము చేసి)

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం.

మహాజనులందరకు నమస్కారము. ప్రాణాయామముచేసి, ఇట్టి గుణములు గల....శుభతిథియందు, దంపతులకు ఆయువు వర్చస్సు యశస్సు బలము అభివృద్ధి పొందుటకు మహదాశీర్వచన సమయమందు ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలకులతోఁ గూడిన మహాసరస్వతిని పూజింతును. మొదట నిర్విఘ్నముగా సమాప్తి పొందుటకు శ్రీ మహాగణాధిపతిని పూజింతును. గణాధిపతి పూజచేసి

ప్రణోదేవీ సరస్వతీ....త్యవత్ మహాసరస్వతీమా....మి॥ తతః అష్టసు దిక్షు దిక్పాలకానావాహ్య॥ తత్ర మంత్రాః పూర్వోక్తాః॥ షోడశోపచార పూజాం కృత్వా॥

వస్త్ర గంధ పుష్ప తాంబూల హిరణ్యాదికం ఆచార్యాయ దద్యాత్॥

ఉభయత్ర దద్యాత్ తత స్సభాపూజా సర్వేషామ్.... హిరణ్య ....మస్మై. అత్ర వేదికాస్థితాశేష విద్వన్మహాజనేభ్యోఽనేక సువర్ణ పుష్పాణి (సుపుష్పాణి) సకలారాధనై శ్శోభనమస్తు॥

శిష్టాచార ప్రకారేణ మహదాశీర్వచనం కుర్యాత్॥

ఇతి సదస్య ప్రయోగః

((()))

అథ కంకణ విమోచన మంత్రః

కంకతో నకంకతోధో సతీనకంకతః॥ ద్వా విత్తిప్లుషిఇతిన్న అదృష్టా అలిప్సత । కంకణం మోచయామ్యద్య రక్షాస్మిన్న కదాచన మయి రక్షాం స్థిరాం బధ్వా దేవ త్వం గచ్ఛ కంకణ॥

ఇంద్రాద్యష్ట దిక్పాలక సహిత సరస్వతీపూజ చేయుదును.

పిదప ఎనిమిది దిక్కులందు దిక్పాలకులను అవాహనముచేసి. షోడశోపచారపూజ చేసి.

వస్త్రములు గంధము తాంబూలము బంగారు మొదలైనవి ఆచార్యునికివ్వవలయును. రెండువైపులవారు ఇవ్వవలయును. పిదప సభ్యులకు సభాపూజ. హిరణ్యము....వీనికి, ఇక్కడ వేదికయందున్న అశేషవిద్వన్మహాజనుల కొఱకు అనేక సువర్ణ పుష్పములు సకలారాధనములచే శోభనమగుగాక, శిష్టాచార ప్రకారముగా గొప్పవారి ఆశీర్వచనము చేయువలయును.

ఇది సదస్య ప్రయోగము

(((( ))))

కంకణ విమోచన మంత్రం

తక్కువ విషముగల ప్రాణి, ఎక్కువ విషముగల ప్రాణి ఇంకను నీటిలోని తక్కువ విషముగల ప్రాణి ఇట్లు చేయుచు చేయుచు కంటికి కనిపించని ప్రాణి నా సర్వాంగములను విషముచేఁ గప్పుచున్నది. దీనిని ఔషధములు నశింపజేయుఁగాక.

ఇప్పుడే కంకణము విప్పుచున్నాను. ఓ కంకణదేవా ! నీవు నా యందు శాశ్వతరక్షణ గూర్చిపొమ్ము.

కన్యాయా స్తద్బంధ్వధీన మంత్రః.

అష్టవర్షా భవేత్కన్యా పుత్రవత్పాలితా మయా। ఇదానీం తవ దాస్యామి దత్తాం స్నేహేన పాలయ ॥ అష్టవర్షా... మయా ఇదానీం తవ పుత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ అష్టవర్షా....మయా ఇదానీం తవ పౌత్రస్య దత్తాం స్నేహేన పాలయ॥ ఇత్యాది తత్తత్ప్రగృహీతృ నామ్నా బ్రూయాత్॥

((()))

అథ శేషహోమః

పూర్వోక్తమేవ గౌరీ గంధర్వ పూజాం కుర్యాత్॥

తం చతుర్థ్యా మపరరాత్రౌ ఉదీర్ష్వాత ఇతి ద్వాభ్యాం దండ ముత్థాప్య ప్రక్షాళ్య నిధాయ ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసో నమ సేడామహే త్వా అన్యామిచ్ఛ ప్రఫర్వ్యగ్ం సం జాయాం పత్యాసృజ.

అప్పగింతల మంత్రము

కన్య ఎనిమిదేండ్లది. ఆమెను నేను పుత్త్రినివలె పాలించితిని ఇప్పుడు నీకు ఇచ్చుచున్నాను. ఇచ్చిన యామెను స్నేహముతో పాలింపుము....ఇట్లే నీ పుత్త్రునికిచ్చిన ఆమెను స్నేహముతో పాలింపుము.... ఇట్లే నీ పౌత్త్రునికిచ్చిన ఆమెను స్నేహముతో పాలింపుము....ఇట్లే నీ సోదరునకిచ్చిన ఆమెను స్నేహముతో పాలింపుము. ఇట్లు ఆయా ప్రతిగ్రహీతల నామములను జెప్పుచు పలుకవలయును.

((()))

ఇంక శేషహోమము

ఇది వరకు చెప్పినట్లే గౌరీగంధర్వపూజను చేయవలెను. వివాహమైనపిదప స్థాలీపాకము మొదలు దంపతులు మూడు దినముల వరకు నేలమీఁద పరుండవలయును. మైథునరహితమగు బ్రహ్మచర్యముచేయవలయును. క్షారలవణములను మధుమాంసాలను వర్జించవలయును. వారిద్దరు పండుకొను స్థలము నడుమ ఆమూఁడురాత్రులు గంధపుష్పాదులచే నలంకరించఁబడిన వస్త్రముచేఁగాని దారముచేఁగాని చుట్టఁబడిన దండమును స్థాపింపవలయును. (ఈ దండము అత్తిదిగాని రాగిదిగాని కావలయును.) నాలుగవ దినమున అపరరాత్రివేళ అనఁగా రాత్రి మూఁడవజామున క్రింది రెండు మంత్రములచే ఆదండమునెత్తి నీటితోఁ గడిగి యుంచవలయును.

ఓ విశ్వావసూ! ఈ శయనమునుండి లెమ్ము, నమస్కరించి నిన్ను యాచించుచున్నాను. బాలయైన యింకొక కన్యను గోరకొనుము. భార్యయగు నీమెను భర్తయైన నాతోఁగలుపుము.

ఉదీర్ష్వాతః పతివతీ హ్యేషా విశ్వావసుం నమసా గీర్భి
అన్యామిచ్ఛ పితృషదం వ్యక్తాగ్ స తే భాగో జనుషా తస్య
స్వస్థానా దన్యత్ర నిధధాతి॥

అగ్నే ప్రాయశ్చిత్త ఇతి ప్రతిమంత్రం సప్తాజ్యాహుతీర్హుత్వా

పత్న్యా సహ ప్రాణానాయమ్య.... ఏవంగుణ.... శుభతి

అనయానవోఢయా వధ్వాసహ ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం వివా
శేషహోమం కరిష్యే॥

ఓం భూర్భువస్సువరోమ్.... చత్వారి శృంగా.... షట్పా
ప్రయోగం కుర్యాత్॥

సోమాయస్వాహా దక్షిణార్థ... దమ్ నమమ ఏకం- ద్వే- త్రీణి
చత్వారి ఇత్యాజ్యం గృహీత్వా॥

అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి
బ్రాహ్మణస్త్వానాథకామః ప్రపద్యేయాఽస్యాం పతిఘ్ని తమాః ప్రజా
ఘ్ని పశుఘ్ని జారఘ్ని మస్యైతాం కృణోమి స్వాహా॥ 4

అగ్నయ ఇదమ్॥ వాయో ప్రాయశ్చిత్తే త్వం.... కృణోమి
స్వాహా॥ వాయవ ఇదమ్॥ ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే త్వం— కృణోమి
స్వాహా॥ ఆదిత్యాయేదమ్॥ ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం.... కృణోమి
ప్రజాపతయ ఇదమ్

5

ఇక్కడనుండి లెమ్ము. ఈమె భర్తగలస్త్రీ. విశ్వావసువైననిన్ను నమస్కరించి వాక్కులచే యాచించుచున్నాను. కనుక పితృ గృహ మందున్న పెండ్లికాని యింకొక కన్యను గోరుదువు గాక. అది నీ పుట్టుకచే నీ భాగము. అందుచే నీవు జన్మించితివి. దానిని నీవు పొందుము.

(స్వస్థానము నుండి మఱొకచోట నుంచును) "అగ్నెయ ప్రాయ శ్చిత్త" అని ప్రతి మంత్రములోను ఏడు ఆహుతులు ఆహుతిచేసి 1

పత్నితోఁగూడ ప్రాణాయామము చేసి.... ఇట్టి గుణములుగల. శుభతిథి యందు ఈ క్రొత్తగా పెండ్లియయిన వధువుతోఁగూడ ఆయువు వర్ధిల్లుటకు వివాహ శేషహోమము చేయుదురు. 2

ఓమ్ భూర్భువస్సువరోమ్ — (షట్పాత్రప్రయోగము చేయ వలయును.)

సోమునకు చక్కఁగా హుతమగుఁ గాక.

ఒకటి, రెండు, మూడు, నాలుగు, (అని నేయి తీసికొని) 3

ఓ యగ్ని! నశించిన కర్మను సంధానము చేయువాఁడా! దేవత లలో నీవు నశించి కర్మను సంధానము చేయువాఁడవై యుఁటివి యజమాని కోరు బ్రాహ్మణుఁడవైన నేను నిన్ను శరణుఁ జొచ్చుచు న్నాను పెనిమిటిని, సంతానమును పశువులను సంపదలను జారులను జేయునట్టి పాపీరేఖలు ఈమె శరీరమందున్నచో వానిని జారులను నశింపఁ జేయునట్టి వానినిగా చేయుదును. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక, అగ్నికది. 4

ఓ వాయువా! మిగిలినది 4వ మంత్రములోనిదే. వాయువునకిది.

ఓ యాదిత్యుఁడా!(4వ లోనిది) అదిత్యునకిది.

ఓ ప్రజాపతీ! (4వ లోనిది) ప్రజాపతికిది. 5

ప్రసవ శ్చోపయామశ్చ కాట శ్చార్ణవశ్చ ధర్ణపిశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాన్తరిక్షంచ సిన్ధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్శ్చ విశ్వవ్యచాశ్చతే యం ద్విష్మో య శ్చనో ద్వేష్టిత మేషాం జమ్భేదధ్మ స్వాహా॥

ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ 6

మధు శ్చ మాధవ శ్చ శుక్ర శ్చ శుచి శ్చ నభ శ్చ నభస్య శ్చేష శ్చోర్జశ్చ సహశ్చ సహస్య శ్చ తపశ్చతపస్యశ్చ తేయం ద్విష్మో యశ్చ నోద్వేష్టి త మేషాం జమ్భే దధ్మ స్వాహా॥

మాధ్వాభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ 7

చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతం చాకూతి శ్చాధీతం చాధీతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామ చక్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయం ద్విష్మోయ శ్చనో ద్వేష్టి తమేషాం జమ్భే దధ్మస్వాహా॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదమ్॥ 8

అగ్నయ ఇదమ్॥ రుద్రాయ తంతిచరా యేదమ్॥ అస్య కర్మణః హోమప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థ మృద్ధికామ జయాదిహోమం కరిష్యే॥ 9

అనుజ్ఞ, పృథివి, రుద్రుఁడు సముద్రాదులు, గృహము, ధనము లేక బలము, భగదేవతయు. అంతరిక్షము, నది, సముద్రము, సరస్వంతుఁడు, ఇంద్రుఁడు ఈదేవతలయొక్క దంతములందు మమ్ము ద్వేషించువారిని, మేము ద్వేషించువారిని భక్షణకై అర్పింతుము, చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. ప్రసవాది దేవతలకిది. 6

చైత్ర వైశాఖములను, జేష్ఠము అషాఢమును, శ్రావణము భాద్రపదమును, ఆశ్వయుజమును కార్త్తికమును, మార్గశిరము పుష్యమును, మాఘము ఫాల్గుణమును వీటికి అధిష్ఠానమగు దేవతల దంతములందు మమ్ము ద్వేషించువారిని మేముద్వేషించువారిని భక్షణకైయర్పింతుము. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. చైత్రాద్యధిష్ఠాన దేవతలకిది. 7

అంతఃకరణము, అంతఃకరణ వ్యాపారము, అభిప్రేతము, అభిప్రాయము, అధీతము, అధ్యయనము, విజ్ఞాతము, విజ్ఞానము నామము, రూపము, అమావాస్యయు, పున్నమియు వాని యధిష్ఠాన దేవతల దంతములందు మేము ద్వేషించువారిని మమ్ము ద్వేషించువారిని భక్షణకై యర్పింతుము. చక్కఁగా హుతమగుఁగాక. 8

చిత్రాద్యధిష్ఠాన దేవవలకిది, అగ్నికిది, తంతిచరుఁడగు రుద్రునికిది: ఈ కర్మకు హోమప్రతిష్ఠ సిద్ధించుటకు వృద్ధిని కోరుచు జయాది హోమమును జేయుదును. 9

స్రువేణాజ్యమాదాయః ఓమ్ చిత్తంచ స్వాహా....జయ బ్రహ్మవిసర్జనాంతే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం.... నమమ॥

అపరేణాగ్నిం తస్యాశ్శిరసి ఆజ్యశేషాత్ భూస్స్వాహేతి చతు

వినయతిభూ స్స్వాహా। భువస్స్వాహా। స్సువస్స్వాహా। ఓగ్ స్స్వాహా॥
ఆపశ్యం త్వేతి వధూ ర్వర మీక్షేత॥

అపశ్యం త్వామనసాచేకితానం తపసోజాతం తపసో విభూత ప్రజామిహరయిగ్ం ఇహరరాణః ప్రజాయస్వప్రజయా పుత్రకామ॥

అథ ద్వితీయం అపస్యం త్వేతివరో వధూ మీక్షేత। 1

అవశ్యంత్వామనసాదిధ్యానాగ్ స్యాయాం తనూగ్ం ఋత్వియే నాధమానామ్ । ఉపమా ముచ్చాయుపతి ర్భభూయాః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే॥

సమంజం త్వితాజ్య శేషేణ హృదయదేశే నంమృజ్య। 14

(స్రువముచే నేతిని తీసికొని) ఓమ్—జయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతము దాఁక భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణను మనస్సుతో ఉత్సాహ పరిమితమైన హిరణ్యమును నీకొఱకు నేనిచ్చెదను నాకుఁగాదు. 10

(అగ్నికి పడమరగా వధువును తూర్పు మొగముగా గూర్చుండ బెట్టి హోమముచేయఁగా మిగిలిన నేతిని చేతితో ఎత్తుకొని ఓంకారము నాలవదిగాఁగల క్రిందచెప్పఁబోవు వ్యాహృతులు పలికి వధువు తలమీఁద తాకింపవలయును.

భూఃస్వాహా భువఃస్వాహా సువఃస్వాహా, ఓంస్వాహా. 11

(అపశ్యంతు అను మంత్రము చెప్పుచు వధువు వరుని చూడవలెను.)

పుత్రకాముఁడా! నిన్ను మనస్సుచే చూచుచున్నాను. నా యాశయము తెలిపిన, గర్భాధానము మొదలుకొని యుపనయనము వఱకుఁగలుగు తపస్సునుండి పుట్టిన అధ్యయనాంగమైన భిక్షాచరణాది తపస్సువల్ల సంపదగలధనమును సంతానమును నాగృహమునందిచ్చుచు సంతానముద్వారా నాయందు పుట్టుము. 12

(మరి అపశ్యంత్వా అనుదానిచే వరుఁడు వధువును చూడవలెను.)

పుత్రులనుగోరుదానా! నిన్ను మనస్సుచే ధ్యానించుచున్నాను. ప్రకాశించు నీ శరీరమందు ఋతుకాలమున గర్భమును గోరుచు పైనున్న నన్ను యువతివైన నీవు అనుభవింపుము. సంతానము ద్వారా పుట్టుము. 13

(పై మంత్రమును పలుకుచు వరుఁడు వధువును జూడవలెను.)

ముందుమంత్రముచే మిగిలిన నేతితో ఒండొరుల హృదయముల దాఁకవలెను.

సమంజంతు విశ్వేదేవా స్సమాపో హృదయాని నౌ। సంమ
రిశ్వాసంధాతాసముదేష్ట్రి దిదేష్టునౌ। ప్రజాపతి ఇతిత్రిః ప్రోజపి త్వా॥

ప్రజాపతే తస్వంమే జుషస్వ త్వష్ట ర్దేవేభి స్సహసోమ ఇన్ద్ర
విశ్వైర్దేవై రాతిభి స్సగ్ం రరాణః పుగ్ంసా బహూనాం మాత
స్స్యామ॥
1

అనః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ సమన క్త్వర్య మా
ఆదుర్మఙ్గలీః పతిలోకమావిశ శం నో భవ ద్విపదే శంచతుష్పదే। 17

ఆరోహోరు మిత్యనువాకేన సమావేశనం కుర్యాత్॥

ఇతి శేషహోమః

మా యిద్దరి హృదయములను విశ్వేదేవతలు స్నేహముతోఁ
గూడునట్లు చేయుదురుగాక, నీళ్ళు నాయువు మమ్ము స్నేహయుక్తుల,
జేయుఁగాక. బ్రహ్మయు పరస్పర సంభాషణము చేయించు సరస్వతి
మా సంయోగ కాలమందు సంభాషణము నుపదేశించుగాక. 15

ప్రజాపతికి అని మూఁడుసార్లు జపించి.

ఓ ప్రజాపతీ! నీవు నా శరీరమును పొందుము.
(అనఁగా నేను రేతస్సేకసమర్థుఁడనగునట్లు చేయుము)
ఓ త్వష్టా! రూపనిర్మాణము చేయు విష్ణువు మొదలగు దేవతలతోఁ గూడ
నాశరీరమును పొందుము. ఓ యింద్రుడా! నీవు స్నేహితులగు విశ్వే
దేవతలతోఁగూడ మాకోరికలిమ్ము. అనేకులగు పురుషులకు తలిదండ్రుఁ
మగుదముగాక. 16

ప్రజాపతి మాకు సంతానము జనింపఁజేయుఁన్గాక. నీవును
సుమంగళివై పెనిమిటినగు నాగృహమును పొందుము. మామనుష్యు
లందు సుఖదాయికవై పశువులందు సుఖదాయినివై వర్ధిల్లుము. 17

ఓ పూషదేవతా! ఏ స్త్రీ యందు మనుష్యులు బీజమును ఉంచు
చున్నారో. అట్టిస్త్రీని అనుకూలమైన దానినిగా శుభమైన దానినిగా
ఁజేసి ప్రోత్సాహ పరచుము. 18

ఓ యంతరాత్మా! ఈమె తొడనెక్కుము. నీవు బాహువును
జాపుము. భార్యను సుప్రసన్న మనస్సుగల దానినిగాఁజేయుచు కౌఁ
గిలించుకొనుము. ఓ భార్యా! ఓ యంతరాత్మా! వీరు పుష్టిగలవారై
కలిసిన యంగములు గలవారై రేతస్సు గలవారై ఎక్కువ సంతానము
గనుదురుగాక. 19

ఆర్ద్రియాఽరణ్యా యత్రా మంథ త్పురుషం పురుషేణ శక్రః
తధేతౌ మిథునౌ పయోనీ ప్రజయాఽమృతే నేహ గచ్ఛతమ్ 20

అహం దర్భ మదధా మోషధీ ష్వహం విశ్వేషుభువనే ష్వంతః
అహం ప్రజా అజయం పితౄణామహం జనిభ్యో అవరీషు పుత్రాన్ 21

పుత్రిణేమా కుమారిణా విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్ ఉభా
హిరణ్య పేశసా వీతిహోత్రా కృతద్వసూ 22

దశస్యంత్వాఽమృతాయ కమ్ శమూధో రోమశగ్ం హథో
దేవేషు కృణోతు దువః

సమావేశన ముహూర్తోఽస్తు। ఆశీర్వాదః॥ 23

ఇతి శేషహోమః॥

((()))

అథ నాకబలిః

బంధుభి స్సహ అభ్యంగస్నానం కుర్యాత్॥ నిత్యౌపాసనం కృత్వా॥ తతః గృహమధ్యే హస్తద్వయ మాత్రం చతురశ్రం గౌరవర్ణం మృణ్మయేనామలిప్య పంచవర్ణతండులై చూర్ణైశ్చతురశ్రం పుష్కరాకారం లిఖిత్వా॥

ఓ యంతరాత్మలారా! చేతితో తడిసిన ఆరణితో అగ్నిని మథించి
ట్లు ఇంద్రుడు పురుషరూపమై యంగముచే పురుషదర్భమును మదిం
ను. ఆవిధముగనే మీరిద్దరు దంపతులు కలిసిన యంగములు గలవారై
ంతానరూపమైన యమృతముతో నీ గృహస్థాశ్రమమందుం గలిసి యుం
ంరు గాక. 20

నేను ఓషధులందు గర్భమును (శ్రౌత స్మార్త కర్మానుష్ఠానము
ద్వారా) ధరింతును. నేనే సమస్త భువనములందు (పరమాత్మద్వారా
ని స్వరూపముగాగాని) లోపలనుంటిని. నేను పితరులకొఱకు సంతా
ముఁను జయింపఁజేయిదును. ఈ వధువునకు ముందుకాంబోవు కోడం[డ్ర
యందు సుపుత్రులను గందును. 21

మీరిద్దఱు పుత్రులు కుమార్తెలు గలవారై హవిస్సుచే
హోమము చేయువారై ధనవంతులై పూర్ణాయువును పొందుఁడు
సహషోడశం వర్షం శతంజీవేత్ అని పూర్ణాయుపు చెప్పు శ్రుతి) 22

యాచకులకు దానము చేయువారై అమరణము వఱకు
వశ్యసిద్ధికొఱకు రోమములతోఁ గూడిన పొదుగువంటి యంగమును
కదానితో నొకటి గలుపుదురుఁగాక.

సమావేశన ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక. ఆశీర్వా
ము. 23

ఇది శేషహోమము

((((()))))

ఇంకనాకబలి

బంధువులతోఁగూడ అభ్యంగన స్నానము చేయవలయును.
త్యౌపాసనముచేసి పిదప గృహమధ్యమందు రెండుహస్తములంత
లుపక్కలుగా గౌరవర్ణముగా మట్టితో నలికి పంచపర్ణ తండుల
ార్ణములతో నలుప్రక్కలుగా పుష్కరాకారముగా గీసి. 1

దక్షిణోత్తరయో ర్లవణకల్యైర్గజౌ లిఖిత్వా=ఇంద్రాణీం తదుత్త రతో గౌరీం చ ప్రతిష్ఠాప్య- పూర్ణకలశద్వయం ప్రాగ్భాగే నిధాయ- చతుర్దిక్షు నాకబలిమృణ్మయపాత్రాణి నిధాయ- తంసునాచేష్ట్య॥

గంధపుష్పాక్షతాదిభి రభ్యర్చ్య॥ త్రయస్త్రింశ ద్దీపాన్ నిధాయ. ప్రాగ్భాగే ఆయుధం నిక్షిప్య-సువాసినా దీపసహితకాంస్యపాత్ర ద్వయం గృహీత్వా త్రిః ప్రదక్షిణీకృత్య ॥ 2

త్రయ స్త్రింశదన్న కబళాన్ సర్వతోనిధాయ- ఉపహారాదికం కృత్వా। తంతూ నుద్వాస్య-చతుర్ధిక్షు నాకబలిదేవతాభ్యో బలిముదకపు రస్సరంవిసృజేత్॥ 3

ఓమ్ అగ్ని ర్దేవతా వాతో దేవతా సూర్యోదేవతా చంద్రమా ద్దేవతా వసవోదేవతా రుద్రాదేవతాఽఽ దిత్యా దేవతా విశ్వేదేవ దేవతా మరుతో దేవతా బృహస్పతి రేవ తేంద్రో దేవతా వరుణో దేవతా మూర్ధాసిరాట్ ధ్రువాసి ధరుణా మంత్ర్యసియమితే౽షి త్వోర్జే 4

త్వాకృష్యైత్వా క్షేమాయత్వా య ఎ త్రి రాట్ధ్రువాఽసి ధరణీధర్త్ర్యసి ధరిత్ర్యాయుషేత్వా వర్చసేత్వౌజసేత్వా బలాయత్వా అర్ఘ్యం దద్యాత్॥ 5

శుక్లాంబరధరం విష్ణుం.... సర్వేభ్యో నమః ॥

ఆచమ్య.... ఏవంగుణ... శుభతిథౌ దంపత్యోః అయుర్వర్చో యశోబలాభి వృద్ధ్యర్థం గౌరీనీలలోహిత పూజాఖ్యం కర్మ కరిష్య మాణస్త....కర్మణః పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥

ఆదౌ నిర్విఘ్నేన పరిసమాప్త్యర్థం శ్రీ మహాగణాధిపతి పూజాం కరిష్యే॥ 6

దక్షిణోత్తరభాగములందు లవణకల్పములచేత రెండుదజములను చేసి ఇంద్రాణిని దానిపిదప గౌరినిప్రతిష్ఠచేసి రెండు జలపూర్ణ కలశములను ప్రాగ్భాగమందుంచి నాలుగు దిక్కులందు నాకబలికుపయోగించునట్టి మట్టిపాత్రలుంచి దారముచేఁజుట్టి గంధపుష్పాక్షతలచే అర్చించి ముప్పది మూడు దీపములుంచి ప్రాగ్భాగమందు ఆయుధముంచి యిద్దరు సువాసినులు దీపములతోఁగూడి రెండు కంచుపాత్రములను పట్టుకొన మూఁడుసార్లు ప్రదక్షిణముచేసి. 2

ముప్పది రెండు అన్నపుముద్దలను అంతట ఉంచి యుపహారాదికముచేసి దారములను విప్పి నాలుగు దిక్కులందు నాకబలి దేవతలకై ఉదకముతో బలియీయవలెను. 3

ఓమ్ అగ్ని దేవత, వాయువు దేవత, చంద్రుఁడు దేవత, వసువులు దేవతలు, రుద్రులు దేవతలు, ఆదిత్యులు దేవతలు విశ్వేదేవులు దేవతలు, మరుత్తులు, దేవతలు, బృహస్పతి దేవత, ఇంద్రుఁడు దేవత వరుణుఁడు దేవత,

4

నేతితోఁ గలుపఁబడిన యోద్రవ్యమా! మూర్ధవైతివి ప్రవేశించుము స్థిరమైతివి. ధరణాయంత్రివైతివి నిన్ను ఓజస్సుకొరకు నిన్ను కృషికొఱకు నిన్ను క్షేమము కొఱకు నిన్ను కోరుచున్నాను. యంత్రరాజువై ధ్రువవైతివి ధరణివి ధర్త్రివి ధర్త్రివి ఆయితివి. ఆయుస్సుకొరకు నిన్ను వర్చస్సుకొరకు నిన్ను ఓజస్సుకొరకు బలము కొరకు నిన్ను కోరుచున్నాను. (అర్ఘ్యమీయ వలెను.) 5

శ్లో॥ శుక్లాంబరధరం విష్ణుం....

మహాజనులందఱకు నమస్కారము. ఆచమనముచేసి.... ఇట్టిగుణ ములుగల.... శుభతిథియందు....దంపతులకు ఆయువు వర్చస్సు యశస్సు లును అభివృద్ధి పొందుటకు గౌరీనీలలోహిత (నల్లదారముయొక్క) పూజను పేరుగల కర్మ చేయఁబోవువాఁడనై తదంగముగా....పుణ్యాహవాచనము చేయుదును. అదియందు నిర్విఘ్నముగా సమాప్తి యగుటకు మహాగణాధిపతి పూజచేయుదును. 6

గణాధిపతిపూజాం కర్మణః పుణ్యాహవాచనంచ కుర్యాత్॥

అచమ్య... ఏవంగుణ....ర్థం గౌరీనీలలోహిత పూజాంకరిష్యే॥

ధ్యానావాహనాది షోడశోపచార పూజాం కుర్యాత్॥

నీలలోహితే భవతః కృత్యాసక్తిర్వ్యజ్యతే ఏధంతేస్యా జ్ఞాతయ పతిర్బంధేషు బధ్యతేః॥ నీలలోహితధారణ.... సుముహూర్తోఽస్తు॥

ప్రాణానాయమ్య.... ఏవం.... ప్రీత్యర్థం ప్రథమగర్భ సంస్కార ద్వారా సర్వగర్భ సంస్కారార్థం గర్భాదానం కరిష్యే॥ ఇతికేచిత్॥

ఋతుస్నాతాయాం భార్యాయామితి గర్భాదాన కర్మ కరిష్యే॥ ఇతికేచిత్॥ 8

విష్ణు ర్యోనిం కల్పయతుత్వష్టా రూపాణి పిగ్ంశతుఆసించతు ప్రజా పతిర్ధాతా గర్భం దధాతుతే॥ 9

గర్భందేహి సినీవాలి గర్భం దేహి సరస్వతి గర్భం తే అశ్వినౌ దేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రజా 10

హిరణ్యయీ అరణీ యం నిర్మన్థతో అశ్వినా తం తే గర్భగ్ం హవామహే దశమే మాసి సూతవే॥ 11

(గణాధిపతి పూజను పుణ్యాహవాచనమును జేయగోరినవారై
ఆచమనము చేసి.... ఇట్టిగుణములుగల.... కొఱకు నీలలోహిత
సలుపు తెలుపు దారములయొక్క) పూజ చేయుదును. ధ్యానా
ాహనాది షోడశోపచారపూజను చేయవలెను.

ఈ సూత్రములు ఒకటి నలుపును రెండవది ఎఱ్ఱగాను
న్నవి. దానిచే అభిచారాభిమాని దేవతయొక్క ఆవమానము స్ఫురించు
న్నది. (అనగా అభిచారము చేత మాకు సంకటములు గలుగదని
వము.) ఈకన్య బంధువులు వృద్ధిపొందుదురుగాక. భర్తస్నేహము
కు విషయమైనచోటుల బద్ధుఁడగునుగాక. నీలలోహితధారణ ముహూ
్తము సుముహూర్తమగుఁగాక. 7

ప్రాణాయామము చేసి ఇట్లు.... ప్రీతి కొఱక
థమ గర్భసంస్కారము ద్వారా సర్వ గర్భ సంస్కారము కొఱక
ర్భాదానము చేయుదును. (ఇట్లని కొందరు) భార్య ఋతుస్నాత
ఁగా గర్భాధానాఖ్య కర్మ చేయుదును. (ఇట్లని కొందరు.) 8

విష్ణువు నీ యంగమును గర్భాధాన సమర్థముగాఁ జేయునుగాక.
్రజాపతి నన్నావేశించి అందు రేతస్సు ఉంచుఁగాక. ధాత అందుంచఁ
డిన రేతస్సును గర్భరూపముగా మార్చుఁగాక. దాని కరచరణాది
ాపములను. త్వష్ట ప్రకాశింపఁజేయుఁగాక. 9

ఓ సినీవాలి! గర్భమును ధరింపుము. ఓ సరస్వతీ! గర్భమును
రింపుము. పుష్కరమాలికలు ధరించిన యశ్వినీ దేవతలు నీకు గర్భ
ును గూర్తురుగాక. 10

పదవమాసమందు ప్రసవించుట కొఱకు బంగారపు అరణిచే ఎట్టి
ర్భమును అశ్వినీదేవతలు మథించిరో అట్టి గర్భము నీకుఁ గలుగు
క యని కోరుచున్నాను. 11

యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భ మాదధే ఏవం త్వం గర్భ మాదథ్స్వ దశమే మాసి సూతవే 12

యథా పృథి వ్యగ్ని గర్భా ద్యౌర్య థేంద్రేణ గర్భిణీ వాయు రథా దిశాం గర్భ ఏవంగర్భం దధామి తే 31

విష్ణో శ్రేష్ఠేన రూపేథాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ పుమాగ్ంసం గర్భ మాదేహి దశమే మాసి సూతవే 14

నేజమేష పరావత సపుత్రః పునవ రాపత ఆస్యై మేపుత్ర జామాయై గర్భమాదేహి యఃపుమాన్ 15

వ్యస్యయోనిం ప్రతి రేతో గృహాణ పుమా న్పుత్రోథీయతాం గర్భే అంతః తం మాతా దశమాసో బిభర్తు స జాయతాం వీరతమ స్స్వానామ్ 16

ఆ తే గర్భో యోని మేతు పుమాన్బాణ ఇవేషుధిమ్ ఆ వీరో జాయతాం పుత్రస్తే దశమాస్యః 17

కరోమి తే ప్రాజావత్య మా గర్భో యోని మేతు తే అనూన పూర్ణోజాయతా మశ్లోణోపిశాచధీతః 18

పుమాగ్ం స్తే పుత్రో వారి తం పుమా సనుజాయతామ్ తాని భద్రాణి బీజ న్యృషభా జనయన్తు నౌ 19

యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభాజనయన్తినః తైస్త్వం పుత్రాన్
విన్దస్వ సాప్రసూర్ధేనకా భవ 20

కామ స్సమృద్ధ్యతాంమహ్య మపరాజిత మేషమే యం కామం
కామయే దైవతం మే వాయో! సమర్ధయ 21

గర్భాధాన ముహూర్తస్సు .... అస్తు॥ తతః ఫలప్రదానాని
కరిష్యే॥ బ్రాహ్మణేభ్యః ఫలప్రదానాని దద్యాత్॥ సువాసినీభ్యః
పూర్ణవాయనాని దద్యాత్॥ తతః ఇంద్రాణీం ప్రార్థయేత్॥ ఇంద్రాయ
రాజ్ఞఇతి హి మంత్రో హస్తీ త్యంత జపే త్త్రిః ప్రదక్షిణం కృత్వా 22

ఇంద్రాయ రాజ్ఞే సూకరో వరుణాయ రాజ్ఞాకృష్ణో హనూయ
రాజ్ఞే ఋష్య ఋషభాయ రాజ్ఞే గవయ శ్శార్దూలాయ రాజ్ఞే గౌరః
పురుషరాజాయ మర్కటః క్షిప్రశ్యేనస్య వర్తికా నీలంగోః క్రిమి
స్సోమస్య రాజ్ఞః కులుంగ స్సింధో శ్శింశుమారో హిమవతో హస్తీ॥

బంధుభ్యో మిధునేభ్యస్తాంబూలాని దద్యాత్॥ అధాశీర్వాదః॥
కంకణ విమోచనం కుర్యాత్॥ తతో వసంత మాధవ పూజాం కేచి
త్కుర్వంతి॥ అథ మార్జనం॥
23

ఋషభములు ఎట్టి శుభబీజములను మీకు జనింపఁజేయుచున్నవో యా బీజములచే నీవు పుత్రులనే పొందుము. నీవు ధేనువువలె ప్రసవశీల వగుము. 20

కామములను పూరింపఁజేయు నా కర్మ వర్ధిల్లుఁగాక. ఇది యమోఘమగుఁగాక. ఓ వాయుదేవా! పురుషుని గంమనని యే కోరిక కోరుచుంటివో ఆ నా కోరికను సమృద్ధము చేయుము. 21

(ఇట్లు భార్యను అభిమంత్రించి) యథాస్థానము నఁ గూర్చుండి గర్భాదాన ముహూర్తము సుముహూర్తమగుఁగాక పిదప ఫలప్రదానముల నిచ్చెదను. సువాసిను లకు చేట వాయినముల నివ్వవలయును. (గజములనెక్కి) పిదవ ఇందా దిని ప్రార్థింపవలయును. "ఇంద్రాయాజ్ఞే అనునదిమొదలు "హస్తి' అనునంతవఱకు మూఁడుసార్లు జపించి (ప్రదక్షిణముచేసి) 22

రాజైన యింద్రునికి వరాహము. వరుణరాజునకు కృష్ణమృగవ యమరాడునకు ఋశ్యమృగము ఋషభరాజునకు గవయమృగ శార్దూలరాజునకు తెల్లమృగము పురుషరాజునకు వానరము శ్యేనప భిమాని దేవతకు వర్తికామృగము కృష్ణసర్పరాజునకు కృమి, సవ వాభిమాని దేవతకు మొసలి హిమవత్పర్వతాభిమాని దేవతకు ఏనుఁగు ర్పింపఁబడుచున్నవి. (ఇట్లు చెప్పి ప్రార్థింప వలయును.) బంధువులగ సంపతులకొఱకు తాంబూలములీయవలెను.) పిదవ ఆశీర్వాదము ంకణ విమోచనము చేయ వలయును.

తక్కువ విషముగల ప్రాణి ఎక్కువ విషముగల ప్రాణి, ఇంకను టిలోని తక్కువ విషముగల ప్రాణి ఇట్లుచేయుచు చేయుచు కంటికి నిపించని ప్రాణి నా సర్వాంగములను విషముచేఁ గప్పుచున్నవి, వీనిని షధులు నశింపఁజేయుఁగాక.

ఇప్పుడే కంకణము విప్పుచున్నాను. ఓ కంకణదేవా! నీవు నా యందు శాశ్వతరక్షణ గూర్పుము.

(పిదవ ఇట కొందఱు వసంత మాధవపూజ చేయుదురు.) పిదవ ార్జనము. 23

వసంతేనర్తునాదేవాః వసవస్త్రివృతాస్తుతం రథంతరేణ తేజసా హవిరింద్రే వయోదధుః॥ 24

గ్రీష్మేణ దేవా ఋతునా రుద్రాః పంచదశే స్తుతం బృహతా యశసా బలం హవిరింద్రే వయోదధుః॥ 25

వర్షాభిర్ ఋతునాదిత్యా స్తోమే సప్తదశే స్తుతః వైరూపేణ విశ్వౌజసా హవిరింద్రే వయోదధుః 26

శారదేనర్తునాదేవాః ఏకవిగ్ంశ ఋభవస్తుతమ్ వైరజేన శ్రియాశ్రియం హవి .... దధుః 27

హేమంతేర్తునా దేవాఃమరుత స్త్రిణవీస్తుతం బలేన శక్వరీ స్సహః హవి....దధుః 28

శైశిరేణర్తునా దేవాః త్రయస్త్రిగ్ంశే మృతగ్గ్ స్తుతమ్ సత్యేన రేవతీః క్షత్రం హవి రింద్రే వయోదధుః

దేవస్య త్వా ....మి॥ 29

దేవేంద్రాణి నమస్తుభ్యం దేవేంద్ర ప్రియభామిని వివాహం భాగ్యమారోగ్యం పుత్ర పౌత్రాంశ్చ దేహిమే॥ 30

ఇతి నాకబలిః

((()))

వసంతఋతు దేవతలతోఁ గూడిన వసువులు త్రివృత అను సోమముచే స్తుతింపఁబడిన తేజస్వియగు రథంతర అను పేరుగల హోమ ద్రవ్యమును ఆయువును ఇంద్రునియందు సంపాదించినాఁడు. 24

గ్రీష్మ ఋతు దేవతలతోఁ గూడిన రుద్రదేవత పదునైదవ స్తోమము చేత యశస్వియగు బృహత్సామముచేత స్తుతింపఁబడిన బలకరమైన హోమ ద్రవ్యమును ఆయుస్సును ఇంద్రునియందు సంపాదించిరి. 25

వర్షఋతు దేవతలతోఁ గూడిన ఆదిత్యులు సప్తదశ స్తోమమునందు వైశ్యానుగ్రాహకమగు పరాక్రమముచేత వైరూపసామముచేత స్తుతింపఁ బడిన హోమమును ఆయుష్యమును సంపాదించిరి. 26

శరదృతు దేవతలతోఁగూడిన ఋతుదేవతలు ఏకవింశ స్తోమము చేత శ్రీప్రదమగు వైరాజమముచేత స్తుతింపఁబడిన శ్రీప్రదమగు హోమద్రవ్యమును ఆయుష్యమును ఇంద్రదేవతయందు సంపా దించిరి. 27

హేమంతఋతుదేవతలతోఁగూడిన మరుత్తులను దేవతలు త్రిణవ ను స్తోమమునందుబలప్రదమగు శక్వర అను సామముచేత స్తుతింపఁ బడిన హోమద్రవ్యమును ఆయుస్సును సంపాదించిరి. 28

శిశిరఋతుదేవతలతోఁగూడిన దేవతలు ముప్పదిమూఁడవ స్తోమ మందు సత్య వాక్యహేతువగు రేవతియను సామముచేత స్తుతింపఁబడిన నాశనములేని బలప్రదమైన హోమద్రవ్యమును ఆయుస్సును సంపాదించిరి.

దేవుఁడైన సవిత ఆజ్ఞ కాగా అశ్వినీ దేవతలయొక్క భుజములతో పూష దేవతయొక్క చేతులతో అగ్నితేజస్సుతో సూర్యుని వర్చస్సుతో ఇంద్రుని శక్తితో నిన్నభిషేకము చేయుచున్నాను. 29

ఓ దేవీ ! ఇంద్రాణి ! దేవేంద్రుని ప్రియురాలా ! నీకు నమస్కా రము. వివాహరూపమైన భాగ్యమును ఆరోగ్యమును పుత్రపౌత్రులను నాకిమ్ము........ 30

ఇది నాకబలి సమాప్తము

((((()))))